

การศึกษบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย
และสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

นาวาอากาศตรี เฉลิมชาติ ฝั้นถึงภูมิ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2558

**A Case Study of the Roles of the Branches' Thai Forest Land Reclamation
Party and the Branches' New Democrat Party's Operation under
the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550**

Sqn.Ldr. Chalermchat Funtungpoom

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคทวงคืนผืนป่า
ประเทศไทยและสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ ภายใต้รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ชื่อและนามสกุล นาวาอากาศตรีเฉลิมชาติ ผืนถึงภูมิ

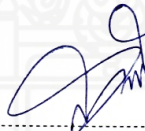
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2559

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมปฤณ นิยมไทย)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ จนสามารถที่จะสำเร็จได้ ผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ซึ่งได้ให้ความกรุณาในคำแนะนำในการปรับแก้ ปรับปรุง ตรวจสอบ ในการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้อย่างเต็มที่ นับตั้งแต่เริ่มทำจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณในความเสียสละของอาจารย์มา ณ ที่นี้

และที่สำคัญยิ่งผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นศึกษาในระบบโรงเรียนจนกระทั่งถึงการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชแห่งนี้ ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์คนแรกของลูกและช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาเมื่อขาดสน ขอขอบคุณพี่ชายที่เป็นที่ปรึกษาที่ดีในเรื่องงานวิจัย ขอขอบคุณพนักงานประจำคณะรัฐศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้คอยช่วยเหลือ บอกกล่าว ประสานงาน อำนวยกรให้สามารถเกิดความสะดวกราบรื่นเป็นไปได้อย่างดี ขอขอบคุณผู้ประสานงานของทั้งสองพรรคการเมืองที่ได้ทำการวิจัยที่ประสานงานจนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

เฉลิมชาติ ฝันถึงภูมิ

กันยายน 2559

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยและ
สาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2550

ผู้ศึกษา นาวาอากาศตรี เฉลิมชาติ ผืนถึงภูมิ **รหัสนักศึกษา** 2528000561 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (3) เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามหาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และจากเอกสาร ประชากรคือ ผู้ก่อตั้งพรรค,ผู้ก่อตั้งและคณะกรรมการบริหารพรรค,คณะกรรมการบริหารสาขาพรรค และกรรมการการเลือกตั้งที่รับผิดชอบด้านกิจการพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ กลุ่มตัวอย่างได้จากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง รวมทั้งสิ้นจำนวน 17 คน เครื่องมือวิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตการณ์ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่มีบทบาทดำเนินงาน ในลักษณะของการใช้รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง แต่จะมีลักษณะสำคัญคือสาขาพรรคการเมืองจะทำเพียงแค่ขั้นต่ำที่กฎหมายได้กำหนด ไม่มีความสามารถที่จะทำได้มากกว่านั้น อย่งไรก็ตาม มีสาขาพรรคการเมืองบางสาขาไม่สามารถที่จะดำรงสถานะสาขาพรรคการเมืองตามกฎหมายได้เนื่องจากขาดความดูแลและสนับสนุนทางการเงินจากสำนักงานใหญ่ของพรรค (2) ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่มีปัญหาที่ส่งผลถึงการดำเนินงานของสาขาพรรคคือ เงินสนับสนุนในการบริหารสาขาพรรค ซึ่งส่งผลต่อมาถึงเรื่องบุคลากร, สำนักงาน และการบริหารและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกฎหมาย (3) ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามหาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง คือ ควรปรับลดความเข้มงวดของกฎระเบียบที่มีรายละเอียดมากเกินไปลง การเพิ่มเรื่องเงินสนับสนุนพรรคการเมืองให้เพียงพอและเอื้อต่อการพัฒนาพรรคการเมืองและสาขาพรรคให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นการให้โอกาสพรรคจำนวนมากขึ้นที่ทำได้สามารถมีการแข่งขันกันได้มากขึ้น

คำสำคัญ บทบาท การดำเนินงาน สาขาพรรคการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

Independent Study title : A Case Study of the Roles of the Branches' Thai Forest Land Reclamation Party and the Branches' New Democrat Party's Operations under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E.2550

Author: Sqn.Ldr. Chalermchat Funtungpoom; **ID:** 2528000561; **Degree:** Master of Political Science;

Independent Study advisor: Dr. Senee Comsook, Associate Professor; **Academic year:** 2015

Abstract

The objective of this research is threefold: (1) to examine the roles of the politics party branches operation under The Constitution of The Kingdom of Thailand 2007(B.E. 2550); (2) to address their related problems and obstacles; (3) to provide recommendations to overcome those problems.

This research employed a qualitative method in which the data were collected from direct observation and from interviews. The sampling population for interviews include party's founders, the party executive board members, the administrative member of the party branches, and staff of the Election Commission of Thailand especially those responsible for managing referendum. Through purposive sampling method, 17 target persons were selected for interviews. Data were collected by using structured interview form, observation, documentary research; and they were analyzed using descriptive analysis.

The finding are as follows. First, most of politics' party branches undertook political activities and perform them well under the framework of the constitution and related laws. But there are the special features that party branches would do only to a minimal standard set by the law, they could not perform beyond what law limits. However, some of party branches could not retain their legal status because they were lacked of funding and assistance from the party's headquarter while having to perform under the strict supervision of the election committees. Second, it is found that the key challenge to the operation of party branches are due to the framework of the Constitution of The Kingdom of Thailand 2007(B.E. 2550) that lays out the framework that results in funding limit. This affects the party's staffing, office management and activity performance. Third, recommendations to resolve these problems include relaxing the restriction of financial rules, increasing the margin of financial support and donation so that political parties may gain better opportunity for their capacity development.

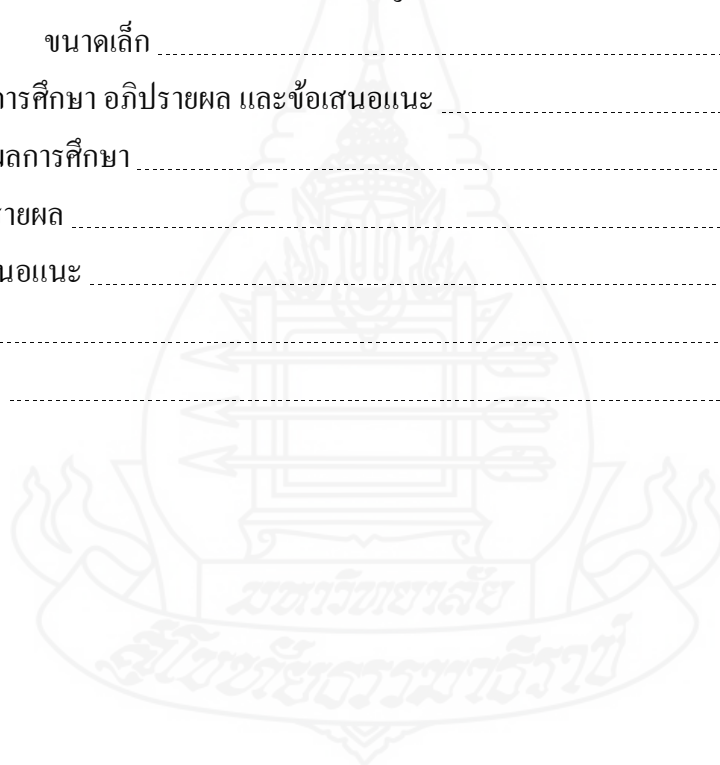
Keywords: Political roles, Election performance, Political party branch, The Constitution of The Kingdom of Thailand 2007 (B.E. 2550).

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	5
กรอบแนวคิดการศึกษา	6
ขอบเขตการศึกษา	6
ข้อจำกัดในการศึกษา	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง	10
แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์	25
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	30
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
การก่อตั้งพรรค	66
ตอนที่ 1 บทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	70
ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	91
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง ขนาดเล็ก	109
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	122
สรุปผลการศึกษา	122
อภิปรายผล	130
ข้อเสนอแนะ	145
บรรณานุกรม	148
ประวัติผู้ศึกษา	151

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	สรุปสาขาพรรคของพรรคการเมือง (กลุ่มตัวอย่าง) ทั่วประเทศ 56
ตารางที่ 3.2	ผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรคการเมือง 57
ตารางที่ 3.3	คณะกรรมการบริหารพรรค 57
ตารางที่ 3.4	คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคการเมือง 57
ตารางที่ 3.5	คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ทำงานพรรคการเมือง (กลุ่มตัวอย่าง) 58
ตารางที่ 3.6	ตารางนัดหมายสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง (สาขาพรรคการเมือง) 60
ตารางที่ 3.7	ตารางนัดหมายสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ก่อตั้งและคณะกรรมการบริหาร พรรคการเมือง 61
ตารางที่ 3.8	ตารางนัดหมายสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ทำหน้าที่ รับผิดชอบด้านกิจการพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ 61
ตารางที่ 3.9	แบบเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ 62
ตารางที่ 4.1	รายละเอียดการจัดตั้งสาขาพรรคท้องถิ่นผืนป่าประเทศไทย 71
ตารางที่ 4.2	รายละเอียดการจัดตั้งสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ 73
ตารางที่ 4.3	จำนวนสมาชิกสาขาพรรคท้องถิ่นผืนป่าประเทศไทย 77
ตารางที่ 4.4	จำนวนสมาชิกสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ 80
ตารางที่ 4.5	สรุปการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 114
ตารางที่ 4.6	สรุปปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองขนาดเล็กภายใต้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 116
ตารางที่ 4.7	สรุปสภาพปัญหาของแต่ละพรรคการเมืองที่ส่งผลถึงบทบาทการดำเนินงาน ของสาขาพรรคการเมือง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 119
ตารางที่ 4.8	สรุปปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของพรรคการเมืองภายใต้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการ การเลือกตั้ง) 120
ตารางที่ 4.9	สรุปข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง 121

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพที่ 2.1 ความสำคัญของพรรคการเมือง	12

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ซึ่งการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยมีหลักการสำคัญประการหนึ่ง คือ หลักสิทธิ เสรีภาพของประชาชนทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งหลักการนี้ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน เพื่อจัดตั้งเป็นสถาบันทางการเมืองที่เรียกว่า พรรคการเมือง (political party) นั้นเอง เพื่อดำเนินการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการได้มาซึ่งอำนาจของรัฐหรือการเป็นรัฐบาล และเป็นตัวแทนของประชาชนในการรวบรวมข้อเรียกร้อง ข้อเสนอต่าง ๆ มากำหนดเป็นนโยบายของพรรคการเมือง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา หากพรรคการเมืองดังกล่าวมีโอกาสเข้ามามีอำนาจทางการเมือง (วิรพล พุ่มสงวน 2549:1-2)

ในโลกยุคปัจจุบันภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กลายเป็นแรงผลักดันที่สำคัญของการเมืองภายในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ระบบการเมืองแบบเผด็จการกลายเป็นแนวคิดที่ล้าหลัง จนต้องล่มสลายไป อย่างเช่น สหภาพโซเวียต แต่ในขณะเดียวกันแนวคิดชาตินิยมกลับก่อตัวขึ้นโดยทั่วไปเพื่อต่อต้านกระแสทุนนิยมที่เป็นอันตรายต่อรัฐชาติบางรัฐ นอกจากนี้ประเด็นปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในโลกสมัยใหม่นี้ก็แตกตัวออกมามากมายก่อให้เกิดความสนใจของผู้คน และนำไปแสวงหาแนวร่วมเพื่อการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น พรรคการเมืองแบบใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นอีก เช่น พรรคการเมืองที่ต่อสู้เพื่อสภาพแวดล้อม อาทิ พรรคกรีนในหลาย ๆ ประเทศของยุโรป หรือพรรคเพื่อชุมชนท้องถิ่นในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย และในระบบโลกที่เปิดกว้างภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ พรรคการเมืองบางพรรคก็มีการผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนดูเหมือนเปิดกว้างภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ พรรคการเมืองบางพรรคก็ได้มีการผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนดูเหมือนว่าพรรคการเมืองในยุคใหม่นี้สามารถเกิดขึ้นใหม่และพัฒนาออกไปได้เรื่อย ๆ

กนก วงษ์ตะห่าน นักวิชาการที่ศึกษาเรื่องพรรคการเมืองไทย ได้กล่าวถึงการกำเนิดของพรรคการเมืองไทยในสองลักษณะใหญ่ ๆ ลักษณะแรกคือ กำเนิดพรรคการเมืองไทยโดยบังเอิญ

ภายใน โดยมองว่าพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นย่อมจะต้องมีปัจจัยภายนอกพรรคคือบริบทที่อยู่แวดล้อมพรรคและปัจจัยภายในคือกลุ่มบุคคลหรือปัจจัยบางประการที่นำไปสู่การเกิดพรรคตามสภาพการณ์ในขณะนั้น ในบางกรณีปัจจัยภายนอกหรือบริบทหรือปัจจัยภายใน อาจจะมีน้ำหนักในเชิงสาเหตุต่อการเกิดพรรคการเมืองมากกว่ากันได้ ซึ่งการพิสูจน์สามารถทำได้ยากมาก สำหรับกำเนิดของพรรคการเมืองไทยโดยปัจจัยภายในพรรคพอจะแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ 1) กำเนิดเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมือง 2) กำเนิดโดยอาศัยอุดมการณ์ 3) กำเนิดโดยอาศัยผลประโยชน์ร่วม ลักษณะที่สองคือ กำเนิดพรรคการเมืองไทยโดยกฎหมาย ดังนั้นการเกิดพรรคการเมืองไทยโดยสภาพการณ์ ผู้นำทางการเมือง อุดมการณ์และผลประโยชน์ร่วมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดพรรคการเมืองในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป แต่เนื่องจากประวัติศาสตร์ของพรรคการเมืองภายใต้บริบททางการเมืองที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองไทย ถึงแม้จะเกิดขึ้นด้วยปัจจัยของตัวเองตามสภาพการณ์ก็ตาม แต่พรรคการเมืองเหล่านั้นจะไม่มีผลสำคัญและความหมายเลยถ้าพรรคการเมืองเหล่านั้นไม่ได้รับการรับรองจากกฎหมาย นั่นก็คือพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ดังนั้น สำหรับประเทศไทยนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมา พรรคการเมืองไทยถูกกำหนดให้มีลักษณะเป็นพรรคที่เกิดโดยสิทธิตามกฎหมาย (กนก วงษ์ตระหง่าน 2536: 61-88)

โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดเรื่องพรรคการเมืองไว้ในหมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 25 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

ตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาจนถึงกลางปี 2556 พรรคการเมืองได้ก่อเกิดขึ้นในชื่อใหม่หลายพรรค และได้ “เลิกพรรค” หรือ “ยุบเลิกพรรค” ไปหลายสิบพรรค จนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2556 มีพรรคการเมืองที่ยังดำรงอยู่และได้รับการรับรองตามกฎหมายจำนวนประมาณ 55 พรรค พรรคการเมืองเหล่านี้กว่าครึ่งหนึ่งได้เข้าร่วมในการเลือกตั้งทั่วไปที่มีขึ้น 2 ครั้ง ในช่วงเวลานี้ คือ เมื่อ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 และ 3 กรกฎาคม 2554 แต่มีเพียงไม่เกิน 10 พรรคที่ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นส.ส. และพรรคการเมืองที่มีส.ส. เกินกว่า 100 คน มีเพียง 2 พรรค พรรคการเมืองส่วนใหญ่จึงไม่มี ส.ส. หรือ “ตัวแทน” ในสภาแต่อย่างใด (เสนีย์ คำสุข 2556: 52) จะเห็นได้ว่าจากผลการเลือกตั้งมีพรรคบางพรรคเท่านั้นที่มีส.ส.ในสภา แต่มีพรรคอีก

จำนวนมากที่ไม่มีส.ส. และยังมีหลายสิบพรรคที่ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเลย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของพรรคการเมืองนั้นมีปัญหา หรืออุปสรรค

จากการที่พรรคการเมืองได้มีการก่อตั้งขึ้นจำนวนมาก แต่ก็มีการเลิกพรรค หรือ ยุบเลิกพรรคไปจำนวนมากเช่นกัน โดยจากข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีพรรคการเมืองที่ถูกยุบเลิก ระหว่างธันวาคม พ.ศ.2551 – มกราคม 2556 มีจำนวน 58 พรรค และเกือบทั้งหมดถูกยุบจากการที่ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 ในมาตรา 26 และมาตรา 42 แสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองมีปัญหาในการดำเนินงานอย่างมาก

สาขาพรรคการเมืองถือเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศโดยเฉพาะพื้นที่ที่ห่างไกลจะได้มีความใกล้ชิดกับประชาชนเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นที่สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองกับพรรคได้มากขึ้น พรรคการเมืองในประเทศฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมันและสหรัฐอเมริกาจะให้สมาชิกในสาขาพรรคเป็นฐานหลักของพรรคโดยในประเทศสหรัฐอเมริกา คณะกรรมการบริหารพรรคในระดับชาติแทบจะไม่มีบทบาทในการบริหารจัดการพรรคแต่สาขาพรรคกลับมีบทบาทและมีความเข้มแข็งในระดับที่นักวิชาการอเมริกันลงความเห็นว่าเป็นอเมริกาไม่ได้มีพรรคการเมืองระดับชาติหากแต่มีพรรคการเมืองระดับท้องถิ่นล่างสุดและระดับต่างๆ เป็นลำดับขั้นขึ้นมา ความเข้มแข็งของพรรคการเมืองจึงเป็นผลมาจากความเข้มแข็งของสาขาพรรคการเมือง (อ้างถึงใน อนุก สุธาดี 2555: 1)

ส่วนในประเทศไทยลักษณะสำคัญของพรรคการเมืองไทย คือการจัดองค์กรแบบเรียบง่าย (simple structure) ที่สำคัญคือที่ทำการพรรคส่วนกลางสำหรับจัดการประชุมพบปะของบุคคลระดับแกนนำ และ ส.ส.พรรคพร้อมกับ “ฝ่ายเลขานุการ” เพียงไม่กี่คน ที่ทำการพรรคเป็นทรัพย์สินของ “แกนนำ” หรือ “นายทุนพรรค” หรือเช่าเป็นรายปีไม่ใช่ทรัพย์สินของพรรคจริง ๆ ส่วนสาขาพรรคก็จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมาย ไม่ได้มุ่งหวังจะขยาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” ของสมาชิกและประชาชนแต่อย่างใด ดังเช่นในกรณีพรรคเพื่อไทยที่ได้รับเลือกตั้งมี ส.ส. 265 คน จากการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2554 มีสาขาเพียง 5 สาขา ที่ทำการพรรคส่วนกลาง (กทม.) ก็เช่าอาคารของ “แกนนำพรรค” คนสำคัญ หรือจากสถิติของ กกต.(คณะกรรมการการเลือกตั้ง) พ.ศ. 2555 พบว่า จากพรรคที่ได้จัดตั้งพรรคไว้กับ กกต.ทั้งหมด 56 พรรค มีสาขารวมกันทั้งสิ้น 380 สาขา หรือเฉลี่ยพรรคละ 6.61 สาขา แต่ถ้าไม่รวมพรรคประชาธิปไตยที่มีสาขาพรรคมากที่สุด คือ 179 สาขา ก็พบว่าอีก 55 พรรค มีสาขาพรรคการเมืองรวมกันเพียง 201 สาขา หรือเฉลี่ยพรรคละ 3.61 สาขา (เสนีย์ คำสุข 2556:16) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญของการมีสาขาพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมืองในประเทศไทย

ไม่มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อสามารถพัฒนาพรรคการเมืองเข้มแข็งได้เหมือนพรรคการเมืองที่เข้มแข็งในต่างประเทศ

บรูม และ ไซนิค (Broom and Seinick) (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ วีรานันท์ 2535: 16) ได้จำแนกบทบาทออกเป็น 3 รูปแบบคือ

1. บทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทตามอุดมคติ (socially prescribed or ideal role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

2. บทบาทที่ควรกระทำ (perceived role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำในหน้าที่ตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทตามอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคลก็ได้

3. บทบาทที่กระทำจริง ๆ (performed role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและ โอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ แสดงว่าเมื่อพูดถึงบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมืองจะต้องดำเนินงานทั้งตามที่กฎหมายได้กำหนด (บทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทตามอุดมคติ) และตามอุดมการณ์เมื่อแรกก่อตั้งพรรคและสาขาพรรค (บทบาทที่ควรกระทำ) ซึ่งบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองทั้งสองด้านจะส่งผลถึงบทบาทที่กระทำจริง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพรรคการเมืองว่าจะสามารถพัฒนาได้หรือไม่ อย่างไร

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาถึงบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองว่าจะสามารถดำเนินตามวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง อีกทั้งยังดำเนินงานตามกรอบที่กฎหมายกำหนด เพื่อดำรงสถานะทางกฎหมายได้หรือไม่ และการดำเนินงานมีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่อย่างไร

โดยผู้ศึกษามีความสนใจในการศึกษาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยจากการได้ศึกษางานวิจัยของนางสาวนนท์มนัส พิทยธีราพงษ์ ที่วิจัยเรื่อง “แนวคิดในการก่อตั้งพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่าพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเริ่มต้นจากการเป็นพรรคเล็กที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันของคณะผู้ก่อตั้งที่เป็นอดีตข้าราชการและเพื่อนร่วมงานจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อันเป็นกลุ่มอาชีพเดียวกัน ที่มีแนวคิดไปในทางเดียวกันในการสานต่อการดำเนินงานและสืบสานอุดมการณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีลักษณะการกำเนิดพรรคโดยอาศัยอุดมการณ์ และยังมีลักษณะของการกำเนิดพรรคในลักษณะสนับสนุนผู้นำในทางการเมือง กล่าวคือพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยมีหัวหน้าพรรคคือ นายดำรงค์ พิเดช อดีตอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งมีผลงานสำคัญก่อนเกษียณอายุราชการคือ ภารกิจทวงคืนผืนป่า โดยการตั้งเรือดอนริสอร์ต 9 แห่ง รวมพื้นที่ 1,857

ไว้ ซึ่งถือเป็นการทวงคืนผืนป่าครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ประเทศไทย และเมื่อเกษียณแล้วก็ได้มาก่อนตั้งพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย ด้วยชื่อเสียง ผลงาน และอุดมการณ์ทางการเมือง ทำให้พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยมีความน่าสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษา

อีกพรรคที่ผู้มีความสนใจที่จะศึกษาคือพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ที่ผู้ศึกษามีความสนใจ เนื่องจากเป็นพรรคที่มีจำนวนสมาชิกพรรคไม่มาก แต่สมาชิกพรรคได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 1 คน ในการเลือกตั้ง วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 โดยใช้เวลาก่อนตั้งพรรคเพียงประมาณ 3 เดือน มีนายสุรทิน พิจารณ์เป็นหัวหน้าพรรค ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองร่วมกับหลายพรรค อาทิเช่น พรรคความหวังใหม่ และพรรคเสรีธรรม และก่อตั้งพรรคมาหลายครั้งแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งพรรคได้รับเลือกได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยพรรคใช้ลักษณะการหาเสียงแบบเข้าถึงประชาชน และมีนโยบายที่น่าสนใจทั้งเรียนฟรี หรือเรื่องของสวัสดิการสังคม ซึ่งจากการเข้าถึงพื้นที่ในการหาเสียงของหัวหน้าพรรคนั้น ทำให้น่าสนใจศึกษาในเรื่องบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ ซึ่งดำเนินงานอยู่ในส่วนของภูมิภาคที่เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ว่าทั้งสาขาพรรคของสองพรรคดังกล่าวนี้ได้มีบทบาทในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง และประสบปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง โดยเมื่อศึกษาแล้วจะสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาสร้างเป็นข้อเสนอแนะที่จะนำไปสู่การพัฒนาสาขาพรรคการเมืองและพรรคการเมืองให้เข้มแข็งได้ต่อไป

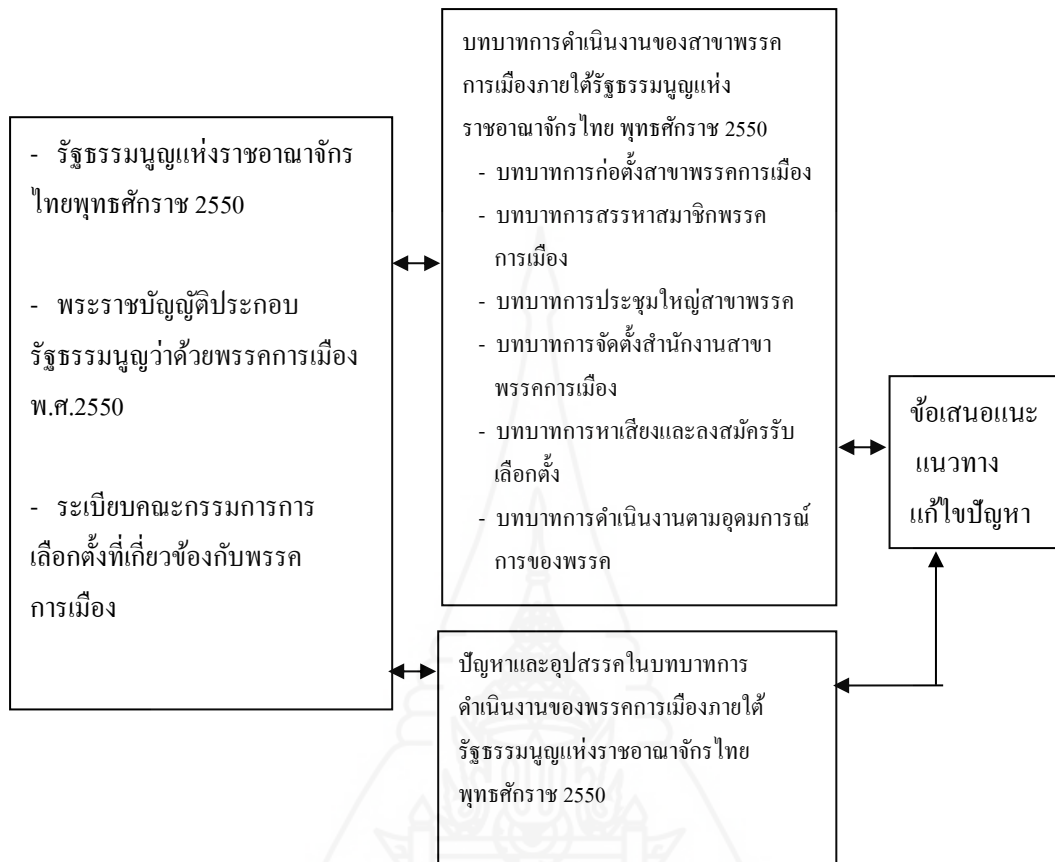
2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2.2 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2.3 เพื่อให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การศึกษามบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคท้องถิ่นผ่นป่าประเทศไทยและสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550”นี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาออกเป็น 2 ด้าน คือ

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

พื้นที่การศึกษา ได้แก่ สาขาพรรคการเมืองจำนวน 8 สาขาในพื้นที่ 4 ภาคของพรรคการเมือง 2 พรรค ดังนี้ พรรคท้องถิ่นผ่นป่าแห่งประเทศไทย และพรรคประชาธิปไตยใหม่ โดยจะศึกษาสาขาของพรรคการเมืองทั้งสองนี้ภาคละ 1 สาขา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพรรค, ผู้ก่อตั้งและคณะกรรมการบริหารพรรค, คณะกรรมการบริหารสาขาพรรค กรรมการการเลือกตั้งที่รับผิดชอบด้านกิจการพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึง (1) บทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคท้องถิ่นผืนป่าประเทศไทย และสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2) ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคท้องถิ่นผืนป่าประเทศไทย และสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

5. ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการที่อาจส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของงานวิจัยดังนี้

5.1 ข้อจำกัดเกี่ยวกับผู้ศึกษาเอง กล่าวคือ ประการแรก ผู้ศึกษามีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยค่อนข้างจำกัดเนื่องจากเพิ่งทำการศึกษาก่อนเป็นครั้งแรก ประสบการณ์จึงยังไม่มีมากนัก อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นผู้ศึกษาได้แก้ไขข้อจำกัดนี้โดยการขอคำปรึกษาและคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระรวมทั้งศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือ/ตำราการทำวิจัยซึ่งทำให้ข้อจำกัดดังกล่าวบรรเทาลงไปได้มาก ข้อจำกัดบางประการต่อมา คือ ไม่มีผู้ช่วยในการศึกษาจึงทำให้ผู้ศึกษาต้องลงมือทำเองทุกขั้นตอน ทำให้ใช้ระยะเวลาในการทำวิจัยค่อนข้างมาก

5.2 ข้อจำกัดเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา กล่าวคือ ในระหว่างช่วงที่ต้องมีการสัมภาษณ์เกิดมีการปฏิบัติ ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ส่วนใหญ่เป็นพรรคการเมืองต้องหยุดดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ทำให้การติดต่อสื่อสารกับกลุ่มตัวอย่างทำได้ยาก อีกทั้งการสังเกตการณ์ที่ได้อาจจะไม่ครบถ้วน เช่น สถานที่ การปฏิบัติงาน เป็นต้น แต่ผู้ศึกษาก็พยายามเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคท้องถิ่นผืนป่าประเทศไทยและสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” สามารถนิยามศัพท์ได้ ดังนี้

6.1 การดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง หมายถึง การดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

6.2 สาขาพรรคการเมือง หมายถึง หน่วยงานหนึ่งของพรรคการเมืองซึ่งพรรคหรือสมาชิกพรรคมีความประสงค์จะก่อตั้งขึ้นตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของพรรคในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบาย และข้อบังคับพรรค

6.3 พรรคการเมือง หมายถึง กลุ่มหรือคณะบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่สอดคล้องกัน หรือมีความคิด ความเชื่อในนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในหลักการใหญ่ ๆ ตรงกันหรือมีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน มารวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเป็นรัฐบาลเพื่ออำนาจการปกครองและการบริหารประเทศให้เป็นไปตามแนวนโยบายที่มาจากความคิด ความเชื่อ หรืออุดมการณ์นั้น

6.4 คุณสมบัติสมาชิกพรรคการเมือง หมายถึง เกณฑ์ความต้องการพื้นฐานที่สมาชิกพรรคการเมืองพึงมี

6.5 การริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง หมายถึง การที่คณะบริหารพรรคเห็นความสำคัญในการสร้างสาขาพรรคการเมือง เพื่อใช้สาขาพรรคการเมืองนั้นเป็นตัวแทนในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

6.6 แนวคิด และอุดมการณ์ หมายถึง แนวทาง หรือหลักการที่วางระเบียบไว้เป็นแนวทางปฏิบัติ ของพรรคการเมือง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ของกลุ่มบุคคลที่มารวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง

6.7 โครงสร้างการบริหารจัดการภายในพรรค หมายถึง แบบแผนที่พรรคจัดตั้งขึ้นมาเพื่อการบริหารงานทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

6.8 เงินทางการเมือง หมายถึง เงินที่สาขาพรรคได้มาจากการบริจาค เงินบำรุงรายปีจากสมาชิก การจัดกิจกรรมหาทุน การจำหน่ายสินค้าและบริการ เงินสนับสนุนจากรัฐ และการจัดสรรให้โดยพรรคการเมือง

6.9 บทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง หมายถึง การที่สาขาพรรคการเมืองดำเนินงานตามหน้าที่ที่สาขาพรรคการเมืองพึงปฏิบัติ ทั้งตามกรอบของกฎหมาย และตามอุดมการณ์หรือเป้าหมายที่พรรคได้กำหนดไว้เมื่อก่อตั้งพรรค

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

7.2 ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

7.3 ผลการวิจัยที่ได้จะนำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยและสาขาพรรคประชาชนปลดแอกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้สนับสนุนกรอบแนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง

1.1 ความหมายของพรรคการเมือง

คำว่า “พรรคการเมือง” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Political Party” และภาษาฝรั่งเศสว่า “Parti Politique” ซึ่งเป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คำว่า “Pars” ซึ่งแปลว่าตามตัวว่า “ส่วน” ฉะนั้นพรรคการเมืองจึงหมายความว่าส่วนของราษฎร หรือการที่ราษฎรแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ตามความคิดเห็นหรือประโยชน์ได้เสียในทางการเมืองนั่นเอง (หยุด แสงอุทัย อ้างถึงใน วีรพล พุ่มสงวน 2549: 9-10)

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาตรา 4 ให้คำจำกัดความ พรรคการเมือง หมายความว่า คณะบุคคลที่รวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง โดยได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมุ่งที่จะส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอื่นอย่างต่อเนื่อง

นอกจากความหมายของพรรคการเมืองซึ่งแปลตามรากศัพท์ดังกล่าว นักรัฐศาสตร์หลายท่านยังให้ความหมายของพรรคการเมือง ตามมุมมองของแต่ละท่าน ดังนี้

คูเวอเยอร์ (อ้างถึงใน ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ 2524: 7) นักรัฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศส กล่าวว่าพรรคการเมืองเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มทางเศรษฐกิจหรือ กลุ่มใด ๆ ก็ตาม เช่น การรวมตัวของกลุ่มผู้ดี กลุ่มขุนนาง กลุ่มกรรมกร กลุ่มข้าราชการ เป็นต้น โดยเขากล่าวว่า กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้เป็นที่มาของพรรคการเมืองทั้งสิ้น คูเวอเยอร์ เชื่อว่า กลุ่มผลประโยชน์ (Interest group) ต่าง ๆ มีส่วนสำคัญในการก่อกำเนิดของพรรคการเมืองและยังเสริมสร้างให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งด้วยการให้การสนับสนุนพรรคการเมืองอยู่เสมอ เขาจึงเชื่อว่าพรรคการเมืองเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกรัฐสภา (Inner-parliamentary and extra-parliamentary)

เอฟสไตน์ (อ้างถึงใน วิชัย ตันศิริ 2539: 47-48) นักรัฐศาสตร์อเมริกันในปัจจุบัน ยังคงเห็นว่าการนิยามศัพท์ที่พุ่งเป้าไปที่อุดมการณ์แนวคิดร่วมและโครงสร้างขององค์กรเป็นเรื่องที่มีจำเป็นที่สุด จึงนิยามศัพท์ไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า พรรคการเมือง คือ “กลุ่มบุคคลไม่ว่าจะรวมตัวกันอย่างไรก็ตาม เพียงใด ที่มุ่งจะเลือกตั้งเอาตำแหน่งหน้าที่ของรัฐภายใต้ชื่อใดชื่อหนึ่ง” สำหรับ Epstein ภายใต้ชื่อใดชื่อหนึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นพรรคการเมือง

เวเบอร์ (อ้างถึงใน ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ 2524: 10) กล่าวว่า พรรคการเมืองเป็นการรวมตัวกันเป็นสมาคมภายในชุมชนทางการเมืองซึ่งมีการเปิดรับสมาชิกอย่างเป็นทางการและทั่วไป โดยมีความมุ่งหมายที่จะเข้าไปบริหารนโยบายสาธารณะหรือเข้าไปควบคุมนโยบายสาธารณะ และจากแนวความคิดของ Weber นี้ จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองมาจากกลุ่มผลประโยชน์ภายในสังคม

จากความหมายต่าง ๆ ข้างต้นสามารถอธิบายสรุปความหมายรวมในทางวิชาการได้ว่า พรรคการเมืองนั้นจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองบ้านเมืองที่คล้ายคลึงกันหรือมีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน มารวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง เพื่อให้ได้อำนาจทางการเมืองปกครองรัฐในที่สุด

2) หมายถึงสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้หรือกำหนดสถานะไว้เป็นพิเศษว่ามีอำนาจควบคุมสถาบันต่าง ๆ ของรัฐตามที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการ แล้วมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบนั้นให้

3) หมายถึงองค์กรทางการเมืองที่มีหน้าที่หลักในการแข่งขันเอาชนะการเลือกตั้ง ดังนั้นพรรคการเมืองจึงต้องมีการจัดตั้ง หรือมีลักษณะของกลุ่มที่เป็นทางการ มีโครงสร้างการปกครองการบริหารและการบังคับบัญชา มีระเบียบข้อบังคับและมีคติกที่สมาชิกจะต้องถือปฏิบัติ

ร่วมกัน มียุทธศาสตร์และยุทธวิธีที่จะสร้างและรักษาความนิยมในหมู่ประชาชนอยู่เสมอ (ทิวสุรฤทธิกุล และเสนีย์ คำสุข 2552: 462)

“สาขา” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายว่า ส่วนย่อยหรือส่วนรองและคำว่าพรรคการเมือง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างเดียวกันร่วมกันจัดตั้งและจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองตามกฎหมาย

ดังนั้น สาขาพรรคการเมืองจึง หมายถึง ส่วนย่อยของพรรคการเมืองซึ่งประกอบด้วยสมาชิกและกรรมการสาขาซึ่งได้จัดแจ้งจัดตั้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบายและข้อบังคับพรรค (อ้างถึงใน อนุก สุชาติ 2550: 18)

1.2 ความสำคัญของพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมือง

1.2.1 ความสำคัญของพรรคการเมือง

เนื่องจากพรรคการเมืองมีวิวัฒนาการเริ่มแรกมาจากประเทศประชาธิปไตย เพื่อให้เห็นว่าพรรคการเมืองนั้นมีความสำคัญในทางการเมืองอย่างไร จึงใคร่นำเสนอแผนภาพที่แสดงถึงฐานะดังกล่าวของพรรคการเมืองในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งแสดงให้เห็นได้ดังต่อไปนี้

ที่มา : Jopseph LaPalombara and Myon Weiner ใน กนก วงษ์ตระหง่าน 2529 หน้า 56

จากแผนภาพข้างต้น แสดงให้เห็นชัดเจนว่า พรรคการเมืองนั้นที่จริงแล้วก็คือ “สื่อกลาง” หรือผู้มีหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับรัฐบาลเข้าด้วยกัน โดยที่ประชาชนจะเป็นฝ่ายที่เสนอความคิดเห็นและความต้องการไปยังพรรคการเมือง ซึ่งก็มักจะได้แก่พรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน เพื่อให้พรรคการเมืองนั้น ๆ ผลักดันความคิดเห็นและความต้องการดังกล่าวสู่กลไกหรือกระบวนการทางการเมืองต่อไป โดยมุ่งให้เกิดผลในทางปฏิบัติ นั่นก็คือการตอบสนองของรัฐบาล ซึ่งถ้าหากว่าพรรคการเมืองนั้นเป็นรัฐบาลอยู่ ก็ต้องเร่งรัดให้มีการปฏิบัติของฝ่ายบริหารออกมา แต่ถ้าเป็นพรรคฝ่ายค้านหรือพรรคนอกรัฐบาล ก็คงจะต้องหาทางผลักดันด้วยกระบวนการต่าง ๆ ในระบบการเมืองนั้น ๆ ต่อไป

อย่างไรก็ตามในระบบการเมืองแบบเผด็จการ เช่น ประเทศที่ปกครองในระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ หรือการปกครองด้วยผู้นำหรือคณะบุคคลอย่างต่อเนื่องยาวนานในบางประเทศนั้น ก็ยังต้องอาศัยพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานอำนาจ หรือมีไว้เพื่อดำเนินกลไกบางอย่างทางการเมืองและทางสังคม เพื่อให้การบริหารประเทศเป็นไปอย่างเรียบร้อย ในลักษณะเช่นนี้เราจึงจะกล่าวได้ว่า พรรคการเมืองคือ “อวัยวะ” ที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งในทุก ๆ ประเทศ ไม่ว่าจะประเทศนั้น ๆ จะปกครองภายใต้ระบอบหรือลัทธิอะไรก็ตาม

ทั้งนี้ก็มีผู้รวบรวมบทบาทต่าง ๆ ของพรรคการเมือง แล้วประมวลให้เห็นความสำคัญของพรรคการเมืองว่ามีบทบาทสำคัญใน 2 ด้านหลัก ๆ คือ (ทวิศักดิ์ พันธุ์สุระ อังถึง ใน ทวี สุรฤทธิกุล และเสณีย์ คำสุข 2552 : 464-466)

1) *ด้านองค์กรแห่งอำนาจ* ในหลายประเทศการมีพรรคการเมืองอาจจะกำหนดไว้เป็นรายลักษณ์อักษรในข้อบัญญัติที่ว่าด้วยการจัดโครงสร้างของส่วนประกอบต่าง ๆ ทางการเมือง อย่างเช่นกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือหากไม่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร พรรคการเมืองนั้นก็ต้องถูกกำหนดขึ้นในชื่อต่าง ๆ เพื่อรองรับอำนาจของผู้ปกครองนั้น อย่างเช่น “คณะปฏิวัติ-รัฐประหาร” ในระบอบเผด็จการทั้งหลาย รวมทั้งมีชื่อว่า “พรรค” แต่เป็นพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในประเทศนั้น ดังเช่นในประเทศคอมมิวนิสต์ทั้งหลาย ก็มีพรรคการเมืองขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการรับรองอำนาจของผู้นำและผู้บริหารประเทศทั้งสิ้น ซึ่งเราเรียกบทบาทในด้านนี้ว่า “การสร้างความชอบธรรม” (Legitimacy Establishment)

ในระบอบประชาธิปไตยนั้น ความชอบธรรมของพรรคการเมืองจะต้องแสดงออกผ่านทางกระบวนการเลือกตั้งซึ่งพรรคการเมืองทั้งหลายจะต้องแข่งขันกันหาความนิยมจากประชาชนและเอาชนะการเลือกตั้งให้ได้ และถือว่าเป็นธรรมเนียมว่าพรรคการเมืองใดที่ชนะการเลือกตั้งได้เสียงข้างมาก หรือได้จำนวนสมาชิกที่มากพอ พรรคการเมืองดังกล่าวก็จะได้ตั้งรัฐบาลเข้าบริหารประเทศต่อไป แม้กระทั่งประเทศที่มีผู้บริหารโดยตรง หากจะให้มีความชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตยแล้ว ก็ควรที่จะต้องแข่งขันกันโดยผ่านระบบพรรคการเมือง ทั้งนี้เพื่อจะได้บริหารประเทศได้ราบรื่น เพราะมีพรรคการเมืองคอยค้ำยันอำนาจที่ได้มานั้นอีกแรงหนึ่งด้วย

ในประเทศเผด็จการพรรคการเมืองจะทำหน้าที่เป็นแกนแกนทางสังคมหรือกลุ่มองค์กรที่เป็น “เสมือน” ตัวแทนอำนาจประชาชน ที่แม้จะผ่านเพียงการ “คัดเลือก” จากกลุ่มผู้มีอำนาจ หรือแม้แต่อุปโลกย์ขึ้นอย่างง่าย ๆ แต่กลุ่มคนพวกนี้ก็ได้ชื่อว่าเป็นกลุ่มที่ช่วยทำให้ “ผู้ปกครอง” ดูสง่างามประหนึ่งว่าผู้ปกครองนั้นผ่านการ “เลือกสรร” มาในระดับหนึ่งแล้วจากองค์กรที่เป็นตัวแทนของประชาชน พรรคการเมืองในระบบการเมืองแบบนี้ก็จะเพียง

“สัญลักษณ์”ของอำนาจ มากกว่าที่จะเป็นแหล่งที่มาของอำนาจอย่างแท้จริง เว้นแต่พรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นภายหลังการมีอำนาจของ “ผู้เผด็จการ” นั้น ๆ และตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นฐานอำนาจและมีส่วนในกิจกรรมทางการเมืองระดับต่าง ๆ อย่างเข้มข้น ก็จะทำให้พรรคการเมืองดังกล่าวเป็นประจักษ์ “เครื่องมือแห่งอำนาจ” ของผู้นำนั้น ๆ เลยทีเดียว

2) *ด้านกลไกทางการเมือง* ในภาพรวมของทั้งสองระบบการเมือง พรรคการเมืองเมื่อมีอยู่แล้วนั้น จะต้องดำเนินกิจกรรมหลัก ๆ ในทางการเมืองอยู่ 3-4 ประการ เพื่อผลักดันระบบการเมืองนั้นให้ดำรงอยู่และเคลื่อนที่ไปได้ประจักษ์เป็นเครื่องยนต์กลไกบางอย่างสำหรับขับเคลื่อนระบบการเมืองจะนั้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก็คือ

(1) *เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองเข้าด้วยกัน (Political Medium)* ถ้าในระบอบประชาธิปไตยก็คือสื่อกลางในการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนไปยังรัฐบาล เพื่อให้สนองต่อเจตนารมณ์ดังกล่าวของประชาชน ดังที่ได้อธิบายในตอนต้นนั้นแล้ว แต่ถ้าเป็นในระบอบเผด็จการ ก็จะเป็นกลไกที่คอยสอดส่องติดตามความเคลื่อนไหวของประชาชน เพื่อรายงานหรือแจ้งแก่ผู้นำหรือผู้บริหารเพื่อควบคุมให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้นำเหล่านั้นต่อไป

(2) *เป็นสถาบันการศึกษาทางการเมืองที่จะให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกของประชาชนตามครรลองในระบอบการเมืองนั้น ๆ (Political Education)* ถ้าเป็นประเทศประชาธิปไตย พรรคการเมืองและสมาชิกของพรรคการเมืองจะต้องมีการพบปะเชื่อมโยงประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรายงานข่าวสารทางการเมือง และถกเถียงแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของบ้านเมือง อันเป็นการให้การศึกษาทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อมส่วนในประเทศเผด็จการก็จะเป็นสถาบันเพื่อปลูกฝังลัทธิหรืออุดมการณ์ตลอดจนการอบรมกล่อมเกลามาเพื่อสร้างคนในสังคมให้มีบุคลิกภาพที่สอดคล้องต่ออุดมการณ์ของลัทธิทางการเมืองนั้น ๆ ต่อไป

(3) *เป็นกลไกในการกระตุ้นหรือเร้าระดมทางสังคมให้ประชาชนเกิดความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง (Political Mobilization)* ถ้าเป็นในประเทศประชาธิปไตย พรรคการเมืองจะต้องถือเป็นหน้าที่อันสำคัญที่จะรวบรวมและสร้างแกนมติ (Option Leader) เพื่อนำไปเป็นปัจจัยเพื่อการต่อสู้เอาชนะกันทางการเมือง เช่น การกำหนดนโยบาย หรือสร้างพลังต่อรองต่าง ๆ แต่ในประเทศเผด็จการ การเร้าระดมทางสังคมนี้ก็เป็นสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนยังเคารพเชื่อฟังผู้นำนั้น ๆ อยู่ต่อไป

(4) *เป็นเครื่องมือคัดสรรผู้นำทางการเมือง (Political Recruitment)* ซึ่งในประเทศประชาธิปไตยที่มีช่องทางเดียวในการสร้างและหาผู้นำเข้าสู่ระบบ โดยการเลือกตั้งนั้น พรรคการเมืองจะต้องนำเสนอบุคคลที่โดดเด่นอันจะต้องผ่านการคัดเลือกมาตามลำดับจากกลุ่ม

ประชาชนต่าง ๆ แล้ว ให้ประชาชนทั้งหลายได้ลงคะแนนตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอด้วย แต่ถ้าในประเทศเผด็จการ พรรคการเมืองนั้นอาจจะเป็นที่รวมของบรรดาชนชั้นนำในสังคมอยู่แล้ว หรืออาจจะเป็นกลไกในการควบคุมประชาชนเป็นชั้น ๆ ก็ได้ ซึ่งก็คือบทบาทหนึ่งในการเชิดชูผู้นำในระบอบเผด็จการที่โดดเด่นนั่นเอง

อย่างไรก็ตามพรรคการเมืองในระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย ยังต้องมีหน้าที่สำคัญอีก 2 เรื่อง ตามกรณีที่พรรคการเมืองนั้นต้องรับบทบาทที่แตกต่างกัน เรื่องแรกก็ในกรณีที่พรรคการเมืองนั้น ๆ ได้เป็นรัฐบาล พรรคการเมืองดังกล่าวก็ต้องแสดงบทบาทของผู้ที่รักษาคำมั่นสัญญา คือจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายที่พรรคนั้น ๆ ใช้หาเสียงเลือกตั้งเข้ามา และจะต้องพร้อมที่จะรับผิดชอบหากไม่สามารถทำตามนโยบายนั้น ๆ ได้ เช่น ลาออก หรือให้พรรคอื่นมาทำหน้าที่เป็นรัฐบาลแทน

อีกเรื่องหนึ่งก็ในกรณีที่พรรคการเมืองนั้น ๆ ไม่ได้เป็นรัฐบาล หรือที่เรียกว่าเป็นฝ่ายค้าน พรรคการเมืองดังกล่าวก็ต้องทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การอภิปราย การเสนอญัตติและการตั้งกระทู้ถาม เป็นต้น และในขณะเดียวกันก็ต้องพร้อมที่จะเป็นรัฐบาลได้ทุกเมื่อ ในกรณีที่พรรคฝ่ายรัฐบาลเพลี่ยงพล้ำหรือมีอันต้องถูกเปลี่ยนออกมา

1.2.2 ความสำคัญของสาขาพรรคการเมือง

สาขาพรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพรรคการเมืองตามกฎหมาย โดยมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 ได้กำหนดว่า “ภายในหนึ่งปีนับจากวันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคนซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาค ตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา” โดยหากพรรคการเมืองใดไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองครบถ้วน (อย่างน้อย 4 สาขาใน 4 ภาค) ภายในระยะเวลาที่กำหนดย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา 91 วรรคหนึ่ง(1)

นอกจากความสำคัญในแง่กฎหมายดังกล่าวแล้ว สาขาพรรคการเมืองยังมีความสำคัญต่อพรรคการเมืองในฐานะที่เป็นรากฐานของพรรคการเมือง และเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างสมาชิกกับพรรคการเมืองตลอดจนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมของพรรค ให้มีการแพร่ขยายออกไปยังภูมิภาคต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

โดยความสำคัญของสาขาพรรคการเมืองต่อพรรคการเมืองและต่อการเมืองการปกครองในภาพรวม อาจพิจารณาจำแนกได้ในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) สาขาพรรคการเมืองเป็นแหล่งในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนและเป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างและส่งเสริมผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่นทั้งผู้นำแบบทางการและผู้นำทางธรรมชาติโดยสาขาพรรคจะทำหน้าที่เช่นเดียวกับโรงเรียนทางการเมืองซึ่งมีทั้งทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อให้กรรมการสาขา สมาชิก ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาและร่วมกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ

2) สาขาพรรคการเมืองเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารและค้นหาปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ผู้นำการเมืองนำไปกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของพรรค โดยสาขาพรรคที่มีที่ตั้งสำนักงานกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคและท้องถิ่นต่าง ๆ จะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลข่าวสารและปัญหาความต้องการของพื้นที่เพื่อนำเสนอต่อสำนักงานใหญ่พรรควิเคราะห์และกำหนดแนวทางแก้ไขโดยอาจกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาของพรรคหรือช่วยในการผลักดันและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งอาจเป็นปัญหาเฉพาะพื้นที่หรือปัญหาในภาพรวมของประเทศก็ได้ อาทิเช่น ปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรรายย่อย ปัญหามลภาวะและแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดและปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย เป็นต้น

3) สาขาพรรคเป็นกลไกในการสรรหาและคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคที่มีคุณภาพและสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งในทุกระดับเป็นไปด้วยความสุจริตและความเที่ยงธรรม โดยสาขาพรรคจะทำหน้าที่ในการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมและมีความพร้อมเพื่อเสนอชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้น ๆ หรือเสนอชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น โดยผู้ได้รับการเสนอชื่ออาจเป็นกรรมการสาขาหรือสมาชิกพรรค และมีหน้าที่ในการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค ตลอดจนสอดส่องดูแลให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมโดยการตั้งตัวแทนของพรรคไปทำหน้าที่เป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งและกรรมการนับคะแนน และให้ข้อมูลเบาะแสในกรณีและผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งรวมถึงคัดค้านการเลือกตั้งหากเห็นว่าไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

4) สาขาพรรคการเมืองเป็นสื่อประสานระหว่างประชาชนในท้องถิ่นและท้องถิ่นรวมตลอดถึงองค์กรภาคเอกชนกับพรรคการเมืองโดยเป็นช่องทางในการแสดงความคิดเห็นหรือแสดงข้อเรียกร้องในกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ผ่านไปยังพรรคการเมืองเพื่อผลักดันให้ผ่านบริหาร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

5) สาขาพรรคเป็นกลไกในการนำนโยบายของพรรคการเมืองไปสู่การปฏิบัติในท้องถิ่นและท้องถิ่นต่าง ๆ หรือในกรณีที่ทำกเป็นการผลักดันนโยบายผ่านกลไกของรัฐ โดย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สาขาพรรคก็เป็นกลไกในการประสาน ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการดำเนินการแก้ไขปัญหาตามนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป้าหมายมากที่สุดรวมถึงการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขในระยะต่อไป

6) สาขาพรรคเป็นกลไกหลักในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับพรรคการเมืองและระบบการเมือง โดยการหาสมาชิกพรรคและผู้สนับสนุนพรรคการเมืองตลอดจนส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับการรับรู้และมีความตื่นตัวทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรม การสนับสนุนอื่น ๆ เช่น การบริจาค การเข้าไปเป็นสมาชิก การเข้าเป็นกรรมการสาขา หรือคณะกรรมการบริหารพรรค และการเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพรรคการเมือง (อนุก สุขัตติ 2555: 46-48)

1.3 กำเนิดพรรคการเมือง

เริ่มแรกนั้นกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่มีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองนั้นยังไม่ได้ใช้ชื่อว่า “Party” หรือ “พรรคการเมือง” แต่มักจะมีชื่อเรียกเป็นกลุ่มต่าง ๆ แทนอาจจะเป็นรูปของ “ชมรม” หรือ “สมาคม” ที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Club” เช่นกลุ่มการเมืองในยุคแรก ๆ ของประเทศอังกฤษคือ พวกวิกส์ (Whigs) หรือพวก (Thories) เป็นต้น คำว่า “Party” หรือ “พรรคการเมือง” ได้ปรากฏครั้งแรกในงานเขียนของ Max Weber เมื่อตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 นี้เอง ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าพรรคการเมืองในยุคแรกที่เกิดในยุโรปนั้น มักจะเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่ใกล้ชิดสนิทสนมกัน โดยเฉพาะคนที่มีแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองคล้าย ๆ กัน แล้วมารวมกลุ่มพูดคุยในเรื่องที่มีความสนใจร่วมกันดังกล่าว

เมื่อมีการขยายสิทธิในการเลือกตั้งให้แก่พลเมือง ระบบพรรคการเมืองก็ขยายตัวออกไปด้วยอย่างเช่นการเกิดขึ้นของพรรคการเมืองที่ชื่อว่า “The Jacksonian Democrats” เช่นเดียวกับพรรคการเมืองในอังกฤษที่เป็นหลักเป็นฐานขึ้นก็เพราะมีการใช้กฎหมายปฏิรูปการเลือกตั้ง (The Voting Reform Act of 1832 and 1867) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองอเมริกันและพรรคการเมืองอังกฤษที่ถือว่าเป็นต้นแบบของพรรคการเมืองสมัยใหม่ ล้วนแต่เกิดขึ้นภายใต้กระบวนการทางการเมืองที่เข้มแข็งดีแล้ว และมีกำเนิดจากภายในระบบรัฐสภาคือด้วยการดำเนินการของเหล่าสมาชิกรัฐสภาทั้งหลาย แล้วจึงแผ่ขยายการเป็นพรรคใหญ่ที่แข็งแกร่ง ด้วยการใช้กลไกทางการเมืองได้แก่กฎหมายต่าง ๆ นั้นเป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมหรือดึงดูดประชาชนให้เข้ามาสนับสนุนพรรคการเมืองเหล่านั้น

ยังมีพรรคการเมืองอีกพวกหนึ่งที่มีกำเนิดขึ้นโดยบุคคลนอกรัฐสภาก็เกิดขึ้นในยุคใกล้ ๆ กัน อันเป็นผลมาจากการเพิ่มสิทธิของพลเมืองในหลาย ๆ ประเทศของยุโรปที่เป็นอิทธิพลโดยตรงของการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนหน้านั้น พรรคการเมืองเหล่านี้หลายพรรค

เกิดขึ้นเพราะการปฏิบัติ เช่น พรรคการเมืองของฝรั่งเศสบางพรรคเกิดขึ้นเพื่อท้าทายกลุ่มสังคมนิยมหรือผู้ปกครองในระบบเก่า เช่น พรรคแรงงานของอังกฤษหรือพรรคโซเชี่ยลเดโมแครตของเยอรมนี หรืออาจจะเกิดจากการรวมกลุ่มของผู้มีความเห็นทางศาสนาด้วยกัน เช่น พรรคคริสเตียนเดโมแครตซึ่งมีอยู่ในหลาย ๆ ประเทศทั่วยุโรป พรรคทั้งหลายแบบนี้เกิดขึ้นเพื่อร่วมแข่งขันในทางการเมืองโดยแท้

ความคิดทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเมืองสมัยของยุโรป อาทิ มาร์กซิสม์สังคมนิยม รัฐสวัสดิการและคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เรียกว่า “เอียงซ้าย” (Leftist) หรือแนวคิดที่ “เอียงขวา” (Rightist) อย่างเช่น รอยัลลิสต์ และพวกแนวชาตินิยมต่าง ๆ ก็เป็นอีกแรงผลักดันหนึ่งที่ทำให้เกิดพรรคการเมืองรูปแบบใหม่ ๆ พรรคเหล่านี้จะมีนโยบายและกิจกรรมทางการเมืองที่ค่อนข้างจะจริงจังและแข็งกร้าว จนบางพรรคพัฒนาไปสู่ความเป็นเผด็จการของอุดมการณ์ทางการเมืองคือ พวกแนวซ้ายก็ได้แก่ พรรคคอมมิวนิสต์ และพวกแนวขวาก็ได้แก่ พรรคฟาสซิสต์ ซึ่งเป็นคู่ต่อสู้ที่สำคัญของพรรคแนวเสรีนิยมที่เรียกว่าพวกประชาธิปไตยในสมัยต่อมา

โดยเหตุที่ประเทศยุโรปเหล่านี้มีอาณานิคมต่าง ๆ ทั่วโลก แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ประเทศอาณานิคมเหล่านั้นรับเอามาในลักษณะของ “สินค้าสำเร็จรูป” หรือ “สินค้านำเข้า” ทั้งที่เป็นแนวคิดทั้งประชาธิปไตยและเผด็จการ บ้างก็นำมาใช้อย่างเหมาะสมและสามารถเสริมประสิทธิภาพให้แก่การเมืองในประเทศนั้น ๆ ได้ บ้างก็ประสบความล้มเหลวและกลายเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดปัญหาของประเทศอีกหลาย ๆ อย่างตามมา

ในโลกยุคปัจจุบันภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กลายเป็นแรงผลักดันที่สำคัญของการเมืองภายในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ระบบการเมืองแบบเผด็จการกลายเป็นแนวคิดที่ล้าหลัง จนต้องล่มสลายไป อย่างเช่น สหภาพโซเวียต แต่ในขณะเดียวกันแนวคิดชาตินิยมกลับก่อตัวขึ้นโดยทั่วไปเพื่อต่อต้านกระแสทุนนิยมที่เป็นอันตรายต่อรัฐชาติบางรัฐ นอกจากนี้ประเด็นปัญหาทางการเมืองเศรษฐกิจ และสังคมในโลกสมัยใหม่นี้ก็แตกตัวออกมาจนก่อให้เกิดความสนใจของผู้คน และนำไปแสวงหาแนวร่วมเพื่อการแก้ไขปัญหานั้น พรรคการเมืองแบบใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นอีก เช่น พรรคการเมืองที่ต่อสู้เพื่อสภาพแวดล้อม อาทิ พรรคกรีนในหลาย ๆ ประเทศของยุโรป หรือพรรคเพื่อชุมชนท้องถิ่นในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย และในระบบโลกที่เปิดกว้างภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ พรรคการเมืองบางพรรคก็มีการผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนดูเหมือนเปิดกว้างภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ พรรคการเมืองบางพรรคก็ได้มีการผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนดูเหมือนว่าพรรคการเมืองในยุคใหม่สามารถเกิดขึ้นใหม่และพัฒนาออกไปได้เรื่อย ๆ

นักวิชาการตะวันตกหลายท่านได้ศึกษากำเนิดของพรรคการเมืองไว้อย่างน่าสนใจ ท่านแรก คือ อาเวอรี ไลเซอร์สัน (Avery Leiserson) (อ้างถึงใน ทวี สุรฤทธิกุล และเสนีย์ คำสุข 2552: 467-470) ได้สรุปเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับกำเนิดของพรรคการเมืองว่ามีอยู่ 4 ทฤษฎีคือ

1) *ทฤษฎีจิตวิทยา (Psychological Theories)* ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพรรคการเมืองเกิดจากข้อแตกต่างของจิตมนุษย์ ผู้ที่ให้ทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์เราแบ่งออกเป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ พวกที่ชอบอยู่คงที่หรืออนุรักษนิยม (Conservatives) กับพวกที่ยอมรับและยินดีรับการเปลี่ยนแปลง (Liberals) นอกจากนี้มนุษย์จะแบ่งออกเป็น 2 พวกดังกล่าวแล้ว จิตมนุษย์ยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภทอีก ได้แก่ พวกมองโลกในแง่ดี (Optimists) และพวกมองโลกในแง่ร้าย (Pessimists)

โดยข้อสมมติฐานทางจิตวิทยานี้ จึง ให้เกิดพรรคการเมืองที่แนวคิดต่าง ๆ กัน 4 ประเภท คือ

(1) *พวกหัวเก่า* เป็นพวกที่มองโลกในแง่ดี แต่คิดอยู่กับที่หรือคงสภาพเดิมคือถือว่าปัจจุบันที่ดีอยู่แล้ว และสภาพความเป็นไปในอดีตเป็นที่น่าพอใจแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง

(2) *พวกหัวสมัยใหม่ (เสรีนิยม)* เป็นพวกมองโลกในแง่ดี และยินดีให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เพราะถือว่าการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความก้าวหน้า ผู้มีทัศนคติทางเสรีนิยมจึงมักเป็นผู้เห็นคุณค่าของการศึกษา เปิดโอกาสให้มีการพูด การแสดงทรรศนะต่าง ๆ โดยเสรี

(3) *พวกหัวปฏิวัติ* เป็นพวกมองโลกในแง่ร้าย จึงอยากให้มีการเปลี่ยนแปลง แต่กระบวนการเปลี่ยนแปลงโดยวิธีค่อยเป็นค่อยไปแบบพวกเสรีนิยมนั้นไม่ทันใจ เพราะพวกหัวปฏิวัติมีความคุกรุ่นไม่พอใจบางอย่างรุนแรง จึงชอบใช้วิธีการปัจจุบันทันด่วน (ปฏิวัติ) เพื่อให้ได้ประจักษ์ผลโดยรวดเร็ว

(4) *พวกหัวปฏิภิกิริยา* เป็นพวกมองโลกในแง่ร้าย และมีความคิดคำนึงถึงอดีต โดยเห็นว่าอดีตดีกว่าปัจจุบันจึงพยายามย้อนหลังไปดำรงชีวิตอย่างที่เคยเป็นมาในอดีตเก่าก่อน

2) *ทฤษฎีทางเศรษฐกิจและสังคม (Social-Economical Theories)* ทฤษฎีนี้ถือว่าพรรคการเมืองเกิดขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยมองรูปพรรคการเมืองในรูปของผู้สนับสนุนพรรคการเมือง หรือสมาชิกของพรรคการเมืองว่าจากชนชั้นใด ระดับการศึกษาสูงต่ำเพียงใด เพศใด วัยใด รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร เป็นต้น ซึ่งเป็นการเมืองด้านสังคมวิทยา ทฤษฎีนี้จึงเชื่อว่าการเมืองมีรากฐานจากการรวมตัวของกลุ่มชนต่าง ๆ ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเหมือนกัน และการรวมกันเป็นพรรคการเมืองก็เพื่อสนับสนุนหรือคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มตน เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นผู้นำและปกครองชนชั้น

กรรมอาชีพ พรรคทอรั (พรรคคอนเซอร์เวทีฟของอังกฤษในปัจจุบัน ก็ถือว่าเป็นตัวแทนชนชั้นราชาที่คิน พวกขุนนาง เป็นต้น

3) ทฤษฎีทางอุดมการณ์หรือหลักการ (*Idiological Theories*) ทฤษฎีนี้ถือว่าพรรคการเมืองกำเนิดขึ้นมาจากคนที่มีแนวความคิดหรืออุดมการณ์คล้าย ๆ กัน ความคิดเห็นอันนี้อาจเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐ สังคม เศรษฐกิจ ศาสนา ฯลฯ ก็ได้ เช่น พรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคที่ถือปรัชญาของมาร์กซิสต์ พรรคเลเบอร์ของอังกฤษยึดถืออุดมการณ์ ของสังคมนิยม เป็นต้น

4) ทฤษฎีการจัดองค์การ (*Organizational Theories*) ทฤษฎีนี้ถือว่าพรรคการเมืองเกิดขึ้นหลังจากที่มีผู้นำทางการเมืองขึ้นแล้วและได้มีผู้นิยมหรือสนับสนุนผู้นำคนนั้นเป็นจำนวนมาก เพราะเชื่อมั่นในคุณวุฒิ วิชาความรู้ ความสามารถ ฯลฯ และความนิยมในตัวบุคคลนี้จึงทำให้เกิดมีพรรคการเมืองขึ้น เพื่อจัดระเบียบการดำเนินงานและให้มีสายงานบังคับบัญชา ก็คือการจัดเป็นองค์การขึ้นนั่นเอง การเกิดขึ้นของพรรคในลักษณะนี้มักจะแตกสลายได้ง่ายเพราะเมื่อผู้นำสิ้นบารมีลงไปพรรคอาจเลิกล้มไป พรรคการเมืองที่เกิดขึ้นเพราะความนิยมในบุคลิกของหัวหน้าหรือผู้นำนี้ เช่น พรรคการเมืองในประเทศไทย เป็นต้น

มอริซ ดิวเอเยอร์ (Maurice Duverger) (อ้างถึงใน ทวี สุรฤทธิกุล และเสนีย์ คำสุข 2552: 467-470) เชื่อว่า พรรคการเมืองเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันทั้งในรัฐสภา และนอกรัฐสภา กล่าวคือ

1) กำเนิดของพรรคการเมืองในรัฐสภา (*Parliamentary Origin of Parties*) เชื่อว่า พรรคการเมืองเริ่มต้นในรัฐสภาโดยบรรดาผู้แทนราษฎรได้มีการรวบรวมกันเป็นกลุ่มในสภาก่อน เนื่องจากมีความคิดเห็นในลัทธิการเมืองที่คล้ายคลึงกัน โดยผู้แทนเหล่านี้ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันจนกลายเป็นพวกที่มีความเห็นคล้ายคลึงกัน ตัวอย่างในกรณีนี้เห็นได้ชัดในรัฐสภาของฝรั่งเศส ปี 1789 เช่นกลุ่มเบรอตอง (Breton) เกิดจากผู้แทนคนหนึ่งจากเมืองบริตันได้เข้าห้องในร้านกาแฟ และจัดให้มีการประชุมในกลุ่มผู้แทนที่อยู่ใกล้เคียงกัน เพื่อต่อสู้ในสภาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่น และปัญหานโยบายของชาติเป็นประจำ ภายหลังจากที่ย้ายรัฐสภาจากพระราชวังแวร์ซายส์ ไปยังกรุงปารีสก็ให้เกิดกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนขึ้น เช่น กลุ่มจาโคแบงส์ (Jacobins) ซึ่งภายหลังได้กลายเป็นคณะจिरองแดง (Girondin Club) กลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ได้เปลี่ยนจากกลุ่มผู้แทนท้องถิ่นมาเป็นกลุ่มซึ่งแบ่งแยกตามความคิดเห็นและอุดมการณ์ (*Idiological Faction*)

นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ในสภาแล้ว การที่บรรดาผู้แทนราษฎรจำเป็นต้องรวมตัวกันยังเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงการเลือกตั้งมากขึ้นทำให้กลุ่มผู้แทนราษฎรซึ่งอยู่ในรัฐสภา จำเป็นที่จะต้องติดต่อและมีความสัมพันธ์กับคณะกรรมการ

สำหรับการดำเนินการเลือกตั้งมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อที่จะได้รับเลือกตั้งเข้ามาสู่สภาอีกจึงจำเป็นต้องมีการรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือกันในการเลือกตั้งจนในที่สุดได้จัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น

2) *กำเนิดพรรคการเมืองนอกรัฐสภา (Extra-Parliamentary Origins of Parties)*

พรรคการเมืองในรูปแบบนี้เกิดขึ้นนอกรัฐสภาโดยได้รับอิทธิพลหรือการแทรกแซงจากองค์กรภายนอกอื่น ๆ เช่น สมาคมอาชีพต่าง ๆ สหพันธ์กรรมกร องค์กรศาสนา มีส่วนช่วยทำให้เกิดพรรคการเมืองขึ้น ตัวอย่างพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นนอกรัฐสภา เช่น พรรคเลเบอร์ในอังกฤษ ก่อตั้งขึ้นโดยคนนอกสมาชิกสหพันธ์กรรมกรให้จัดตั้งหน่วยงานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเรื่องรัฐสภาขึ้นเพื่อส่งตัวแทนเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน และสมาคมเพเบียนก็มีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคเลเบอร์โดยช่วยเผยแพร่ปรัชญาในทางสังคมให้พรรคเลเบอร์

องค์กรศาสนาก็มีส่วนสำคัญในการจัดตั้งพรรคการเมืองในหลายประเทศ เช่น พรรคคาทอลิก คอนเซอว์เวตีฟในประเทศเนเธอร์แลนด์ พรรคคริสเตียนเดโมแครท ในประเทศเยอรมันนี สมาคมทหารผ่านศึกในอิตาลี ก็มีบทบาทก่อตั้งพรรคฟาสซิสต์ เป็นต้น

พรรคการเมืองที่เกิดขึ้นหลัง ค.ศ.1900 ส่วนใหญ่เป็นพรรคที่เกิดขึ้นนอกรัฐสภา ยกเว้นพรรคการเมืองภายในประเทศซึ่งกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาการพรรคการเมืองในระยะเริ่มต้นมักจะเป็นพรรคการเมืองแบบในรัฐสภา (ทวี สุรฤทธิกุล และเสนีย์ คำสุข 2552: 467-470)

กนก วงษ์ตระหง่าน กล่าวถึงการกำเนิดของพรรคการเมืองไทยโดยปัจจัยภายในไว้ว่า พรรคการเมืองที่เกิดขึ้นย่อมจะต้องมีทั้งปัจจัยภายนอกคือบริบทที่อยู่แวดล้อมพรรค และปัจจัยภายในคือกลุ่มบุคคลหรือกลไกบางประการที่นำไปสู่การเกิดพรรคเสมอตามสภาพการณ์หรือกลไกในขณะนั้น ในบางกรณีปัจจัยภายนอกหรือบริบทหรือปัจจัยภายใน อาจจะมีน้ำหนักในเชิงสาเหตุต่อการเกิดพรรคการเมืองมากกว่ากันได้ สำหรับกำเนิดของพรรคการเมืองไทยโดยปัจจัยภายในแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1) *กำเนิดเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมือง* กำเนิดของพรรคการเมืองลักษณะนี้เพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองในขณะนั้นเป็นสำคัญ การเกิดอาจจะเกิดจากการนำพรรคการเมืองที่มีอยู่แล้วมารวมกัน หรืออาจจะรวบรวมบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกันและตั้งเป็นพรรคการเมือง เพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองเช่นกัน ในเวลาเดียวกันปัจจัยบริบททางการเมืองในขณะนั้น ก็มีส่วนเอื้อให้เกิดการตั้งพรรคการเมือง เพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองในขณะนั้นด้วย

2) *กำเนิดโดยอาศัยอุดมการณ์* กำเนิดของพรรคการเมืองโดยอาศัยอุดมการณ์นี้เป็นการเกิด โดยมีอุดมการณ์หรือเป้าหมายบางอย่างที่ชัดเจนปรากฏให้เห็น กล่าวคือ พรรคการเมืองลักษณะนี้จะแสดงอุดมการณ์หรือเป้าหมายบางประการของตนอย่างชัดเจนในช่วงเวลาของการก่อตั้งพรรค ดังนั้นบุคคลที่เข้าร่วมพรรคจึงมักจะเห็นพ้องหรือยอมรับอุดมการณ์หรือเป้าหมายนั้น

การเกิดพรรคโดยมีอุดมการณ์หรือเป้าหมายร่วมกันนี้ มักจะเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองที่เอื้อให้อุดมการณ์หรือเป้าหมายนี้มีความเด่นชัด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สถานการณ์ทางการเมืองนั้นมีส่วนกำหนดให้กลุ่มบุคคลที่ก่อตั้งพรรคจะต้องแสดงจุดยืนทางอุดมการณ์หรือเป้าหมายของตนที่ชัดเจน สำหรับอุดมการณ์นี้มักจะอาศัยฐานจากแนวนโยบาย พื้นฐานทางอาชีพและสังคม ตลอดจนเป้าหมายหรืออุดมคติบางประการของบรรดาสมาชิกพรรคเป็นแรงยึดเหนี่ยวร่วมกัน อุดมการณ์นี้อาจจะแสดงออกในเชิงนโยบายหรือผลประโยชน์ในทางศาสนา อาชีพ เชื้อชาติ ภูมิภาค เป็นต้น เมื่อพรรคการเมืองเกิดขึ้นมาโดยอาศัยอุดมการณ์เป็นรากฐานเช่นนี้ ครั้นอุดมการณ์เกิดเจือจางหรือหมดนัยสำคัญไป โดยเฉพาะเมื่อสมาชิกผู้ก่อตั้งหมดไป หรือสถานการณ์เอื้อให้เกิดอุดมการณ์ร่วมเปลี่ยนแปลง พรรคการเมืองนั้นก็เปลี่ยนแปลงสภาพตามไปหรือไม่เช่นนั้นก็จะสิ้นสุดลง ดังนั้นความสามารถในการยืนหยัดรักษาอุดมการณ์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองในลักษณะนี้

3) *กำเนิดโดยอาศัยผลประโยชน์ร่วม* คือการอาศัยผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะในระดับนำหรือแกนนำของพรรค ผลประโยชน์ร่วมนี้อาจเป็นผลประโยชน์ทางธุรกิจ การค้าหรือเศรษฐกิจและผลประโยชน์ทางการเมืองก็ได้ (กนก วงษ์ตระหง่าน 2536: 61-75)

1.4 ประเภทของพรรคการเมือง

ประเภทของพรรคการเมืองเป็นการกำหนดแบบของพรรคการเมืองโดยจะพิจารณาจากที่มาของสมาชิก การรวมตัวกันจัดตั้ง และการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองซึ่งประเภทของพรรคการเมืองตามแนวคิดของ คูเวอเยอร์ ซึ่งได้จำแนกพรรคการเมืองไว้ 2 ประเภท คือ (อ้างถึงใน วิชัย ต้นศิริ 2539: 56-57)

1) *พรรคกลุ่มผู้นำ (Cadre Party)* เป็นการรวมตัวของผู้แทนราษฎรเป็นพรรคการเมือง โดยจัดตั้งคณะกรรมการระดับท้องถิ่นเพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ขาดสมาชิกระดับมวลชนเป็นพื้นฐาน พรรคประเภทนี้มักถือกำเนิดมาในรัฐสภา เหตุผลของการรวมตัวอาจมาจากภูมิศาสตร์ เช่น กลุ่มผู้แทนที่มาจากภูมิภาคเดียวกัน อาจรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรืออาจมีเหตุผลจากการมีอุดมการณ์ร่วมกัน เช่น พวกจาโคเบงค์ในสมัยการปฏิวัติฝรั่งเศส หรืออาจจะรวมกันเพื่อร่วมกันรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การจัดองค์กรของพรรคประเภทนี้จัดแบบหลวม ๆ และอาศัยการเงินจากแหล่งทุนใหญ่ ๆ จากกลุ่มนายทุน

2) *พรรคมวลชน (Mass Party)* เป็นพรรคที่กำเนิดนอกสภามีอุดมการณ์ หรือหลักการการเมืองเป็นจุดเดียวกัน มีฐานสมาชิกจากมวลชนและอาศัยคำบำรุงสมาชิกเป็นทรัพยากรหลักในการดำเนินงานของพรรค เช่น พรรคเลเบอร์ (กรรมกร) ของอังกฤษ พรรคสังคมนิยมบนภาคพื้น

ยุโรป เช่น ฝรั่งเศส พรรคที่กำเนิดกำเนิดจากกลุ่มศาสนาในเบลเยียม หรือพรรคเกษตรกรในแคนาดา เป็นต้น

พรรคมวลชน จะมีการจัดตั้งสาขาพรรคเป็นทางการ มีระบบการจัดองค์กรณ์ชัดเจนและมีจุดประสงค์สำคัญในการดำเนินงาน นอกเหนือไปจากการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วย เช่นการจัดสวัสดิการและการให้การศึกษาแก่มวลชน

พรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ พรรครีพับลิกัน และพรรคเดโมแครต จะมีลักษณะเป็น “Cadre Party” พรรคคอนเซอร์เวทีฟของอังกฤษก็เช่นกัน ถึงแม้ว่า พรรคนี้จะพยายามเลียนแบบพรรคกรรมกรโดยจัดให้มีสมาชิกจากท้องถิ่นและจัดตั้งสมาคม หรือชมรมในเขตเลือกตั้ง แต่เป็นองค์ประกอบที่เสริมแต่งมากกว่าจะเป็นองค์ประกอบหลัก ดูแวร์เชอร์ยังตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมอีกว่า พรรค “คาเดเตอร์” ส่วนใหญ่มาจากชนชั้นกลางและนายทุน

1.5 บทบาทหน้าที่ของพรรคการเมือง

1.5.1 *ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ* สรุปหน้าที่และบทบาทของพรรคการเมืองไว้ว่า

- 1) พรรคการเมืองมีหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน กล่าวคือ ทำหน้าที่เป็น “ตัวเปลี่ยนแปลงสังคม” (socializing Agent) สร้างความสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) และสร้างควมมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ให้แก่ประชาชน
- 2) พรรคการเมืองมีหน้าที่สรรหาบุคคลที่มีความสามารถที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพรรคเป็นผู้กลั่นกรองบุคคลดังกล่าวเพื่อแข่งขันในการเลือกตั้ง
- 3) พรรคการเมืองมีหน้าที่ประสานประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งช่วยลดความตึงเครียดและการเผชิญหน้าทางการเมือง ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความรุนแรงได้
- 4) พรรคการเมืองมีหน้าที่ดำรงสรรพกำลังทางการเมืองจากทุกฝ่าย ตลอดจนรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อนำเข้าสู่ระบบการเมือง
- 5) พรรคการเมืองมีหน้าที่เป็นฝ่ายค้าน (ในกรณีที่ไม่ได้เป็นรัฐบาล) เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารในรัฐบาล
- 6) พรรคการเมืองเป็นศูนย์กลางสำหรับการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ สมาชิกพรรค ประชาชน เพื่อให้ความคิดเห็นของฝ่ายต่าง ๆ ได้รับฟัง
- 7) พรรคการเมืองเป็นกลไกในการสร้างผู้นำทางการเมือง

1.5.2 *สมพงษ์ เกษมสินและจรรยา สุภาพ* ได้นำเสนอเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองไว้ดังนี้

- 1) เป็นเครื่องโยงกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเข้าด้วยกัน

2) เป็นแหล่งรวมประชาชนที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเข้าเป็นกลุ่มก้อน เพื่อให้เกิดความผูกพันต่อกัน ด้วยความมุ่งหวังว่าจะทำให้งานทางการเมืองดำเนินไปอย่างถูกต้อง ได้ผลและทำให้เกิดพลังทางการเมือง

3) กระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปสนใจที่จะมีส่วนในการปกครอง ด้วยวิธีการเสนอตัวผู้ที่มีชื่อเสียงสมัครรับเลือกตั้ง จัดตั้งสโมสรหรือจัดให้มีชมรมต่าง ๆ รวมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจโดยหวังที่จะสร้างความสนใจทางการเมือง

4) ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป ด้วยการแจกจ่ายเอกสาร แสดงสุนทรพจน์และใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ

5) กำหนดพื้นฐานหรือหลักเกณฑ์ในการที่จะทำให้อำเภอต่าง ๆ ของประชาชนร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยเฉพาะการรวมกันเช่นนี้จะเห็นได้ชัดในรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งพรรคการเมืองมีส่วนช่วยให้คนจำนวนมากได้เห็นพ้องกันในเรื่องต่าง ๆ ขอมรับในเรื่องทางออกแห่งปัญหาและเสนอตัวผู้ที่จะแก้ปัญหานั้น

6) พรรคการเมืองมีบทบาทในการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพและการเลือกตั้งจะเป็นเครื่องผ่อนคลายความตึงเครียดและความต้องการของประชาชน

7) พรรคการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ซึ่งจะแสดงต่อประชาชนในการรณรงค์หาเสียง

8) พรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการคัดค้านมติมหาชนและการที่ทำให้ประชชนสนับสนุนนโยบายหรือความคิดเห็นใดๆ นั้น เท่ากับเป็นการส่งเสริมความยินยอมพร้อมใจของประชาชนในปัญหาต่าง ๆ

9) มีส่วนแสวงหาผู้สมัครรับเลือกตั้งและฝึกฝนอบรมคนเหล่านี้เพื่อเป็นผู้แทนราษฎร

10) นำเอานโยบาย/แผนการและข้อเสนอต่าง ๆ ไปชี้แจงให้ประชาชนทราบ

11) เป็นกลไกที่รับภาระในงานทางการเมืองและพร้อมที่ดำเนินการทางการเมือง

12) เมื่อใดได้รับเสียงข้างมากก็จะทำหน้าที่เป็นรัฐบาลและเมื่อใดได้รับเสียงข้างน้อยก็จะเป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เป็นเครื่องถ่วงดุลอำนาจของผู้ที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งไม่ให้หลงไม่หลงอำนาจ

13) พรรคการเมืองเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของชาติ ด้วยการชี้แจงให้ประชาชนได้ทราบความเป็นไปของประเทศ ด้วยการนำนโยบายที่ประชาชนรับรองแล้วไปปฏิบัติด้วยการวางแผนและปฏิบัติตามแผนอย่างมีเหตุผล

14) พรรคการเมืองเชื่อมโยงช่องว่างในทางเศรษฐกิจและทางภูมิศาสตร์ (ภูมิภาคนิยม) ทำให้ส่วนต่าง ๆ ของประเทศเข้ารวมกันได้

15) พรรคการเมืองมีหน้าที่จะต้องหาข้อประนีประนอมต่าง ๆ เพื่อกำหนดไว้ในนโยบายของชาติ ทำให้ความต้องการของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้รับผล คือสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ๆ

16) เป็นช่องทางที่มติดิมาหาชนสามารถแสดงออกได้อย่างชัดเจน (นันทมนัส พิทยณิราพงษ์ 2556: 12-14)

ดังนั้นกล่าวโดยสรุป พรรคการเมืองจึงเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของประเทศและของประชาชน เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงระหว่างประชาชน กลุ่มประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในการเรียกร้องหรือกดดันรัฐบาล ตลอดจนการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ

2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

2.1 ความหมายของระบบอุปถัมภ์

เจมส์ สกอตต์ (James C. Scott 1972: 96 อ้างถึงในธีรยุทธ บุญมี 2553: 5-6) ได้ให้คำจำกัดความความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ คือ ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทต่างกัน และอาจพิจารณาเป็นแบบหนึ่งของความสัมพันธ์แบบ dyadic (ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน) ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย ซึ่งคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า (ผู้อุปถัมภ์) จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่มีตนมีอยู่คุ้มครอง ให้ผลประโยชน์ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างแก่ผู้ที่มีฐานะต่ำกว่า (ผู้ถูกอุปถัมภ์) ซึ่งก็ต้องตอบแทนด้วยการจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบแทน ซึ่งทั้งนี้รวมทั้งการอุทิศตนรับใช้แก่ผู้อุปถัมภ์

ฟอสเตอร์ (Foster) (ศิธา เขียรถาวร 2552: 26 อ้างถึงในอเนก สุขดี 2555: 97) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ผู้อุปถัมภ์” (Patron) ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาสเปน หมายถึง บุคคลที่มีอำนาจ สถานภาพ ฐานะทางสังคมหรืออิทธิพล คำนี้อาจจะใช้เรียกนายจ้างหรือผู้สนับสนุนจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีเงื่อนไขที่ว่าบุคคลดังกล่าวต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจน้อยกว่าที่เรียกว่า “ผู้ถูกอุปถัมภ์” (Client) ที่ต้องการความช่วยเหลือและการปกป้อง ผู้อุปถัมภ์ให้ประโยชน์โดยหวังจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างแน่นอนในรูปแบบของความภักดี การสนับสนุนทางการเมืองและการบริการในรูปแบบต่าง ๆ จากผู้ถูกอุปถัมภ์ของตน โดยผู้ถูกอุปถัมภ์มักจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบเพราะ

เป็นผู้อ่อนแอกว่าทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมืองแม้ว่าผู้อุปถัมภ์อาจจะต้องอาศัยผู้ถูกอุปถัมภ์ของตนในยามสถานการณ์เริ่มการหาเสียเลือกตั้ง หรือกรณีพิพาทเป็นต้น

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายของ “การอุปถัมภ์” ไว้ว่า การอุปถัมภ์ คือ การค้ำจุน การค้ำชู การสนับสนุน การเลี้ยงดู

เดโช สวานานนท์ (อ้างถึงในอเนก สุขดี 2555: 95) ในพจนานุกรมศัพท์ทางการเมือง พ.ศ.2545 ได้ให้ความหมายของระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า “ระบบอุปถัมภ์” หมายถึง การได้รับสิทธิพิเศษจากผู้ใหญ่หรือญาติมิตรของตนเป็นระบบที่ตรงข้ามกับระบบความชอบธรรมซึ่งนิยมใช้เป็นหลักในปัจจุบัน

จากนิยามของนักวิชาการข้างต้น พอที่จะสรุปความหมายของระบบอุปถัมภ์ได้ว่า “ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์” หรือ “ระบบอุปถัมภ์” หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกัน คือมีฝ่ายที่มีฐานะเหนือกว่าเรียกว่า “ผู้อุปถัมภ์” และฝ่ายฐานะต่ำกว่าเรียกว่า “ผู้ถูกอุปถัมภ์” โดยมีความสัมพันธ์ในลักษณะการแลกเปลี่ยนที่ว่าผู้อุปถัมภ์จะให้สิ่งที่ตนเองมีเหนือกว่าแก่ผู้ถูกอุปถัมภ์เพื่อต้องการผลตอบแทน ซึ่งอาจจะได้แก่ความจงรักภักดี ฐานเสียง เป็นต้น ส่วนผู้ถูกอุปถัมภ์ก็ต้องการได้รับการปกป้องคุ้มครอง

2.2 ลักษณะของระบบอุปถัมภ์

ธีรยุทธ บุญมี (2553: 7-9) ได้อธิบายถึงลักษณะของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ใน 3 รูปแบบดังนี้

1) การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล

Peter Blau อธิบายใน Exchange and Power in Social Life ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้อุปถัมภ์มักอยู่ในฐานะที่จะให้วัตถุหรือบริการแก่ผู้อื่นได้อย่างสะดวกสบาย ผู้รับวัตถุหรือบริการนี้อาจเป็นครอบครัวชาวนาที่ยากจน วัตถุหรือบริการที่ได้ อาจเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการอยู่รอดของตนหรือครอบครัว การรับวัตถุหรือบริการโดยไม่สามารถตอบแทนคืนได้เต็มที่ จะสร้างหนี้สินทางใจที่ผูกพันผู้นั้นเข้ากับผู้อุปถัมภ์ ผู้ถูกอุปถัมภ์หรือบริวารจำเป็นต้องให้วัตถุหรือบริการคืนตอบแทนผู้อุปถัมภ์ แต่เป็นช่วงเวลาหลังจากที่ได้รับจากผู้อุปถัมภ์ ซึ่ง Blau ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้ถูกอุปถัมภ์โดยปกติจะไม่สามารถตอบแทนคืนหรือบริการได้เต็มที่ จึงเกิดความสัมพันธ์ที่มีลักษณะ “ถาวร” ขึ้น คือชาวบ้านชาวนาบ้านยังมีหนี้สินทางวัตถุหรือทางใจที่จะต้องชดใช้คืนอย่างไม่มีวันหมดสิ้น อาจกล่าวอย่างสรุปได้ว่า ในสังคมที่มีความไม่เท่าเทียมกันในการควบคุมทรัพยากรด้านต่าง ๆ จะมีโอกาสเกิดการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกันและก่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ขึ้น ต้องสังเกตว่าความสัมพันธ์แบบนี้ ทั้งสองฝ่ายต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้อุปถัมภ์ต้องพึ่งพาคนจำนวนมากเพื่อให้ตนดำรงสถานะทางสังคมไว้ได้ ผู้ถูกอุปถัมภ์จำเป็นต้องพึ่งผู้อุปถัมภ์เพื่อหลายสิ่งหลายอย่างที่ตัวเอง

ต้องการในยามจำเป็น ข้อแตกต่างอยู่ตรงที่ว่าผู้ถูกอุปถัมภ์มีผู้อุปถัมภ์คนเดียวให้พึ่ง แต่ผู้อุปถัมภ์กับกระจายการพึ่งพาของตนไปยังบริวารจำนวนมาก อำนาจในการตัดสินใจที่จะดำรงอยู่ในความสัมพันธ์แบบนี้จึงไม่เท่าเทียมกันด้วย กล่าวคือ ผู้อุปถัมภ์มีสิทธิที่จะสกัดทิ้งบริวารคนไหนก็ได้ แต่ผู้อุปถัมภ์มีโอกาสน้อยที่จะตัดสินใจหลุดพ้นจากความสัมพันธ์กับผู้อุปถัมภ์ ยกเว้นในกรณีที่มีการแข่งขันแย่งบริวารระหว่างผู้อุปถัมภ์หลายคน อาจมีการตัดสินใจเปลี่ยนผู้อุปถัมภ์ได้ เช่นในกรณีการเลือกตั้งในประเทศไทย ชาวบ้านอาจตัดสินใจเปลี่ยน “ค่าย” จากผู้อุปถัมภ์คนเดิม (กำนัน นักการเมืองเดิม) ไปสู่อีกกลุ่ม (ผู้ใหญ่บ้านหรือนักการเมืองคนใหม่) ก็ได้

2) ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว (face-to-face relationship)

ความสัมพันธ์ทางองค์กรหนึ่ง ๆ นั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหรือหน้าที่ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแบบตัวต่อตัว แต่ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์นั้น ต้องเป็นความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลที่เกิดขึ้นสม่ำเสมอจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ความรู้สึกจงรักภักดี หรือความเชื่อมั่นขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เกิดมิมิติแห่งอารมณ์ความรู้สึกเกิดขึ้น เมื่อผู้ถูกอุปถัมภ์รู้สึกว่าการเงินกู้จำนวนหนึ่งหรือต้องการให้มีคนช่วยติดต่อพูดคุยกับเจ้าหน้าที่รัฐ แล้วสามารถมั่นใจได้ว่าสามารถพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ได้ ส่วนผู้อุปถัมภ์ก็มั่นใจว่า “บริวาร” ของตนจะสนับสนุนการตัดสินใจหรือแผนงานต่าง ๆ ที่ตัวเองต้องการได้ตลอดเวลา ความผูกพันทางใจนี้ในสังคมก่อนอุตสาหกรรมทั่วไปยังได้รับการตอกย้ำด้วยค่านิยมหรือพิธีกรรมในสังคมนั้น ๆ ด้วย เช่น ค่านิยมว่าจะต้องถวายเวลาตกเป็นหนี้บุญคุณคน เป็นต้น โดยทั่ว ๆ ไปความผูกพันนี้มักถูกแสดงออกในระหว่างการพูดคุยด้วยคำพูดที่ปกติใช้สำหรับญาติเท่านั้น เช่นคำว่า พ่อ ลุง พี่ น้อง ยาย ย่า ลุง ฯลฯ ในสังคมคาทอลิกการเลือกพ่อทูนหัวแม่ทูนหัว (Godparent) มักจะเป็นวิธีการผูกพันชาวบ้านเข้ากับครอบครัวผู้อุปถัมภ์โดยให้ลูกตัวเองมีฐานะเป็นบุตรบุญธรรมผู้อื่น สังคมไทยสมัยก่อนก็มีคำศัพท์ที่แสดงการยกความผูกพันตัวต่อตัวมาเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติหลายอย่างด้วยกัน เช่น คำว่า “ลูกพี่-ลูกน้อง” “ลูกเลี้ยง”(ผู้ติดสอยห้อยตาม) “ลูกมือ” เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบ พ่อ-ลูก หรือ ลุง-หลาน ทั้งหมดล้วนมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกันคือ การสร้างความสัมพันธ์เชิงเครือญาติซึ่งมีความจงรักภักดีและอารมณ์ร่วมขึ้น

ถึงแม้โดยส่วนใหญ่คนสถานะสูงกว่ามักจะมีวัตถุและบริการแก่คนที่มิฐานะต่ำกว่าหรือเรียกว่า instrumental tie ส่วนคนที่มิฐานะต่ำกว่ามักจะทำให้ความเคารพการรับใช้ และความจงรักภักดีหรือที่เรียกว่า emotional tie แต่ที่สุดแล้ว ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวต่อคุณศัพท์ค่านิยมของสังคม ก็ทำให้ผู้อุปถัมภ์มีความรู้สึกพิเศษว่า ผู้ถูกอุปถัมภ์เป็นลูกน้องหรือบริวารที่ตัวเองจะต้องดูแลมากกว่าที่จะถือเป็นเครื่องมือรับใช้อย่างเดียว

3) ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์แบบรอบด้านหรือซับซ้อน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับบริวารจะมีลักษณะไม่แน่นอนตายตัวเหมือนความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ ผู้อุปถัมภ์อาจจะสัมพันธ์กับบริวารของตนในลักษณะที่ซับซ้อน หลากหลาย เช่น จากการให้เช่าที่นา จากการสร้างมิตรภาพต่อกัน หรือแม้แต่อาศัยความผูกพันระหว่างรุ่นพ่อของผู้ถูกอุปถัมภ์กับตัวเองมาเป็นเครื่องมือ หรือจากพิธีกรรมที่ยอมรับกันในสังคม เช่น พิธีรับลูกบุญธรรม ฯลฯ ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนนี้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนอย่างหลากหลายหรือรอบด้านขึ้น ผู้อุปถัมภ์อาจจะขอให้ผู้ถูกอุปถัมภ์ช่วยในงานแต่งของลูกสาว ในการเลือกตั้งตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ในงานบวช ในงานโกนจุก ส่วนผู้ถูกอุปถัมภ์อาจจะขอให้ผู้อุปถัมภ์ช่วยค่าเล่าเรียนลูก ค่ารักษาพยาบาล ช่วยค่าเดินทาง ฯลฯ ลักษณะความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์จึงมีลักษณะยืดหยุ่นและต่าง ๆ กันไปตามลักษณะของสังคม ตามช่วงเวลา หรือช่วงประวัติศาสตร์ ลักษณะเช่นนี้ทำให้ระบบอุปถัมภ์สามารถยืดหยุ่นปรับตัวขึ้นลงมาจนทุกวันนี้ได้ ซึ่งต่างไปจากความสัมพันธ์ทางการแบบมีสัญญาผูกมัดซึ่งมีลักษณะจำกัดเฉพาะเรื่องแต่ละเรื่อง ส่วนในระบบอุปถัมภ์นั้นตราบใดที่ทั้งสองฝ่ายต่างเห็นว่ายังมีความเป็นไปได้ที่จะแลกเปลี่ยน ความผูกพันนี้ก็คงอยู่ต่อไป

2.3 ระบบอุปถัมภ์ในสังคมการเมืองไทย

อकिन รพีพัฒน์ ได้อธิบายว่า ระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) ได้กลมกลืนมากับวิถีชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การฝากลูกเข้าเรียน การฝากคนเข้าทำงาน การช่วยเหลือพรรคพวกญาติพี่น้องให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในวงราชการ ระบบอุปถัมภ์ได้แทรกซึมอยู่ในองค์การทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งส่วนใหญ่ในสังคมไทยนั้นผูกพันกับการช่วยเหลือ หรืออุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน ระบบอุปถัมภ์อาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างนักการเมืองซึ่งเป็นเจ้านายกับลูกน้อง ซึ่งต้องพึ่งพารมีในเรื่องต่าง ๆ จนเป็นเหตุที่ทำให้เกิด “เจ้าพ่อ” หรือ “ผู้มีอิทธิพล” ขึ้นในสังคมไทย

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ก็คือ ค่านิยมของสังคมไทยในเรื่อง “การให้” เพื่อหวังจะได้รับ “ความช่วยเหลือ การคุ้มครอง” เป็นการตอบแทน ยกตัวอย่างเช่น คนไทยจะเซ่นไหว้พระภูมิเพื่อช่วยให้อารักขาคู่มครอง จะบนบานเทพเจ้าหรือพระพุทธรูปเพื่อช่วยเหลือกิจการงานของตน เมื่อได้รับผลสำเร็จตามที่บนบานไว้ก็จะนำของไปไหว้ถวายแก่นบน เด็กผู้ชายที่ไปวัดเพื่อเล่าเรียนเขียนอ่านเป็นครั้งแรกจะนำดอกไม้ธูปเทียนและสิ่งอื่น ๆ ไปให้ผู้ที่จะเป็นครูของตน ผู้น้อยเมื่อจะเข้าไปทำงานจะต้องไปฝากเนื้อฝากตัวกับผู้ใหญ่หรือผู้มีฐานะสูงกว่าหรือผู้น้อยเมื่อไปหาผู้ใหญ่ก็มักจะมิของติดไม้ติดมือไปฝากเป็นของกำนัล “การให้” จึงนับเป็นสิ่งสำคัญในการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ผู้ได้อุปถัมภ์และ

กฎหมายได้กำหนดให้ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์แบบเป็นทางการ สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่เน้นและยอมรับความแตกต่างในฐานะของบุคคล

นอกจากค่านิยมเรื่อง “การให้” เพื่อหวังความช่วยเหลือคุ้มครองแล้ว ค่านิยมเรื่อง “กตัญญูทดเวทิตี” ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย กล่าวคือ เมื่อผู้อุปถัมภ์ให้ความช่วยเหลือคุ้มครองช่วยเหลือผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์แล้ว ฝ่ายหลังย่อมรำลึกถึงบุญคุณของฝ่ายแรกและพยายามที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นการตอบแทน ดังเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างมูลนายกับไพร่ในอดีตที่ทั้งมูลนายและไพร่จะมีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวและมีการแสวงหาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน โดยมูลนายจะให้ผลประโยชน์ในเรื่องความคุ้มครองแก่ไพร่ ขณะเดียวกันไพร่ก็จะให้ผลประโยชน์แก่มูลนายในรูปของความจงรักภักดี แรงงาน และของกำนัล

ในสังคมการเมืองไทยปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่าลักษณะเจ้าขุนมูลนายยังมีอยู่ในระบบราชการไทยค่อนข้างมาก ข้าราชการไทยจำนวนไม่น้อยมีความรู้สึกว่าคุณเป็นนายของประชาชนเหมือนดังเช่นมูลนายเป็นนายของพวกไพร่ทั้ง ๆ ที่ตามแนวคิดของระบบบริหารราชการสมัยใหม่ ข้าราชการไม่ได้เป็นนายของประชาชนเป็นผู้นำบริการต่าง ๆ จากรัฐไปสู่ประชาชน ภายใต้ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐ โดยข้าราชการจะได้รับเงินเดือนเป็นผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน เงินเดือนเหล่านี้ได้จากเงินภาษีอากรของประชาชน ข้าราชการจึงมีฐานะเป็นผู้รับใช้ประชาชนแต่การกระทำเป็นเช่นนั้นไม่ ข้าราชการกลับรู้สึกว่าคุณเป็นนายของประชาชน และทางฝ่ายประชาชนเองก็ยอมรับ มีความรู้สึกต่อข้าราชการเหมือนดังเป็นมูลนายของตน มีความกลัวเกรง นอบน้อม และเคารพเชื่อฟัง ระบบราชการจึงมีอิทธิพลในการควบคุมความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนเหมือนในระบบไพร่เคยควบคุมวิถีชีวิต และความคิดอ่านพวกไพร่ในสังคมสมัยเก่า

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการผู้ใหญ่และข้าราชการผู้น้อยภายในระบบราชการก็ได้รับอิทธิพลลักษณะความสัมพันธ์ของระบบไพร่อยู่ไม่น้อย ระบบราชการไทยยังยึดมั่นในความผูกพันกันเป็นเชิงส่วนตัวหรือตามลักษณะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์มากกว่าจะมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการตามระเบียบที่ได้วางไว้และมีแนวโน้มว่าจะได้ปฏิบัติราชการตามคำสั่งของหัวหน้าโดยไม่มีการโต้แย้งและไม่มีการคิดริเริ่มใดๆ เหมือนเช่นมูลนายระดับล่างปฏิบัติต่อมูลนายระดับสูงในสังคมสมัยเก่า

นอกจากลักษณะเจ้าขุนมูลนายที่ปรากฏอยู่ในระบบราชการแล้ว การอุปถัมภ์คำฐการเน้นการพึ่งพาผู้อื่น การยึดมั่นในตัวบุคคลก็ยังมีอิทธิพลอย่างมากในสังคมไทย ดังจะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองจะเลื่อมหรือเจริญรุ่งเรืองก็จะขึ้นอยู่กับหัวหน้าพรรคเป็นสำคัญ ทำให้การขยายสาขาพรรคในสังคมที่มีลักษณะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เหมือนอย่างสังคมไทยนี้ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้

ยากยิ่งเพราะสายใยทางการเมืองไม่ได้อยู่ในรูปของสาขาพรรคแบบองค์กร หากเป็นสายใยของความสัมพันธ์ส่วนตัวดังลงไปทอด าระหว่างผู้นำท้องถิ่นและกับหัวหน้าคณะของผู้นำท้องถิ่นอีกทอดหนึ่ง ระบบหัวหน้าคณะจึงมีลักษณะเป็นตัวแทนสาขาพรรคอย่างฉาบฉวยและชั่วคราวแต่ก็ได้นิยมทำกันอย่างจริงจังในสภาพที่พรรคขาดอำนาจทางเศรษฐกิจและระบบการเมืองที่ยังขาดเสถียรภาพ บุคคลใดแม้จะมีความสามารถเพียงใด แก่ไหน หากไม่ได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูจากผู้ใหญ่ที่มีอำนาจแล้วก็มีโอกาสน้อยมากที่จะเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานอย่างเต็มที่มีความสามารถในการฝากเนื้อฝากตัวกับผู้มีอำนาจจึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยเรื่องการศึกษาต่อ การเลื่อนตำแหน่งการงาน การเลื่อนฐานะในสังคม นอกจากนั้น ชนชั้นนำทางการเมือง และชนชั้นนำทางเศรษฐกิจก็มีความสัมพันธ์กันในรูปของการแลกเปลี่ยนประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือชนชั้นนำทางการเมืองจะให้ความช่วยเหลือคุ้มครองแก่กิจการทางด้านธุรกิจของชนชั้นนำทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกันนั้นชนชั้นนำทางเศรษฐกิจก็จะให้ผลตอบแทนชนชั้นนำทางการเมืองในรูปของเงินตรา ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จึงคงมีอยู่ในท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของสังคมสมัยใหม่เพียงแต่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้อยู่ใต้ความอุปถัมภ์ที่มีอยู่นั้นดูเหมือนจะเน้นค่านิยมในเรื่อง “การให้” เพื่อ “การแลกเปลี่ยน” เป็นหลักใหญ่ ส่วนค่านิยมเรื่อง “กตัญญูทดแทน” นั้นดูเหมือนจะลดลงน้อยไปกว่าในสังคมสมัยเก่ามาก (สุมาลี บำรุงสุข และ ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล อ้างถึงในอนเนก สุขดี 2555: 97-99)

3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

3.1 ความหมายของบทบาท

คำว่า “บทบาท” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้กว้างขวาง อาทิ มีด (Mead) ได้อธิบายว่า บทบาทคือกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของตนเอง และเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันส่วนหนึ่ง

เมอร์ริลล์ (Merrill) ได้ให้คำนิยามว่า บทบาทคือแบบแผนของพฤติกรรมที่คาดหวังซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งในสังคม

มอร์แกน (Morgan) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทคือรูปแบบของพฤติกรรมซึ่งบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งทางสังคมจะปฏิบัติ

ยัง (Young) ได้อธิบายว่า บทบาทคือหน้าที่ฐานะตำแหน่ง เมื่อบุคคลหนึ่งได้ดำรงตำแหน่งใด สิ่งที่ติดตามมากับตำแหน่งนั้นก็คือ การที่เขาจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ตำแหน่งอื่น ๆ ทั้ง

ที่สูงกว่าและต่ำกว่าภายในกลุ่ม สิ่งก็ตามติดมากับตำแหน่งอันเป็นเครื่องกำหนดสำหรับการดำรงฐานะตำแหน่งนั้น ๆ เรียกว่า บทบาท

เลวินสัน (Levinson) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

1) บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบ และอื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการชี้บ่งถึงหน้าที่อันควรจะทำ

2) บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3) บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำ โดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ นั้นเอง

สุชา จันทรเฒ อธิบายถึงบทบาทไว้ว่า บทบาทมีความหมายใกล้เคียงกับสถานภาพมาก บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ พึงกระทำ นั่นคือ เมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สถานภาพใดอย่างใดแล้ว บุคคลในสถานภาพนั้น ๆ จะต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

พัทธา สายหู อธิบายว่า ถ้อยบทบาทคือขอบเขตอำนาจหน้าที่ และสิทธิในการกระทำของแต่ละงานที่เรามีต่อผู้อื่น สถานภาพก็คือฐานะตำแหน่งที่บุคคลได้จากการปฏิบัติตามบทบาทนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับฐานะตำแหน่งของผู้อื่นตามบทบาทอื่น

จากความหมายและนิยามต่าง ๆ ที่มีอธิบายไว้ข้างต้น เราอาจสรุปเพื่อให้เข้าใจชัดเจนขึ้นว่า

บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรม หรือการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่และสิทธิ ซึ่งผูกพันอยู่กับสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม โดยสังคมจะกำหนดหรือคาดหวังบทบาทของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานภาพ หรือฐานะตำแหน่งไว้ เพื่อให้ดำรงอยู่ในสถานภาพหรือฐานะตำแหน่งนั้น ๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามบทบาทนั้น ๆ

3.2 แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

ในเรื่องบทบาท (role) มีผู้อธิบายไว้ว่า บทบาทเป็นเครื่องเชื่อมโยงพฤติกรรมเข้ากับโครงสร้างทางสังคม ซึ่งบุคคลต่าง ๆ ถูกกำหนดโดยสังคมให้เข้าสู่สถานภาพ (status) และผูกมัดไว้กับความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่น ๆ เมื่อบุคคลอยู่ในสถานภาพใด ๆ ได้ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของเขามีอยู่คู่กับสถานภาพนั้น ๆ ก็เท่ากับเขากำลังแสดงบทบาทของเขา ดังนั้นในสังคมหนึ่ง ๆ การที่เรากำหนดเรียกบุคคลหนึ่งว่าเป็นสมาชิกสภาเทศบาล หรือเทศมนตรีนั้นเป็นการเรียกตาม

สถานภาพ (status) ของบุคคลนั้น กล่าวคือ สถานภาพเป็นตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นสิทธิหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวกับผู้อื่นและสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นสิ่งเฉพาะบุคคล ทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่น และมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตนเอง

ในเรื่องนี้ ลินตัน (Linton) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า สถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึง ตำแหน่งซึ่งจะเป็นเครื่องกำหนดบทบาทของตำแหน่งว่า ตำแหน่งนั้น ๆ จะมีการทำหน้าที่อย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่งเกิดขึ้น สิ่งที่ควบคู่กับตำแหน่งก็คือบทบาทของตำแหน่งเพราะว่า ทุก ๆ ตำแหน่งจะต้องมีบทบาทกำกับ บทบาทและตำแหน่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้

กรีนสแตน (Greenstein) ได้อธิบายบทบาทของบุคคลไว้ดังนี้

1) บทบาทเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล เช่น ความทรงจำที่แปรเปลี่ยนไป หรือการแสดงออกจากการดำรงตำแหน่งใด ๆ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา รวมทั้งเจตนาความต้องการ ความรู้สึกส่วนตัว ที่เขาคควรปฏิบัติในขณะดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

2) บทบาทเกี่ยวพันถึงสภาพแวดล้อมของผู้แสดงบทบาท ซึ่งเกี่ยวกับความต้องการ ความรู้สึกของบุคคลอื่น ต่อผู้แสดงบทบาทนั้นให้ปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทไปในแบบใด

3) บทบาทเป็นการปฏิบัติการตอบโต้สิ่งรอบตัวของผู้แสดงบทบาท

ไพบูลย์ ช่างเรียน ได้สรุปสาระสำคัญของบทบาทไว้ดังนี้

1) บทบาทมีประจำอยู่ในทุกสถานภาพของสังคม
2) วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดบทบาท

3) การที่บุคคลจะทราบบทบาทได้ต้องมีสังคมกรรม (socialization)

4) บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับบทบาทที่ควรจะเป็นไปตามปทัสถานของสังคม เพราะบทบาทที่บุคคลแสดงจริง ๆ นั้นเป็นผลของปฏิกิริยาแห่งบุคคลที่ครองสถานภาพรวมเป็นบุคลิกภาพของบุคคลอื่นที่มาในร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดจากการแสดงบทบาท

นอกจากนี้ การแสดงบทบาทของบุคคลโดยปกติจะผูกพันอยู่กับกลุ่มในสังคม ที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งเกิดได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การได้รับอิทธิพลจากกลุ่ม

2. การมีอิทธิพลเหนือกลุ่ม

ฉะนั้น บทบาทของบุคคล นอกจากจะสามารถแสดงออกได้ด้วยเหตุผล เฉพาะตัว คือ การมีอิทธิพลเหนือกลุ่มแล้ว ยังถูกยึดโยงกับความคาดหวังของบุคคลอื่น สิ่งแวดล้อมที่มีต่อผู้

แสดงบทบาทนั้น คือการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มนั่นเอง ในประเด็นนี้ อาร์กริส (Argyris) ได้อธิบายว่า

“...บทบาทของบุคคลใด ก็คือการแสดงพฤติกรรมส่วนหนึ่งของเขาในกลุ่มสังคมที่เขาอยู่นั่นเอง บุคคลย่อมเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเสมอ บุคคลจะเรียนรู้แบบหรือการแสดงพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันภายในกลุ่ม และจะแสดงบทบาทแตกต่างออกไปเสมอเมื่ออยู่ในกลุ่มที่ต่างกัน ทั้งนี้เพราะความคาดหวังของแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน...”

สรุปแล้ว บทบาท (role) เป็นเครื่องเชื่อม โยงพฤติกรรมของบุคคลเข้ากับโครงสร้างทางสังคม ซึ่งบุคคลต่างถูกกำหนดโดยสังคมให้เข้าสู่สถานภาพและผูกมัดไว้กับความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่น ๆ เมื่อบุคคลอยู่ในสถานภาพใด ๆ ได้ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของเขาที่มีอยู่คู่กับสถานภาพใด ๆ ก็เท่ากับเขาแสดงบทบาทของเขา บทบาทและสถานภาพจึงเปรียบเสมือนเป็นด้านสองด้านของเหรียญอันเดียวกัน แยกออกจากกันได้ยากมาก บทบาทหนึ่ง ๆ จึงเป็นตัวแทนของแนวทางการเคลื่อนไหวของสถานภาพ

บทบาทจึงเป็นเสมือนหน่วยของกระบวนการอบรมทางสังคม เป็นแบบแผนของทัศนคติที่ชี้ให้เห็นถึงการกระทำที่บุคคลปฏิบัติในสถานภาพทางสังคม ความรู้สึกจากภายในของตนเองทำให้คนแสดงบทบาทเหล่านั้นในทิศทางที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของตน และในเวลาที่เขาแสดงบทบาทหนึ่ง เขาก็คงคาดหวังเหมือนกันว่าเขาควรจะได้อะไรตอบสนองจากสังคม หรืออย่างน้อย ๆ เขาก็อาจจะคาดหวังได้ว่าสังคมควรเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรจากการแสดงบทบาทของเขา

3.3 แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง

เนื่องจากทุก ๆ บทบาทที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทบาทอื่น และในสถานการณ์หนึ่ง ๆ บทบาทหนึ่งบทบาทใดไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้ โดยปราศจากความสัมพันธ์กับบทบาทอื่น ประกอบกับบทบาทที่บุคคลแสดงจริง ๆ นั้น เป็นผลของปฏิกริยาแห่งบุคลิกภาพของบุคคลที่ครองสถานภาพของบุคคลอื่น ๆ ที่มาร่วมพฤติกรรม และเครื่องกระตุ้นที่มีอยู่ในเวลาแสดงบทบาท

ดังนั้น ความสับสนในบทบาทอาจเป็นปัญหาสำคัญของการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นได้เสมอ เพราะบทบาทนั้นแม้ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ของความคาดหวังในพฤติกรรมระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องก็ตาม แต่มิได้หมายความว่าความคาดหวังในพฤติกรรมของทั้ง 2 ฝ่ายจะตรงกัน หรือบทบาทของฝ่ายหนึ่งจะเป็นตามความคาดหวังของอีกฝ่ายหนึ่งที่เกี่ยวข้องเสมอไป ในเรื่องนี้ ฮันท์ (Hunt) ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า ในระบบสังคมที่สลับซับซ้อนความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหลาย ๆ ตำแหน่งที่แตกต่างกันกับบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ บางอย่างก็สัมพันธ์กันด้วยดี แต่บางอย่างก็ไม่สัมพันธ์กัน และนั่นคือสิ่งที่แสดงถึงความสับสนและขัดแย้ง

เพื่อให้เข้าใจในเรื่องของบทบาท ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดของนักวิชาการที่ได้ให้ทัศนะและจำแนกบทบาทไว้ดังนี้

บรูม และ ไฮนิค (Broom and Seinnick) ได้จำแนกบทบาทออกเป็น 3 รูปแบบคือ

1) บทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทตามอุดมคติ (socially prescribed or ideal role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

2) บทบาทที่ควรกระทำ (perceived role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำในหน้าที่ตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทตามอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้

3) บทบาทที่กระทำจริง ๆ (performed role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ

เบอริโอ (Berio) ได้ศึกษาวิเคราะห์บทบาททางพฤติกรรมของบุคคล โดยแบ่งแยกบทบาทออกเป็น

1) บทบาทที่กำหนดไว้ (role prescriptions) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่า บุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง

2) บทบาทที่กระทำจริง (role descriptions) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น ๆ

3) บทบาทที่ถูกคาดหวัง (role expectations) เป็นบทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรจะกระทำอย่างไร

ทิตยา สุวรรณชฎ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาท โดยแบ่งบทบาทออกเป็นบทบาทตามอุดมคติ (ideal role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมควรปฏิบัติ และบทบาทที่ปฏิบัติจริง

ในเรื่องบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง มีนักวิชาการได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมไว้ เช่น

กอร์ดอน (Gordon) ได้อธิบายบทบาทที่ปฏิบัติจริงว่า หมายถึง พฤติกรรมที่แต่ละบุคคลกระทำจริงในการตอบสนองต่อข้อกำหนดต่างๆ ในตำแหน่งที่เขาดำรงอยู่

มีด (Mead) ได้จำแนกองค์ประกอบของบทบาทที่ปฏิบัติจริง เพื่อความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ประกอบด้วย

1) การรู้จักตนเอง

2) พฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งเหมาะกับการส่งเสริมฐานะของตนเอง

3) ภูมิหลังของการกระทำที่เกี่ยวกับผู้อื่นที่ใช้เป็นแบบอย่างเพื่อให้การกระทำเฉพาะอย่างเป็นทางการไปตามแนวทางที่ต้องการ

4) การประเมินผลการกระทำตามบทบาทด้วยตนเองและโดยบุคคลอื่น

ซิลล์ (Sill) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังไว้ โดยอธิบายว่าบทบาทที่คาดหวังเป็นการกระทำหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ซึ่งผู้อยู่ในตำแหน่งหนึ่ง ๆ ควรจะมีผู้ได้ตำแหน่งไม่เพียงแต่แสดงพฤติกรรมตามบทบาทซึ่งสอดคล้องกับการคาดหวังของคนอื่น ๆ ในสังคมทั่วไป ยังต้องแสดงบทบาทซึ่งจะทำให้การครอบครองตำแหน่งของตนเองอยู่ตลอดไป การที่จะแสดงบทบาทความสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับความต้องการของบุคคลนั้น

จากทรรศนะดังกล่าวข้างต้น ในเรื่องของบทบาทนั้นอาจจะแยกพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของบทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทตามอุดมคติ บทบาทที่กระทำจริงและบทบาทที่ถูกคาดหวังว่าบทบาทที่กล่าวมานี้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันมากน้อยเพียงไร และมีความสัมพันธ์สับสนขัดแย้งหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร โดยจะเห็นได้ว่าบทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทตามอุดมคติ (idea role) นั้นจะมีการกำหนดเอาไว้ในฐานะตำแหน่ง แต่การจะปฏิบัติได้ตามบทบาทนั้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งบทบาทที่แสดงออกมาจริงหรือบทบาทที่กระทำจริง (actual role) อาจจะเหมือนหรือแตกต่างไปจากบทบาทตามอุดมคติก็ได้ ในขณะที่เกี่ยวกับบทบาทตามความคาดหวัง (expected role) ก็อาจจะเหมือนหรือแตกต่างไปจากบทบาทตามอุดมคติหรือบทบาทที่กระทำจริงก็ได้ ดังนั้นทั้ง 3 บทบาทนี้อาจสัมพันธ์สอดคล้องหรือแตกต่างกันก็ได้ ซึ่งมีผู้กล่าวว่าบทบาทตามความคาดหวังของแต่ละบุคคลในสังคมเดียวกันนั้นขึ้นอยู่กับคุณค่าของสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณี แตกต่างกันไป (ชัยวัฒน์ วีรานันท์ 2535: 9-19)

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550

4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นกฎหมายสูงสุด ว่าด้วยการจัดระเบียบการปกครองราชอาณาจักรไทยที่เป็นลายลักษณ์อักษร ฉบับที่ 18 รัฐธรรมนูญฉบับนี้

ร่างโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) กลุ่มนายทหารที่ทำการรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจการปกครองได้สำเร็จเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 และได้ประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ล้มเลิกแล้วประกาศรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 แทน ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ผ่านการแปรญัตติ (การเสนอความคิดเห็นและข้อแก้ไขเพิ่มเติม) จากนั้นจึงแจกจ่ายเผยแพร่ไปยังประชาชนทั่วประเทศเพื่อจัดให้มีการออกเสียงประชามติในวันที่ 19 สิงหาคม พุทธศักราช 2550 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

ร่างรัฐธรรมนูญได้รับการสนับสนุนและต่อต้านจากหลายฝ่าย ในเรื่องของขั้นตอนการร่างและเนื้อหา ประเด็นการวิจารณ์หลักอยู่ที่การขาดความมีส่วนร่วมจากประชาชนในการร่างการที่ คมช. ผูกขาดการแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ การแก้ไขให้สมาชิกวุฒิสภาเกือบครึ่งหนึ่งมาจากการแต่งตั้ง การลดความมั่นคงของฝ่ายบริหารและระบบพรรคการเมือง การลดขนาดของสภาผู้แทนราษฎร การเพิ่มอำนาจของฝ่ายทหารและฝ่ายราชการ และการนิรโทษกรรมผู้ก่อรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศ ซึ่งหลังจากที่การออกเสียงประชามติผ่านพ้นไป โดยมีผู้เห็นชอบ 57.81% และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้มีความลดความมั่นคงของฝ่ายบริหารและระบบพรรคการเมือง เดิมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ฝ่ายบริหารที่มาจาก การเลือกตั้งมีความมั่นคง และระบบพรรคการเมืองเพิ่มความสำคัญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขให้ฝ่ายบริหารและระบบพรรคการเมืองมีความอ่อนแอลง โดยทำให้ยื่นมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ง่ายขึ้น อนุญาตให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย้ายพรรคได้ง่ายขึ้น และไม่อนุญาตให้บุคคลใดเป็นนายกรัฐมนตรีเกินสองสมัย

4.1.1 การแต่งตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 สภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่จัดร่างรัฐธรรมนูญใหม่ โดยมีขั้นตอนการแต่งตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

- 1) คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ แต่งตั้ง สมัชชาแห่งชาติ จำนวน 2,000 คน
- 2) สมัชชาแห่งชาติ กรอง ผู้มีสิทธิเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 200 คน โดยเลือกให้เสร็จภายใน 7 วัน
- 3) คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ กรองผู้มีสิทธิเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จาก 200 คน เหลือ 100 คน

4) ผู้มีสิทธิเป็นสมาชิกสภาorangรัฐธรรมนูญ กรองสมาชิกสภาorangรัฐธรรมนูญจำนวน 25 คน

5) คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ แต่งตั้งสมาชิกสภาorangรัฐธรรมนูญโดยตรงอีกจำนวน 10 คน

4.1.2 เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สภาorangรัฐธรรมนูญ ได้วางแนวทางการorangรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยยึดตามแนวทางและแก้ไขจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์จากรัฐธรรมนูญนี้ 4 ประการ คือ

- 1) คุ่มครอง ส่งเสริม ขยายสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนอย่างเต็มที่
- 2) ลดการผูกขาดอำนาจรัฐ และเพิ่มอำนาจประชาชน
- 3) การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรม และจริยธรรม
- 4) ทำให้องค์กรตรวจสอบมีอิสระ เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ

4.1.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตราที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง มีดังนี้

1) มาตรา 65 วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องในของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น จะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าว ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป

2) มาตรา 68 วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้ทราบการกระทำดังกล่าว ย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ที่นี้ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองตามวรรคสาม ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบใน ขณะที่กระทำความผิดจามวรรคหนึ่ง เป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งดังกล่าว

3) มาตรา 95 วรรคสอง พรรคการเมืองหนึ่งจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ สักส่วนทุกเขตเลือกตั้ง หรือจะส่งเพียงบางเขตเลือกตั้งก็ได้

4) มาตรา 101 (3) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียง พรรคเดียว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้ง ทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

5) มาตรา 103 วรรคสอง วรรคสาม เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้า สมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนในแต่ละเขตเลือกตั้งแล้ว แม้ภายหลังจะมีจำนวนลดลงจน ไม่ครบ จำนวน ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบ จำนวนแล้ว เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้ารับสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พรรคการเมืองนั้นหรือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น จะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับ เลือกตั้งมิได้

6) มาตรา 104 วรรคสอง ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร จะมีการ ควบรวมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้

7) มาตรา 106 (7) การลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือ พรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของ คณะกรรมการบริหารของพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิก ภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ เว้นแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นได้อุทธรณ์ต่อ ศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ คัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะ ตามมาตรา 65 วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่หาก ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา 65 วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ นั้น อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัย

8) มาตรา 109 (2) เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุ อื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรหรือ เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่เป็นการตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง

แบบสัดส่วน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

9) มาตรา 237 วรรคสอง ถ้าการกระทำของผู้สมัครรับเลือกตั้งทำผิดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารของพรรคการเมือง ผู้ใด มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ตามมาตรา 68 และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าว มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง

4.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

ก่อนการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งมีขึ้นในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ทางคณะกรรมการการเลือกตั้ง วิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ (กมธ.) อันประกอบด้วยร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ประชุมมีมติให้ น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ เป็นประธานนายวิษณุ เครืองาม เป็นรองประธาน กมธ.คนที่ 1 นายสุจิตร์ บุญกนกร เป็นรองประธานคนที่ 2 และเป็นประธานอนุ กมธ. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายชวรัตน์ วัฒนเวช เป็นรองประธานคนที่ 3 และเป็นอนุ กมธ. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา นายบรรศักดิ์ อูวรรณ โฉ เป็นรองประธานคนที่ 4 และเป็นประธานอนุ กมธ. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง โดยนางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ เป็นเลขานุการ กมธ. นายเจษฎ์ โทณะวณิก เป็นรองเลขานุการ นายประพันธ์ คุณมี นายคำณู ลีทธิศมาน และนายชงทอง จันทรางศุ เป็นโฆษก กมธ.

4.2.1 ความสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบร่างรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นในรูปแบบพระราชบัญญัติ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้มีขึ้นอีก รูปแบบหนึ่งในระบบบทกฎหมายไทย เพื่อกำหนดรายละเอียดซึ่งเป็นกฎเกณฑ์สำคัญเพิ่มเติม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ บางมาตราที่บัญญัติหลักการไว้อย่างกว้าง ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องกำหนดไว้ในตัวบทแห่งรัฐธรรมนูญให้มีความยาวมากเกินไป และเพื่อที่จะได้สะดวกแก่การแก้ไขเพิ่มเติม โดยไม่ต้องดำเนินการตามวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญที่ทำได้ยากกว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ

4.2.2 ลักษณะของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีลักษณะเหมือนกับพระราชบัญญัติธรรมดาทั่วไป แต่มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นพิเศษบางประการ ดังต่อไปนี้

1) การเรียกชื่อกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ต้องเรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย...พ.ศ. ...” เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

2) การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จะทำได้ก็แต่เฉพาะเรื่องรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 บังคับไว้เท่านั้น จะตราไว้ใช้ในเรื่องอื่น ๆ ดังเช่นพระราชบัญญัติทั่วไปไม่ได้

3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 บังคับให้ตราขึ้นมี 9 ฉบับ ดังต่อไปนี้เท่านั้น ส่วนกฎหมายอื่น ๆ แม้รัฐธรรมนูญจะกำหนดให้ออกเพื่ออธิบายขยายความเพิ่มเติมได้ แต่รัฐธรรมนูญฯ ก็ไม่ถือว่าเป็นกฎหมาย หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

(1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

(5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

(8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

4.2.3 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 แบ่งบทบัญญัติออกเป็น 6 หมวด คือ

หมวด 1 การจัดตั้งพรรคการเมือง

ประกอบด้วย มาตรา 8 – มาตรา 16

มาตราที่เกี่ยวข้องกับสาขาพรรคการเมือง มีดังนี้

มาตรา 10 ข้อบังคับพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับหลักพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

(5) แผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง อำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสาขาพรรคการเมือง และอำนาจหน้าที่ของกรรมการสาขาพรรคการเมือง

(6) การประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองและการประชุมใหญ่ของสาขาพรรคการเมือง

(7) การรับเข้าเป็นสมาชิกและการให้ออกเป็นสมาชิก

(8) สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

(9) ความรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิก

(10) วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิก กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมือง

(11) หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบสัดส่วน

(12) การบริหารการเงิน ทรัพย์สิน และการจัดทำบัญชีของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง

(13) รายได้ของพรรคการเมือง การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรคการเมืองและการบริจาคแก่พรรคการเมือง

(14) การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

(15) การเลิกพรรคและสาขาพรรคการเมือง

หมวด 2 การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ประกอบด้วย มาตรา 17 – มาตรา 43

มาตราที่เกี่ยวข้องกับสาขาพรรคการเมือง มีดังนี้

มาตรา 26 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาค และจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

มาตรา 27 เมื่อได้ดำเนินการตามมาตรา 26 แล้ว ให้มีการเรียกประชุมใหญ่พรรคการเมืองเป็นครั้งแรกภายในหกสิบวัน ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่เรียกประชุมใหญ่ภายในระยะเวลาดังกล่าวให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองเรียกประชุมใหญ่ภายในเวลาที่กำหนด

ในการประชุมใหญ่พรรคการเมืองตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การทบทวนนโยบายพรรคการเมืองที่ได้จัดแจงไว้

(2) การทบทวนข้อบังคับพรรคการเมืองที่ได้จัดแจงไว้

(3) การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองแทนคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามมาตรา 8 วรรคสอง

(4) การเลือกตั้งคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง คณะกรรมการนโยบายพรรคการเมือง และคณะกรรมการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง

(5) เรื่องอื่นที่เสนอโดยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามมาตรา 11 ประธานสาขาพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าสี่สาขา หรือตัวแทนไม่น้อยกว่าห้าร้อยคน

การลงมติในที่ประชุมใหญ่ตาม (3) และ (4) ให้ลงคะแนนลับ

มาตรา 28 พรรคการเมืองต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่ออย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(8) กิจกรรมที่เสนอโดยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ประธานสาขาพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าสี่สาขา หรือตัวแทนสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าห้าร้อยคน

มาตรา 29 องค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่น้อยกว่า

กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งหมด ผู้แทนของสาขาพรรคการเมืองไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสาขาพรรคการเมือง และตัวแทนสมาชิก ทั้งนี้ มีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าสองร้อยคน

การได้มาซึ่งตัวแทนสมาชิกตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งต้องคำนึงถึงสัดส่วนของจำนวนสมาชิกที่มีตามสาขาในแต่ละภาคและสัดส่วนของจำนวนสมาชิกหญิงและชาย ทั้งนี้ เพื่อสะท้อนความเห็นที่หลากหลายของสมาชิกทุกระดับ

มาตรา 32 พรรคสาม ให้ นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับการร้องขอถอดถอนประธานสาขาพรรคการเมืองหรือกรรมการสาขาพรรคการเมืองด้วย โดยอนุโลมโดยให้ใช้สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ และให้มีการจัดประชุมใหญ่วิสามัญสาขาพรรคการเมืองนั้นเพื่อมีมติถอดถอน

มาตรา 34 ในกรณีที่พรรคการเมืองใดจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้น

หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด และอย่างน้อยจะต้องมีรายการแสดงที่ตั้งสาขาพรรคการเมือง รายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของกรรมการสาขาพรรคการเมืองนั้น

เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแล้ว ให้ออกหนังสือรับรองการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

มาตรา 35 คณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง ประกอบด้วย ประธานสาขาพรรคการเมือง รองประธานสาขาพรรคการเมือง เลขานุการสาขาพรรคการเมือง รองเลขานุการสาขาพรรคการเมือง เภรัณยูิกสาขาพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิกสมาชิกสาขาพรรคการเมือง โฆษกสาขาพรรคการเมือง และกรรมการอื่นของสาขาพรรคการเมือง ซึ่งเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองจากสมาชิกผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 102 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (13) และ (14) ของรัฐธรรมนูญ

กรรมการสาขาพรรคการเมืองมีวาระการดำรงตำแหน่งตามข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งต้องไม่เกินคราวละสี่ปี และอาจได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกได้

มาตรา 36 ให้คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบายและข้อบังคับพรรคการเมือง

มาตรา 37 คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองต้องจัดให้มีประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งก่อนการประชุมใหญ่ประจำปีของพรรคการเมืองและในกรณีที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไปหรือเป็นการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อให้ความเห็นชอบในการเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วนในกลุ่มจังหวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของสาขาพรรคการเมืองนั้น

องค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองต้องประกอบด้วยกรรมการสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยกึ่งหนึ่ง และสมาชิกสาขาพรรคการเมืองซึ่งต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าสิบคน

การลงมติเห็นชอบในการเสนอชื่อบุคคลตามวรรคหนึ่ง และการลงมติเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง ให้ลงคะแนนลับ ส่วนการลงมติในเรื่องอื่นให้เป็นไปโดยเปิดเผย เว้นแต่คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองหรือสมาชิกสาขาพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าห้าสิบคนร้องขอให้ลงคะแนนลับ ก็ให้ลงคะแนนลับ

กิจการอื่นที่ต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง วิธีการเสนอเรื่องให้ที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองพิจารณา และวิธีการดำเนินการประชุม ให้เป็นไปตามกำหนดข้อบังคับพรรคการเมือง

มาตรา 38 การพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วนของพรรคการเมือง ให้เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง

ในการพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองจากรายชื่อตามลำดับ ดังต่อไปนี้

(1) รายชื่อผู้ซึ่งที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองให้ความเห็นชอบตาม
มาตรา 37

(2) รายชื่อบุคคลอื่นที่เห็นสมควร

มติคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ให้ส่งผู้ใดเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นที่สุด

หมวด 3 การเงินและการสนับสนุนพรรคการเมือง

ส่วนที่ 1 การเงินของพรรคการเมือง ประกอบด้วย

มาตรา 44 – มาตรา 52

มาตราที่เกี่ยวกับสาขาพรรคการเมืองมีดังนี้

มาตรา 44 ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ตลอดจนจัดให้มีการทำบัญชีตามมาตรา 45 ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

ในกรณีที่มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ให้ประธานสาขาพรรคการเมืองจัดให้มีการทำบัญชีของสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา 45 และรับรองความถูกต้อง ตลอดจนจัดส่งบัญชีของสาขาพรรคการเมืองเพื่อแสดงรวมไว้ในบัญชีพรรคการเมือง

มาตรา 45 บัญชีพรรคการเมืองและบัญชีของสาขาพรรคการเมืองประกอบด้วย

- (1) บัญชีรายวันแสดงรายได้หรือรายรับ และแสดงค่าใช้จ่ายหรือรายจ่าย
- (2) บัญชีแสดงรายรับจากการบริจาคตามมาตรา 62
- (3) บัญชีแยกประเภท
- (4) บัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน

การลงบัญชีต้องมีเอกสารประกอบการลงบัญชีที่ถูกต้องสมบูรณ์โดยครบถ้วน

บัญชีตาม (1) และ (2) ต้องลงรายการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่รายการนั้นเกิดขึ้น

บัญชีตาม (3) และ (4) ต้องลงรายการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นเดือนของเดือนที่รายการนั้นเกิดขึ้น

มาตรา 46 พรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองต้องปิดบัญชีครั้งแรกภายในวันสิ้นปีปฏิทินที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งขึ้น และครั้งต่อไปเป็นประจำทุกปีในวันสิ้นปีปฏิทิน

การปิดบัญชีให้จัดทำงบการเงิน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย งบดุลและงบรายได้ และค่าใช้จ่ายของพรรคการเมือง กรณีมีสาขาพรรคการเมือง งบการเมืองให้รวมถึงงบการเงินของสาขาพรรคการเมืองทุกสาขาพรรคการเมืองด้วย

งบดุลต้องแสดงรายการ สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของพรรคการเมือง

งบรายได้และค่าใช้จ่ายอย่างน้อยต้องแสดงที่มาของรายได้ซึ่งได้รับจากเงินบริจาค เงินสนับสนุนจากรัฐ และรายได้อื่นที่มี กับทางใช้ไปของค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของพรรคการเมืองไว้โดยชัดเจน โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ต้องแสดงรายละเอียดของรายการตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

งบการเงินต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและรับรองการสอบบัญชี

มาตรา 47 ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเสนองบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและรับรองแล้วต่อที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติภายในเดือนเมษายนของทุกปี โดยแจ้งให้สมาชิกทราบล่วงหน้า และปิดประกาศไว้ ณ ที่ตั้งสำนักงานของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

มาตรา 51 คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องควบคุมไม่ให้พรรคการเมืองและผู้ซึ่งพรรคการเมืองและผู้ซึ่งพรรคการเมืองส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้ง ใช้จ่ายเงินตามบัญชีบัญชีไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคผู้ใด ผู้เห็นหรือทราบว่ามี การกระทำตามวรรคหนึ่ง ต้องยับยั้งเพื่อมิให้มีการกระทำดังกล่าว

ความในมาตรานี้ให้นำไปใช้บังคับกับประธานสาขาพรรคการเมืองและ กรรมการสาขาพรรคการเมืองด้วย โดยอนุโลม

ส่วนที่ 2 รายได้ของพรรคการเมือง ประกอบด้วย

มาตรา 53 – มาตรา 54

ส่วนที่ 3 การบริจาคแก่พรรคการเมือง ประกอบด้วย

มาตรา 55 – มาตรา 72

มาตราที่เกี่ยวข้องกับสาขาพรรคการเมือง มีดังนี้

มาตรา 55 บทบัญญัติในส่วนนี้ให้ใช้บังคับกับการบริจาคของหัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง และสมาชิกให้แก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

มาตรา 56 ภายใต้บังคับมาตรา 54 วรรคสาม การบริจาคแก่พรรคการเมือง ตั้งแต่หนึ่งพันบาทขึ้นไป ให้กระทำโดยเปิดเผยชื่อผู้บริจาคและสามารถตรวจสอบได้

ห้ามมิให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมืองหรือสมาชิกผู้ใด รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่บริจาคโดยไม่ปรากฏชื่อผู้บริจาคตามวรรคหนึ่ง หรือที่บริจาคให้ตนเป็นส่วนตัว

มาตรา 59 ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลบริจาคให้แก่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเกินกว่าสิบล้านบาทต่อปี

ห้ามมิให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการสาขาพรรคการเมืองผู้ใด รับบริจาคจากบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

มาตรา 60 วรรคสอง เมื่อมีการบริจาคแก่พรรคการเมือง ให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการสาขาพรรคการเมือง ซึ่งเป็นผู้ที่รับบริจาค ต้องจัดทำบันทึกการรับบริจาคไว้เป็นหลักฐานและจัดส่งบันทึกการรับบริจาคของพรรคการเมืองพร้อมเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ รวมทั้งเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ให้แก่พรรคการเมือง เพื่อนำส่งเข้าบัญชีแสดงรายรับจากการบริจาคของพรรคการเมืองไว้ก่อนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับบริจาค

ส่วนที่ 4 การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ ประกอบด้วย

มาตรา 73 – มาตรา 86

มาตราที่เกี่ยวข้องกับสาขาพรรคการเมือง มีดังนี้

มาตรา 81 คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจกำหนดให้พรรคการเมืองได้รับการสนับสนุนในเรื่องต่อไปนี้

- (1) ค่าไปรษณียากร
- (2) ค่าโทรศัพท์ หรือค่าโทรคมนาคมอื่น
- (3) การจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ของพรรคการเมือง
- (4) ค่าเช่าสำนักงานพรรคการเมือง หรือสาขาพรรคการเมือง
- (5) ค่าสาธารณูปโภค
- (6) ค่าเช่าสถานที่จัดประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองหรือเพื่อการหาเสียงเลือกตั้ง
- (7) การอื่นเพื่อให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกันตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นสมควร

การสนับสนุนตามมาตรา ๑๑ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และจำนวนค่าใช้จ่ายที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด โดยให้ค่านึงค่าใช้จ่ายที่เป็นจริงของพรรคการเมืองและสาขาของพรรคการเมืองประกอบด้วย

ส่วนที่ 5 การใช้จ่ายของพรรคการเมือง ประกอบด้วย

มาตรา 87 – มาตรา 90

มาตราที่เกี่ยวข้องกับสาขาพรรคการเมือง มีดังนี้

มาตรา 87 พรรคการเมืองต้องใช้จ่ายเงินเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมือง หรือส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามแผนการจ่ายเงินดังนี้

(1) ค่าตอบแทนบุคลากรของพรรคการเมือง และค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรทางการเมือง

(2) ค่าใช้จ่ายในการบริหารพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมือง

(3) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามมาตรา 52

(4) ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง

(5) ค่าใช้จ่ายในการให้ความรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง

(6) ค่าใช้จ่ายอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด การรายงานการจ่ายเงิน และการลงรายละเอียดของรายการค่าใช้จ่าย ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

หมวด 4 การสืบสภาพ การเลิกและการยุบพรรคการเมือง

ส่วนที่ 1 การสืบสภาพพรรคการเมือง ประกอบด้วย มาตรา 91

ส่วนที่ 2 การเลิกพรรคการเมือง ประกอบด้วย มาตรา 92

ส่วนที่ 3 การยุบพรรคการเมือง ประกอบด้วย มาตรา 93 – มาตรา 98

หมวด 5 หมวดการควบคุมพรรคการเมือง

ประกอบด้วย มาตรา 99 – มาตรา 103

หมวด 6 บทกำหนดโทษ

มาตรา 104 พรรคการเมืองหรือผู้ใดสมคบ ู้เห็นเป็นใจ หรือสนับสนุนให้บุคคลใดดำเนินการใด เพื่อให้บุคคลอื่นหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง หลงเชื่อหรือเข้าใจว่าพรรคการเมืองอื่นหรือบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้โดยปราศจากมูลความจริง ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าว

พรรคการเมืองหรือผู้ใดสมควร ู้เห็นเป็นใจ หรือสนับสนุนให้บุคคลใด ดำเนินการใดเพื่อกลั่นแกล้งพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยปราศจากมูลความจริง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สองปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีพรรคการเมืองเป็นผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ในกรณีที่บุคคลกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

ส่วนที่ 1 โทษทางอาญา ประกอบด้วยมาตรา 105 – มาตรา 121

มาตราที่เกี่ยวข้องกับสาขาพรรคการเมือง มีดังนี้

มาตรา 105 ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ากรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 18 วรรคสอง หรือหัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง ประธานสาขาพรรคการเมือง หรือกรรมการสาขาพรรคการเมือง ผู้ใดมีส่วนร่วมรู้เห็น ปล่อยให้ ปลดละเลย หรือทราบว่ามีกระทำความผิดตามมาตรา 51 วรรคสอง หรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี แต่มิได้ยับยั้งเพื่อบริหารให้มีการกระทำดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งได้แสดงหลักฐานว่ามีกระทำความผิดใด ๆ เพื่อยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งโดยสมควรแล้ว ให้ผู้นั้นพ้นจากความรับผิดชอบ มีกระทำความผิดโดยฝ่าฝืนการยับยั้งนั้นก็ตาม

มาตรา 107 กรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการสาขาพรรคการเมืองผู้ใดรู้อยู่แล้วแต่จัดให้พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 21 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา 115 หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการสาขาพรรคการเมืองผู้ใด ฝ่าฝืนมาตรา 59 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 116 หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการสาขาพรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ใด กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 66 มาตรา 67 หรือมาตรา 69 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

ส่วนที่ 2 โทษทางปกครอง ประกอบด้วย มาตรา 122 – มาตรา 132

มาตราที่เกี่ยวข้องกับสาขาพรรคการเมือง มีดังนี้

มาตรา 126 คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือประธานสาขาพรรคการเมืองผู้ใดไม่จัดให้มีการทำบัญชีของพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมือง แล้วแต่กรณี ตามมาตรา 44 หรือจัดให้มีการทำบัญชีของพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมืองโดยละเว้นการลงรายการในบัญชีลงรายการในบัญชีเป็นเท็จ แก้ไขบัญชี ซ่อนเร้นหรือทำหลักฐานในการลงบัญชี อันจะเป็นผลให้การแสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 46 ต้องชำระค่าปรับทางการปกครองไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา 128 หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 63 หรือมาตรา 88 ต้องชำระค่าปรับทางการปกครองเท่ากับหรือไม่เกินสองเท่าของจำนวนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับบริจาค

บทเฉพาะกาล

ประกอบด้วย มาตรา 133-มาตรา 140

มาตราที่เกี่ยวข้องกับสาขาพรรคการเมือง มีดังนี้

มาตรา 134 ในวาระเริ่มแรก ในกรณีที่พรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในพรรคการเมือง สมาชิก หรือบุคคลใด กระทำคามผิดทางอาญาหรือตามปกครองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เป็นครั้งแรก ให้ศาลหรือคณะกรรมการเลือกตั้ง แล้วกรณีพิจารณาโทษทางอาญาหรือทางปกครองตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้กระทำนั้นเป็นความผิดขึ้นใหม่ โดยคำนึงถึงความร้ายแรงและพฤติการณ์ของการกระทำผิด ผลของการกระทำความผิด และเหตุสมควรอื่น โดยให้ศาลหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งลงโทษทางอาญาหรือทางปกครองตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในหมวดนี้เพียงใดก็ได้

มาตรา 135 ให้พรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่พรรคการเมืองที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 พรรคใด ยังมีได้ดำเนินการให้มีสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าพันคน หรือมีสาขาพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในมาตรา 26 หรือไม่ได้ดำเนินการอื่นให้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้พรรคการเมืองนั้นดำเนินการให้ครบถ้วนตาม มาตรา 26 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

ในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามวรรคสอง ให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพพรรคการเมือง

มาตรา 137 ในกรณีที่ผู้ใดเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเกินกว่าหนึ่งพรรคการเมือง ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ให้สมาชิกภาพของผู้นั้นสิ้นสุดลงทุกพรรคการเมืองตามมาตรา 20 นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อเนก สุขดี (2555: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ผลการวิจัยพบว่า (1) สาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ตั้งขึ้นให้ครบเกณฑ์ตามเงื่อนไขของกฎหมาย เพื่อให้พรรคสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเลือกตั้งและมักจะก่อตั้งขึ้นในเขตที่เป็นฐานเสียงสำคัญของแต่ละพรรค (2) สาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ได้ดำเนินบทบาททางการเมืองที่สำคัญหลายบทบาท เช่น การรับและสรรหาบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรค การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป แต่สาขาพรรคมาตุภูมิได้ดำเนินบทบาทเฉพาะในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีสาขาพรรคเพียงอย่างเดียว (3) ปัญหา อุปสรรคในการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยคือ สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ขาดความพร้อมในด้านเงินทุนและสมาชิกพรรค สำหรับปัญหา อุปสรรคในการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย คือ สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงาน การไม่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานใหญ่ รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบและการประกาศของกกต. ยังไม่ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรค (4) ข้อเสนอแนะในการก่อตั้งและการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย คือ สำนักงานใหญ่ควรจะทำให้การสนับสนุนแก่สาขาพรรคที่ก่อตั้งขึ้นให้มีความพร้อมทางการเงิน บุคลากร และควรดำเนินการก่อตั้งสาขาพรรคเพิ่มขึ้นในจังหวัดหรือพื้นที่ที่ยังไม่มีการก่อตั้งเพื่อเป็นการขยายฐานของพรรค รัฐและกกต. ต้องให้ความสนับสนุนในการก่อตั้งสาขาพรรค โดยต้องปรับปรุงข้อกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรคที่เปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคและประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวางโดยความสมัครใจ มีอิสระตามความต้องการที่แท้จริงของตนเองและกลุ่ม

ณรงค์ฤทธิ์ วิเศษรัตน์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการพัฒนาพรรคการเมืองขนาดเล็ก: กรณีศึกษาพรรคประชากรไทย พรรคเผ่าไทย และพรรคเพื่อนเกษตรกรไทย ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัญหาการพัฒนาพรรคการเมืองขนาดเล็กที่เกิดจากปัจจัยภายใน คือ การก่อตั้งพรรคไม่ได้มาจากมวลชน แนวคิดนโยบายพรรคไม่ชัดเจนในการแก้ปัญหา มีบุคลากรและสถานที่ทำงานประจำไม่เพียงพอ การจัดการบริหารพรรคเป็นไปแบบครอบครัว มีอุดมการณ์ทางการเมืองไม่ชัดเจน (2) ปัญหาการพัฒนาพรรคการเมืองขนาดเล็กที่เกิดจากปัจจัยภายนอก คือ เกิดการปฏิวัติรัฐประหารและประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญบ่อยครั้ง การดำเนินกิจกรรมของพรรคถูกแทรกแซงจากอิทธิพลของทหารและระบบราชการ มีการขายสิทธิขายเสียงและการมีวัฒนธรรมแบบอุปถัมภ์ เกิดช่องว่างทางสังคมระหว่างคนรวยกับคนจน การกระจายรายได้และทรัพยากรไม่เท่าเทียมกัน และการไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากกลุ่มหรือบุคคลภายนอก (3) ข้อเสนอแนะให้พรรคการเมืองขนาดเล็ก ควรปรับปรุงโครงสร้างพรรคและการบริหารงานให้มีการลำดับชั้นการบังคับบัญชาที่ชัดเจน มีคณะกรรมการรับผิดชอบงาน ปรับปรุงนโยบายให้ชัดเจนและนำเสนอต่อสาธารณะ บุคลากรในพรรคต้องใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการพัฒนาพรรค และการระดมเงินทุนจากภายนอก ควรเสนอแก้ไขกฎหมายให้เกิดความยุติธรรมและความเสมอภาคกับพรรคการเมืองทุกพรรค และควรปฏิรูประบบการศึกษาให้มีคุณภาพ

ลิขิต อิศรางกูร ณ อยุธยา (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องพัฒนาการพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 ผลการวิจัยพบว่า (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มีมาตราซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและลบต่อพรรคการเมืองไทยในประเด็นหลัก ๆ คือ การก่อตั้ง การดำเนินกิจกรรม การบริหารจัดการภายใน การเงิน การประชาสัมพันธ์ และการสืบสภาพ (2) ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในมาตราที่ส่งผลกระทบต่อในด้านลบแก่พรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองไทย สามารถพัฒนาเป็นสถาบันหลักทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพได้ต่อไป

นนท์มนัส พิทยธีราพงศ์ (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวคิดในการก่อตั้งพรรคทวงคืนป่าประเทศไทย ผลวิจัยพบว่า (1) มุมมองทางการเมืองโดยทั่วไป คือ 1.1) ลัทธิและอุดมการณ์ทางการเมือง คณะผู้ก่อตั้งมีมุมมองต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีกว่าระบอบอื่น ๆ ทว่ายังมีจุดอ่อนอีกหลายประการและมองเศรษฐกิจแบบทุนนิยมว่าควรจะคำนึงถึงประเด็นในเรื่องของการลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในสังคม 1.2) ระบบการเมืองโดยทั่วไป คณะผู้ก่อตั้งมีมุมมองต่อบทบาทของประเทสมหาอำนาจว่าประเทศ

มหาอำนาจเปรียบเสมือนผู้มีอำนาจ และความร่วมมือระหว่างประเทศมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ 1.3) ระบบการเมืองไทย คณะผู้ก่อตั้งมีมุมมองต่อระบบอุปถัมภ์กับการเมืองไทยว่าในระบบการเมืองของไทยยังเต็มไปด้วยวัฒนธรรมแบบอุปถัมภ์อยู่มาก ระบบการเมืองจึงยังไม่เข้มแข็ง มีมุมมองต่อความสัมพันธ์ของระบบการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไทยว่ายังขาดพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ มีมุมมองต่อระบบกฎหมายของไทยว่ามีปัญหาที่การขาดอำนาจบังคับใช้กฎหมายและมีมุมมองต่อความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมือง ข้าราชการและประชาชนไทยว่ามีความสัมพันธ์โดดเด่นในเชิงของการอุปถัมภ์ (2) แนวคิดสำคัญในการก่อตั้งพรรค คือ 2.1) วัตถุประสงค์หลักในการก่อตั้งพรรค คือ เพื่อให้พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กระตุ้น ผลักดันให้เกิดการทวงคืนผืนป่า 2.2) แนวคิดเกี่ยวกับพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย คือ เป็นพรรคที่เน้นทางนโยบายในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ มีแนวทางการดำเนินงานโดยมุ่งกระตุ้น ผลักดันให้เกิดพรรคทวงคืนผืนป่า มีมุมมองต่อปัญหาของป่าไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในฐานะที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นองค์รวมกับปัญหาอื่น ๆ ของประเทศ มีความเชื่อพื้นฐานต่อการพัฒนาว่าการพัฒนาควรคำนึงถึงบริบทของประเทศและความยั่งยืนในระยะยาว พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเริ่มต้นจากการเป็นพรรคเล็กที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันของคณะผู้ก่อตั้งที่เป็นอดีต ข้าราชการและเพื่อนร่วมงาน อันเป็นกลุ่มอาชีพเดียวกัน ที่มีแนวคิดไปแนวทางเดียวกันในความต้องการสานต่อการดำเนินงานและสืบสานอุดมการณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 พรรคการเมือง ที่ได้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้วและยังดำเนินการอยู่มีจำนวน 73 พรรคการเมือง 392 สาขา (ข้อมูล ณ วันที่ 2 มกราคม 2557)

1.1.2 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมืองอยู่ในสำนักงานกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่ระดับอำนาจการและระดับพนักงาน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

1.2.1 พรรคการเมือง โดยกลุ่มตัวอย่างมาจากตัวแทนประชากรของพรรคการเมืองที่ได้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้วและยังดำเนินการอยู่ โดยเลือกพรรคการเมืองจำนวน 2 พรรค ได้แก่ พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย และพรรคประชาธิปไตยใหม่ โดยมีเหตุผลในการเลือกคั้งนี้

พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย เนื่องจากเป็นพรรคที่กำเนิดโดยอาศัยอุดมการณ์ เป็นการเกิด โดยมีอุดมการณ์หรือเป้าหมายบางอย่างที่ชัดเจน แนวคิดสำคัญในการก่อตั้งพรรค คือ 1) เพื่อให้พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กระตุ้น ผลักดันให้เกิดการทวงคืนผืนป่า 2) เป็นพรรคที่มีจุดเน้นทางนโยบายในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นลักษณะของการกำเนิดพรรคโดยอุดมการณ์ และยังมีลักษณะของการกำเนิดพรรคโดยสนับสนุนผู้นำทางการเมือง เนื่องจากมีหัวหน้าพรรคที่มีชื่อเสียง คือ นายดำรงค์ พิเดช อดีตอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งมีผลงานที่เอื้อหนุนต่ออุดมการณ์การก่อตั้ง

พรรคอย่างมาก และผู้ศึกษาเองมีความสนใจที่จะศึกษาต่อยอดงานของนนท์มันัส พิทยธีราพงศ์ ที่ศึกษาเรื่อง “แนวคิดในการก่อตั้งพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย” ซึ่งเป็นผลงานวิจัยที่ศึกษาถึงจุดเริ่มต้นในการก่อตั้งพรรค ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาต่อถึงบทบาทในการดำเนินงานของระดับสาขาพรรคว่าสามารถดำเนินงานได้ตามแนวคิด หรืออุดมการณ์ของทางพรรค และตามกรอบของกฎหมายได้หรือไม่ และมีปัญหาและอุปสรรค หรือไม่อย่างไร

พรรคประชาธิปไตยใหม่ เนื่องจากเป็นพรรคที่มีจำนวนสมาชิกพรรคไม่มาก แต่สมาชิกพรรคได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 1 คน ในการเลือกตั้ง วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 โดยใช้เวลาก่อตั้งพรรคเพียงประมาณ 3 เดือน มีนายสุรทิน พิจารณ์เป็นหัวหน้าพรรค ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองร่วมกับหลายพรรค อาทิเช่น พรรคความหวังใหม่ และพรรคเสรีธรรม และก่อตั้งพรรคมาหลายครั้งแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งพรรคได้รับเลือกได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยพรรคใช้ลักษณะการหาเสียงแบบเข้าถึงประชาชน และมีนโยบายที่น่าสนใจทั้งเรียนฟรี หรือเรื่องของสวัสดิการสังคม ซึ่งจากการเข้าถึงพื้นที่ในการหาเสียงของหัวหน้าพรรคนั้น ทำให้น่าสนใจศึกษาในเรื่องบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ ซึ่งดำเนินงานอยู่ในส่วนของภูมิภาคที่เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับสำนักงานใหญ่ของพรรคประชาธิปไตยใหม่อยู่ในพื้นที่อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีความสะดวกกับผู้ศึกษา จะทำให้สามารถเก็บข้อมูลได้ง่ายและครบถ้วน

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง (พรรคการเมือง) ที่ได้มาผู้ศึกษามีหลักการพิจารณา ดังนี้

1) พิจารณาประกาศนายทะเบียนพรรคการเมืองเรื่องบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัด พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2554 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 นายทะเบียนพรรคการเมืองได้กำหนดรายชื่อภาคและจังหวัดไว้ดังต่อไปนี้

ภาคกลาง ประกอบด้วย กรุงเทพมหานครและอีก 26 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชัยนาท ชลบุรี ตราด นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ อ่างทอง ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สระแก้ว สิงห์บุรี สุพรรณบุรี สระบุรี และ อุทัยธานี

ภาคเหนือ ประกอบด้วย 16 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงใหม่ เชียงราย ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย และ อุตรดิตถ์

ภาคใต้ ประกอบด้วย 14 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร กระบี่ ระนอง ตรัง พังงา สตูล นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ภูเก็ต ยะลา สงขลา และ สุราษฎร์ธานี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 20 จังหวัด ได้แก่ บึงกาฬ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อุรธานี อุบลราชธานี และ อำนาจเจริญ

2) พรรคการเมือง (กลุ่มตัวอย่าง) ได้ดำเนินการก่อตั้งสาขาพรรคอย่างน้อย ภาคละ 1 สาขาให้ครบทั้ง 4 ภาค ดังนี้

ตารางที่ 3.1 สรุปสาขาพรรคของพรรคการเมือง (กลุ่มตัวอย่าง) ทั่วประเทศ

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ภาค			
		เหนือ/ จังหวัด	ใต้/ จังหวัด	ตะวันออกเฉียงเหนือ/ จังหวัด	กลาง/ จังหวัด
1.	พรรคประชาธิปัตย์ ใหม่	ลำปาง	กระบี่	ชัยภูมิ	กรุงเทพมหานคร
2.	พรรคทวงคืนผืนป่า ประเทศไทย	เชียงราย	นครศรีธรรมราช	อุรธานี	สระบุรี

จากตารางในข้างต้นสามารถสรุปรายชื่อของจังหวัดในแต่ละภาคที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (พรรคการเมือง) ได้ ดังนี้

1) พรรคประชาธิปัตย์ใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ สาขาพรรคในจังหวัดลำปาง กระบี่ ชัยภูมิ และ กรุงเทพมหานคร รวม 4 สาขาพรรค

2) พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ สาขาพรรคในจังหวัด เชียงราย นครศรีธรรมราช อุรธานี และสระบุรี รวม 4 สาขาพรรค

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (พรรคการเมือง) ทั้งหมด 8 สาขาพรรค

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากผู้ที่มีบทบาทหรือมีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญในการก่อตั้งและการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง ดังนี้

1) ผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรค/สาขาพรรคการเมือง จำนวน 4 คน

ตารางที่ 3.2 ผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรคการเมือง

ที่	ชื่อ-นามสกุล	พรรคการเมือง
1.	นายดำรงค์ พิเดช	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย
2.	นายชิตติ กนกทวีฐากร	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย
3.	นายสุรทิน พิจารณ์	พรรคประชาธิปไตยใหม่
4.	นางแพงศรี พิจารณ์	พรรคประชาธิปไตยใหม่

2) คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง จำนวน 4 คน ดังนี้

ตารางที่ 3.3 คณะกรรมการบริหารพรรค

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	พรรคการเมือง
1.	นายสุนทร วัชกุลดิถก	รองหัวหน้าพรรค	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย
2.	นายวีระพล สุทธิพรพลางกูร	เลขาธิการพรรค	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย
3.	นายนิพนธ์ ชื่นตา	รองหัวหน้าพรรค	พรรคประชาธิปไตยใหม่
4.	นายจำรัส ไกลสิทธิ์	เลขาธิการพรรค	พรรคประชาธิปไตยใหม่

3) คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคการเมือง จำนวน 8 คน ดังนี้

ตารางที่ 3.4 คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคการเมือง

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ชื่อสาขาพรรคการเมือง
1.	นายธงชัย ศรีพัฒนานุกุลชัย	ประธานสาขาพรรค	สาขาพรรคจังหวัดเชียงราย
2.	นายอรรถพล ศรีอินทร์	ประธานสาขาพรรค	สาขาพรรคจังหวัดนครศรีธรรมราช
3.	นายสันติ เฟื่องกระแสน	ประธานสาขาพรรค	สาขาพรรคจังหวัดอุดรธานี
4.	นายมงคล อุ่เงิน	ประธานสาขาพรรค	สาขาพรรคจังหวัดสระบุรี
5.	นางวิภา ทองลิบ	ประธานสาขาพรรค	สาขาพรรคจังหวัดกรุงเทพมหานคร
6.	ว่าที่ร.ต.สิทธิพันธ์ สุนันทพงษ์	เลขาธิการสาขาพรรค	สาขาพรรคจังหวัดลำปาง
7.	นางบัวสอน โยหาศรี	ประธานสาขาพรรค	สาขาพรรคจังหวัดชัยภูมิ
8.	นายจำเลื่อง หอยมณี	ประธานสาขาพรรค	สาขาพรรคจังหวัดกระบี่

1.2.2 คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ทำงานพรรคการเมือง จำนวน 1 คน ดังนี้

ตาราง 3.5 คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ทำงานพรรคการเมือง (กลุ่มตัวอย่าง)

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
1.	นายเอกรัฐ แคนวงศ์	พนักงานสืบสวนสอบสวนทำหน้าที่หัวหน้างานพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสระบุรี

1.3 ประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ 1) เป็นผลจากการประมวลและรวบรวมข้อมูลในภาคสนามโดยตรงของผู้ศึกษาเองจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้ศึกษาจะใช้ทั้งวิธีการสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และ 2) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิเป็นต้น

1.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีบุคคลอื่นหรือหน่วยงานบางหน่วยงานได้ทำการเก็บรวบรวมเอาไว้แล้วที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาซึ่งอาจอยู่ในรูปของ

1) ข้อมูลที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือองค์กรอิสระที่มีลักษณะเป็นเอกสาร เช่น หนังสือรายงานผลการดำเนินงานของพรรคการเมืองประจำปีของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น

2) ข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ บทความ หนังสือ ตำรา วารสาร รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์หรือแบบสังเกตการณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์

2.1.1 ผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์ โดยแนวทางการสัมภาษณ์ทั้งหมดจะเป็นคำถามปลายเปิด (Opened Question) ที่มีความยืดหยุ่นและไม่มีการชี้นำคำตอบเพื่อนำไปสัมภาษณ์ ซักถาม

สนทนาสองต่อสองระหว่างผู้ศึกษากับผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ครบตามประเด็นที่กำหนดไว้สำหรับคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูล เอกสาร วรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น
- 2) สร้างคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 3) นำแบบสอบถามไปนำเสนอรองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะก่อน หากมีคำถามใดมีข้อบกพร่อง กำกวมหรือไม่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาก็จะนำมาปรับแก้ต่อไป
- 4) นำแบบสอบถามที่ปรับแก้แล้วตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาหลักไปนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา
- 5) ปรับปรุงข้อคำถามให้มีประสิทธิภาพตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำแบบสอบถามที่ปรับแก้ขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักได้ตรวจสอบอีกครั้ง
- 6) นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย คือ สาขาพรรครักประเทศไทย สาขาพรรคจังหวัดชัยนาทและจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 2 คนแล้วนำผลที่ได้จากการทดสอบมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้เรียบร้อยก่อนที่จะมีการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง
- 7) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาต่อไป

2.1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีด้วยกัน 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้แบ่งคำถามสำหรับสัมภาษณ์ดังนี้

- 1) คำถามสำหรับสัมภาษณ์ผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรคการเมือง
- 2) คำถามสำหรับสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง
- 3) คำถามสำหรับสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคการเมือง
- 4) คำถามสำหรับสัมภาษณ์คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านกิจการพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ

ตารางที่ 3.6 ตารางนัดหมายสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง (สาขาพรรคการเมือง)

วัน/เดือน/ปี	สาขาพรรค	จังหวัด	ประเด็น
16 ม.ค. 2558	ทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	อุดรธานี	การดำเนินงานของสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
17 ม.ค. 2558	ทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	สระบุรี	การดำเนินงานของสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
14 ก.พ. 2558	ทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	นครศรีธรรมราช	การดำเนินงานของสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
3 ก.พ. 2558	ทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	เชียงราย	การดำเนินงานของสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
25 ก.ย. 2558	ประชาธิปไตยใหม่	กรุงเทพมหานคร	การดำเนินงานของสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
29 ก.ย. 2558	ประชาธิปไตยใหม่	ลำปาง	การดำเนินงานของสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
10 ต.ค. 2558	ประชาธิปไตยใหม่	ชัยภูมิ	การดำเนินงานของสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
20 ต.ค. 2558	ประชาธิปไตยใหม่	กระบี่	การดำเนินงานของสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 3.7 ตารางนัดหมายสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ก่อตั้งและคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง

วัน/เดือน/ปี	สาขาพรรค	ตำแหน่ง	ประเด็น
19 ก.พ. 2558	ทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	หัวหน้าพรรค	การดำเนินงานของพรรคและสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
17 ก.พ. 2558	ทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	รองหัวหน้าพรรค	การดำเนินงานของพรรคและสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
17 ก.พ. 2558	ทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	รองหัวหน้าพรรค	การดำเนินงานของพรรคและสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
17 ก.พ. 2558	ทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	เลขาธิการพรรค	การดำเนินงานของพรรคและสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี	สาขาพรรค	ตำแหน่ง	ประเด็น
14 ก.ย. 2558	ประชาธิปัตย์ใหม่	หัวหน้าพรรค	การดำเนินงานของพรรคและสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
25 ก.ย. 2558	ประชาธิปัตย์ใหม่	รองหัวหน้าพรรค	การดำเนินงานของพรรคและสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
23 ต.ค. 2558	ประชาธิปัตย์ใหม่	เลขาธิการพรรค	การดำเนินงานของพรรคและสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
31 ต.ค. 2558	ประชาธิปัตย์ใหม่	เหรียญกษาปณ์พรรค	การดำเนินงานของพรรคและสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ตาราง 3.8 ตารางนัดหมายสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ
ด้านกิจการพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ

วัน/เดือน/ปี	สถานที่	ประเด็น
ก.ค. 2559	สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง	การดำเนินงานของสาขาพรรค ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2.2 แบบเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์หรือแบบสังเกตการณ์

โดยผู้ศึกษาจะใช้แบบสังเกตการณ์แบบมีโครงสร้างโดยมีการเตรียมการสังเกตการณ์ คือ มีการกำหนดประเด็น หัวข้อและเค้าโครงของการสังเกตการณ์เอาไว้ล่วงหน้าซึ่งจะได้เป็นแบบสังเกตการณ์ ดังนี้

ตารางที่ 3.9 แบบเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์

แบบสังเกตการณ์

สังเกตการณ์เกี่ยวกับ.....

วัน / เดือน / ปี

สถานที่.....

ข้อมูลที่เก็บได้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากที่ได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วเพื่อใช้ในการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้ศึกษาส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปที่สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อเป็นประธานกรรมการประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์ลงนามในหนังสือขอเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา

3.2 ผู้ศึกษาได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายเพื่อทำการนัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์

3.3 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ 4 ภาคของประเทศ ในระหว่างวันที่ 16 ม.ค. 2558 ถึงวันที่ 31 ต.ค. 2558 โดยทำการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

1) การสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เป้าหมายโดยมีการบันทึกถ้อยคำของผู้ให้สัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์พร้อมทั้งบันทึกเสียง ประกอบเพื่อความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

2) การสังเกตการณ์ ผู้ศึกษาได้ทำการสังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคของกลุ่มตัวอย่างตามประเด็น หัวข้อ และเค้าโครงที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเมื่อได้พบเห็นหรือได้ผลจากการสังเกตการณ์ที่เตรียมไว้และถ่ายภาพประกอบเพื่อรอตรวจสอบอีกครั้ง

3.4 ในส่วนที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิหรือเอกสาร ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจาก

1) ข้อมูลที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือองค์กรอิสระที่มีลักษณะเป็นเอกสาร ได้แก่ รายงานจำนวนสาขาพรรคการเมืองในแต่ละจังหวัด เป็นต้น

2) ข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ วารสารพรรคการเมือง สัมพันธ์ บทความ หนังสือ ตำรา รายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ดังนี้

4.1 การจัดทำข้อมูล (Data Processing) จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในรูปของการบันทึก การสังเกต คำสัมภาษณ์ และเอกสาร นำมาจัดเตรียมข้อมูลให้เป็นระเบียบก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.2 การตรวจสอบข้อมูล ในขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้นั้นมีความถูกต้องครบถ้วนหรือเพียงพอต่อความต้องการหรือหรือไม่และสามารถที่จะตอบปัญหาของการศึกษาได้หรือไม่ ถ้าตรวจสอบแล้วพบว่าข้อมูลที่ได้นั้นไม่เพียงพอหรือไม่ถูกต้องครบถ้วนก็ต้องตรวจสอบข้อมูลที่แท้จริงว่าเป็นอย่างไร ซึ่งอาจต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังเป็นข้อบกพร่องของข้อมูลเพื่อจะได้นำไปสู่ความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลต่อไป เมื่อผ่านการตรวจสอบข้อมูลแล้วผู้ศึกษาจะลดทอนข้อมูลด้วยการจับแต่ประเด็นส่วนสำคัญไว้และตัดประเด็นที่เกี่ยวข้องออก

4.3 การจัดเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ เมื่อได้มีการตรวจสอบข้อมูลเสร็จแล้ว ก็จะนำมาจัดเตรียมข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ง่ายขึ้น โดยเป็นการจัดเรียงคำสัมภาษณ์ บันทึกการสังเกตและเอกสารตามลำดับ เวลา สถานที่ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง สำหรับการเตรียมข้อมูลจากการสังเกตการณ์จะเริ่มจากการนำเอาบันทึกย่อและบันทึกภาคสนามตามแบบที่กำหนดไว้

มาตรวจสอบความครบถ้วนแล้วนำมาจัดเรียงตามลำดับเวลา สถานที่ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และประเด็น ที่ทำการสังเกต ส่วนการจัดเตรียมข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะเป็นการนำเทปจากการสัมภาษณ์มา ถอดคำสัมภาษณ์ทั้งหมดแบบคำต่อคำและถอดเฉพาะบางส่วนและการจัดเตรียมข้อมูลจากเอกสาร นั้นจะตรวจสอบว่า เอกสารนั้นมีความครบถ้วนสมบูรณ์ความหรือไม่ เอกสารเหล่านั้นได้มาอย่างไร ใครเป็นผู้เขียน และมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการเขียน

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ระยะ ดังนี้

4.4.1 การวิเคราะห์ระหว่างเก็บข้อมูล โดยผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลให้มีความ ครอบคลุมในประเด็นปัญหา วัตถุประสงค์ และตรงกับกรอบแนวคิดของการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูล ที่จะนำมาวิเคราะห์อย่างถูกต้องและเที่ยงตรงมากที่สุด

4.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้ว โดยผู้ศึกษาใช้ วิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มีการจัดระบบข้อมูลแบบที่มีความสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดความเข้าใจในความ หลากหลายและความสัมพันธ์ของข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ นำเสนอไว้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การตอบปัญหาของการศึกษาต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการที่ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศจำนวน 17 คน เพื่อต้องการจะทราบถึงบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยและสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะแนวทางบทบาทในการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง เพื่อพัฒนาพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมืองไทยต่อไป ในส่วนของบทนี้ผู้ศึกษาได้จัดลำดับการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 บทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง

ซึ่งในการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในแต่ละส่วน ผู้ศึกษาจะมีการกล่าวถึงการดำเนินงานของสำนักงานใหญ่พรรคการเมืองก่อนในบางหัวข้อ เพื่อเชื่อมโยงถึงที่มาที่ไปของบทบาทการดำเนินงานและปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคได้ครบถ้วนขึ้น

ก่อนที่ผู้ศึกษาจะลำดับการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาด้านบน ผู้ศึกษาขอเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการก่อตั้งพรรคการเมืองทั้งสองพรรค ทั้งในเรื่องประวัติการก่อตั้งพรรค และในส่วนของแนวคิด นโยบาย เพื่อทราบที่มาที่ไปของทั้งสองพรรคการเมือง และสร้างความชัดเจนในเนื้อหาที่จะกล่าวต่อไปมากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

การก่อตั้งพรรคการเมือง

1.1 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

1.1.1 ประวัติพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเป็นพรรคที่ก่อตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก่อตั้งภายในวันที่ 12 ธันวาคม 2555 โดยมีนายดำรงค์ พิเดช อดีตอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค โดยที่ทำการพรรคตั้งอยู่ที่ 706 โชคชัย 4 ลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10300 ซึ่งได้มีพิธีเปิดที่ทำการพรรคเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2556 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยได้ส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งซ่อม ส.ส. กรุงเทพมหานคร เขต 12 (เขตดอนเมือง) แทนตำแหน่งที่ว่าง เมื่อวันอาทิตย์ที่ 16 มิถุนายน 2556 โดยทางพรรคได้ส่งนายวิระพล สุทธิพรพลางกูร โฆษกพรรคลงรับเลือกตั้งปรากฏว่านายวิระพลไม่ได้รับเลือกตั้งเพราะพ่ายแพ้แก่นาย แทนคุณ จิตต์อิสระ จาก พรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันอาทิตย์ที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 พรรคได้ส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งโดยได้รับหมายเลขคือ หมายเลข 29 แต่การเลือกตั้งครั้งนี้ได้ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศให้เป็นโมฆะ

1.1.2 เป้าหมายและนโยบายพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเป็นพรรคที่มีเป้าหมายและนโยบายแบบเฉพาะด้านกล่าวคือ มีเป้าหมายและนโยบายที่มุ่งเน้นเรื่องทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าเป็นสำคัญ โดยอาศัยกลไกทางการเมืองเพื่อนำนโยบายไปใช้ได้ เนื่องจากสถานการณ์ป่าไม้ในปัจจุบันมีการถูกบุกรุกและทำลายเป็นจำนวนมาก การละเลยของเจ้าหน้าที่และการบังคับใช้กฎหมายยังใช้ไม่ได้ผล ประกอบกับพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากกลุ่มของข้าราชการเกษียณที่จบการศึกษาและทำงานมาพร้อมกันมีความคิดว่า ในประเทศไทยยังไม่มีพรรคไหนที่ชูเป้าหมายและนโยบายเรื่องทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าเป็นเรื่องสำคัญ ทางพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยจึงถือเป็นภารกิจของทางพรรคในการขับเคลื่อน ประกอบกับบุคลากรของพรรคมีความสามารถในด้านนี้ และส่วนเพิ่มเติมที่สำคัญในเรื่องของเป้าหมายและนโยบายกล่าวคือ ต้องการที่สานต่อนโยบายของหัวหน้าพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย เพราะสมัยที่หัวหน้าพรรคดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช สามารถดำเนินการกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่บุกรุกป่าได้ แต่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียง 1 ปี เพื่อต้องการสานต่อนโยบายและการดำเนินงาน จึงได้ก่อตั้งพรรคมาเพื่อดูแลเรื่องนี้โดยเฉพาะซึ่งตรงกับนโยบายพรรคที่ใช้ในการหาเสียงในการเลือกตั้ง (เป็นโมฆะ) เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ดังนี้

1) สนับสนุนการให้ภาคเอกชนปลูกป่าต้นน้ำแทนภาครัฐ โดยให้ผลตอบแทนเป็นพื้นที่ใช้สอย เพื่อสร้างบ้านพัก ติดตามผลงานโดยมิให้กรรมสิทธิ์ แต่อยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ป่าไม้

2) จัดระเบียบพื้นที่ ส.ป.ก. และ สทก.ของกรมป่าไม้ ที่มีการเปลี่ยนมือจากเจ้าของเดิม โดยเฉพาะนายทุน นำมาจัดสรรให้ราษฎรทำกินตาม มติ ครม. 30 มิถุนายน 2541 โดยการควบคุมของ อบต.

3) ปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจน ระหว่างข้างบ้านกับข้างป่า ให้มีตัวรูปพรรณควบคุมข้างบ้านตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 60 ปี

ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“... พรรคตั้งมาเนื่องจากสถานการณ์ป่าไม้ในปัจจุบันมีการบุกรุกทำลายป่าไปมาก และปัญหาการเอาจริงเอาจังมักจะไม่ค่อยได้ผล เนื่องจากปัญหาทางการเมืองเข้ามา ผู้บริหารก็เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ผมจึงมีแนวทางในทางการเมืองที่แน่วแน่เพื่อเรื่องนี้โดยเฉพาะ ทำเรื่องเดียวทำเรื่องป่าไม้และสัตว์ป่า เรื่องอื่นเราไม่ทำ ปกติพรรคการเมืองต้องมืองค์ประกอบครบ ต้องมีสาขาทุกอย่าง แต่ของเราเราเน้นหนักเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ เพื่อเข้ามาแก้ไขการบุกรุกทำลายป่าไม้ของประเทศชาติต่าง ๆ การละเลยต่อกฎหมาย การไม่เข้มงวดของเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เราเข้ามาก็จะจี๊ จี้ประเด็นเหล่านี้ให้สังคมได้รับรู้ โดยใช้ระบบผ่านกลไกทางการเมือง...” (สัมภาษณ์ ดำรงค์ พิเดช 19 กุมภาพันธ์ 2558)

“...กิจกรรมทางพรรคเราส่วนมากสมาชิกพรรค ผู้บริหารพรรค จะมีความถนัดในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะป่า ไม้และสัตว์ป่า เราก็จะเน้นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ... เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสัตว์ป่า ไม่มีพรรคใดยกเป็นหัวข้อสำคัญ เป็นภารกิจหลักในการดำเนินการด้านนี้ เราก็เลยหยิบขึ้นมาดำเนินการ เพราะเรามีบุคลากรด้านนี้อยู่แล้ว...” (สัมภาษณ์ ธิติ กนกทวีฐากร 17 กุมภาพันธ์ 2558)

“...การสานต่อนโยบาย คือตอนนั้น ตอนที่ท่านจะเกษียณท่านพยายามจับกุมผู้มีอิทธิพล บุกรุกพื้นที่ป่า ไซ้มัยครับ... ตรงนี้สำคัญท่านเลยเน้นในเรื่องการทำกฎหมายให้เป็นกฎหมาย เพราะฉะนั้นนโยบายพรรคการเมืองของพรรคเราจะเน้นเรื่องของทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า เพราะว่าเป็นเรื่องที่เราถนัดด้วย...” (สัมภาษณ์ นายวีระพล สุทธิพรพลางกุล 17 กุมภาพันธ์ 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่า การก่อตั้งพรรคทางดินผืนป่าประเทศไทย แม้ว่าทางผู้บริหารพรรคมุ่งเน้นแนวนโยบายพรรคทางด้านป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก และเป็นในแนวทางเดียวกัน แต่เนื่องจากคณะกรรมการบริหารพรรค

ส่วนใหญ่เคยเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของหัวหน้าพรรคมาก่อน การก่อตั้งพรรคจึงมุ่งเน้นที่ตัวหัวหน้าพรรค และต้องการสานต่อการทำงานของหัวหน้าพรรคเป็นหลัก

โดยสรุปแล้วพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยก่อตั้งโดยกลุ่มพรรคพวกข้าราชการเกษียณจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมที่เกี่ยวข้องในสายงานนี้ ตั้งพรรคการเมืองโดยมีเป้าหมายเพื่อสานต่อนโยบายการทำงานของหัวหน้าพรรค และเห็นว่าเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ สัตว์ป่ามีความสำคัญ โดยมีนโยบายเฉพาะเน้นเฉพาะเรื่องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสัตว์ป่า โดยผ่านทางกฎหมาย และกระบวนการทางการเมือง แต่ปัจจัยสำคัญก็มาจากการมุ่งเน้นที่จะสานต่อการทำงานของหัวหน้าพรรคเป็นหลัก

1.2 พรรคประชาธิปไตยใหม่

1.2.1 ประวัติพรรคประชาธิปไตยใหม่

พรรคประชาธิปไตยใหม่ (อังกฤษ: New Democracy Party, ตัวย่อ: ปชม.) เป็นพรรคการเมืองไทย ที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2554 โดยมีนายสุรทิน พิจารณ์ เป็นหัวหน้าพรรค นายนิพนธ์ ชื่นตา เป็นรองหัวหน้าพรรค และนายจรัส ไกยสิทธิ์ เป็นเลขาธิการพรรค ต่อมาเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากคะแนนเสียงของประชาชนโดยรวมข้างมาก ได้ส่งส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ 6 คน ได้รับเลือกเป็นส.ส. 1 คน โดยระบอบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ และแบบแบ่งเขต 4 คน แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้งคะแนนที่พรรคประชาธิปไตยใหม่ได้รับเลือกก็คือ ในเขตกรุงเทพมหานคร 5,578 คะแนน ภาคกลาง 36,234 คะแนน ภาคเหนือ 20,656 คะแนน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 29,035 คะแนน และภาคใต้ 21,439 รวมทั้งหมด 112,942 คะแนน มาเป็นลำดับที่ 11 จากพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครส.ส.แบบบัญชีรายชื่อทั้งหมด ปัจจุบันมีนายสุรทิน พิจารณ์ เป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปไตยใหม่

1.2.2 เป้าหมายและนโยบายพรรคประชาธิปไตยใหม่

พรรคประชาธิปไตยใหม่มีอุดมการณ์สวัสดิการสังคม คือ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ประกอบอาชีพที่ตนถนัด ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้สังคมสงบสุข ประชาชนเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน พัฒนาประเทศตามแนวทาง “สังคมสวัสดิการ” (เอกสารแนบนโยบายพรรคประชาธิปไตยใหม่) โดยนโยบายของพรรคส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่สร้างมาจากปัญหาของประชาชนในพื้นที่ที่พรรคได้เข้าไปสอบถามด้วยตัวเอง โดยจากคำสัมภาษณ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปไตยใหม่ให้นิยามของคำว่าสังคมสวัสดิการ และที่มาของนโยบายพรรคไว้ดังนี้

“...พรรคประชาธิปไตยใหม่ก่อตั้งมาด้วยอุดมการณ์สวัสดิการสังคม ไม่ใช่รัฐสวัสดิการนะ สวัสดิการสังคม คือ สังคมไหนพร้อมให้สวัสดิการคนในสังคมก็ทำเลย ไม่ต้องรอ

รัฐสวัสดิการ รัฐสวัสดิการเหมือนคนทั้งประเทศนะ รัฐออกกฎหมายให้สวัสดิการ เช่น ขึ้นรถเมล์ฟรี อันนี้ของพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ไม่ใช่ เป็นสวัสดิการสังคม สวัสดิการสังคมหมายความว่า ยกตัวอย่างเช่น สังคมอบต.อยู่ที่ลำปางนี่นะ อบต.งซัยมีงบประมาณ จะยกเลิกระบบเงินเดือนจะให้ เป็นรายสัปดาห์ก็ให้เลย ตั้งกองทุนคนชราที่ตั้งเลย ไม่ต้องไปรอรัฐสั่ง...คนในสังคมต้องช่วยกัน บ้าน วัด โรงเรียนต้องช่วยกัน ไม่ใช่เป็นเรื่องของรัฐ ไม่ได้มองไปที่ตัวรัฐ...” (สัมภาษณ์ นายสุรทิน พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

“...การเข้าหาชาวบ้าน คือ เอนนโยบายจากชาวบ้านมาเป็นนโยบายพรรค ไม่ใช่พรรคกำหนดเอง ไม่ใช่อยู่แต่ในห้องแอร์แบบนี้ เช่น นโยบายปกป้องคนเป็นหนี้หนี้หละ มาจากชาวบ้าน เขามีปัญหาเขาเลยคิดว่านโยบายจะไปแก้ปัญหามาอย่างไร เขาก็บอกเรามาเราก็ไปตั้งนโยบาย ส่วนมากชาวบ้านเป็นคนคิดนโยบายทั้งหมดนะ ไม่ใช่หัวหน้าเป็นคนคิดนะ คือชาวบ้านเป็นคนคิดขึ้น แต่เราเอามาตั้งเป็นนโยบายพรรค เราเป็นคนอาสา อาสาลงไปลักษณะนี้ นี่คือวิธีการของเรา...” (สัมภาษณ์ สุรทิน พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

ซึ่งนโยบายส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของสวัสดิการต่างๆ โดยนโยบายของพรรคที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 กองทุนบำนาญประชาชน 60 ปี มีเงินเดือน เดือนละ 3000 บาท แบ่งจ่ายเป็นรายสัปดาห์ สัปดาห์ละ 750 บาท จ่ายทุกวันจันทร์

ข้อที่ 2 ส่งแรงงานฟรี ไม่มีค่าหัว รัฐต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด ให้แก่ผู้ที่ประสงค์จะไปทำงานต่างประเทศ

ข้อที่ 3 ออกกฎหมายคุ้มครองคนเป็นหนี้ โดยเจ้าหน้าที่ต้องทวงหนี้ในเวลาราชการเท่านั้น ห้ามยึดที่อยู่อาศัยและเครื่องมือทำกิน

ข้อที่ 4 กองทุนบำนาญ 100% สำหรับข้าราชการที่เกษียณอายุราชการ

ข้อที่ 5 เรียนฟรีถึงปริญญาตรีโดยสมัครใจ ยกเลิกกองทุน กยศ.

ข้อที่ 6 รักษาฟรี ทุกโรค ทุกที่

ข้อที่ 7 ให้ลูกหนี้ของรัฐปลุกต้นไม้ใช้หนี้ หนี้โลกร้อน ลดหนี้เกษตรกร หรือ โครงการโรงพยาบาลรักษาหนี้

ข้อที่ 8 รัฐต้องปฏิรูปที่ดินให้กับคนจนออกโฉนดที่ดินให้กับคนจน ออกโฉนดที่ดินให้ทุกครัวเรือน โดยกระจายการถือครองที่ดินให้ทั่วถึงอย่างเป็นธรรม

ข้อที่ 9 กระจายอำนาจให้ประชาชน โดยเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด (เอกสารแนบนโยบายพรรคประชาธิปัตย์ใหม่)

ซึ่งจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ก่อตั้งโดยมีฐานเสียงสำคัญมาจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งได้มาจากการเข้าถึงพื้นที่ของหัวหน้าพรรค รวมถึงตัวนโยบายที่สะท้อนปัญหาของประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับประสบการณ์ทางด้านการเมืองความสามารถในการชักจูงประชาชนของหัวหน้าพรรค จึงทำให้พรรคมีฐานเสียงในระดับหนึ่งจนสามารถได้รับเลือกตั้งได้ส.ส.จากระบบบัญชีรายชื่อได้ 1 คน ในการเลือกตั้งเดือนกรกฎาคม 2554

ตอนที่ 1 บทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 ส่งผลต่อบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ บทบาทการก่อตั้งสาขาพรรค, บทบาทการสรรหาสมาชิกพรรค, บทบาทการประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง และบทบาทการจัดตั้งสำนักงานพรรคการเมือง ยังรวมถึงบทบาทการดำเนินงานตามอุดมการณ์ของพรรค ที่ดำเนินการก่อตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะอภิปรายในส่วนของบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. บทบาทการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง

1.1 ที่มาของการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง

ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 หมวดที่ 1 เรื่องการจัดตั้งพรรคการเมือง มาตรา 10 ข้อบังคับพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ (5) แผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง

1.1.1 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

ข้อบังคับพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยใน หมวดที่ 9 เรื่องแผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรค ข้อ 28 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรค ต้องดำเนินจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา โดยพรรคทวงคืน

ผืนป่าสามารถดำเนินการจัดตั้งครบภาคละหนึ่งสาขาภายในหนึ่งปีได้ นับตั้งแต่วันที่ก่อตั้งพรรคในวันที่ 9 มกราคม 2556 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4.1 รายละเอียดการจัดตั้งสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

ลำดับสาขา	จังหวัดที่ตั้งสาขาพรรค	วันที่แจ้งขอจัดตั้งสาขาพรรค	วันที่กท.รับรองการจัดตั้งสาขาพรรค
1	สระบุรี	29 พฤษภาคม 2556	20 มิถุนายน 2556
2	นครศรีธรรมราช	11 มิถุนายน 2556	1 กรกฎาคม 2556
3	เชียงราย	13 สิงหาคม 2556	4 กันยายน 2556
4	อุดรธานี	23 สิงหาคม 2556	12 กันยายน 2556

ที่มา: สำนักงานใหญ่พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย (สืบค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2558)

ตามข้อบังคับพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยข้อ 29 ในการจัดตั้งสาขาพรรคให้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการบริหารพรรคตามความประสงค์ของสมาชิกพรรคจำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน ซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งในการดำเนินการของพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยได้เริ่มขอจัดตั้งสาขาแรกคือสาขาพรรคจังหวัดสระบุรี โดยทางพรรคเห็นว่าจังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางในจังหวัดทางภาคกลาง ในส่วนสาขาพรรคลำดับที่ 2 จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดจากการรวมกลุ่มของคนที่ทำงานด้านป่าไม้ภายในพื้นที่ และขอบนโยบายของทางพรรคที่เน้นหนักในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสัตว์ป่า ในส่วนของสาขาพรรคลำดับที่ 3 จังหวัดเชียงรายจัดตั้งเนื่องจากสาเหตุของการต้องการฐานเสียงของคนในพื้นที่ เนื่องจากหัวหน้าพรรคเป็นคนจังหวัดเชียงราย ในส่วนของสาขาพรรคลำดับที่ 4 จังหวัดอุดรธานีเป็นกลุ่มที่รวมกันเพื่อขอจัดตั้ง โดยมีเหตุผลว่าพื้นที่ในจังหวัดและที่ใกล้เคียงมีปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่ามาก และที่เพิ่มเติมคือการชื่นชอบในตัวหัวหน้าพรรคตั้งแต่ยังดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“... เพราะว่าเป็นภาค ๆ ไปไงครับ ที่จุดนี้เป็นภาคกลาง เพราะว่าภาคกลางควบคุมกว่า 30 จังหวัด เลยตั้งสาขาพรรคขึ้นตรงนี้ คือทางพรรคก็เห็นว่าเป็นจุดสำคัญ เพราะว่าจังหวัดสระบุรีเป็นจุดศูนย์กลาง ครอบคลุมประมาณ 34 จังหวัด...” (สัมภาษณ์ นายมงคล อุ๋เงิน 17 มกราคม 2558)

“... ก็พอดีเพื่อน ๆ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ด้วย ก็มาคุยกันเป็นที่ปรึกษากัน โดยเราน่าจะเอาพรรคนี้มาไว้ที่นคร เป็นตัวแทนสาขาพรรค เพราะนโยบายพรรค บางพรรคนโยบายเป็นร้อยเป็นพันทำไม่ได้สักอย่าง...” (สัมภาษณ์ อรรถพร ศรีอินทร์ 14 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ทางหัวหน้าพรรคเป็นเขาคอนเขียงราย เขาก็รู้จักคนเยอะ ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการหาสมาชิก คือถ้าไปตั้งจังหวัดอื่นที่เราไม่รู้จัก เราจะไปเอาใครเป็นสมาชิก ใช่มั้ย เพราะมันต้องมีว่าจะต้องมีสมาชิกอย่างน้อยกี่คน...” (สัมภาษณ์ ชงชัย ศิริพัฒนานุกุลชัย 3 กุมภาพันธ์ 2558)

ซึ่งจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ผู้ศึกษาพบว่า การก่อตั้งสาขาพรรคในแต่ละสาขานั้น มีปัจจัยที่สำคัญอยู่สองเรื่องด้วยกัน ปัจจัยแรกคือ ความคาดหวังในตัวหัวหน้าพรรค กล่าวคือ มีความนิยมชมชอบในการปฏิบัติงานของหัวหน้าพรรคในระหว่างปฏิบัติราชการในตำแหน่งอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ส่วนปัจจัยที่สองคือ นโยบายของพรรคที่ตอบโจทย์การแก้ปัญหาป่าไม้ในพื้นที่ในแต่ละสาขานั้น ๆ ซึ่งในส่วนของปัจจัยหลังเป็นการรวมตัวในลักษณะของกลุ่มบุคคลเพื่อที่จะมาก่อตั้งสาขาพรรค

โดยสรุปแล้วพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยสามารถทำตามข้อบังคับพรรคของตนเองได้ กล่าวคือ สามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ตามเวลา ในเรื่องของการดำเนินการในการตั้งสาขาพรรคส่วนใหญ่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มคนในพื้นที่เอง จากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ชื่นชอบนโยบาย ชื่นชอบหัวหน้าพรรค ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ แต่ก็มีบางสาขาที่เกิดจากการที่พรรคสำนักงานใหญ่เห็นว่าเป็นจุดที่สำคัญที่ต้องตั้งสาขาพรรคที่จุดนั้น และจากการสังเกตการณ์จะเห็น ได้ชัดเจนว่าการก่อตั้งสาขามาจากสองปัจจัย ปัจจัยแรกคือ ความนิยมในตัวหัวหน้าพรรค และปัจจัยที่สองคือนโยบายที่ตอบโจทย์กับปัญหาป่าไม้ในพื้นที่

1.1.2 พรรคประชาธิปไตยใหม่

ข้อบังคับพรรคประชาธิปไตยใหม่ใน หมวดที่ 9 เรื่องแผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรค ข้อ 27 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรค ต้องดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา โดยพรรคประชาธิปไตยใหม่สามารถดำเนินการจัดตั้งครบภาคละหนึ่งสาขาภายในหนึ่งปีได้ นับตั้งแต่วันที่ก่อตั้งพรรคในวันที่ 21 เมษายน 2554 โดยในปัจจุบันมีทั้งหมด 6 สาขา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4.2 รายละเอียดการจัดตั้งสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่

ลำดับสาขา	จังหวัดที่ตั้งสาขาพรรค	วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองการจัดตั้งสาขาพรรค
2	ลำปาง (อ.เมือง)	16 มกราคม 2555
3	กระบี่	7 กุมภาพันธ์ 2555
4	กรุงเทพมหานคร	14 มีนาคม 2555
5	มุกดาหาร	26 กรกฎาคม 2555
7	ลำปาง (อ.แม่เมาะ)	20 พฤศจิกายน 2555
8	ชัยภูมิ	20 ธันวาคม 2556

ที่มา: สำนักงานใหญ่พรรคประชาธิปไตยใหม่ (สืบค้นวันที่ 31 ตุลาคม 2558)

ตามข้อบังคับพรรคประชาธิปไตยใหม่ ข้อ 28 ในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการบริหารพรรค ตามความประสงค์ของสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 50 ซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งในการดำเนินการของพรรคประชาธิปไตยใหม่ได้เริ่มขอจัดตั้งสาขาลำดับที่สอง คือสาขาพรรคจังหวัดลำปาง โดยมีเหตุผลในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแก้ปัญหาของนคราษฎร์ ในชนบทอย่างแท้จริง โดยอาศัยนโยบายประชานิยม เพราะ นโยบายประชานิยมสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ ในส่วนของสาขาลำดับที่ 8 จังหวัดชัยภูมิ จัดตั้งจากการแนะนำของหัวหน้าพรรคที่เข้ามาหาเสียงในพื้นที่ และตัวประธานสาขาเองก็มีความสนใจในการเมืองและต้องการลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่อยู่แล้ว ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมาเสนอดังต่อไปนี้

“...สาขาพรรคที่นี่เป็นสาขาลำดับที่ 2 ตั้งมาโดยการชักนำของสมาชิกพรรค อดีตสมาชิกพรรคท่านหนึ่งชื่อว่าลุงฮับ โดยตอนนั้นมีสมาชิกที่รับรองให้จัดตั้งทั้งหมด 50 คน โดยมีกกด. เจ้าหน้าที่มาดำเนินการและสังเกตการณ์ตลอด เป้าหมายในการดำเนินการของพรรคขนาดเล็กนี้เรามุ่งในการแก้ปัญหาของนคราษฎร์ คนชนบทโดยแท้จริง โดยที่นโยบายต่าง ๆ ยังคงที่จะเป็นประชานิยมอยู่ เพราะว่าประชานิยมสามารถแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ นี่ก็จุดมุ่งหมายของพรรคสาขาที่ก่อตั้งขึ้นมา...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุนนทพงษ์ 29 กันยายน 2558)

“... ก่อตั้งก็คือ หัวหน้าพรรคเขามาแนะนำให้ลง เพราะว่าเขต 2 ยังไม่มีพรรคประชาธิปไตยใหม่ลงใช้ไหมคะ ก็เลยชอบทางนี้อยู่พอดีก็เลยลง ก็เลยพยายามคืนรนลงทางนี้

หละ คือหัวหน้าพรรคมาหาเสียงที่นี้ ก็ให้เราหาเสียงด้วย ให้เราหาสมาชิก ที่นี้ก็มาประชุมก่อนใช้ใหม่ แล้วก็ตั้งสาขา ตั้งสาขาแล้วที่นี้ เราก็ลงเลือกตั้งได้ ลงส.ส.ด้วย...” (สัมภาษณ์ บัวสอน โยหาศรี 10 ตุลาคม 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าการรวมตัวของสมาชิกพรรคประชาธิปไตยใหม่ในส่วนของสาขาพรรคลำดับที่ 2 จังหวัดลำปาง ก่อนข้างจะมีปัญหา โดยในวันที่มีการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่าขาดการสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่ และปัจจุบันไม่มีสำนักงาน จึงทำให้ปัจจุบันเหลือสมาชิกเพียงไม่กี่คนและอาจมีการยุบสาขานี้ได้ จากสาเหตุนี้อาจจะแสดงให้เห็นว่าสาขาพรรคตั้งขึ้นเพียงให้ครบตามกรอบกฎหมายแต่การบริหาร จัดการสาขาพรรค ภายหลังจากลดความสำคัญลง

โดยสรุปแล้วพรรคประชาธิปไตยใหม่สามารถทำตามข้อบังคับพรรคของตนเองได้ กล่าวคือ สามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ตามเวลา ในเรื่องของการดำเนินการในการตั้งสาขาพรรคส่วนใหญ่จัดตั้งจากการที่หัวหน้าพรรคเข้าถึงพื้นที่เป้าหมายซึ่งเป็นประชาชนระดับรากหญ้า และสามารถนำเสนอนโยบายที่โดนใจจนทำให้สามารถจัดตั้งสาขาพรรคในแต่ละสาขาได้ แต่ปัจจัยสำคัญก็มาจากคำแนะนำ หรือ ความต้องการของหัวหน้าพรรค ประกอบกับผู้ที่จะเป็นประธานสาขาพรรคก็มีความสนใจที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย จึงมีการตั้งสาขาพรรคขึ้นตามกรอบของกฎหมาย แต่ก็มีปัญหาในเรื่องการบริหาร ช่วยเหลือ จากพรรคสำนักงานใหญ่ ภายหลังจากการก่อตั้งสาขาพรรค

1.2 มุมมองคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองกับการก่อตั้งสาขาพรรค

1.2.1 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยตามนโยบายหัวหน้าพรรคเห็นว่าสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยตั้งขึ้นให้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 26 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวน ไม่น้อยกว่าห้าพันคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาค และจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ซึ่งทางพรรคสามารถทำได้ตามกำหนดเวลา แต่เพียงเพื่อให้ครบตามกฎหมาย เพราะไม่สามารถทำเหมือนพรรคใหญ่ที่มีทรัพยากรทางการเงินมากมายได้ และในความเป็นจริงสาขาพรรคการเมืองแทบไม่ได้ช่วยพรรคสำนักงานใหญ่เท่าไร ซึ่งตรงกับคณะกรรมการบริหารพรรคที่ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าสาขาพรรคการเมืองตั้งให้ครบตามกฎหมายจะมีเพิ่มเติมเรื่องของการที่เมื่อสามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ครบ 4 สาขาและ มีสมาชิกพรรคครบตามกำหนด

แล้วจะได้รับการสนับสนุน ตามพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา 81 คณะกรรมการอาจจะกำหนดให้พรรคการเมืองได้รับการสนับสนุนในเรื่องต่อไปนี้ (4) ค่าเช่าสำนักงานพรรคการเมือง หรือสาขาพรรคการเมือง (6) ค่าเช่าสถานที่จัดประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองหรือเพื่อการหาเสียงเลือกตั้ง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมา นำเสนอดังต่อไปนี้

“... คือสาขาพรรคการเมือง ตามระเบียบกฎหมายจะต้องมี 4 สาขาอย่างน้อยทุกภาค เราก็ต้องดำเนินไปตาระเบียบบของที่กกด.กำหนด ถ้ามว่าการตั้งสาขาพรรคมีความจำเป็นมีจริง ๆ ก็ไม่มีความจำเป็น เพราะไม่ได้ช่วยอะไรให้พรรคเท่าไรเลย แต่ในแง่พรรคใหญ่อาจจะมีประโยชน์ ที่มีเงินงบประมาณ ยิ่งตั้งมากยิ่งมีประโยชน์มาก แต่ที่สำคัญจะต้องมีเงินงบประมาณที่จะสนับสนุนสาขาพรรค...” (สัมภาษณ์ ดำรงค์ พิเดช 19 กุมภาพันธ์ 2558)

“...การตั้งสาขาพรรคการเมืองมันถูกบัญญัติไว้ในปี 50 ภายในหนึ่งปีคุณต้องตั้งได้ 4 สาขา 4 ภาค ภาคละ 1 สาขา ค่ากำหนดไว้แล้ว สมาชิก 5000 คน ตั้งได้ 4 สาขา เมื่อได้ตั้งแล้วจะได้รับเงินสนับสนุนพรรคการเมืองตามโครงการที่เราเขียนไป แล้วเค้าจะมีสัดส่วนแบ่งให้แต่ละพรรคจะได้เท่าไร ตามมาตรา 81...” (สัมภาษณ์ วีระพล สุทธิพรพลางกุล 17 กุมภาพันธ์ 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าในส่วนของพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยในเรื่องของการบริหารจัดการทั้งสำนักงานใหญ่ และสาขาพรรค มีระบบการจัดการที่ดี มีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้เห็นว่าแม้จะก่อตั้งสาขาพรรคเพียง 4 สาขาให้ครบตามกฎหมาย แต่ระบบการบริหารจัดการที่ดีทำให้แต่ละสาขาพรรคที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เป็นสาขาพรรคที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง และทางพรรคก็มีการประสานงานสื่อสารกันอยู่เสมอ สาขาพรรคจึงเป็นประโยชน์ต่อพรรคสำนักงานใหญ่ได้อย่างมาก

โดยสรุปแล้วการจัดตั้งสาขาพรรค ของพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย ดำเนินการจัดตั้งให้ครบตามกฎหมายเป็นหลัก กล่าวคือตามพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ปี 50 มาตรา 26 โดยไม่ได้คาดหวังกับสาขาพรรคการเมืองมากนัก จัดตั้งเพียงตามกฎหมายเพื่อจะได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ทั้ง 4 สาขาที่จัดตั้งก็มีการบริหารจัดการที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ และพรรคสำนักงานใหญ่มีการติดต่อประสานงานอยู่เสมอ จึงสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์แก่พรรคสำนักงานใหญ่ได้

2.2.2 พรรคประชาธิปไตยใหม่

พรรคประชาธิปไตยใหม่ โดยนโยบายของทางพรรคแล้วต้องการเป็นพรรคการเมืองของมวลชน (Mass Party) โดยมีความคิดว่าอยากให้มีส่วนสาขาพรรคประจำอยู่ทุกเขตเลือกตั้ง

โดยคาดหวังว่าสาขาพรรคการเมืองจะเป็นตัวแทนของทางพรรคที่จะเข้าถึงประชาชนได้ ทั้งเป็นที่นำเสนอ นโยบายของทางพรรค และรับเรื่องร้องเรียนของประชาชน แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้วการที่มีสาขาพรรคการเมืองมากไปก็จะมีปัญหามากขึ้น แต่ถ้ามีมากขึ้นก็จะมีส่วนดีแต่ต้องมีสามารถควบคุมดูแลสาขาและสมาชิกได้ แต่ในส่วนแรกต้องทำตามกฎหมายให้มี 4 สาขาให้ได้ก่อน ซึ่งปัจจุบันพรรคมีอยู่ 6 สาขา ยุบไปแล้ว 2 สาขา จากสาเหตุของการบริหารควบคุมสาขาไม่ได้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอต่อไปนี้

“...นโยบายของพรรคประชาธิปไตยใหม่จะตั้งทุกเขตเลือกตั้ง เนื่องจากพรรคนี้ต้องเป็น Mass Party ใจ เหมือนกับว่าต้องเป็นพรรคของประชาชนจริง ๆ ...นโยบายของประชาธิปไตยใหม่ จะมีสาขาทุกเขตการเลือกตั้ง มันมี 400 เขต ก็จะตั้ง 400 สาขาเลย... สาขาพรรคนี้ เป็นตัวแทน เป็นต่างหน้า เป็นตัวแทนของพรรค พรรคมีนโยบายอะไรก็จะผ่านสาขาไปหาชาวบ้าน ถ้าหากมีสาขา ชาวบ้านก็จะกล้ามาเรียน เห็นมัย พรรคการเมืองก็เป็นองค์กรหนึ่งที่มีคำยันราชการกับประชาชน เพราะว่าสาขามันอยู่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน ก็เพราะว่ากรรมการสาขาที่มาจากชาวบ้านนี่ไง เขามีกรรมการอยู่ 7 คน ก็คัดเลือกมาจากชาวบ้านนี่ไง ไซ่มัยหละ เขาก็กล้ามาหาต่อไปนี่ถ้าครูทินได้เป็นรัฐมนตรี ก็เป็นรัฐมนตรีของเขาที่ไซ่มัย เขาก็กล้าด้วยซ้ำ...” (สัมภาษณ์ สุรทิน พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

“...การตั้งสาขาพรรคในความคิดเห็นของเรา ถ้าตั้งสาขาพรรคมากปัญหามันก็มาก แต่ถ้าเราตั้งสาขาตามกฎหมาย กำหนดก็คือ 4 สาขามันก็จะง่ายขึ้น แต่ถ้าเรามีสาขาพรรคมากขึ้นมันก็จะเป็นการดี ถ้าเราคุมสาขาของพรรคเราได้ อย่างเช่นถ้าสาขานั้นมีสมาชิก 300 คน เราคุมสมาชิกได้ 300 คน ก็จะดี แต่ถ้าสมาชิกไม่มีศักยภาพ ไม่มีประสิทธิภาพไปเยอะไปก็ไม่มีประโยชน์ พอถึงช่วงเลือกตั้งแล้วเค้าก็ไม่เลือกพรรคตัวเอง อะไรประมาณนั้น เค้าก็เลือกพรรคอื่นได้เงินพรรคอื่น แทนที่จะเป็นสมาชิกพรรคที่มีศักยภาพ ที่มีประสิทธิภาพที่จะเลือกพรรคของตัวเอง มันก็น่าที่จะตั้งสาขาพรรคเยอะ ๆ ได้ แต่มันไม่เป็นเช่นนั้น เราก็เลยอยากจะเน้นตามที่กฎหมายกำหนด แต่ว่าของเรามากกว่า 4 ก็คือ มี 6 ตอนแรกมี 8 สาขา โดนยุบไป 2 สาขา เพราะการบริหารจัดการลำบาก คือสองสาขานั้นมันมีปัญหามากเราก็เลยยุบ แจกกต.ยุบ มันขึ้นอยู่กับสำนักงานใหญ่ คือเค้าไม่ให้ความร่วมมือให้เข้าร่วมกิจกรรมอะไร หรือว่ากต.เชิญให้ไปประชุมสัมมนา เค้าก็ไม่ไปเข้าร่วมประชุมสัมมนา หรือ ประชุมใหญ่ของสำนักงานใหญ่ของพรรคของพรรคเราเนี่ยเชิญประชุมเขาก็ไม่ให้ความร่วมมือ เราก็จำเป็นต้องยุบ...” (สัมภาษณ์ แพงศรี พิจารณ์ วันที่ 14 กันยายน 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าผู้บริหารพรรคให้ความสำคัญกับสาขาพรรคมากในระดับหนึ่ง แต่อาจจะด้วยปัจจัยปัญหาหลาย ๆ อย่าง ทั้งด้านการเงิน และบุคลากร

ที่ทำหน้าที่บริหารสาขาพรรค ทำให้สาขาพรรคที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ค่อนข้างที่จะทำงานตามนโยบายพรรค และดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดได้ลำบาก คือ ขาดความพร้อมในหลาย ๆ อย่างตัวอย่างเช่น สาขาพรรคจังหวัดลำปางยังไม่มีสำนักงาน สาขาพรรคจังหวัดชัยภูมิไม่มีอุปกรณ์สำนักงานและบุคลากร

โดยสรุปแล้วพรรคประชาธิปไตยใหม่ โดยนโยบายหัวหน้าต้องการให้มีสาขาพรรคทุกหน่วยการเลือกตั้ง เพื่อต้องการเป็นส่วนที่เชื่อมโยงกับประชาชน และเป็นพรรคของมวลชน (Mass Party) แต่ในความเป็นจริงแล้วการเปิดสาขาพรรคการเมืองของพรรคประชาธิปไตยใหม่ก็ยังมีเพียง 6 สาขา แต่ก็ให้ความเห็นว่าสาขาพรรคการเมืองถ้ามีมากก็จะส่งผลดีต่อพรรคเหมือนกันแต่ต้องดูแลควบคุมบริหารสาขาพรรคนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งจากการสังเกตการณ์สาขาพรรคยังขาดความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้

2. บทบาทการสรรหาสมาชิกของสาขาพรรคการเมือง

2.1 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย มีสมาชิกทั้งประเทศจำนวน 5,140 คน (ฝ่ายวิจัยและพัฒนาระบบบริหารฐานข้อมูลพรรคการเมือง สำนักงานบริหารพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ วันที่ 13 กรกฎาคม 2558) โดยมีสาขาพรรคจำนวน 4 สาขา โดยทั้ง 4 สาขาพรรคมีสมาชิกรวม 964 คน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง 4.3 จำนวนสมาชิกสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

ลำดับ	สาขาพรรค	จำนวนสมาชิก
1	สระบุรี	96
2	นครศรีธรรมราช	224
3	เชียงราย	316
4	อุดรธานี	328
	รวม	964

ที่มา: พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย (สืบค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2558)

จำนวนสมาชิกสาขาพรรคการเมืองคิดเป็นร้อยละ 18.75 ของสมาชิกพรรคทั้งประเทศ ซึ่งถือว่ามีจำนวนไม่มาก เหตุผลมาจากตามต่างจังหวัดไม่ค่อยมีการตื่นตัว และสมาชิกของสาขาพรรคการเมืองบางส่วนไม่เห็นว่าจะมีประโยชน์ในการเป็นสมาชิกของสาขาพรรค และบางครั้งการเป็นสมาชิกของสาขาพรรคยังอาจโดนกลั่นแกล้งได้อีกด้วย แต่ก็มีส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นว่าสาขาที่ติดตั้งวิเคราะห์เลือกจากทำเลที่ตั้ง ที่เป็นศูนย์กลาง มีสมาชิกจำนวนเพียงพอที่จะจัดตั้งสาขาพรรค และจำนวนสมาชิกเหล่านั้นมีส่วนช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรค และเมื่อทางสมาชิกในสาขาพรรคมีการช่วยเหลือก็จะมีผู้สนใจเพิ่ม ซึ่งสาขาพรรคก็จะมีหน้าที่ในการหาสมาชิกเพิ่มให้ได้ตามที่พรรคสำนักงานใหญ่ได้ให้กรอบจำนวนไว้ และจะให้สมาชิกพรรคเหล่านั้นเลือกคนของทางพรรคให้เข้าไปสู่สภาผู้แทนราษฎร แต่ในที่สุดแต่ละสาขาพรรคก็ต้องมีการจำกัดจำนวนของสมาชิกเพราะถ้ามีมากเกินไปก็ต้องเกิดค่าใช้จ่ายมากขึ้นตามมา โดยบางสาขาก็จะใช้วิธีในการประชาสัมพันธ์เวลาหาคะแนนเสียง ให้ลงคะแนนให้ผู้สมัครของพรรค แทนที่จะให้เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคทั้งหมด และบางสาขามีการใช้วิธีคัดกรองสมาชิกที่มีความสนใจในนโยบายของทางพรรคจริง ๆ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...คือ ต่างจังหวัดตื่นตัวไหม? ไม่ค่อยตื่นตัวนะเรื่องสาขาพรรค คนเขาไม่มีความตื่นตัว ถึงแม้เป็นสมาชิกพรรคนี้พอถึงเวลาเขาก็ไม่เลือกพรรคนี้ก็ได้ เป็นสมาชิกพรรค ก. ถึงเวลาก็เลือกพรรค ข. ก็ได้ เพราะหนึ่งในการเป็นสมาชิกพรรค เป็นสมาชิกสาขาพรรคเขาไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย มีแต่เปลืองตัวไป พรรคหนึ่งรู้ว่าคนนี้ไปทำงานให้พรรคนี้เดี๋ยวก็โดนกลั่นแกล้งอีก คือบ้านเราไม่เหมือนเมืองนอก...” (สัมภาษณ์ ดำรงค์ พิเศษ 19 กุมภาพันธ์ 2558)

“...สาขาพรรคที่น่าจะเป็นศูนย์กลาง แล้วก็ในส่วนจังหวัดนั้นก็ยังมีสมาชิกของเราไม่ต่ำกว่า 200 คน อยู่ในเกณฑ์ที่จะตั้งสาขาพรรคได้ เราก็มีครบ และได้รับความร่วมมือกับสมาชิกพรรค ส่วนใหญ่สมาชิกพรรคก็จะมาจากชาวบ้าน และก็บุคลากรทางป่าไม้ อาทิลูกจ้างของกรมป่าไม้ ลูกจ้างของกรมอุทยานเหล่านี้ หันมาให้ความร่วมมือ ร่วมกิจกรรมกับพรรค เราก็รับสมัครสมาชิกแล้วเราก็มีบัตรสมาชิกให้ นะครับ...” (สัมภาษณ์ ชิติ ทนทวิฐากร 17 กุมภาพันธ์ 2558)

“...เพื่อจะได้ให้เพิ่มจำนวนสมาชิก ให้ได้มาก ๆ คือ ให้ได้จำนวนสมาชิกเพื่อให้อจัดตั้งพรรคการเมืองได้ ตามกฎหมายเกิน 5000 คนขึ้นไป ถึงจะจัดตั้งพรรคการเมืองได้...สาขาพรรคมีเป้าหมายให้เกิน 500 คน แต่ก็ยังไม่ถึงเป้าหมาย...” (สัมภาษณ์ มงคล อู่เงิน วันที่ 17 มกราคม 2558) “...เป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองคือ การหาสมาชิกพรรคให้ได้มากที่สุด และจะทำอย่างไรให้สมาชิกส่วนใหญ่ที่ได้เลือกคนของพรรคให้เข้าไปอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อได้นำนโยบายที่คิดไว้ไปใช้ หลัก ๆ คือ หาสมาชิกพรรค...” (สัมภาษณ์ อรรถพร ศรีอินทร์ 14 กุมภาพันธ์ 2558)

“...เราเลยต้องทำตามขั้นต่ำ เพราะว่าเราเป็นพรรคเล็ก ที่ไม่ค่อยมีเงิน ส่วนที่เขาจะ มาช่วยมาลงคะแนนให้เรา เราก็อาศัยการประชาสัมพันธ์ ว่ามาลงคะแนนให้พรรคนี้ละ แต่ไม่ จำเป็นต้องมาเป็นสมาชิกพรรคนี้ได้ เพราะถ้ามากเกินไปเราก็ไม่ไหว...” (สัมภาษณ์ ชงชัย ศิริพัฒนานุกุลชัย 3 กุมภาพันธ์ 2558)

“...จำนวนสมาชิกของสาขาย่อย มันจะตามปริมาณที่พรรคใหญ่กำหนด น่าจะหา ได้ประมาณนั้นะ แต่ไม่ใช่ว่าจะเอาใครมา แต่ต้องมีความสนใจด้วย ไม่ใช่แบบว่าลากตาสีตาสมา ต้องแบบที่เขารู้จัก แบบว่าเขาอยากจะทำด้วย อยากร่วมในพรรคนี้ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง เกี่ยวกับ ต้นไม้เกี่ยวกับป่าไม้ที่เขาเห็น เขารู้สึกไม่ดีกับการที่แทบจะไม่มีแล้วตอนนี้...” (สัมภาษณ์ สันติ เฟื่องกระแสร 16 มกราคม 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าเนื่องจากนโยบายพรรคที่มีความชัดเจนใน การที่จะต้องการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงมีประชาชนในพื้นที่แต่ละ สาขาที่ตื่นตัวในปัญหามีจำนวนไม่น้อย ทำให้การที่จะมีสมาชิกได้ตามกรอบของกฎหมาย หรือ ตามเป้าหมายของทางพรรคสำนักงานใหญ่ ไม่มีปัญหามากนัก จะมีเพียงสาขาจังหวัดสระบุรีที่กำลัง จะดำเนินการแต่ติดปัญหาการห้ามเคลื่อนไหวทางการเมือง

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาเรื่องบทบาทการสรรหาสมาชิกของสาขาพรรค การเมือง จำนวนสมาชิกสาขาพรรคมีจำนวนประมาณ 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกพรรคทั้งหมด เหตุผลมาจากสาขาพรรคตามต่างจังหวัด คนในพื้นที่มักไม่ตื่นตัวทางการเมืองและการเป็นสมาชิก พรรคไม่มีประโยชน์ แต่ก็มีส่วนเห็นว่าสมาชิกในสาขาพรรคก็มีความสำคัญและให้ความ ร่วมมือดี ในส่วนของสาขาพรรคก็มีหน้าที่ในการหาสมาชิกพรรคให้ครบตามจำนวนที่พรรคสาขา ใหญ่กำหนด แต่ก็ต้องมีการจำกัดจำนวนเพราะเมื่อมีจำนวนสมาชิกมากเกินไปก็จะมีค่าใช้จ่ายมาก ขึ้น โดยการจำกัดจำนวนใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนลงคะแนนให้แทนที่มาเป็นสมาชิก ทั้งหมด และการใช้วิธีการคัดกรองสมาชิกที่มีความสนใจในนโยบายจริง ๆ และเนื่องจากนโยบายที่ ค่อนข้างชัดเจนของทางพรรคทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจ จึงไม่ได้เป็นปัญหาในเรื่องของ จำนวนสมาชิกตามกรอบของกฎหมาย และตามเป้าหมายของทางพรรค

2.2 พรรคประชาธิปไตยใหม่

พรรคประชาธิปไตยใหม่ มีสาขาพรรคทั้งหมด 6 สาขา และแต่ละสาขามีจำนวน สมาชิก ดังนี้

ตาราง 4.4 จำนวนสมาชิกสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่

ลำดับ	สาขาพรรค	จำนวนสมาชิก
1	ลำปาง (อ.เมือง)	22
2	กระบี่	337
3	กรุงเทพฯ	275
4	มุกดาหาร	356
5	ลำปาง (อ.แม่เมะ)	68
6	ชัยภูมิ	205
	รวม	1,263

ที่มา: ฝ่ายวิจัยและพัฒนาระบบบริหารฐานข้อมูลพรรคการเมือง สำนักงานบริหารพรรคการเมือง และออกเสียงประชามติ (สืบค้นวันที่ 17 มิ.ย. 2559)

พรรคประชาธิปัตย์ใหม่ได้ให้ความสำคัญกับสาขาพรรคในเรื่องของการเพิ่มสมาชิกพรรคโดยอย่างน้อยให้แต่ละสาขาสามารถที่จะใช้เป็นที่ประชุมพรรคได้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาตรา 29 องค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งหมด ผู้แทนของสาขาพรรคการเมืองไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสาขาพรรคการเมือง และตัวแทนสมาชิก ทั้งนี้ มีจำนวนไม่น้อยกว่าสองร้อยคน ซึ่งสาขาพรรคของพรรคประชาธิปัตย์ใหม่สามารถจัดประชุมได้แล้ว 2 สาขา คือ สาขากรุงเทพฯ และ สาขามุกดาหาร ส่วนสาขาที่ไม่สามารถจัดประชุมได้คือ สาขาจังหวัดลำปางเนื่องจากสมาชิกไม่ถึง 200 คน ทั้งสองสาขา ถึงแม้ว่าทั้งทางกกต. หรือทางพรรคประชาธิปัตย์ใหม่มีความต้องการให้มีการเพิ่มสมาชิกในแต่ละสาขาพรรคเพิ่มเติมแต่ในการเพิ่มเติมนั้นก็ต้องการสมาชิกที่มีอุดมการณ์และสนใจในนโยบายของพรรค และก็มีสมาชิกพรรคบางส่วนที่มาสมัคร จากการศึกษาที่ได้รับความช่วยเหลือจากทางหัวหน้าพรรค และทางพรรคก็มีเรื่องของสมาคมฌาปนกิจศพของพรรคในการเป็นสวัสดิการของพรรคด้วย แต่ในสาขาพรรคจังหวัดลำปางก็ยังมีปัญหาในเรื่องของสมาชิกพรรคเนื่องจากที่ไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากทางพรรค การรับสมัครสมาชิกพรรคเลยต้องหยุดชะงักไป ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...ก็คือ ส่วนไหนที่จะประชุมสามัญประจำปีได้ของพรรคการเมืองแต่ละพรรค จะต้องประชุมตรงที่สาขาพรรคมีสมาชิกจำนวน 200 คนขึ้นไปทีนี้เราก็ใช้สาขากรุงเทพประชุมมา 2 ครั้ง สาขาภาคกลางประชุม 2 ครั้ง ส่วนสาขาอื่นเรายังไม่ได้ประชุม อย่างเช่นลำปางเราก็อยากไปประชุม แต่สมาชิกยังไม่ครบ 200 คน ลำปางยังขาด ชัยภูมินี้ก็ครบ 200 คน เกินอยู่แต่ว่า ทั้งนั้นทั้งนี้ สาขานี้ยังอ่อนแออยู่ การประสานงานยังไม่ดี...” (สัมภาษณ์ แพงศรี พิจารณ์ 31 ตุลาคม 2558)

“...เรื่องสมาชิก มีกฎหมายปี 50 ใจ 50 คนก็ตั้งได้สาขาหนึ่ง ก็ 50 คนนี้แหละ ส่วนจะขึ้นจะลงก็ตามแต่ความศรัทธาของนโยบาย คือ ไม่ได้คาดหวังจุดนั้น หมายถึงชาวบ้านศรัทธาเขาก็มาสมัครมาเป็นสมาชิก ส่วนมากเขาก็มาสมัครนะ เพราะมีเรื่องมีราวเขาก็โทรมา หัวหน้าติดต่อได้ที่ไหน เพราะว่าผมเป็นคนมือถึง พอมีปัญหาผมก็โทรเลย ผมมีเบอร์รัฐมนตรีหมดเลย ผมก็โทรหารัฐมนตรีเลย...แต่ก็เพิ่มขึ้นทุกปีนะ เดียวนี้มีฉาปนกิจของพรรคด้วย สมาคมฉาปนกิจศพนะ ตายก็ได้ 2 หมั้นใจ ก็ให้พวกนั้นสมัครมา แต่ก่อนมันไม่มี เดียวนี้กำลังเห็นผล ของประชาธิปไตยใหม่ เยอะนะ แม้กระทั่งคนลาวยังมาสมัครเลย โดยซื้อกฎหมายได้สองหมื่น ก็สมัครสละ 20 บาท ก็ช่วยกันทางสมาชิก” (สัมภาษณ์ สุรทิน พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

“...ตอนนี้สมาชิกทั่วไปสามัญก็มีสองร้อยกว่าคนละ แต่ว่าเราขาดการประสานงานกัน คือ เราเปลี่ยนสำนักงาน ปัญหาใหญ่ ๆ คือ เรายังไม่ได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณจากทางพรรคนะครับ และที่เงินสนับสนุนจากกต.ที่ลงมา ในส่วนของเงินอุดหนุนพรรคการเมืองเราก็ไม่ได้ตามมาตรา 26 และทีนี้เราก็เลยต้องชะงัก หยุดดำเนินงานในส่วนของการรับสมัครสมาชิกไป...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุพันธ์ 29 กันยายน 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าจากบุคคลิก และการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ของหัวหน้าพรรค ทำให้มีประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจในพรรคและสมัครเป็นสมาชิกพรรคจำนวนมากระดับหนึ่ง และยังมีเรื่องของโครงการฉาปนกิจของทางพรรคทำให้ชาวบ้านในพื้นที่เข้าร่วมกับทางพรรคจำนวนมาก แต่จากการขาดการดูแลจากพรรคสำนักงานใหญ่ทำให้สาขาพรรคบางสาขาขาดงบประมาณที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมือง จนส่งผลกระทบต่อเรื่องการสรรหาสมาชิกเข้าพรรค

โดยสรุปแล้วพรรคประชาธิปไตยใหม่ให้ความสำคัญกับสาขาพรรคการเมืองในส่วนของการหาสมาชิกพรรค แต่ก็มุ่งเน้นสมาชิกที่มีอุดมการณ์หรือชอบนโยบายของทางพรรคจริงๆ โดยทางพรรคก็มีวิธีการต่าง ๆ ในการหาสมาชิก เช่น เน้นเข้าถึงช่วยเหลือประชาชน และยังมีสมาคมฉาปนกิจศพของทางพรรคเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก แต่ก็ยังมีสาขาพรรคจังหวัดลำปางต้องหยุดการสรรหาสมาชิกไว้เนื่องจากปัญหาเรื่องการจัดการและงบประมาณที่ทางพรรคสำนักงาน

ใหญ่ไม่ได้สนับสนุน แต่ปัจจัยหลักที่สามารถหาสมัครได้จำนวนมากน่าจะมาจากความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ของทางหัวหน้าพรรค และมีสวัสดิการที่น่าสนใจในการชักจูงสมาชิก

3. บทบาทการประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง

3.1 พรรคทองถิ่นผืนป่าประเทศไทย

พรรคทองถิ่นผืนป่าประเทศไทยใช้การประชุมสาขาพรรคการเมืองเป็นช่องทางที่จะให้คณะกรรมการบริหารพรรคได้มีส่วนร่วมในการพบปะกับประชาชนในพื้นที่ พร้อมกับการนำนโยบายทางพรรคไปเผยแพร่ด้วย โดยทางพรรคสำนักงานใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการประชุมใหญ่ของสาขาพรรค เพราะถือว่าเป็นการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่กฎหมายกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาตรา 91 พรรคการเมืองย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (4) "ไม่มีการเรียกประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี โดยมีได้มีเหตุผลอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ซึ่งพรรคสำนักงานใหญ่มีส่วนในการกระตุ้นสาขาในเรื่องการประชุมอีกทั้งยังช่วยเรื่องค่าใช้จ่ายในการประชุมบางส่วน แต่ในการประชุมแต่ละครั้งย่อมเกิดค่าใช้จ่ายขึ้น ยิ่งจำนวนสมาชิกมาก ค่าใช้จ่ายในการประชุมก็จะมากขึ้นตาม ทำให้จำนวนครั้งในการประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองจึงทำตามเพียงที่กฎหมายกำหนดขั้นต่ำเท่านั้น โดยทางสาขาพรรคก็ได้มีการปรับตัวโดยการจัดสถานที่ประชุมที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก เพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอต่อไปนี้

“...สาขาพรรคต้องการเป็นศูนย์ข้อมูลนะ และก็ความรู้ใหม่ ๆ หรือความรู้หรือนโยบายของสำนักงานใหญ่ที่เราถ่ายทอดพรรค สาขาพรรค เพราะเรามีการประชุมใหญ่สาขาพรรค เราก็จะมีผู้บริหารจากส่วนกลาง หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค ไปร่วมด้วย เราก็จะมีข้อมูลแผ่นพับพวกนี้ไปกระจายไว้ที่สาขาพรรค ให้เขากระจายไปยังสมาชิก กระจายไปยังบุคคลนอกสาขาพรรค..” (สัมภาษณ์ ธิติ กนกทวิฐากร 17 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ทางพรรคก็เดือนมาเรื่อยให้ประชุม ให้ประชุมสมาชิกให้บ่อยขึ้น...ทางพรรคได้กำหนดว่าถ้าหาสมาชิกเกิน 200 คน ก็จะมีเงินมาสนับสนุน ก่อนที่ยังไม่มีรัฐประหารก็มีเงินช่วยในเรื่องการประชุม จากพรรคด้วยจากกต.ด้วย สถานที่ที่จัดตั้งพรรคก็จะได้ค่าเช่า และค่าใช้จ่ายในการประชุม เมื่อประชุมเสร็จแล้วก็มีการจัดเลี้ยงกันบ้างนิด ๆ หน่อย ๆ เลี้ยงอาหารกลางวัน...” (สัมภาษณ์ มงคล อุเงิน วันที่ 17 มกราคม 2558)

“...คือเราก็พยายามทำตามระเบียบ คือทำตามขั้นต่ำสุดรู้ไหม เพราะว่าเราเชิญเค้ามาประชุม 2000 คน กับ 250 คน ที่เราต้องเลี้ยงข้าว เลี้ยงอาหาร เราต้องออกประมาณครึ่งหนึ่ง เราเลยต้องทำขั้นต่ำเพราะว่าเราเป็นพรรคเล็ก ที่ไม่ค่อยมีเงิน...ดำรงขั้นต่ำไว้ ทำทุกอย่างให้ถูกต้องตามกฎหมาย อย่างเช่นบอกให้ประชุมอย่างน้อยปีละครั้ง เราก็ประชุมปีละครั้ง ถ้าประชุม 5 ครั้ง เราก็แจ้งเลยใช่ไหม ก็อย่างที่บอกถ้าสมาชิกเยอะ เราก็ต้องมีค่าอาหาร มีค่าเดินทางเขาใช่ไหม คือพยายามดำรงขั้นต่ำไว้ ให้นั้นถูกต้องตามกฎหมาย...” (สัมภาษณ์ ชงชัย ศิริพัฒนานุกุลชัย 3 กุมภาพันธ์ 2558)

“...แต่ก็มีการจัดการประชุมก่อนที่จะมีการจัดประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง ก็จัดประชุมตามปกติ อาจจะไม่ได้สถานที่โอโถงอะไร ใช้ร้านน้ำชาที่มีที่นั่งเยอะ ๆ เพราะว่าถ้าเราไปใช้สถานที่โอโถงค่าเช่าจ่ายมันเยอะ เราก็แค่จัดประชุมให้ได้ตามองค์ประกอบ...” (สัมภาษณ์ อรรถพร ศรีอินทร์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่า แต่ละสาขาพรรคค่อนข้างมีความพร้อมที่จะสามารถจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคได้ เนื่องจากสถานที่ค่อนข้างพร้อม ยกตัวอย่างสาขาพรรคจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีโรงน้ำชาขนาดใหญ่อยู่ตรงข้ามที่ทำการสาขาพรรคซึ่งใช้จัดการประชุมสาขาพรรคมาโดยตลอด ประกอบกับการประชุมใหญ่สาขาพรรคแต่ละครั้งคณะกรรมการบริหารพรรคจะไปร่วมด้วย ซึ่งจะสามารถดึงดูดสมาชิกพรรคและประชาชนในพื้นที่เข้ามาร่วมประชุมได้ โดยเฉพาะหัวหน้าพรรคที่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง

โดยสรุปแล้วพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของการประชุมสาขาพรรคโดยใช้เป็นช่องทางในการที่คณะกรรมการบริหารพรรคจะได้เข้าถึงประชาชนในพื้นที่และนำเสนอนโยบาย โดยพรรคจะข้ายืดหยุ่น และให้การสนับสนุนสาขาพรรคในเรื่องของการประชุมสาขาพรรค ส่วนสาขาพรรคจะจัดประชุมเพียงแค่ขั้นต่ำของกฎหมายคือ ปีละครั้ง โดยอาจจะเลือกสถานที่ที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากในการลดเรื่องค่าใช้จ่ายในการประชุม โดยปัจจัยสำคัญคือเรื่องความพร้อมของสถานที่และความมีชื่อเสียงของหัวหน้าพรรคทำให้การประชุมสาขาพรรคทำได้ตามข้อกำหนดของกฎหมาย

3.2 พรรคประชาธิปไตยใหม่

พรรคประชาธิปไตยใหม่ได้ใช้สาขาพรรคเป็นที่ประชุมใหญ่สามัญของพรรค โดยจัดในสาขาพรรคที่มีจำนวนสมาชิกเกิน 200 คน และมีศักยภาพที่จะจัดได้ ได้แก่ สาขาพรรคจังหวัดกรุงเทพฯ และสาขาพรรคจังหวัดมุกดาหาร โดยเฉพาะสาขากรุงเทพฯสามารถจัดได้ง่ายเนื่องจากความรู้จักใกล้ชิดกับกลุ่มสมาชิก ส่วนในการประชุมสาขาพรรค จะประชุมปีละครั้งตามกฎหมาย โดยทางพรรคสำนักงานใหญ่ได้ให้ความสำคัญและเข้าไปดูแลกำกับด้วยทุกครั้ง โดยมีการช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่าย ลักษณะการประชุม เป็นแบบพบปะพูดคุย ไม่ได้อาศัยเงินเป็นหลัก ใช้ลักษณะการมา

ช่วยเหลือกัน การประชุมในแต่ละสาขาพรรค ของพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ บางสาขาที่สามารถจัดการประชุมได้ไม่มีปัญหา แต่บางสาขาที่ไม่สามารถจัดประชุมได้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารสาขาและจำนวนองค์ประชุมไม่ครบ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอต่อไปนี้

“...การใช้ประชุม ก็คือส่วนไหนที่จะประชุมสามัญประจำปีได้ของพรรคการเมือง แต่ละพรรคจะต้องประชุมตรงที่สาขาพรรคมีสมาชิกจำนวน 200 คนขึ้นไป ที่นี้เราก็ใช้สาขากรุงเทพ ประชุมมา 2 ครั้ง สาขาภูเก็ตประชุม 2 ครั้ง ส่วนสาขาอื่นเรายังไม่ได้ประชุม อย่างเช่นลำปางเราก็อยากไปประชุม แต่สมาชิกยังไม่ครบ 200 คน ลำปางยังขาด ชัยภูมินี้ก็ครบ 200 คน เกินอยู่แต่ว่าทั้งนั้นทั้งนี้สาขานี้ยังอ่อนแออยู่ การประสานงานยังไม่ดี ส่วนสาขากรุงเทพนี่ครูเป็นคนคุมเอง เพราะว่าครูเป็นคนกรุงเทพเขตจตุจักร หลักลี บางเขนนี่ ครูเป็นคนคุมเอง สมาชิกมีแต่ผู้ปกครองนักเรียน ก็เลยง่ายหน่อย เรียกประชุมแค่วันเดียวก็ครบแล้ว ประมาณนั้น...” (สัมภาษณ์ แพงศรี พิจารณ์ 31 ตุลาคม 2558)

“...ประชุมก็ประชุมปกติ ถ้ากฎหมายมันให้ดำเนินได้ก็ปีละ 1 ครั้ง ทางพรรคใหญ่ก็ลงไปดูไปกำกับทุกครั้ง คือไปช่วยนะ ไปดู ก็ได้สนับสนุนครั้งละ 4-5 พันก็ประชุมไป ก็ประชุมแบบชาวบ้านนี่แหละ พบปะกันปีละครั้งหนึ่ง ไม่น่าจะมีปัญหา...ประชาธิปัตย์ใหม่ไม่ได้เอาเงินเป็นเรื่องหลัก คือถ้าประชุมนี้ชาวบ้านห่อข้าวมาประชุมด้วยซ้ำ หัวหนาก็มีแต่มือกับดินมันจะมีอะไร ผมประชุม ส่วนมากชาวบ้านห่อข้าวมาให้ผมกินนะ คือเขาจะออกกันเองไม่เหมือนกับพรรคอื่นนะ จะแตกต่างกันนะ อย่างเช่นภูเก็ตนี่หัวหน้าแค่ไปนะ คนนี้มีมีปลาสามตัว คนนี้มีข้าวก็มาหุงกินแบบนั้นนะ พวกผมกินแล้วก็กลับบ้านใครบ้านมันนะ ถ้าหากมีเงินค่ารถเราก็ช่วยกัน ไปคนละร้อยสองร้อยแค่นั้นนะ เงินไม่มีปัญหาเลย คือเงินไม่ใช่ตัวหลัก ตัวหลักมันคือความคิด ฟุ้งเป้าไปสู่สวัสดิการสังคม...” (สัมภาษณ์ สุรทิน พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

“...ทำปกติค่ะ ตั้งแต่ตั้งมาก็ประชุมมาทุกปี...” (สัมภาษณ์ บัวสอน โยหาศรี 10 ตุลาคม 2558)

“...ผมจัดประชุม แต่ว่ากรรมการเราไม่ครบ กรรมการเราลาออกบ้าง ย้ายสังกัดพรรคบ้าง เราก็เลยชะงักอยู่ เราทำไม่ได้ ที่ผมยังรั้งไว้อยู่ก็เพราะกฎหมายเขาให้ค้างไว้อยู่ ลาออกก็ไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุรินทร์ 29 กันยายน 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าในส่วน of สาขาลำปางที่มีปัญหาในเรื่องของจำนวนสมาชิกไม่ครบ และไม่มีความกรรมการบริหารสาขา เป็นไปได้ว่าสาขานี้ในส่วนของการประชุมใหญ่สาขาพรรคจะไม่สามารถทำได้ และอาจจะส่งผลถึงการยุบสาขาพรรคนี้ได้

เช่นเดียวกับที่ทางพรรคสำนักงานใหญ่มีความเป็นห่วงเรื่องนี้ และได้ให้ข้อมูลว่าเป็นสาขาที่มีปัญหาหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะการบริหารจัดการ และการไม่ได้รับเงินสนับสนุน

โดยสรุปแล้วพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ได้ใช้สาขาพรรคในการประชุมใหญ่สามัญของพรรค โดยใช้สาขาพรรคที่มีความพร้อมทั้งเรื่องสมาชิกและประสิทธิภาพที่จะจัดได้ ส่วนในการประชุมใหญ่สาขาพรรคก็จัดประชุมปีละ 1 ครั้งตามกฎหมายได้ โดยพรรคสำนักงานจะดูแลกำกับทุกครั้ง แต่ก็ยังมีบางสาขาพรรคที่จัดประชุมไม่ได้เนื่องจากองค์ประชุมไม่พอ และขาดคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค

4. บทบาทการจัดตั้งสำนักงานสาขาพรรค

ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง พ.ศ. 2554 ข้อ 29 การจัดสรรเงินตามจำนวนสาขาพรรคการเมืองตามข้อ 28 (3) สาขาพรรคการเมืองต้องมีลักษณะ ดังนี้ (2) มีสถานที่ตั้งแยกจากการประกอบกิจการอื่นหรือที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วน และมีผู้ปฏิบัติงานของสาขาพรรคการเมืองแสดงให้เห็นว่า สภาพความพร้อมของสำนักงานของสาขาพรรคการเมืองมีผลต่อการได้รับเงินสนับสนุน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง

จากการเดินทางไปเก็บข้อมูลในภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผู้ศึกษาได้สังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคการเมืองต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 6 สาขาครอบคลุมสาขาพรรคการเมืองทั้ง 2 พรรค ดังนี้

- 1) พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย 4 สาขา
- 2) พรรคประชาธิปัตย์ใหม่ 2 สาขา

ผลจากการเข้าไปสังเกตการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลที่น่าสนใจหลายประการ คือ

4.1 สำนักงานสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

จากการได้ไปสังเกตการณ์ที่ทำการสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยมีประเด็นสำคัญ คือ ที่ทำการสำนักงานสาขาพรรคจะเช่าอาคารพื้นที่ของประธานสาขาพรรค มีป้ายบอกชื่อที่ทำการสาขาพรรคโดยเป็นรูปแบบเดียวกันทั้ง 4 สาขา เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานใหญ่ ในช่วงที่ทำการสำรวจได้ปิดสำนักงานไว้ ภายในที่ทำการมีวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์สำนักงานพร้อม คอมพิวเตอร์มีบางสาขา ภายในสำนักงานจะมีโต๊ะประชุมขนาดใหญ่ตรง

กลางสำนักงาน บน โถ๊ะมีแผ่นพับของทางพรรคและของทางกกต. มีภาพของหน.พรรค พร้อมทั้งนโยบาย ขนาดใหญ่ติดทุกสาขา

จากการสังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยลำดับที่ 1 จังหวัดสระบุรีแห่งนี้ เป็นห้อง 1 ชั้นของประธานสาขาซึ่งติดกับร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้าซึ่งเป็นกิจการของครอบครัวประธานสาขาเช่นกัน ภายในสำนักงานพบวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์สำนักงานบางส่วน เอกสารจัดเก็บไว้อีกที่หนึ่ง สำนักงานมีแผ่นพับของทางพรรค และของกกต. มีรูปภาพหน.พรรคและนโยบายขนาดใหญ่ ด้านหน้าสำนักงานมีป้ายบอกชื่อพรรค,สาขาสระบุรีและสัญลักษณ์พรรค และขนาดใหญ่

จากการสังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยลำดับที่ 2 จังหวัดนครศรีธรรมราชแห่งนี้ เป็นตึกแถว 3 ชั้น ใจกลางเมือง อยู่ในแหล่งชุมชน ด้านข้างติดตลาด ด้านหน้าเป็นร้านน้ำชา ภายในสำนักงานพบวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์สำนักงานพร้อม ทั้งเครื่องพิมพ์ คอมพิวเตอร์ โทรสาร ตรงกลางมีโถ๊ะขนาดใหญ่สำหรับประชุม มีแผ่นพับของพรรคและกกต. มีรูปหน.พรรคและนโยบายขนาดใหญ่ ด้านหน้าสำนักงานมีป้ายบอกชื่อพรรค,สาขานครศรีธรรมราช และสัญลักษณ์พรรคขนาดใหญ่

จากการสังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยลำดับที่ 3 จังหวัดเชียงรายแห่งนี้ เป็นตึกแถว 2 ชั้น ใจกลางเมือง อยู่ในแหล่งชุมชนภายในสำนักงานพบวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์สำนักงานพร้อม ทั้งเครื่องพิมพ์ คอมพิวเตอร์ โทรสาร ตรงกลางมีโถ๊ะขนาดใหญ่สำหรับประชุม มีแผ่นพับของพรรคและกกต. มีรูปหน.พรรคและนโยบายขนาดใหญ่ ด้านหน้าสำนักงานมีป้ายบอกชื่อพรรค,สาขานครศรีธรรมราช และสัญลักษณ์พรรคขนาดใหญ่

จากการสังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยลำดับที่ 4 จังหวัดอุดรธานีแห่งนี้ เป็นตึกแถวชั้นเดียวของประธานสาขาติดกับร้านขายอุปกรณ์ทางการเกษตร กิจการของประธานสาขาเอง ห่างจาก อ.เมือง จว.อุดรธานีพอสมควร ภายในสำนักงานพบวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์สำนักงานบางส่วน มีโถ๊ะประชุมขนาดกลาง ด้านหน้าสำนักงานมีป้ายบอกชื่อพรรค,สาขาอุดรธานี และสัญลักษณ์พรรคขนาดใหญ่

4.2 สำนักงานสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่

จากการได้ไปสังเกตการณ์ที่ทำการสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่มีประเด็นสำคัญคือ สำนักงานของสาขาพรรคใช้หนึ่งห้องในบ้านพักของประธานสาขาพรรค และมีทั้งการเช่าห้องแถว ไม่มีวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์สำนักงาน มีคอมพิวเตอร์ที่ไม่พร้อมใช้งาน ไม่มีป้ายแสดงว่าเป็นสำนักงานของสาขาพรรค แต่มีภาพของเหรียญพรรค บุคลากรมีเพียงเจ้าของบ้านในการดูแล

จากการสังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ลำดับที่ 1 จังหวัดลำปางปัจจุบันไม่มีสำนักงาน แต่อดีตเคยเช่าห้องแถวไว้เป็นสำนักงาน แต่เนื่องจากปัญหาเรื่องการเงินและการบริหารจัดการที่ดี จึงทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์การได้รับเงินสนับสนุนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปัจจุบันมีเพียงเลขาธิการสาขาพรรคเป็นผู้ทำการแทนประธานสาขาพรรคในการดูแลดำเนินกิจการสาขาพรรคตามกฎหมาย

จากการสังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ลำดับที่ 6 จังหวัดชัยภูมิแห่งนี้เป็นที่บ้านพักอาศัยของประธานสาขาพรรค โดยแบ่งพื้นที่ห้องใต้ถุนบ้านเป็นสำนักงานภายในสำนักงานไม่มีอุปกรณ์สำนักงานใด ๆ ไม่มีการจัดเอกสารใด ๆ มีเพียงคอมพิวเตอร์ที่สภาพไม่พร้อมใช้งานที่ได้มาจากพรรคสำนักงานใหญ่ให้การสนับสนุน ด้านหน้าสำนักงานไม่มีอะไรบ่งบอกว่าเป็นสาขาพรรคการเมือง มีรูปเหรียญ และชื่อพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ที่ด้านหน้าบ้านพัก

5. บทบาทการดำเนินการหาเสียงและการลงสมัครรับเลือกตั้ง

5.1 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยส่วนใหญ่เน้นการลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเป็นหลัก กล่าวคือมีผู้สมัครลงรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบเขตเลือกตั้งเพียงไม่กี่คน เนื่องจากเป็นนโยบายของทางพรรค และหัวหน้าพรรค ที่สมาชิกคนไหนต้องการลงเลือกตั้งต้องออกค่าใช้จ่ายเอง เนื่องจากพรรคไม่มีงบประมาณให้ ส่วนบทบาทของสาขาพรรคในเรื่องการหาเสียง คือ ในรูปแบบที่ไม่ใช้งบประมาณการหาเสียงมาก ใช้การเข้าถึงประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผ่านสื่อออนไลน์ หรือการใช้จักรยานยนต์รับจ้างไปเคาะตามบ้าน เป็นต้น และสาขาพรรคยังมีส่วนในการคัดเลือกสมาชิกพรรคในการลงสมัครรับเลือกตั้ง และยังมีประธานสาขาพรรคจังหวัดสระบุรีได้รับเลือกให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในลำดับที่ 8 ของทางพรรคในระบบบัญชีรายชื่อในการเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ที่เป็นโมฆะ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...คล้าย ๆ ว่าเป็นแบบบัญชีรายชื่อ ส.ส.เขตเราไม่ได้ส่งที่นี่ การส่งส.ส.เขตมันต้องใช้เงินเยอะไหม้ย เราก็มีส่งแค่บางจังหวัด ทางพรรคเรามีนโยบายจะไม่ใช้เงินมาก คือเราไม่มีเงินอยู่ละ คือว่าคนไหนอยากจะลงสมัครในพื้นที่ของเราเนี่ยะก็ต้องออกเงินเอง เพราะเราไม่มีเงินเราอาศัยอย่างน้อยได้สัก 3-4 เสียง ถ้ารวมที่เรียกว่าบัญชีรายชื่ออาจจะได้แบบนั้นนะ...” (สัมภาษณ์ ชงชัย ศิริพัฒนานุกุลชัย 3 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ส่วนใหญ่เราก็หาเสียงตามเว็บไซต์อะไรแบบนี้ พยายามกระจายเว็บไซต์ให้คนเข้ามาอ่าน เข้ามาแนะนำ เข้ามาเชียร์อะไรแบบนี้ ที่นี้ก็ติดป้ายนะ ไม่ก็ป้ายนะ ได้เงินมานิดหน่อย ติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้มาเลือกตั้ง ของพรรคนะ มีสติ๊กเกอร์บ้างอะไรบ้าง ป้ายเล็ก ๆ แบบนี้ตามรถ...” (สัมภาษณ์ ธงชัย ศิริพัฒนานุกุลชัย 3 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ขั้นตอนในการพิจารณานี้อาจจะกรรมการบริหารพรรคนี้เค้าอาจจะเป็นคนพิจารณา แต่ทางเราสาขาที่มีส่วนในการเสนอชื่อ เพราะว่าคนส่วนใหญ่ก็อยากจะลงส.ส. แต่ว่า ท่านดำรงเน้นในข้อหนึ่ง ท่านบอกว่าถ้าจะสมัครส.ส.พรรคท่าน ท่านไม่มีเงินให้ ก็ต้องช่วยตัวเอง คือคุณต้องตั้งมั่นแน่วแน่ว่าคุณจะเป็นนักการเมืองไม่ต้องหลงใช้เงินอะไรนั่น เพราะจะทำให้หาเงินไปแจกชาวบ้านนะ ไม่มี แล้วก็สวนทางกับความเป็นจริง...” (สัมภาษณ์ อรรถพร ศรีอินทร์ 14 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ก็ได้ส่งสมาชิกลงสมัคร กรุงเทพคนหนึ่ง ภาคใต้คนหนึ่งนอกนั้นก็เป็นที่ปาร์ตี้ลิสต์ ทางสาขาพรรคของเรานี้ก็ส่งประธานสาขาพรรคลงในลำดับที่ 9 ตอนนั้นก็มีการออกไปเลยเหลืออันดับที่ 8 ตอนแรกก็คิดว่าคงจะมีสิทธิมีเสีย...” (สัมภาษณ์ มงคล อุ้งเงิน 17 มกราคม 2558)

โดยสรุปแล้วพรรคทวงคืนผืนป่าเน้นผลการเลือกตั้งจากระบบบัญชีรายชื่อมากกว่าระบบเขตเนื่องจาก ระบบเขตมีค่าใช้จ่ายที่สูง แต่สาขาพรรคก็มีบทบาทในการคัดเลือกผู้ลงรับสมัครเลือกตั้ง และการหาเสียง อีกทั้งยังมีประธานสาขาพรรคบางสาขาลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

5.2 พรรคประชาธิปไตยใหม่

สาขาพรรคของพรรคประชาธิปไตยใหม่มีบทบาทในการหาเสียงที่คล้ายกับการหาเสียงของหัวหน้าพรรคกล่าวคือ ใช้ลักษณะของการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ด้วยตัวเอง และมีประธานสาขาพรรคจังหวัดชัยภูมิได้รับสมัครลงรับเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2558 ที่เป็นโมฆะ โดยได้รับการชักชวนให้ลงสมัครรับเลือกตั้งตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสาขาพรรค ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมาเสนอต่อไปนี้

“...ก่อตั้งก็คือ หน.พรรค เค้ามานำแนะนำให้ลง เพราะว่าเขต 2 ยังไม่มีพรรคประชาธิปไตยใหม่ลงใช่ไหมคะ ก็เลยชอบทางนี้อยู่พอดีก็เลยได้ลง ก็เลยพยายามเดินรณรงค์ลงทางนี้แหละ คือหน.พรรคมาหาเสียงที่นี่ แล้วก็ให้เราหาเสียงด้วย ให้เราหาสมาชิก ที่นี้ก็มาประชุมก่อนใช่ไหม แล้วก็ตั้งสาขา ตั้งสาขาพรรคแล้วที่นี้ก็ เราก็ลงเลือกตั้งได้ ลงส.ส.ด้วย แต่วามันเป็นครั้งแรกใจคนมันก็เลยไม่แตก...” (สัมภาษณ์ บัวสอน โยหาศรี 10 ตุลาคม 2558)

“...ก็เดินตามบ้าน ทีมงานก็มีบ้างส่วนใหญ่ก็จะไปด้วยตัวเอง เพราะว่าไปด้วยตัวเองรู้สึกจะดีมากกว่า เราก็พาลูกทีมไปแต่เราก็ต้องไปเองให้เห็นหน้ายิ้ม บางทีไปเอา ก็นึกว่า

จะมีแต่พรรคเพื่อไทย นี้กว่าจะไม่มีพรรคอื่น ดีๆๆจะได้เลือกพรรคอื่นบ้าง เราก็ได้แต่บอกว่าช่วยหน่อย ๆ ช่วยเลือกให้หน่อยนะก็บอก...” (สัมภาษณ์ บัวสอน โยหาศรี 10 ตุลาคม 2558)

“...คือเราใช้นโยบายเกาะประตูบ้าน คือถึงลูกถึงคน ละก็นำเสนอนโยบายที่เป็นนโยบายใหม่ ใหม่ก็คือว่าเราจะไม่เล่นการเมืองแบบเก่า คือต้องให้รู้บทบาทของส.ส.ว่า ส.ส.ต่อไปนี่ไม่ใช่จะไปแต่งงานแต่งงาน งานบวช งานศพ งานศพอย่างเดียวไม่ใช่ ส.ส.คือผู้ที่จะไปทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรคือนิติบัญญัติอย่างเดียวไม่ใช่ว่าอย่างนั้นทั้งหมด...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุนันทพงษ์ 29 กันยายน 2558)

โดยสรุปแล้วสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่มีบทบาทในการหาเสียงแบบเข้าถึงประชาชนคล้ายกับหัวหน้าพรรค อีกทั้งประธานสาขาพรรคก็ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ของตนเอง

6. บทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคตามอุดมการณ์ของพรรค

6.1 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยมีเป้าหมาย หรือ แนวคิด อุดมการณ์ที่สำคัญอยู่ 2 ประการคือ

1) มีเป้าหมายและนโยบายที่มุ่งเน้นเรื่องทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าเป็นสำคัญ โดยอาศัยกลไกทางการเมืองเพื่อจะนำนโยบายไปใช้ได้ เนื่องจากสถานการณ์ป่าไม้ในปัจจุบันมีการถูกบุกรุกและทำลายเป็นจำนวนมาก การละเลยของเจ้าหน้าที่และการบังคับใช้กฎหมายยังไม่ได้ผล

2) ต้องการที่สานต่อนโยบายของหัวหน้าพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย เพราะสมัยที่หัวหน้าพรรคดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและ พันธุ์พืช สามารถดำเนินการกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่บุกรุกป่าได้ แต่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียง 1 ปี เพื่อต้องการสานต่อนโยบายและการดำเนินงาน จึงได้ก่อตั้งพรรคมาเพื่อดูแลเรื่องนี้โดยเฉพาะ

ซึ่งถึงแม้หัวหน้าพรรคหรือคณะกรรมการบริหารพรรคไม่ได้ให้ความสำคัญกับสาขาพรรคเท่าที่ควร ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...คือ คาดหวังนี้ไม่ได้คาดหวังหรอก แต่คือเราต้องตั้งไปตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด...เราเป็นพรรคเล็กเราจะเอาเงินที่ไหนมาตั้งหละ แต่ละสาขาพรรคก็ต้องใช้เงินเดือนเป็นหมื่นละ ไม่มีปัญหาหรอก...” (สัมภาษณ์ ดำรงค์ พิเดช 19 กุมภาพันธ์ 2558)

แต่ในความเป็นจริงสาขาพรรคได้มีบทบาทในการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อสนองต่ออุดมการณ์เริ่มต้นในการก่อตั้งพรรค ทั้งในเรื่องของการเป็นสื่อนำเสนอ นโยบายของทางพรรค หรือการนำเสนอปัญหาเรื่องของป่าไม้และสิ่งแวดล้อม และด้วยนโยบายที่ชัดเจนของทางพรรคก็สามารถที่จะหาสมาชิกหรือมีฐานเสียงในพื้นที่เพิ่มขึ้นได้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

“...ความรู้สึกของผมนะ ใจที่คิดถึงเรื่องป่าไม้อย่างเดียว ไม่ได้คิดถึงอย่างอื่น ถ้ามีอะไรช่วยท่านได้ ช่วยพรรคได้ก็จะสนับสนุนเต็มที่...คล้าย ๆ ว่าเป็นสื่อของทางพรรคว่าเอาตอนนี้ป่าไม้เป็นยังไงคุณควรจะต้องทำอะไรกับป่าไม้...ก็คนที่สนใจเยอะขึ้นในมุมมองเกี่ยวกับป่าไม้นะ เค้าเริ่มมองแล้วว่าเออที่นี่มีพรรคหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับป่าไม้ และเค้าก็ชอบก็ศรัทธากับท่านดำรงด้วย...” (สัมภาษณ์ สันติ เพ็ญกระแสน 16 มกราคม 2558)

“...เราจะเข้าถึงประชาชนโดยตรง โดยให้ความรู้ และอธิบายนโยบายพรรคตามรัฐธรรมนูญ...” (สัมภาษณ์ มงคล อุ้งเงิน 17 มกราคม 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคในเกือบทุกสาขาที่มีความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคอยู่แล้ว และค่อนข้างมีอุดมการณ์ร่วมในการต้องการแก้ปัญหาป่าไม้ และสัตว์ป่า จึงเกิดลักษณะของความกระตือรือร้นที่จะดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อตอบสนองอุดมการณ์ร่วมในการก่อตั้งพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

โดยสรุปแล้วเนื่องจากการก่อตั้งพรรคและสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยนั้น เป็นการก่อตั้งโดยมีแนวคิดและอุดมการณ์ร่วมกันในการต้องการแก้ปัญหาเรื่องทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ค่อนข้างชัดเจน จึงทำให้สาขาพรรคมีการดำเนินงานในเรื่องของบทบาทการเป็นสื่อของทางพรรคในเรื่องการให้ความรู้ และนโยบายของทางพรรคที่ค่อนข้างมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยกันทำมากในระดับหนึ่ง และด้วยผลงาน และชื่อเสียงของหัวหน้าพรรคทำให้มีสมาชิกและฐานเสียงของพรรคมากขึ้นในแต่ละสาขาพรรคด้วย

6.2 พรรคประชาธิปไตยใหม่

พรรคประชาธิปไตยใหม่มีเป้าหมาย แนวคิด หรืออุดมการณ์ที่สำคัญคือ

1) สวัสดิการสังคม คือ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ประกอบอาชีพที่ตนถนัด ครอบครัวยากจน ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้สังคมสงบสุข ประชาชนเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน พัฒนาประเทศตามแนวทาง “สังคมสวัสดิการ”

2) ต้องการเป็นพรรคของมวลชน (Mass Party) และเป็นสถาบันทางการเมืองที่ประชาชนสามารถพึ่งพาได้

ซึ่งในส่วน of สาขาพรรคก็มีความรู้ความเข้าใจถึงอุดมการณ์และเป้าหมายของพรรคอยู่บ้าง ซึ่งได้แก่ การที่พรรคมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาด้วยประชานิยม (คงหมายถึงสวัสดิการสังคม) และ นโยบายเพื่อที่จะทำให้ชาวบ้านอยู่ดีกินดีขึ้น ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

“...เป้าหมายในการดำเนินการของพรรคขนาดเล็กนี้เรามุ่งในการแก้ปัญหาของคนรากหญ้า คนชนบทโดยแท้จริง โดยที่นโยบายต่าง ๆ ยังคงเป็นประชานิยมอยู่ เพราะว่าประชานิยมสามารถแก้ปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ นี่ก็อุดมมุ่งหมายของพรรคสาขาที่ก่อตั้งมา...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุรินทร์พงษ์ 29 กันยายน 2558)

“...ชอบหัวหน้าพรรค ชอบนโยบายพรรคที่เขาตั้งขึ้น เพราะมันน่าสนใจ ถ้าได้มาก็คงจะดี เพราะว่า สปท.เขาจะเป็น โฉนดโฉนด ชำนาญ ชาวบ้านเขาก็บอกว่าดี ๆ เขาบอกเขาก็ชอบเหมือนกัน...” (สัมภาษณ์ บั้วสอน โยหาศรี 10 ตุลาคม 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่แม้จะพอมีความเข้าใจในนโยบายหรือเป้าหมายของพรรค แต่ด้วยปัญหาต่าง ๆ ของทางสาขาพรรค ทั้งการเงิน บุคลากร และสำนักงาน จึงทำให้การดำเนินงานของสาขาพรรคเพื่อไปสู่เป้าหมาย แนวคิด และอุดมการณ์เมื่อก่อตั้งพรรคนั้น ไม่สามารถทำให้บรรลุผลได้ แม้จะมีเรื่องของโครงการฌาปนกิจของทางพรรคที่อาจจะช่วยเหลือสมาชิกพรรคได้บ้างแต่ ก็ไม่เกี่ยวกับอุดมการณ์หรือเป้าหมายของการก่อตั้งพรรค

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

1. ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง

1.1 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย เป็นพรรคขนาดเล็ก ที่มีงบประมาณจำกัด ทำให้การก่อตั้งสาขาพรรคทำได้เพียงกรอบของกฎหมายกำหนดและเพื่อให้ได้เงินสนับสนุนจากทางรัฐ ประกอบกับมุมมองของหัวหน้าพรรคเองที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีของสาขาพรรคการเมืองเท่าไร ทำให้พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยยังคงมี 4 สาขาพรรคตามกฎหมาย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...คือสาขาพรรคการเมือง ตามระเบียบกฎหมายจะต้องมี 4 สาขาอย่างน้อยทุกภาค เราก็ต้องดำเนินไปตามระเบียบของที่กต.กำหนด ถามว่าการตั้งสาขาพรรคมีความจำเป็นมั้ย จริง ๆ ก็ไม่มีความจำเป็น เพราะไม่ได้ช่วยอะไรให้พรรคเท่าไรเลย...” (สัมภาษณ์ ดำรงค์ พิเดช 19 กุมภาพันธ์ 2558)

“...พรรคเราเป็นพรรคขนาดเล็กเราเลยต้องคำนึงเรื่องค่าใช้จ่าย เราไม่มีงบมากมายขนาดนั้น เพราะฉะนั้น การที่จะให้มีสาขาพรรคมากที่สุดเหมือนพรรคใหญ่ ๆ พรรคเล็ก ๆ ย่างทำไม่ได้ใหญ่เลย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเราก็ตั้งตามที่กฎหมายกำหนด เราก็มาดูความเหมาะสมของแต่ละจังหวัดแต่ละภาค ที่ไหนควรจะมียังไง แต่จริงๆ แล้วก็มีประโยชน์กับพรรคบ้าง แต่ในเรื่องงบประมาณนั้นมันไม่เพียงพอหรอก...” (สัมภาษณ์ ดำรงค์ พิเดช 19 กุมภาพันธ์ 2558)

1.2 พรรคประชาธิปไตยใหม่

พรรคประชาธิปไตยใหม่ แม้คณะกรรมการบริหารพรรคจะมีความคาดหวังว่าจะก่อตั้งสาขาพรรคให้ได้มากที่สุด แต่ด้วยปัญหาเรื่องงบประมาณ และการบริหารจัดการ จึงก่อตั้งสาขาพรรคเพียงให้ครบตามกฎหมายกำหนดเป็นหลัก ถึงแม้พรรคจะเคยมีสาขาพรรค 8 สาขา แต่ด้วยปัญหาดังกล่าวทำให้เหลือเพียง 6 สาขา และมีสาขาพรรคจังหวัดลำปางที่ใกล้จะถูกยุบอีกสาขาพรรค เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากพรรคสำนักงานใหญ่ หรือมีลักษณะที่ว่าเมื่อก่อตั้งสาขาพรรคสำเร็จและได้รับเงินสนับสนุนพรรคแล้ว สาขาพรรคก็หมดบทบาทความสำคัญไป ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอต่อไปนี้

“...นโยบายของประชาธิปไตยใหม่จะตั้งทุกเขตเลือกตั้ง เนื่องจากพรรคนี้ต้องเป็น mass party ึง เหมือนกับว่าต้องเป็นพรรคของประชาชนจริง ๆ...” (สัมภาษณ์ สุรทิน พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

“...การตั้งสาขาพรรคในความคิดเห็นของเรา ถ้าตั้งสาขาพรรคมากปัญหามันก็มาก แต่ถ้าเราตั้งสาขาตามกฎหมาย กำหนดก็คือ 4 สาขามันก็จะง่ายขึ้น แต่ถ้าเรามีสาขาพรรคมากขึ้นมันก็จะเป็นการดี ถ้าเราคุมสาขาของพรรคเราได้...แต่มันไม่เป็นเช่นนั้น เราก็เลยอยากจะเน้นตามที่กฎหมายกำหนด แต่ว่าของเรามากกว่า 4 ก็คือ มี 6 ตอนแรกมี 8 สาขา โคนยุบไป 2 สาขา เพราะการบริหารจัดการลำบาก คือสองสาขานั้นมันมีปัญหาเราก็เลยยุบ...” (สัมภาษณ์ แพงศรี พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

“...ถ้าอย่างนี้มันก็จะเหมือนกับมันไม่แข็งแรง ไซ้ไหมครับ คือเลือกกันมาก็จริง ให้ครบตามมาตรา 26 อย่างเดียว คือทั้งประเทศให้ครบ 4 ภาคไซ้ไหม แต่ที่นี้เมื่อเขาผ่านปั๊บ เหมือนกับทั้งเรา ไซ้ไหม เขาก็ทิ้งเราไป...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุนันทพงษ์ 29 กันยายน 2558)

2. ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการสรรหาสมาชิกพรรคการเมือง

2.1 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

สาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเกือบทุกสาขาพรรคไม่มีปัญหาในเรื่องของการสรรหาจำนวนสมาชิกพรรค แต่ในทางกลับกันกลับมีปัญหาในเรื่องของการต้องจำกัดจำนวนสมาชิกพรรคเนื่องจากต้องมีค่าใช้จ่ายที่ตามมา เช่น การจัดการประชุม เป็นต้น และปัญหาอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ปัญหาที่สมาชิกพรรคไม่ได้มีอุดมการณ์ร่วมกับทางพรรคอย่างแท้จริง หรือการได้สมาชิกพรรคที่ไม่มีคุณภาพตรงความต้องการของพรรค ส่วนปัญหาเรื่องการสรรหาสมาชิกพรรคอีกอย่างคือ การสรรหาสมาชิกพรรคในเขตพื้นที่ อิทธิพลเดิมของพรรคใหญ่ ซึ่งเกิดการกระทบกระทั่งกันได้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...ถ้าเรามีสมาชิก 1,000 คน เราต้องไปร่วม 20 -30% อย่างนี้ต้องไปประมาณ 300 คน ค่ารถค่าอาหารจะเท่าไร แต่ถ้าเรามี 250 คน เราไป 20-30 คน เราก็ประหยัดไปอีก เพราะพรรคเราไม่ได้มีเงิน เราจะทำขึ้นค่าไป สมาชิกเยอะแยะเราก็ทำไม่ไหวนะ บางอย่างคือเราทำให้ถูกกฎหมาย แต่ก็ดูด้านการประหยัดด้วย เพราะว่ารายได้เราน้อยไป แทบไม่มี มันต้องใช้เงินเยอะ...” (สัมภาษณ์ ชงชัย ศิริพัฒนานุกูลชัย 3 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ถ้าเอาความจริงคนที่มาสัมผัสสมาชิกพรรคที่มากบอกว่าชอบนโยบายจริง ๆ มีแค่คนเดียวเอง เป็นทนายความอยู่ที่ทุ่งสง นั่งคุยกับพี่ตรงนี้ ก็บอกว่าเค้ามาเค้าชอบนโยบายของพรรค นอกนั้นไม่ใช่...ก็อย่างที่บอกอยากเป็นสมาชิกพรรคที่ชอบนโยบายจริง ๆ มันน้อย ส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนต่าง ๆ ก็มี ปัญหาที่มีบ้างแบบมาถามว่าสัมผัสสมาชิกพรรคนี้ได้คนละเท่าไร มันทำให้รู้ว่าคนไทยจริง ๆ คิดยังไง” (สัมภาษณ์ อรรถพร ศรีอินทร์ 14 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ก็มีบ้างเช่นว่า ในพื้นที่ก็มีคู่แข่งพรรคการเมืองเดิมที่เค้าเป็นพื้นที่อยู่ ในการหาสมาชิก เวลาเราไปหาสมาชิกอาจจะมีการกระทบกระทั่ง หาเสียรึว่าในการหาสมาชิกนะครับ...” (สัมภาษณ์ มงคล อุ้งเงิน 17 มกราคม 2558)

2.2 พรรคประชาธิปไตยใหม่

สาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ส่วนใหญ่สามารถหาสมาชิกพรรคครบได้ตามเป้าหมายของสำนักงานใหญ่ และเพื่อสามารถผ่านเกณฑ์ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาพรรคการเมือง แต่จะมีปัญหาที่สาขาพรรคจังหวัดลำปางที่สาขาพรรคไม่สามารถหาสมาชิกพรรคไม่ครบตามเป้าหมายคือ 200 คนได้ เนื่องจากการไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากพรรคสำนักงานใหญ่ และสาขาพรรคไม่ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาระยะหนึ่งแล้ว ประกอบกับการไม่มีสำนักงานสาขาพรรคดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...มันก็ตามเป้าหมายอยู่ที่ยังไม่ถึง 200 คน ก็ที่ลำปางเท่านั้น อันนี้ไปหาสมาชิกยากมาก คือครั้งแรกที่เราประชุมสาขานะ เค้าเอามาแบบไม่สมบูรณ์ เอกสารไม่ครบ สำเนาบัตรไม่มีเลย บางคนก็ขาดสำเนาทะเบียนบ้าน ขาดรูปภาพแบบนี้ ส่งไปกกด.มันก็ไม่ผ่าน ตีกลับมา ตามจริงก็ส่งมา ร้อย สองร้อย สามร้อย แต่มันไม่ผ่าน เพราะว่าเอกสารไม่ครบ ไม่สมบูรณ์ เสร็จแล้วพอเราตามเอกสารแบบนี้ก็ตามไม่ได้ ก็เลยเหลือสมาชิกไม่ถึงสองร้อย ลำปางทั้งสองสาขาเลยนะรวมกันยังไม่ถึงสองร้อย นี่แหละที่เราจะต้องไปหาสมาชิกเพิ่มคือสาขาลำปางนี่แหละ...” (สัมภาษณ์แพงศรี พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

“...เราขาดการประสานงานกันคือ 1. เราเปลี่ยนสำนักงาน ปัญหาใหญ่ ๆ คือ เรายังไม่ได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณจากทางพรรคนะครับ ละก็เงินสนับสนุนจากกกด.ที่ลงมา ในส่วนของเงินอุดหนุนพรรคการเมืองเราก็ยังไม่ได้ตามมาตรา 26 และทีนี้เราก็เลยต้องชะงัก หยุดดำเนินงานในส่วนของการรับสมัครสมาชิกไป...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุพันธ์ 29 กันยายน 2558)

3. ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง

3.1 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

เนื่องจากพรรคสำนักงานใหญ่ และคณะกรรมการการเลือกตั้งในพื้นที่ให้ความสนใจดูแลเรื่องการประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองเป็นอย่างดี สาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยจึงไม่มีปัญหา ในการจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคปีละ 1 ครั้งตามกฎหมาย แต่ก็ไม่สามารถที่จะจัดให้มีการประชุมได้หลายครั้งเนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...เค้าก็มาช่วยแนะนำได้ดี...เช่นเหลืออีกสามเดือนจะครบปีคุณต้องมีสมาชิกให้ครบนะเค้าก็มาแนะนำ จัดการประชุมครบมัย จัดประชุมกี่ครั้ง จัดประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง...” (สัมภาษณ์ ชงชัย ศิริ พัฒนานุกูลชัย 3 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งบ่อย ๆ มันจะค่อนข้างลำบากมันก็จะกระทบเรื่องการเงิน เราก็เลยจะประชุมตามที่กฎหมายกำหนด ว่าเป็นประชุมก่อนประชุมใหญ่ 1 ครั้งก็ว่ากันไปทำตามนั้นอย่าให้ขาด ถ้าเกินกว่านั้นก็อีกเรื่องหนึ่ง...” (สัมภาษณ์ ธิติ กนกทวิฐากร 17 กุมภาพันธ์ 2558)

“...อย่างเช่นบอกให้ประชุมอย่างน้อยปีละครั้ง เราก็ประชุมปีละครั้ง ถ้าประชุม 5 ครั้งปุ๊บเราก็แจ้งเลยไหม้ย ก็อย่างที่บอกถ้าสมาชิกเยอะ เราก็ต้องมีค่าอาหาร มีค่าเดินทางเค้าไหม้ย คือ

พยายามดำรงขั้นต่ำไว้ ให้มันถูกตามกฎหมาย...” (สัมภาษณ์ ชงชัย ศิริ พัฒนานุกูลชัย 3 กุมภาพันธ์ 2558)

3.2 พรรคประชาธิปไตยใหม่

เช่นเดียวกันกับพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย ที่พรรคสาขาใหญ่มีความสนใจเรื่องประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง และยังใช้สาขาพรรคเป็นที่ประชุมใหญ่พรรคด้วย แต่จะบางสาขาที่ไม่สามารถจัดการประชุมได้ ก็คือสาขาพรรคจังหวัดลำปางที่มีองค์ประชุมไม่ครบเนื่องจากปัญหาการบริหารจัดการด้านบุคลากรของสาขาพรรคไม่ดี ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอต่อไปนี้

“...ประชุมก็ประชุมปกติ ถ้ากฎหมายมันให้ดำเนินได้ก็ปีละ 1 ครั้ง ทางพรรคใหญ่ก็ลงไปดูไปกำกับทุกครั้ง คือไปช่วยนะ ไปดู ก็ได้สนับสนุนครั้งละ 4-5 พันก็ประชุมไป ก็ประชุมแบบชาวบ้านนี่แหละ พบปะกันปีละครั้งหนึ่ง ไม่น่าจะมีปัญหา...” (สัมภาษณ์ สุรทิน พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

“...ผมจัดประชุม แต่ว่ากรรมการเราไม่ครบ กรรมการเราลาออกบ้าง ย้ายสังกัดพรรคบ้าง เราก็เลยชะงักอยู่ เราทำไม่ได้ ที่ผมเองยังร้องไว้อยู่ก็เพราะว่ากฎหมายเขาให้ค้างไว้อยู่ ลาออกก็ไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุวรรณพงษ์ 29 กันยายน 2558)

4. ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการจัดตั้งสำนักงานพรรคการเมือง

ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง พ.ศ. 2554 ข้อ 29 การจัดสรรเงินตามจำนวนสาขาพรรคการเมืองตามข้อ 28 (3) สาขาพรรคการเมืองต้องมีลักษณะ ดังนี้ (2) มีสถานที่ตั้งแยกจากการประกอบกิจการอื่นหรือที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วน และมีผู้ปฏิบัติงานของสาขาพรรคการเมือง ซึ่งพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยสามารถดำเนินการจัดตั้งสำนักงานสาขาพรรคได้อย่างไม่มีปัญหา แต่ในส่วนของสาขาพรรคประชาธิปไตยส่วนใหญ่มีปัญหาที่ไม่สามารถผ่านเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งข้างต้นได้ ซึ่งจาก 6 สาขาผ่านเกณฑ์เพียง 2 สาขา เนื่องจากปัญหาการไม่ได้รับเงินสนับสนุนเพียงพอกับการที่จะบริหารสำนักงานสาขาพรรคการเมืองได้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอต่อไปนี้

“...ยังไม่ครบครับ เพราะตอนนั้นเรายังไม่ผ่านตามมาตรา 26 ตอนนั้น ก่อนที่จะมีการรัฐประหาร ยังไม่ผ่านเราเลยไม่ได้รับเงินสนับสนุนตรงนี้ มีแต่ตั้งกรรมการ ดำเนินการบริหาร แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ วัสดุสำนักงาน สิทธิทรัพย์ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์เลย เวลา กกต. มาประเมิน เขาก็บอกให้ทำบัญชี

หนี้สิน บัญชีรายรับรายจ่าย ละก็บัญชีพัสดุ แต่เราก็ยังทำไม่ได้...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุพันธ์ 29 กันยายน 2558)

“...ในสาขาของเรา 6 สาขานี้ อนุมัติได้เงินของกต.เป็นค่าเช่าสำนักงานแค่เพียง 2 สาขาเท่านั้นเอง คือสาขามุกดาหารกับกระบี่ นอกนั้นยังไม่ผ่านเลย เป็นปัญหามาก 2 พันไม่พอดูสภาพเขาสี จะเอามาพัฒนาซื้อคอมพิวเตอร์ ซื้อกระดาษมาส่งรายงานมาสำนักงานใหญ่เขายังไม่มิงบเลย ที่ชัยภูมิต้องเอาคอมพิวเตอร์จากที่นี่ไปให้นะ โดยเฉพาะกรุงเทพนี่ยิ่งลำบากมากเลย สำนักงานเท่ารู่หนูหนิ ที่กิน ที่กิน ที่นั่ง อยู่ตรงนั้นเลย ไม่ผ่าน ที่ผ่านต้องมีคอมพิวเตอร์ มีเก้าอี้ มีแฟ้ม มีที่นั่งประชุม มีโต๊ะมีเก้าอี้ ประมาณนั้น อันนั้นมันจะตั้งได้อย่างไร ตรงที่เตียงนอนเขาก็เต็มแล้ว นี่ปัญหาของสาขาเป็นแบบนี้ แล้วจะให้เราไปเช่าสาขาให้ แล้วจะมีใครจะไปนั่งประจำถ้าไม่ใช่บ้านของเขา แค่ 3 พัน มันจะพออะไรละ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเช่ายังไม่พอเลย แล้วจะให้เขาไปนั่งเช่าสำนักงาน เขาจะไปนั่งเช่าได้อย่างไร...” (สัมภาษณ์แพงศรี พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

5. ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการหาเสียงและลงสมัครรับเลือกตั้ง

5.1 พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

ปัญหา และอุปสรรคในบทบาทการหาเสียงของสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย คือ เรื่องของโอกาสการแข่งขัน เพราะ เป็นพรรคที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ย่อมไม่มีงบประมาณในการแข่งขันสู้กับพรรคใหญ่ในพื้นที่ได้ และยังอาจจะมีผลกระทบกระทั่งกันเกิดขึ้นได้ ส่วนปัญหาที่สืบเนื่องจากปัญหาของงบประมาณของทางพรรคก็คือ ไม่มีทุนให้สมาชิกที่สนใจลงสมัครรับเลือกตั้งในระบบเขต ใครต้องการลงสมัครรับเลือกตั้งต้องออกค่าใช้จ่ายเอง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอต่อไปนี้

“...ก็มีบ้างเช่นว่า ในพื้นที่ที่มีคู่แข่งพรรคการเมืองเดิมที่เค้าเป็นพื้นอยู่ ในการหาสมาชิก เวลาเราไปหาสมาชิกอาจจะมีผลกระทบกระทั่ง หาเสียงรู้ว่าการหาสมาชิกนะครับ...” (สัมภาษณ์ มงคล อุเงิน 17 มกราคม 2558)

“...ปัญหาทั่วไปมีอันเดียวก็คือ สู้กับพรรคใหญ่ไม่ได้ การลงทุน อย่างเช่นการที่แบบ ที่ผ่านมามีการเลือกตั้งไข่ม้อย ไอ้ทางเราก็แค่ให้เด็กขี่มอเตอร์ไซค์ไปแจกใบปลิว คือเราไม่มีบอะไร ทางพรรคเล็กไม่มีบอะไรที่จะอันนั้นได้ พรรคใหญ่เค้าเต็มที่อยู่แล้ว อันนี้ไม่มีหรอก แค่เล็กๆ สำหรับสาขานะสำหรับสาขาพรรค...” (สัมภาษณ์ สันติ เฟื่องกระแสน 16 มกราคม 2558)

“...การส่งส.ส.เขตมันต้องใช้เงินเยอะใช่ไหม เราก็มีส่งแค่บางจังหวัด ทางพรรคเรามีงบจะไม่ใช้เงินมาก คือเราไม่มีเงินอยู่ละ คือว่าคนไหนอยากจะลงสมัครในพื้นที่ของเราเนี่ยะก็ต้องออกเงินเอง เพราะเราไม่มีเงิน...” (สัมภาษณ์ ชงชัย ศิริพัฒนานุกุลชัย 3 กุมภาพันธ์ 2558)

5.2 พรรคประชาธิปัตย์ใหม่

ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการหาเสียงและลงสมัครรับเลือกตั้งของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ คือ การที่กฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครไว้ว่าอย่างต่ำต้องการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำให้สมาชิกที่สนใจบางคนไม่สามารถลงรับสมัครเลือกตั้งได้ อีกทั้งการสรรหาผู้ลงรับสมัครยังทำได้ยากเพราะมีความกังวลเรื่องงบประมาณในการหาเสียงเลือกตั้ง ส่วนปัญหาเรื่องการหาเสียงนั้น ได้แก่ เรื่องความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน คือผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เอนเอียงไปในพรรคใหญ่หรืออยู่ในรูปของหัวคะแนน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...ไม่มีวุฒิกับเขา ปริญญาตรี ไม่มีใช่ไหม พักหลังมานี้เขาไม่ได้กำหนดใช้ใหม่ก็เลยลงสมัคร ตอนแรกก็นึกว่าจะต้องมีปริญญาตรี แต่ที่นี้เขาไม่ได้กำหนด...” (สัมภาษณ์ บัวสอน โยหาศรี 10 ตุลาคม 2558)

“...เรื่องของหัวคะแนนของนักการเมืองท้องถิ่นเอง ละก็ในระดับหัวคะแนนของกลุ่มของพรรคขนาดใหญ่ซึ่งเขาจะไม่ให้ ค่อยให้ความสนใจนี่คือปัญหาหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมบ้างครั้งนี้ คือผู้นำในท้องถิ่นเขาฝากไว้ในพรรคที่เป็นพรรคใหญ่ เขาก็ไม่ให้ความสำคัญกับพรรคเรา บางครั้งก็เหมือนกับว่าเราจะไปแข่งฐานเสียงเขา...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุพันธ์พงษ์ 29 กันยายน 2558)

“...ป้ายหาเสียงพรรคขนาดใหญ่เขามีทุนเยอะ เขาก็สร้างได้เยอะ เรากำหนดเท่านี้ ล้านห้าเท่ากัน เขาสร้างมากกว่าเราอีก แล้วพรรคการเมืองเล็กอย่างเราละไม่ได้รับการสนับสนุนป้ายหาเสียง ก็ต้องลงทุนเองหมด อย่างผมไปคัดเลือกผู้สมัครลง ไปทาบทามลง เขาก็ดูตรงนี้เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของผู้สมัคร ของเราไม่พอนะ...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุพันธ์พงษ์ 29 กันยายน 2558)

6. ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคตามอุดมการณ์พรรค

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่แม้จะพอมีความเข้าใจในนโยบายหรือเป้าหมายของพรรค แต่ด้วยปัญหาต่าง ๆ ของทางสาขาพรรค ทั้งการเงิน บุคลากร และสำนักงาน จึงทำให้การดำเนินงานของสาขาพรรคเพื่อไปสู่เป้าหมาย แนวคิด และอุดมการณ์เมื่อก่อตั้งพรรคนั้น ไม่สามารถทำให้บรรลุผลได้ แม้จะมีเรื่องของโครงการแผนปณิกิจของ

ทางพรรคที่อาจจะช่วยเหลือสมาชิกพรรคได้บ้างแต่ ก็ไม่เกี่ยวกับอุดมการณ์หรือเป้าหมายของการก่อตั้งพรรค ในส่วนของสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย แม้ว่าในบางสาขาพรรคจะขาดการสนับสนุนจากพรรคสาขาใหญ่ไปบ้าง แต่ด้วยนโยบาย และอุดมการณ์ของทางพรรคที่ชัดเจน ซึ่งเป็นปัญหาเรื่องป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นปัญหาของประชาชน โดยทั่วไปทำให้การดำเนินงานด้านนี้มีลักษณะของงานจิตอาสา จึงสามารถดำเนินงานตามอุดมการณ์พรรคได้ไม่ยาก

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาเรื่อง “ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” มาแล้วนั้น จะเห็นว่าจะมีปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองที่สำคัญได้แก่ การเงิน ซึ่งส่งผลถึงปัญหา บุคลากร, สำนักงาน และการบริหารและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกฎหมาย โดยผู้ศึกษาจะลำดับการวิเคราะห์สภาพปัญหาแต่ละด้านของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ดังต่อไปนี้

1. พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย

1.1 การเงิน

เนื่องจากพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเป็นพรรคขนาดเล็กที่ยึดถือนโยบายอุดมการณ์เป็นหลัก ไม่ได้หวังเล่นการเมืองเป็นอาชีพ เงินที่ได้มาส่วนใหญ่จึงได้จากการบริจาค ไม่ใช่เงินมาจากนายทุนที่หวังผลตอบแทนทางการเมือง ทำให้มีปัญหาเรื่องการเพียงพอของเงินงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการของทางพรรคและสาขาพรรคในด้านต่าง ๆ เพราะ เมื่อไม่ได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง การดำเนินการต่าง ๆ ก็ต้องทำให้แค่ครบตามกฎหมายไม่สามารถทำเกินกว่าได้เพราะติดในเรื่องของค่าใช้จ่ายที่ตามมา และปัญหาเรื่องการเงินยังส่งผลในเรื่องของการแข่งขันกับสาขาพรรคใหญ่ ในพื้นที่ เพราะงบประมาณก็มีส่วนสำคัญในการหาเสียง นอกจากเรื่องปัญหาของงบประมาณที่น้อยแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องของระยะเวลาการเบิกจ่ายซึ่งช้ามาก จนส่งผลกระทบต่อในการบริหารดำเนินงานของสาขาพรรค ทั้งเรื่องของการจัดหาอุปกรณ์และการจ้างบุคลากร ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...พรรคเล็กก็มีอุปสรรคทั้งนั้นแหละนอกจากพรรคใหญ่ ค่าใช้จ่ายเป็นตัวแปร เพราะพรรคเล็กโอกาสจะได้เป็นรัฐบาลน้อยเขาก็ไม่ให้เงิน พรรคไหนที่มีโอกาสเป็นรัฐบาลนายทุนก็จะรวมกันมาสนับสนุนเยอะ พรรคเล็กไม่ค่อยจะมีหรอก จะมีแค่แนวทาง อุดมการณ์ คือพรรคเราไม่ได้เล่นการเมืองเป็นอาชีพ ถึงจุดหนึ่งเราก็ต้องยุติ...” (สัมภาษณ์ ดำรง พิเศษ 19 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ในเรื่องของงบประมาณ ทางพรรคที่เราที่เขารเรียกว่าเงินถึงนั้นไม่มี ที่นั่นไม่มีเงินสนับสนุนจากกกด. เพราะฉะนั้นสำนักงานก็ดี การใช้จ่ายส่วนต่าง ๆ ก็ต้องจำกัด ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งบ่อย ๆ มันค่อนข้างลำบากมันจะกระทบเรื่องเงิน เราก็เลยจะประชุมตามที่กฎหมายกำหนด...” (สัมภาษณ์ ธิติ กนกทวีฐากร 17 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ปัญหาทั่วไปมีอันเดียวก็คือ ผู้พรรคใหญ่ไม่ได้ การลงทุน อย่างเช่นการที่แบบที่ผ่านมามีการเลือกตั้งใหม่ ทางเราก็แค่ให้เด็กขี่มอเตอร์ไซค์ไปแจกใบปลิว คือเราไม่มีบอะไรทางพรรคเล็กไม่มีบอะไรที่จะอันนั้นได้ พรรคใหญ่เค้าเต็มที่อยู่แล้ว อันนี้ไม่มีหรือแค่เล็ก ๆ สำหรับสาขานะ สำหรับสาขาพรรค...” (สัมภาษณ์ สันติ เพื่อองกระแสด 16 มกราคม 2558)

“...เงินบริจาคที่นั่น ไม่ได้มาบริจาคที่นี่ เค้าก็โอนมาให้คิดหน่อยเป็นค่าเช่าสำนักงานใหม่ พวกอุปกรณ์เราก็เอาของพวกกรรมการพรรคมาก่อน พวกคอมพิวเตอร์ที่เอามาใช้ที่นั่นนะ ละอย่างบุคลากรเราก็ออกเงินจ้างไปก่อน เพราะว่ากว่าเงินจะมากกว่าจะอะไร เกือบเป็นปียังไม่มาเลย กว่าที่ตั้งพรรคใหญ่มานะ ช่วงตั้งสาขา 4-5 เดือนแรกยังไม่มาเลยนะ งบประมาณค่าเช่าอะไรแบบนี้ ความรวดเร็วในการโอนงบประมาณมาให้เราหรือให้เพียงพอด้วย ต้องการให้เพียงพอและรวดเร็ว...” (สัมภาษณ์ ธงชัย ศิริพัฒนานุกุลชัย 3 กุมภาพันธ์ 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าการเงินในการบริหารสาขาพรรคเป็นปัญหาในระดับหนึ่ง แต่ด้วยสำนักงานสาขาพรรคส่วนใหญ่เป็นของประธานสาขาพรรคเอง ประกอบกับมีความสามารถในการจัดหาอุปกรณ์สำนักงาน และคนรอบข้างประธานสาขาพรรคที่จะทำงานเอกสารได้โดยการไหว้วาน หรือให้ค่าจ้างเพียงเล็กน้อย ปัญหาการเงินจึงน่าจะส่งผลเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ มากกว่าการที่จะใช้เงินมาบริหารสาขาพรรค

โดยสรุปแล้วพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเป็นพรรคขนาดเล็ก ขีดอุดมการณ์เป็นหลักทำให้เงินส่วนใหญ่จึงได้มาจากการบริจาค ไม่ได้มาจากนายทุนที่หวังผลทางการเมือง และงบประมาณที่น้อยส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของทางพรรค และสาขาพรรคดำเนินได้เพียงตามกฎหมายเพราะทุกอย่างต้องมีค่าใช้จ่าย และยังมีปัญหาเรื่องความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณจนทำให้บางสาขาพรรคต้องแก้ไขโดยการสำรองจ่ายไปก่อน ซึ่งในระยะยาวก็จะเป็นปัญหาสะสมต่อไป โดยในส่วนของสาขาพรรคการเงินอาจจะเป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อเรื่องของการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองมากกว่าปัญหาในเรื่องของการบริหารสาขาพรรค เนื่องจากแต่ละสาขาพรรคค่อนข้างมีความพร้อมเรื่องสำนักงาน และบุคลากรที่พอจะทำงานได้

1.2 บุคลากร

พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเป็นพรรคเล็กและเพิ่งจัดตั้งได้ไม่นาน ความรู้ความเข้าใจในเรื่องระเบียบต่าง ๆ จึงไม่สามารถผู้พรรคใหญ่ที่จัดตั้งมาก่อนได้ รวมถึงเรื่องบุคลากร

ของทางพรรคซึ่งส่วนใหญ่ทำงานเกี่ยวกับด้านป่าไม้ จึงขาดนักกฎหมายที่จำเป็นกับงานเรื่องพรรคการเมือง ในส่วนปัญหาเรื่องบุคลากรในส่วนของสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าที่สำคัญอีกอย่างคือ ความหลากหลายของบุคลากร ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...ปัญหาคือเราไม่ค่อยรู้ระเบียบ เสร็จแล้วก็นักกฎหมายก็ไม่ค่อยมีนะ นักกฎหมายพรรคเราเป็นพวกป่าไม้ทั้งนั้น ชำนาญเฉพาะทางไม่ได้จบกฎหมาย ไม่เหมือนพรรคประชาธิปัตย์ เหมือนพรรคอะไรที่มีนักกฎหมายเต็มไปหมด หัวหอมโอเคอยู่แล้ว ระเบียบเค้าไม่กลัวหรือตีความสู้กันได้ ขนาดจ่ายสองหมื่น เขียนเช็คยังรอดตัวเลข ถ้าพรรคเราไม่ได้เลย เพราะเราไม่ได้รู้กฎหมาย ระเบียบมันเยอะ...” (สัมภาษณ์ วีระพล สุทธิพรพลางกุล 17 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ตัวดำเนินกิจกรรมของสาขา สาขาที่บริหารเหมือนเดียวกับสำนักงานใหญ่ คือต้องมีประธานสาขา มีเลขานุการ เหมือนกันหมดเลยนะครับ ตามกฎหมายเลย และก็จะต้องมีการเลือกตั้งแบบเดียวกันกับการเลือกตั้งผู้บริหารของพรรคสำนักงานใหญ่ของพรรค พวกผมก็ได้ลงไปทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ทีนี้ในสาขาคิดว่าวามันแคบ พวกที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายมันไม่ค่อยมีเท่าไร...” (สัมภาษณ์ ธิติ กนกทวีฐากร 17 กุมภาพันธ์ 2558)

โดยสรุปแล้วปัญหาเรื่องบุคลากรของพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย คือ การที่ขาดนักกฎหมายซึ่งจำเป็นต่องานพรรคการเมืองที่มีกฎระเบียบที่ค่อนข้างมาก ซึ่งนักกฎหมายของพรรคทำงานป่าไม้มาก่อนทั้งนั้น ส่วนในสาขาพรรคปัญหาที่คือขาดความหลากหลายของบุคลากรในสาขาพรรค

1.3 การบริหาร และการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกฎหมาย

พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยได้ก่อตั้งและได้ดำเนินการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายได้กำหนดมาแล้ว อุปสรรคที่สำคัญคือ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติตามนั้นมีขั้นตอนมาก และมีรายละเอียดมาก ประกอบกับการที่เป็นพรรคที่จัดตั้งใหม่ทำให้เป็นอุปสรรคอย่างมากที่จะปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...คือ ความจริงปี 50 คือเราพรรคใหม่ เสร็จปีบั้นนี้ เราดำเนินการทางการเมืองมาสองปี ไข่ม้อยครับ ตอนนี้เราเดินตามพรรคการเมือง ดำเนินตามพรรคการเมือง ถามว่ามันมีอุปสรรคมั้ย ดำเนินตามพรรคการเมือง ต้องดำเนินตามขั้นตอนยาว ขั้นตอนยาวมาก คุณทำอะไรนิดๆหน่อยๆ ไม่ได้เลย คือ ทุกอย่าง ค่าใช้จ่ายในการหาเสียง ถูกบีบ คนละเท่าไร ยังไงๆ คุณต้องทำแบบ ระเบียบมันยิบ ระเบียบมันยิบมาก ค่าใช้จ่ายในการหาเสียง ค่าใช้จ่ายภายในพรรคอะไรแบบนี้ ละเอียดยิบมาก นะครับ สมมติผ่านการเลือกตั้งมาแล้ว คุณจะลงเลือกตั้งคุณต้องเปิดบัญชี เปิดบัญชีเฉพาะ แล้วก็เบิกจากเฉพาะอันนี้ กำเงินสดมาห้ามเกิน เพราะมันจะมีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพราะฉะนั้นที่เป็นอุปสรรคกับพรรคการเมืองก็คือ ระเบียบมันเยอะ ขั้นตอนเยอะ รายงานเยอะมาก เหมือนพุดง่าย ๆ คือทุกบาททุกสตางค์คุณจะต้องรายงานที่ใช้ กระทั่งเงินบริจาคคุณก็ต้องรายงาน

ใครจะมาบริจาค ใครจะทำอะไร นะครับ ระเบียบค่อนข้างเยอะ ถามว่าเป็นอุปสรรคมั้ยเป็นอุปสรรคแน่ เพราะพรรคใหม่ ๆ การรู้ระเบียบมันน้อยนะครับ พรรคใหญ่นี้เค้าทำมานานแล้วเค้ารู้ สบาย แต่พรรคเล็กเราไม่รู้ระเบียบ...” (สัมภาษณ์ วีระพล สุทธิพรพลางกุล 17 กุมภาพันธ์ 2558)

และสืบเนื่องจากปัญหาทางการเงินที่ไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างมีอุปสรรค ทั้งเรื่องการจัดประชุม การหาสมาชิก การหาเสียงต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินแบบมีข้อจำกัด หรือ ดำเนินการได้เพียงดำรงขั้นต่ำทางกฎหมาย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอต่อไปนี้

“...คือเราก็พยายามทำตามระเบียบ คือทำตามขั้นต่ำสุดรู้มัย อย่างเช่นเค้าบอกว่าต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 250 คน ภายใน 1 ปี อย่างน้อยเราก็จะมีประมาณ 250 คนภายใน 1 ปี ถ้าเรามากกว่านี้ 1000 2000 3000 มันมีค่าใช้จ่ายไง เพราะว่าเราเชิญเค้ามาประชุม 2000 คน กับ 250 คน ที่เราต้องเลี้ยงข้าว เลี้ยงอาหาร เราต้องออกประมาณครึ่งหนึ่ง เราเลยต้องทำขั้นต่ำเพราะว่าเราเป็นพรรคเล็ก ที่ไม่ค่อยมีเงิน...บางอย่างคือเราทำให้ถูกกฎหมาย แต่ก็ดูด้านการประหยัดด้วย เพราะว่ารายได้เราน้อยไง แทบไม่มี มันต้องใช้เงินเยอะ...” (สัมภาษณ์ สันติ เฟื่องกระแสน 3 กุมภาพันธ์ 2558)

ส่วนปัญหาที่สำคัญของสาขาพรรคอีกอย่างหนึ่ง คือ การไปกระทบกระทั่งกับพรรคการเมืองที่มีอิทธิพลในพื้นที่เดิม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมาเสนอต่อไปนี้

“...ปัญหาก็มีบ้างเช่นว่า ในพื้นที่ก็มีคู่แข่งพรรคการเมืองเดิมที่เค้าเป็นเจ้าของพื้นที่อยู่ ในการหาสมาชิก เวลาเราไปหาสมาชิกอาจจะมีการกระทบกระทั่งกัน หาเสียงรื้อว่าการหาสมาชิกนะครับ กกต.ควรจะต้องลงมาดูแล...” (สัมภาษณ์ มงคล อุเงิน 17 มกราคม 2558)

โดยสรุปแล้วพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย และสาขาพรรค มีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการบริหารและดำเนินงานคือ การยากที่จะปฏิบัติตามระเบียบได้ครบถ้วนเนื่องจากข้อกฎหมายและระเบียบที่มาก และละเอียดซึ่งจะเป็นปัญหาอย่างมากกับพรรคที่จัดขึ้นใหม่ ส่วนผลกระทบที่มาจากปัญหาเรื่องการเงินก็ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของทางพรรคกระทำไม่ได้เต็มที่ ส่วนปัญหาของสาขาพรรคที่สำคัญของสาขาพรรคอีกอย่างคือ การหาสมาชิกและหาเสียง ซึ่งอาจจะมีผลกระทบกระทั่งกับพรรคเจ้าของพื้นที่เดิมได้

2. พรรคประชาธิปไตยใหม่

2.1 การเงิน

พรรคประชาธิปไตยใหม่เป็นพรรคขนาดเล็กแม้จะมีส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎร แต่มีความเห็นว่าเงินในการสนับสนุนให้กับทางพรรคหรือสาขาพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2550 ไม่เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับทางพรรคและสาขาพรรคการเมืองขนาดเล็ก ยกตัวอย่างเช่น การช่วยเหลือเรื่องค่าเช่าสำนักงานที่งบประมาณที่ได้

กับการใช้จ่ายจริงไม่สัมพันธ์กันอย่างมาก การรับบริจาคมีกำหนดตายตัวว่าไม่เกิน 10 ล้านบาท และการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้บริจคน้อยเกินไปทำให้ไม่จูงใจที่จะมีผู้มาบริจาคให้พรรคการเมือง เป็นต้น และปัญหาด้านการเงินยังส่งผลถึงการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของทางพรรค และสาขาพรรค เพราะ สาขาพรรคนั้นกระจายอยู่ในแต่ละภาค ซึ่งการเดินทางและการจัดกิจกรรมค่าใช้จ่ายย่อมต้องมาก แต่ทางพรรคได้รับเงินในจำนวนที่ไม่เพียงพออย่างมาก อีกทั้งการเบิกจ่ายเงินเป็นเรื่องที่ลำบากมาก เกือบทุกครั้งต้องสำรองจ่ายไปก่อน และเมื่อเบิก บางครั้งก็ไม่ได้ทั้งหมดเพราะว่า บางครั้งทางคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความเห็นว่า ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของเขา ในส่วนของสาขาพรรค พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาตรา 26 จะมีหลักเกณฑ์เรื่องสำนักงาน ว่าต้องมีรายละเอียดปลีกย่อยใดจะทำให้สำนักงานของสาขาพรรคนั้นผ่านเกณฑ์จึงจะมีสิทธิรับเงินสนับสนุน แต่ด้วยปัญหาเรื่องการเงินของพรรคขนาดเล็กที่มีจำกัดจึงส่งผลให้สาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ผ่านเกณฑ์เพียง 2 สาขา จาก 6 สาขา เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณที่จะเช่าสถานที่ หรือจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถผ่านเกณฑ์ได้ โดยในสาขาพรรคจังหวัดลำปางได้ให้ความเห็นว่า แนวทางที่จะแก้ไขปัญหานี้ควรจะให้เงินมาเพื่อจัดหา และพัฒนามาก่อน จึงจะสามารถจัดตั้งสำนักงานได้สำเร็จ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...ปัญหางบประมาณของปี 50 ก็คือ การจัดสรรแต่ละปีมันได้น้อย อย่างเช่นค่าเช่าสำนักงาน ปี 56 ให้เรา 5000 แต่เราเช่าเดือนละ 70000 เสร็จแล้วก็การรับบริจาคอย่างนี้ก็กำหนดตายตัวว่ารับบริจาคได้ไม่เกิน 10 ล้าน เกินนี้ไม่ได้ถือว่าผิดกฎหมาย โคนยุบพรรค โดยฟ้องโคนปรับ ทางปกครอง ทีนี้ก็คือเราในความรู้สึกก็อยากจะให้ใครก็ได้มาบริจาคให้พรรคการเมืองโดยไม่จำกัด แล้วก็บริจาคแบบเปิดเผยไปเลย ไม่ต้องมากำหนดว่าต้อง 10 ล้าน เกิน 10 ล้านไม่ได้ ทีนี้บริจาคมา 5 แสนบาท ลดหย่อนภาษีมาได้ 5 พัน อยากจะให้เขาได้ลดหย่อนภาษีได้มากกว่านี้หน่อย ไข่ม้อย คนเขาถึงอยากจะมาบริจาคให้พรรคการเมือง ไม่ใช่ว่าบริจาค 5 แสน ลดหย่อนได้แค่ 5 พัน คือให้มันลดหย่อนได้มากขึ้น ทีนี้ค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภค ทั้งหมด ตามกฎหมายคือให้กำหนดลงไปว่าเท่านี้ แต่ว่าพรรคการเมืองจ่ายมากกว่า เราก็อยากจะให้จ่ายไปตามความเป็นจริง...” (สัมภาษณ์ แพงศรี พิจารณ์ 31 ตุลาคม 2558)

“...ทีนี้ที่จัดกิจกรรม กิจกรรมที่สนับสนุนของพรรคนี้ กำหนดให้เราปีหนึ่ง 200,980 บาท ซึ่งก็เหมือนที่ท่านไปแต่ละสาขามันอยู่ไกลกันมัย ที่จะไปประชุมสัมมนา สองแสน มันจะพอมัย ไหนจะพาหนะ ค่ารถ ค่าห้องอีก ค่าประชุมเบี้ยเลี้ยงลูกน้องอีก พอมัย มันไม่พอ ทั้งปี 200,980 บาท ยังไงก็ไม่พอจากเหนือลงใต้ มันจะไปพอที่ไหนงบประมาณ ก็เลยให้พรรคการเมืองนั้นเดินไม่ได้ พอเดินไม่ได้หมดอายุตามกฎหมายมาตรา 81 ก็จะไม่โดยยุบ หัวหน้าพรรคก็โดนฟ้อง มี

คดีอาญา คดีแพ่ง...ที่นี้การเบิกจ่ายเงินก็ไม่ใช่ง่าย ๆ นะ ต้องสำรองจ่ายอีก และการเบิกย้อนหลังก็ยากมาก ยากมากกว่าจะได้คืน สมมติว่าเราสำรองจ่ายไป 7 แสน ให้เรามาคืน 3 แสน แล้ว 4 แสนที่เราจ่ายไปหละก็ไม่ให้เรา และถ้าเขาตรวจเช็คใบเสร็จ ไม่ตามวัตถุประสงค์เขาก็เรียกเงินคืนอันนี้ก็คือ ปี50 มีผลมากเลย...” (สัมภาษณ์ แพงศรี พิจารณ์ 31 ตุลาคม 2558)

“...ผมว่าถ้าเกิดแนวทางแก้ไขปัญหาในอนาคต ถ้าเกิดพรรคขนาดเล็ก คือให้เงินมาก่อน ในการจัดตั้งอุปกรณ์สำนักงาน จะสามารถจัดตั้งได้ ถ้าอย่างนั้นมันก็จะเหมือนกับมันไม่แข็งแรง ไข้ใหม่ครับ คือเลือกกันมาก็จริง ให้ครบตามมาตรา 26 อย่างเดียว คือทั้งประเทศให้ครบ 4 ภาค ไข้ใหม่ แต่ที่นี้เมื่อเขาผ่านปั๊บ เหมือนกับที่ที่เรา ไข้ใหม่ เขาก็ที่เราไป ก็ถือว่าเราก็เข้าใจว่าเราเป็นพรรคขนาดเล็กที่ไม่มีเงินมาสนับสนุนจากกลุ่มทุนต่าง ๆ นี่ก็เป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกต. 100 บาทมันก็น้อย เพราะว่าเป็นพรรคขนาดเล็ก ไม่เหมือนพรรคขนาดใหญ่ที่เขาได้เงินสนับสนุนจากกลุ่มทุนเอง แล้วก็จากผู้สนับสนุนในช่องเสี่ยภาษี...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุพันธ์ 29 กันยายน 2558)

จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าในส่วนของสาขาพรรค ปัญหาการเงินส่งผลถึงการบริหารจัดการอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น สาขาลำปาง ไม่มีสำนักงานและเจ้าหน้าที่ดูแลสาขาพรรค จังหวัดชัยภูมิมีคอมพิวเตอร์ที่สภาพไม่พร้อมใช้งาน และจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมได้ทราบว่าทางสาขาพรรคไม่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่มากระยะหนึ่งแล้ว

โดยสรุปแล้วปัญหาทางการเงินของพรรคประชาธิปไตยใหม่ที่ส่งผลมาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 ก็คือ เงินสนับสนุนพรรคการเมือง ไม่เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายที่เป็นจริง การที่กฎหมายระบุจำนวนเงินสูงสุดที่ควรได้รับบริจาค และการที่ให้ลดหย่อนภาษีกับผู้บริจาคให้พรรคการเมืองน้อยเกินไปจนไม่เป็นการจูงใจให้มีความต้องการมาบริจาค และการเบิกจ่ายเงินกับทางคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นล่าช้า และมีระเบียบมาก ต้องสำรองจ่ายก่อนและบางครั้งได้เงินคืนมาเท่าที่เสียไป ในส่วนของสาขาพรรคจากปัญหาด้านงบประมาณทำให้ไม่สามารถจัดตั้งสำนักงานเพื่อที่จะผ่านการตรวจตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้ได้รับเงินสนับสนุนได้ ซึ่งสาขาพรรคการเมืองเห็นว่าควรจะให้เงินมาสนับสนุนการจัดตั้ง และจัดหาอุปกรณ์ต่างๆก่อน สาขาพรรคถึงจะจัดตั้งได้สำเร็จ

2.2 บุคลากร

จากการศึกษาปัญหาเรื่องบุคลากรของพรรคประชาธิปไตยใหม่พบว่า มีปัญหาตั้งแต่การสรรหาเจ้าหน้าที่ที่จะมาทำงานด้านนี้ ซึ่งตามกฎหมายจะมีเจ้าหน้าที่อยู่ 2 ส่วน คือเจ้าหน้าที่ธุรการ และเจ้าหน้าที่บัญชี ซึ่งการสรรหาที่ทำได้ยากเพราะว่า ทางคณะกรรมการการเลือกตั้งสนับสนุนเงินค่าจ้างเพียง 11,680 บาท ซึ่งน้อยกว่ากฎหมายแรงงานที่ควรจะได้ จึงต้อง

แก้ไขโดยการต้องจ้างญาติมาดำเนินการให้ ยิ่งในส่วนของสาขาพรรคปัญหาเรื่องบุคลากรที่จะมาทำงานยังมีมาก เนื่องจากสมาชิกพรรคส่วนใหญ่ในสาขาพรรคก็คือชาวบ้าน จึงยากที่จะดำเนินการเอกสารต่าง ๆ ได้แบบถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

“...บุคลากร ขนาดสำนักงานใหญ่ ผอ.นี่เงินเดือนไม่มีนะ มีแต่เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ก็มีให้แค่ 2 อัตรา ก็คือการเงินการบัญชี แล้วให้ก็ไม่ให้ตามกฎหมายแรงงาน ให้ 11,680 บาท ละคร จะมาทำ ก็ต้องจ้างลูกหลานมาทำ ก็เลยเสนอ ไปว่ากฎหมายนี้ต้องแก้ วุฒินึงก็คือ วุฒิสภาการทั่วไป วุฒิปริญญาตรี 11,680 เหมือนกัน เด็กมันก็ต้องมีค่าเช่าห้อง ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ มันจะไปพออะไร ขนาดตามกฎหมายแรงงานยังไม่ให้เขาเลย อันนี้คือปัญหาของพรบ.นี้ มันต้องแก้ไข...” (สัมภาษณ์ แพงศรี พิจารณ์ 31 ตุลาคม 2558)

“... คืออย่างน้องจบมานี่นะ ถ้าไม่ได้เงินเขาจะอยู่มัย เขาจบมา ป.ตรี เขาต้องมีอะไรทำไหมมัย ขนาดสำนักงานผมยังไม่มีต้องเอาที่บ้านนะ...” (สัมภาษณ์ สุรทิน พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

“... อันนี้ก็มีปัญหา มาก เพราะว่าบางคน ขอโทษนะครับกรรมการบริหารสาขาพรรคคือชาวบ้าน ผมก็ชาวบ้านเต็มอัตราศึกแล้วตอนนี้ เมื่อก่อนเป็นพนักงานราชการครู แต่ผมลาออกแล้วตอนนี้ ชาวบ้านราษฎรเต็มขั้นบางคนก็จะไม่มีความรู้ในเรื่องของการจัดทำบัญชีของ กกต.หลักฐานที่เขาเรียกในหัวมุ่มต่าง ๆ ความจริงน่าจะมีไกด์ไลน์ให้ด้วยนะ งานเอกสารทุกอย่างอยู่กับผมหมด ทั้งหมดแหละ คือบางท่านเราก็ไม่ได้ดูถูกความรู้เขาหรอกนะ ความถนัดในเรื่องของงานเอกสารมันจะไปสู่คนที่รู้ได้อย่างไร เราก็ต้องมีงบที่ไปจ้างเจ้าหน้าที่มาผมว่า...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุพันธ์ 29 กันยายน 2558)

โดยสรุปแล้วปัญหาด้านบุคลากรของพรรคประชาธิปัตย์ใหม่เริ่มตั้งแต่การสรรหาเจ้าหน้าที่มาทำงานทั้งธุรการ และบัญชี เนื่องจากเงินที่สนับสนุนจากคณะกรรมการการเลือกตั้งต่ำกว่าเงินค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายแรงงานจึงหาบุคลากรที่จะทำให้ยาก ส่วนปัญหาบุคลากรในสาขาอย่างมากเนื่องจากสมาชิกในสาขาส่วนใหญ่เป็นชาวบ้าน ที่ไม่มีความถนัดเรื่องเอกสาร ประกอบกับสาขาพรรคไม่มีงบประมาณที่จะไปจ้างผู้มีความเชี่ยวชาญมาดำเนินการได้

2.3 สำนักงาน

จากการศึกษา และลงพื้นที่ ในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ มีปัญหาอย่างมากในเรื่องของสำนักงาน เพราะตั้งแต่ตั้งพรรค และสาขาพรรคมาแล้วนั้น มีสาขาพรรคเพียงสองสาขาที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่จะได้รับเงินช่วยเหลือจากคณะกรรมการการเลือกตั้งในเรื่องของค่าเช่าสำนักงาน คือ สาขาจังหวัดมุกดาหารและสาขาจังหวัดกระบี่ นอกจากนั้นไม่ผ่านเกณฑ์เลย

เพราะสืบเนื่องมาจากปัญหาด้านการเงินและบุคลากรตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น และด้วยข้อกำหนดที่สำนักงานที่จะต้องผ่านการประเมินจะต้องมีรายละเอียดค่อนข้างมาก เช่น ต้องแยกจากตัวบ้าน ต้องมีอุปกรณ์สำนักงานพร้อม เป็นต้น จึงทำให้เป็นการยากที่สาขาพรรคจะผ่านการประเมินตามกฎหมาย และด้วยมุมมองของสาขาพรรคในเรื่องของสำนักงานระหว่าง คณะกรรมการการเลือกตั้ง และ ทางพรรคเองมีมุมมองที่ต่างกัน กล่าวคือ ทางคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องการให้มีสำนักงานพร้อมอุปกรณ์และบุคลากร แต่ทางพรรคเห็นว่างานการเมืองจะมุ่งเน้นแต่เรื่องพวกนี้ไม่ได้ จริง ๆ มันคืองานที่ต้องการคนเสียสละทางคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมาดูแล อำนาจความสะดวกในการทำงานของสาขาพรรคด้วยซ้ำ ในส่วนสาขาพรรคที่ยังไม่ผ่านการประเมินในมาตรา 26 นั้น มีปัญหาเรื่องสำนักงานมาก สาขาพรรคลำดับที่ 2 จังหวัดลำปางก็เป็นอีกหนึ่งสาขาพรรคที่ไม่มีสำนักงานในปัจจุบัน เพราะเหตุผลคือ ไม่ได้รับเงินสนับสนุน จึงไม่มีวัสดุอุปกรณ์ และสินทรัพย์ต่าง ๆ ทำให้การดำเนินงานเพื่อจะผ่านการประเมินหรือการส่งเอกสารบัญชีหนี้สินต่าง ๆ ทำไม่ได้เลย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...ปัญหาก็คือ ให้ค่าเช่าสำนักงานเดือนละ 2 พัน พอปี 57 ขึ้นมาให้ 3 พัน แปปเดียวทหารก็ปฏิวัติ มันจะไปพออะไรค่าเช่า ค่าเจ้าหน้าที่ก็ไม่พอแล้ว ใครจะมานั่งทำกันสำนักงาน 3 พันบาท ค่าเช่าสำนักงาน ค่าน้ำ ค่าไฟ ไม่พอนี้คือปัญหา ที่ที่บ้านประธานสาขาเหมือนอย่างเช่น กรุงเทพฯ บ้านมันไม่เหมาะสม ฐานะไม่ได้หน้อยมันก็ไม่ผ่าน อย่างเช่นชัยภูมิเขาก็ไปประเมิน ก็เกือบจะผ่านละ ก็มาปฏิวัติ ก็คือในสาขาของเรา 6 สาขานี้ อนุมัติได้เงินของกกต.เป็นค่าเช่าสำนักงานแค่เพียง 2 สาขาเท่านั้นเอง คือสาขามุกดาหารกับกระบี่ นอกนั้นยังไม่ผ่านเลย เป็นปัญหา มาก 2 พันไม่พอดูสภาพเขาสี จะเอาเขามาพัฒนาซื้อคอมพิวเตอร์ ซื้อกระดาษมาส่งรายงานมา สำนักงานใหญ่เขายังไม่มีงบเลย ที่ชัยภูมิต้องเอาคอมพิวเตอร์จากที่นี้ไปให้นะ โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ยิ่งลำบากมากเลย สำนักงานเท่ารู่หนู ที่นอน ที่กิน ที่นั่ง อยู่ตรงนั้นเลย ไม่ผ่าน ที่ผ่านต้องมีคอมพิวเตอร์ มีเก้าอี้ มีแฟ้ม มีที่นั่งประชุม มีโต๊ะมีเก้าอี้ ประมาณนั้น อันนั้นมันจะตั้งได้อย่างไร ตรงที่เตียงนอนเขาก็เต็มแล้ว นี่ปัญหาของสาขาเป็นแบบนี้ แล้วจะให้เราไปเช่าสาขาให้ แล้วจะมีใครจะไปนั่งประจำถ้าไม่ใช่บ้านของเขา แค่ 3 พัน มันจะพออะไรละ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเช่ายังไม่พอเลย แล้วจะให้เขาไปนั่งเฝ้าสำนักงาน เขาจะไปนั่งเฝ้าได้อย่างไร ปากท้องเขาก็มี หน้าที่การงานเขาก็ต้องทำกิน เลี้ยงชีวิตเขาไปวัน ๆ แต่อย่างเช่นมุกดาหารเขาก็เอาบ้านเขา แต่ต้องแยกออกมา ไม่ใช่อยู่ในตัวบ้านนะ ต้องแยกออกมาเป็นสัดส่วนแบบนี้ต่างหาก แคมพรบ.ปี 50 ต้องแยกน้ำไฟอีกนะ อันนั้นคือบ้าน อันนี้คือสำนักงานต้องแยกน้ำแยกไฟ ถึงจะให้ ไม่ใช่มาอยู่ในบ้านแบบนั้นไม่ได้ เป็นทั้งบ้านเป็นทั้งสำนักงานไม่ได้ต้องแยกต่างหาก ที่นี้มุกดาหารก็เลยต้องมากันห้อง กันห้องไปข้างหน้าบ้านอยู่ด้านข้าง แต่ที่กระบี่เขามีบ้านอยู่หลังหนึ่งเขามีบ้านสองหลัง อีกหลังหนึ่งก็เลยยกให้

สำนักงาน หลังหนึ่งตัวเองอยู่ประมาณนั้นถึงจะได้ นี่แหละคือปัญหา ปัญหามันมีมากมาย ควรจะแก้ไขพรบ.ปี 50 นี้...” (สัมภาษณ์ แพงศรี พิจารณ์ 31 ตุลาคม 2558)

“...คือผมจะใช้บ้านคนนี้เป็นสำนักงานลักษณะนั้น เอาสักห้องหนึ่งลักษณะนั้น อย่างชัยภูมิก็เอาสักห้องหนึ่ง ขึ้นป้ายสาขาไว้ลักษณะนั้น กกต.จะไปตรวจมันก็ลำบากนะ พูดตรง ๆ กกต.มองพรรคเป็นสำนักงาน มองสาขาพรรคเป็นสำนักงาน ไม่ได้มองว่าเป็นคนเสียสละนะ จริง ๆ การทำงานทางการเมืองต้องเสียสละนะ...” (สัมภาษณ์ สุรทิน พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

“...ตอนนั้นเรายังไม่ผ่านตามมาตรา 26 ก่อนที่จะมีการรัฐประหาร ยังไม่ผ่าน เราเลยไม่ได้รับการสนับสนุนตรงนี้ มีแต่ตั้งกรรมการ ดำเนินการบริหาร แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ วัสดุสำนักงาน สินทรัพย์ก็ยังมีเลย เวลา กกต.มาประเมิน เขาก็บอกให้ทำบัญชีหนี้สิน บัญชีรายรับ รายจ่าย และบัญชีพัสดุ แต่เราก็ยังทำไม่ได้...” (สัมภาษณ์ สิทธิพันธ์ สุรินทร์พันธุ์ วันที่ 29 กันยายน 2558)

โดยสรุปแล้วปัญหาเรื่องสำนักงานของสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ มีสาเหตุมาจากการที่สาขาของพรรคหกสาขาผ่านเกณฑ์การพิจารณาได้รับเงินช่วยเหลือเรื่องค่าเช่าสำนักงานเพียง 2 สาขา จาก 6 สาขา เนื่องด้วยปัญหาสืบเนื่องเรื่องสภาพทางกายภาพของสาขาพรรคเองและด้วยปัญหาสืบเนื่องในการเงิน ที่ไม่สามารถจะจัดให้มีสำนักงานที่สามารถผ่านการประเมินได้ ผิดกับระเบียบในการประเมินนั้นละเอียด และไม่เอื้อกับสาขาพรรคการเมืองขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณและบุคลากรที่จะจัดตั้งสำนักงานให้ผ่านการประเมินได้

2.4 การบริหารและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกฎหมาย

จากการศึกษาปัญหาเรื่องการบริหารและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคประชาธิปไตยใหม่ และสาขาพรรคพบว่า ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากปัญหาในเรื่องบุคลากรและสำนักงาน ส่งผลถึงเรื่องการบริหารและการดำเนินกิจการของพรรคอย่างมาก กล่าวคือบุคลากรในสาขาพรรคส่วนใหญ่เป็นเพียงชาวบ้านที่ไม่มีความรู้ประกอบกับอุปกรณ์สำนักงานที่ไม่มีความพร้อม การดำเนินงานและบริหารงานที่ทางคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องการ และค่อนข้างเน้นหนักในเรื่องของเอกสารและกฎระเบียบที่ค่อนข้างละเอียดทางสาขาพรรคย่อมกระทำได้ยากทางพรรคสำนักงานใหญ่ต้องแก้ไขโดยต้องไปสรรหาบุคลากรมาให้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“... มีปัญหาคือว่า พวกกันตรง ๆ กกต.เน้นเรื่องเทคโนโลยี ต้องมีคอมพิวเตอร์ ต้องมีเครื่องถ่าย เราจะมีที่ไหนแหละ ชัยภูมิ คนมาเป็นกรรมการก็จบ ป.4 ไม่ก็จบ ป.6 ด้วยซ้ำ กกต.ก็ต้องการอย่างนั้นอย่างนี้ ปัญหาเกิดแน่ ทางพรรคใหญ่เลยต้องลงไปจัดการให้ ไปช่วยหากคนเก่ง ๆ

มาให้...การดำเนินงานแบบเซ็ดแบบสำนักงานเรามีปัญหาแน่นอน...” (สัมภาษณ์ สุรทิน พิจารณ์ 14 กันยายน 2558)

ปัญหาในเรื่องการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ใหม่อีกด้านที่สำคัญ คือ การไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามโครงการที่ต้องการของพรรคได้ เช่น การนำเสนอ นโยบายต่าง ๆ ของทางพรรคก็ทำไม่ได้ สิ่งที่น่าเสนอต่าง ๆ ต้องเป็นเรื่องที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดเท่านั้น ด้านนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งไว้ก็ไม่สามารถรับเงินสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ หรือแม้ว่าได้เงินสนับสนุนมาแล้วอาจจะถูกเรียกคืนได้ในภายหลัง และการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ที่มีค่าใช้จ่ายทางพรรคต้องสำรองจ่ายเงินไปก่อน แต่เมื่อทำการขอเบิกเงินย้อนหลังก็ไม่ได้คืนตามจำนวน เพราะ ถูกอ้างว่าการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองนั้นไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกกต. ดังคำสัมภาษณ์

“...ทีนี้โครงการแต่ละ โครงการที่สนับสนุนให้พวกเราทำ ให้พรรคการเมืองทำ ซึ่งรธน.ปี 50 เป็นผู้กำหนดให้เราทำ ต้องอย่างนี้นะ ประชุมกิจกรรม หรือไม่ก็ให้ความรู้ประชาชน ตามนโยบายนี้นะ ประชาธิปัตย์ยังงี้ ๆ เราจะเอานโยบายของเรานี้ไปทำยุทธศาสตร์ในการสัมมนา ก็ไม่ได้ เขากำหนดลงไปเลยว่าต้องประชาธิปัตย์ไทย หรือว่าการเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิยังงี้ให้เรา ไปปณธรงค์เรื่องนี้ ให้เราจัดสัมมนาในเรื่องนี้ ซึ่งเราจะเอานโยบายของเรามาทำเป็นอย่างไรอย่างนี้ ไม่ได้ เวลานั้นเขาก็จะไปนั่งดูเรา เวลาเราสัมมนาว่าหัวข้อเป็นไปตามที่เขากำหนดมัย เราทำกิจกรรม ตามที่เขากำหนดมัยไม่อย่างนั้นจะเรียกเงินคืน ถ้าไม่ตามกกต.หรือตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมาย กำหนด เขาเรียกเงินคืนหรือไม่ทำตามที่วัตถุประสงค์กำหนด ใช้เงินผิดเป้าหมายไม่ได้ อย่างเช่นเขา ให้ประชุมในเรื่องนี้ ไปประชุมในเรื่องอื่นไม่ได้ ก็คือแทนที่เราจะทำตามวัตถุประสงค์ของพรรคก็ไม่ได้ ต้องทำตามพรบ.ปี 50 ปรับอย่างเดียวถ้าเราทำผิด ทีนี้การเบิกจ่ายเงินก็ไม่ใช่ง่าย ๆ นะ ต้องสำรองจ่ายอีก และการเบิกย้อนหลังก็ยากมาก ยากมากกว่าจะได้คืน สมมติว่าเราสำรองจ่ายไป 7 แสน ให้เรามาคืน 3 แสน แล้ว 4 แสนที่เราจ่ายไปหลังก็ไม่ให้เรา และถ้าเขาตรวจเช็คใบเสร็จ ไม่ตามวัตถุประสงค์เขาก็เรียกเงินคืนอันนี้ก็คือ ปี50 มีผลมากเลย...” (สัมภาษณ์ แพงศรี พิจารณ์ 31 ตุลาคม 2558)

ส่วนในระดับสาขาพรรคปัญหาการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่สาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ สาขาจังหวัดเมืองลำปาง ประสบคือ การที่ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ให้ความสำคัญกับพรรคใหญ่มากกว่า จนไม่ให้ความสำคัญกับพรรคเล็ก เหมือนลักษณะในการไปแย่งฐานเสียงของทางพรรคใหญ่ และยังมีปัญหาอีกเรื่องคือ ในเรื่องการหาเสียงแม้ว่ากฎหมายจะมีการกำหนดจำนวนเงินในเรื่องการหาเสียง แต่พรรคใหญ่สามารถทำป้ายหาเสียงได้มากกว่า อีกทั้งยังมีเงินทุน

มากกว่า จึงดูเหมือนว่ามีความได้เปรียบในการแข่งขันมากกว่า ทำให้สาขาของพรรคไม่สามารถจูงใจให้คนมาสมัครกับทางพรรคได้ ดังคำสัมภาษณ์

“... เรื่องของหัวหน้าคณะของนักการเมืองท้องถิ่นเอง และระดับหัวหน้าคณะของกลุ่มของพรรคขนาดใหญ่ซึ่งเขาจะไม่ให้ความสนใจ นี่คือปัญหาหนึ่งในการดำเนินกิจกรรม บางครั้ง คือ ผู้นำในท้องถิ่นเขาศึกฝึในพรรคที่เป็นพรรคใหญ่ เขาไม่ให้ความสำคัญกับพรรคเรา บางครั้งเหมือนกับว่าเราไปแย่งฐานเสียงเขา ...” (สัมภาษณ์ สิทินันท์ สุนันทพงษ์ 29 กันยายน 2558)

“... ในข้อกฎหมายขอเสนอแบบนี้ว่าเรื่องของพรรคการเมืองเลือกตั้ง เรื่องความเข้มงวดในการหาเสียง ป้ายหาเสียงพรรคขนาดใหญ่เขามีทุนเยอะ เขาก็สร้างได้เยอะ เรากำหนดเท่านั้นด้านหน้าเท่ากัน เขาสร้างมากกว่าเราอีก แล้วพรรคการเมืองเล็กอย่างเราละไม่ได้รับการสนับสนุนป้ายหาเสียง ก็ต้องลงทุนเองหมด อย่างผมไปคัดเลือกผู้สมัครลง ไปทาบทามลง เขากลับตรงนี้ เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของผู้สมัคร ของเราไม่พอนะ ผมว่า...” (สัมภาษณ์ สิทินันท์ สุนันทพงษ์ 29 กันยายน 2558)

โดยสรุปแล้วปัญหาเรื่องการบริหารและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกฎหมายของพรรคประชาธิปไตยใหม่ และสาขาพรรค มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากปัญหาเรื่องบุคคลากรและสำนักงานที่ขาดแคลนจึงไม่สามารถทำตามกฎหมาย ระเบียบที่ค่อนข้างละเอียดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องการได้ และในการทำกิจกรรมทางการเมืองตามโครงการต่าง ๆ ของทางพรรคก็ไม่สามารถทำได้อย่างที่พรรคต้องการเพราะกฎหมาย และระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีกรอบ และวัตถุประสงค์ที่ไม่เอื้อให้พรรคการเมืองสามารถทำได้เต็มที่ ประกอบกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมีการสำรองเงินจ่ายไปก่อนและเบิกทีหลัง ทำให้ล่าช้า และบางครั้งไม่ได้คืนตามจำนวน ส่วนปัญหาในระดับสาขาพรรคคือ การที่ผู้นำชุมชนมีการฝึกฝัพรรคการเมืองใหญ่ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรคไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือให้ความสนใจ ประกอบกับเงินทุนของทางสาขาพรรคค่อนข้างน้อยทำให้การหาเสียง หรือการชักจูงผู้มาสมัครรับเลือกตั้งให้กับทางพรรคทำได้ยาก

3. คณะกรรมการการเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการการเลือกตั้ง ถึงปัญหาและอุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานสาขาพรรคการเมืองพบว่า ทางเจ้าหน้าที่ที่ได้ทำงานร่วมกับสาขาพรรคการเมืองก็พบปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหาที่สาขาพรรคการเมืองพบ กล่าวคือพบว่าสาขาพรรคขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เรื่องการเขียนโครงการเพื่อขอเงินสนับสนุน การทำบัญชี

รายรับรายจ่าย การขาดบุคลากรที่มีความสามารถจัดการเรื่องเอกสาร การสรรหาสมาชิกให้ตรง เจตนาธรรมณ์ของกฎหมาย และเรื่องความพร้อมของสำนักงาน รวมถึงขาดความต่อเนื่องในการดำเนิน กิจกรรมทางการเมือง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอต่อไปนี้

“...ซึ่งเท่าที่ประสบตั้งแต่มีกกด.อะนะ ที่กกด.เข้ามาดูแลสาขาพรรคการเมือง ชาวบ้านเค้าไม่มีความรู้ บางทีที่อยากได้มันมีเดิมที่สนับสนุนสาขา มีเงินงบประมาณสนับสนุนให้ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่านู่นค่านี่ เดือนละไม่กี่บาทหรอก แต่มันก็ได้ใจได้ฟรีๆ แต่ให้เขียนรายละเอียดบัญชีค่าใช้จ่าย เขียนไม่เป็น ว่าเดือนนี้คุณใช้อะไรไปบ้างคุณทำอะไรไปบ้าง เค้าทำบัญชีไม่เป็น เวลาพวกกกด.ไปตรวจก็เกิดปัญหาว่า เงินที่กกด.ให้ไปไหน ทำไมไม่เขียนรายละเอียดค่าใช้จ่าย เค้าทำไม่เป็น บางทีก็ต้องเมตให้ ใบเสร็จเก็บมัย ค่าน้ำ ค่าไฟ...” (สัมภาษณ์ เอกรัฐ แคนวงศ์ 15 กรกฎาคม 2559)

“...บางคนเค้าก็เอาเด็ก 18-19 มา ซึ่งเค้าไม่รู้เรื่อง มันจะไปมีคุณภาพได้ไง มันจะไปสื่อสารกับคนอื่นก็ไม่ได้...” (สัมภาษณ์ เอกรัฐ แคนวงศ์ 15 กรกฎาคม 2559)

“...ซึ่งสาขาพรรคส่วนใหญ่แล้วเดิมมันเป็นบ้านคน เป็นบ้านชาวบ้านเหมือนปกติไป คิดป้ายเฉย ๆ ว่าสาขาพรรค มีป้ายขึ้นสาขาพรรค ค่าน้ำค่าไฟปกติแล้วมันก็ต้องแยกต่างหากที่ใช้ เฉพาะเกี่ยวกับสาขาพรรค แต่มันไม่ใช่มันใช้รวมเลย รวมทั้งบ้านเดือนหนึ่งว่าใช้อะไรไปบ้าง มันก็เป็นใบเสร็จเหมารวม มันไม่ใช่เฉพาะสาขา อย่างเช่นห้องนี้ใช้มัยเป็นสาขาพรรคไฟห้องนี้แยกได้มัย ต้องไปแยกหม้อใช้มัยครับ ปกติใช้น้ำใช้ไฟต้องแยกหม้อ เพื่อทำให้มันตรวจสอบได้ แต่ของบ้านเรามันไม่ใช่อย่างนั้น มันไม่ได้เป็นสำนักงานไม่ได้เป็นเหมือนพรรคใหญ่ ๆ เค้ามีของเค้า และอาจจะเป็นตึกแถวตึกอะไร อันนั้นพรรคใหญ่นะ แต่ถ้าพรรคเล็กหนีลำบากมาก...” (สัมภาษณ์ เอกรัฐ แคนวงศ์ 15 กรกฎาคม 2559)

“...จริง ๆ ถ้าเราเห็นแบบนี้มันก็โอเคนะ แต่พอหลังจากนี้มันก็หายไปเลย เพราะฉะนั้น การทำกิจกรรมในพื้นที่มันไม่ได้สอดคล้องกับการตั้งสาขาพรรคซึ่งที่เล่าให้ฟังว่า ประเทศเรามันยังไม่มีศักยภาพขนาดนั้น มันก็เลยคล้ายผักชีโรยหน้า พอจะทำก็ค่อยมาทำให้มันดูดีหน่อย แต่พอเค้าทำเสร็จก็มลายหายไป...” (สัมภาษณ์ เอกรัฐ แคนวงศ์ 15 กรกฎาคม 2559)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง

จากการศึกษาเรื่องข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาบทบาทการดำเนินงานพรรคการเมือง จากการสัมภาษณ์ผู้ก่อตั้งพรรค, คณะกรรมการบริหารพรรค, คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคต่าง ๆ และกรรมการการเลือกตั้งที่รับผิดชอบด้านกิจการพรรคการเมืองและออกเสียง

ประชาติ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง
ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาบทบาทการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา
บทบาทการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง ในประเด็นในเรื่องของการที่คนที่เข้ามาทำงานด้าน
การเมืองต้องมีลักษณะของจิตอาสา และต้องมีความพร้อมก่อน กล่าวคือพร้อมในเรื่องของฐานะ
ความเป็นอยู่ เพราะงานการเมืองเป็นเรื่องของสาธารณะประโยชน์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยก
มานำเสนอต่อไปนี้

“...จริง ๆ คนที่เข้ามาทำกิจกรรมพวกนี้เนะ ก็ต้องมีจิตอาสามี จิตใจจริง ๆ มันถึงจะ
ไปตามระบบไปตามทฤษฎีที่เค้าเขียนไว้ได้ แต่ถ้ายังทำธุรกิจอยู่ ทำมาหากินอยู่ ยากจนอยู่ สมาชิก
พรรค ทรัพยากรพรรค พวกนี้เค้าก็ต้องทำมาหากินอยู่ แต่ถึงเวลาเค้าก็มาประชุม มีการประชุมเค้าก็
มาประชุม เหมือนการมาทำตามหน้าที่ จริง ๆ แล้วพวกกระบวนการเกี่ยวกับการเมืองเนี่ย คือ ถ้าพูด
ตามภาษาชาวบ้านก็คือพอมีอันจะกินแล้วมาทำ เพราะเรื่องเหล่านี้มันเกี่ยวกับสาธารณะประโยชน์
มันช่วยเหลือเค้า ครอบครัวเราไม่เดือดร้อนก็คือ ถึงจะออกมาช่วยเหลือสังคมได้ แต่ในขณะปัจจุบัน
นี้ก็คือยัง บางคนก็ปากกักดินถืออยู่...” (สัมภาษณ์ เอกรัฐ แคนวงศ์ 15 กรกฎาคม 2559)

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาบทบาทการหาเสียงและการลงสมัครรับเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาบทบาทการหา
เสียงและการลงสมัครรับเลือกตั้ง ในเรื่องของการปรับเปลี่ยนระบบการเลือกตั้งให้เอื้อต่อการ
แข่งขันที่เป็นกับทุกพรรคมากขึ้น หรือการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องเข้ามาดูแลกระบวนการหา
เสียงของทุกพรรค แต่พรรคเพียงแค่นำเสนอนโยบายของพรรคตนเองเพียงเท่านั้น อีกทั้งเสนอแนะ
ให้ไม่มีการจำกัดวุฒิการศึกษาของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อสร้างโอกาสในการลงสมัครรับเลือกตั้ง
มากขึ้น หรือแม้กระทั่งข้อเสนอให้สมาชิกพรรคที่ไม่ได้รับการเลือกตั้งมีโอกาสในชุดอนุกรรมการ
ตรวจสอบในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในทางการเมือง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอ
ต่อไปนี้

“...คือพรรคเล็ก ๆ ระบบการหาเสียง ที่เราเข้าไปแก้ ปฎิรูป ให้กต.เค้าเป็นผู้จัดการ
ทั้งหมด ไม่งั้นพรรคเล็กพรรคใหญ่ พรรคใหญ่กินหมด พวกโปสเตอร์โฆษณา เพราะฉะนั้นให้กต.

เป็นผู้จัดทำเทียบกันหมดออกสื่อออกโฆษณา ระบบการหาเสียง รถโฆษณา จุดปะป้ายหาเสียง ให้ กกต.เป็นผู้จัดการ เหมือนของสาว. ทุกพรรคต้องทำความดี ถ้าไม่ทำความดีใครก็ไม่เลือก ถ้าไม่ใช้เงินไปรยเงินแจก ไม่มีใครรู้จักนั้นก็อีกเรื่องหนึ่ง...” (สัมภาษณ์ ดำรงค์ พิเดช วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558)

“...จะทำไมเปิดโอกาสให้พรรคเล็กเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้นโยบายไปบริหารบ้านเมือง มีสิทธิเข้าไปในสภา ได้มีโอกาสได้มากขึ้นเท่านั้นเอง ไข่ม้อยครับ ไม่งั้นทุกทีการเมืองเก่า ๆ ก็จะเป็นระบบพรรคการเมืองใหญ่ได้เปรียบนะครับ พรรคเล็กเสียเปรียบตลอด เสียเปรียบทุกอย่างสู้ไม่ได้ สู้พรรคใหญ่ไม่ได้ ทำอย่างไรให้พรรคเล็กมีส่วนร่วมในการเข้าไปอยู่สภาบ้าง หรือเข้าไปบริหาร เช่นการเปลี่ยนวิธีเลือกตั้ง ก็เห็นเค้าพูดถึงกันอยู่นะ ปี 58 ร่างรธน.จะกำหนด สัดส่วนกันใหม่ เอาสส.เขตมาลงบัญชีรายชื่อมากขึ้น เสร็จแล้ววิธีนับคะแนนเค้าจะเอาทุกเสียงมานับ ก็ดีเค้าจะได้เปิดโอกาสให้พรรคเล็กเรามีโอกาสเข้าไปตรงนั้น พอมีโอกาสเสร็จปุ๊บเราจะขยายพรรค หรือเอาอุดมการณ์พรรคไปใช้ พรรคก็มีโอกาสเติบโต...” (สัมภาษณ์ วีระพล สุทธิพรพลางกุล วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2558)

“...เกี่ยวกับพรรคการเมืองอยากจะให้ยกเลิกคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยไม่ต้องจบปริญญาตรีก็ได้ แค่ม.6 นี้ก็คงจะพอ คือบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตบางคนยังไม่จบปริญญาตรีเลย เค้าสามารถใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะตัว ประสบการณ์ในชีวิตอาจจะพอช่วยได้แล้วอีกประการหนึ่งคือค่าเรื่องค่าสมัครควรจะลดลง ก็จะได้เปิดโอกาสให้พรรคเล็ก ๆ อย่างพวกเรา คือมีโอกาสที่จะสมัครได้ครอบคลุมทั่วหลาย ๆ จังหวัด คือทางพรรคก็ไม่ได้มีเงินทุนมากนัก เรามีผู้บริจาคเพียงไม่กี่ราย...” (สัมภาษณ์ มงคล อุเงิน วันที่ 17 มกราคม 2558)

“...คือการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตย พรรคขนาดเล็กถึงแม้จะไม่ได้รับการเลือกตั้งแต่ก็สามารถมีส่วนร่วมในสภาผู้แทนราษฎรได้ เช่น การไปเป็นอนุกรรมการ กรรมการในชุดต่าง ๆ นั่นคือการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ งบประมาณ ต่างๆ ของรัฐ อันนี้ผมอยากมีให้มากกว่านี้ ให้ทุกพรรคที่ยังไม่ตั้งยุบนี้ให้มีส่วนร่วม ให้เขาไปเลย ครับ อนุกรรมการมีที่ชุดตั้งไปเลยครับ สภาผู้แทนราษฎรสร้างเพื่อเป็นการส่งเสริมในการมีส่วนร่วมของการบริหารงาน พรรคการเมืองก็คือตัวแทนของพี่น้องประชาชน อยากให้เพิ่มมากกว่านี้ ในพรบ.ปี 50 นี้ยังไม่ได้ศึกษาไว้มาก มันค่อนข้างบิดเบี้ยว จาก 40 ที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุด อยากให้มีเรื่องบทบัญญัติของรธน.ฉบับที่จะเป็นปัจจุบันนี้ ขอให้เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลให้มากกว่านี้ ตั้งเป็นกรรมการบ้าง หรือว่าการจะเป็นสภาประชาชนในแต่ละจังหวัด อันนี้คือข้อเสนอ...” (สัมภาษณ์ สิทธิรัตน์ สุนันทพงษ์ 29 กันยายน 2558)

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาเรื่องการสนับสนุนพรรคการเมืองด้านการเงินโดยรัฐ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาเรื่องการสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเงินงบประมาณ ได้แก่ เรื่องของการสนับสนุนของกองทุนพัฒนาพรรคการเมืองที่คิดตามอัตราส่วนของจำนวนส.ส.ของแต่ละพรรค ซึ่งต้องแก้ไขเพราะพรรคขนาดเล็กได้รับการสนับสนุนน้อยมากไม่เพียงพอที่จะพัฒนาพรรคได้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...การสนับสนุนของพรรคการเมือง โดยเฉพาะกองทุนเพื่อพัฒนาเพื่อพรรคการเมืองนี้ได้ก็น้อย มันคิดตามสัดส่วนของส.ส. ซึ่งพรรคใหญ่จะได้เปรียบเพราะได้เงินเยอะ แต่พรรคเล็กก็จะเล็กลงเพราะไม่โตสักที ปีแล้วพรรคเราได้เงินอยู่ประมาณเท่าไร 6 แสนกว่าบาททั้งปี พรรคประชาธิปัตย์ 64 ล้าน ยังไงก็สู้มันไม่ได้หรอกใช่ไหม นี่แหละจะทำยังไงโอกาสพรรคเล็ก สนับสนุนการทำงานของพรรคเล็ก โดยเฉพาะในเรื่องของงบประมาณ ระเบียบเป็นอุปสรรคก็จริงแต่เราก็ต้องทำตาม ในกลุ่มของเราเราไม่โกง แต่ก็ต้องมีการสนับสนุนให้มากกว่านี้ พรรคเล็กมีการสนับสนุนน้อยมันก็ไม่มีโอกาสโต...” (สัมภาษณ์ วีระพล สุทธิพรพลางกุล วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2558)

“...อันใหม่ทางรัฐต้องส่งเสริมพรรคการเมืองเป็นหลัก เพราะรายได้มันจะไปหาจากที่ไหนแหละพรรคการเมืองถ้าไม่เอาจากงบประมาณ ต้องคิดตัวนี้เป็นหลัก แต่เราก็ไม่ได้คิดเอาเงินไปสุรุยสุรายหรอกนะ แต่ว่าหลัก ๆ ต้องเอาจากตรงนี้ไง เพราะว่าพรรคการเมืองไม่ใช่องค์กรที่จะไปหารายได้นะ เป็นองค์กรที่ทำงานมาเพื่อเสียสละ การเสียสละเราเสียสละได้ เพียงแต่เวลาไปมันต้องมีเงิน ไปเชียงใหม่ ลำปาง มันก็ต้องมีค่าน้ำมัน กคต.มันต้องส่งเสริม ไม่ส่งเสริมไม่ได้นะ ถ้าอย่างนั้นมันเดินไม่ได้ ที่นี้กองทุนมันมีเป็นพันล้าน ให้พรรคละ 1 ล้าน มันก็แค่ 73 ล้านแค่นั้นใช้ไหม อันนี้ไปถล่มพรรคเดียว คราวที่แล้วไปจัดสรร 2 ร้อยล้าน เพื่อไทยเอาไป 86 ล้านแล้ว ปชป. 49 ล้านแล้วเหลือให้ ประชาธิปัตย์ใหม่ 8 แสนหก ลงร้อยชาติมันยังแพ้อยู่เลย ใช้ไหมอันนี้คิดถึงเรื่องของหลักการทำงาน เราเสียสละได้ไม่ต้องมีเงินเดือนหรอกนะ แต่ว่าไปๆมาๆ มันต้องมีค่าใช้จ่าย ینگ นี่คืองานที่รัฐจะต้องทำ...” (สัมภาษณ์ สุรทิน พิจารณ์ วันที่ 14 กันยายน 2558)

รวมถึงประเด็นที่สำคัญคือการที่ควรให้กฎหมายเข้ามาแก้ไขเรื่องปัญหาทางการเงินบริหาร ทั้งในเรื่องของความไม่เพียงพอ ความล่าช้าของการได้รับเงินงบประมาณ เพราะทุกการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองย่อมมีค่าใช้จ่าย เช่น การประชุมสาขาพรรคเป็นต้น ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยกมานำเสนอดังต่อไปนี้

“...คิดว่าให้เงินมาให้พอ ที่เค้าจะทำอย่างน้อยขั้นต่ำ ก็ต้องให้เพียงพอกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างที่ว่า ค่าเช่าสำนักงาน ค่าซื้อคอมพิวเตอร์หรือเรื่องการประชุมหรืออะไรอย่างนี้

ใช้มัย ประชุมมันต้องมีค่าใช้จ่ายอะไรแบบนี้ใช้มัย...เงินบริจาคเค้านบริจาคที่นู่น ไม่ค่อยมาบริจาคที่นี้
 เล้าก็โอนมาให้คิดหน่อยเป็นค่าเช่าสำนักงานใช้มัย พวกอุปกรณ์เราก็เอาของพวกกรรมการพรรคมา
 ก่อน พวกคอมพิวเตอร์ที่เอามาใช้ที่นี้อะนะ ละอย่างบุคลากรเราก็ออกเงินจ้างไปก่อน เพราะว่ากว่า
 เงินจะมากกว่าจะอะไรเนอะ เกือบเป็นปียังไม่มาเลย กว่าที่จะตั้งพรรคใหญ่มานะ ช่วงตั้งสาขา 4-5
 เดือนแรกยังไม่มาเลยนะ งบประมาณล่าช้าอะไรแบบนี้ละ ความรวดเร็วในการโอนงบประมาณมา
 ให้เราหรือว่าให้เพียงพอด้วย ต้องการให้เพียงพอและรวดเร็ว...” (สัมภาษณ์ ชงชัย ศิริพัฒนานุกุลชัย
 วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558)

รวมถึงประเด็นเรื่องการบริจาคให้กับทางพรรคไม่ควรที่จะจำกัด ควรที่จะให้มีการ
 บริจาคอย่างเปิดเผย รวมถึงมีมาตรการจูงใจในการลดหย่อนภาษีให้กับผู้มาบริจาคให้มากขึ้น อีกทั้ง
 เรื่องค่าอุปโภค สาธารณูปโภคต่าง ๆ ทุกพรรคควรจะได้เท่ากันด้วย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่จะยก
 มานำเสนอต่อไปนี้

“...ที่นี้ก็เงินงบประมาณแต่ละ โครงการพรรคการเมืองทุกพรรคสมควรให้ได้เท่ากัน
 อย่างยุติธรรมไม่ใช่ว่าต้องมีพรรคเล็กพรรคใหญ่ พรรคเล็กได้น้อย พรรคใหญ่ได้มาก พรรคที่ไม่
 ผ่านหาकिनตามบุฟเฟย์ อันนี้ให้ยกเลิก แล้วก็อันที่ดองแก่ที่สุดคือระบบอุปถัมภ์กับระบบนายทุนอย่า
 ไปกีดกันเขาเลย ให้เขาบริจาคมาแบบเปิดเผย แล้วก็ไม่ต้องกำหนดจำนวนเงิน แล้วก็ให้เขาลดหย่อน
 ภาษีให้มันมากกว่า 5 พัน เขาบริจาคพันล้าน ห้าร้อยล้าน กำหนดภาษีใหม่ให้มันลดหย่อนภาษีให้
 ได้มากขึ้น คนมันถึงจะอยากบริจาคเข้ามา ค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคของนักการเมือง และการทำ
 กิจกรรมของนักการเมือง ควรจะกำหนดให้ทุกพรรคได้เท่ากัน พรรคการเมืองจะได้แข็งแรงและจะ
 ได้ไม่มีการเปรียบเทียบ เหลือมล้ำต่ำสูง ว่าพรรคใหญ่ต้องทำกิจกรรมได้ก็พรรคเล็กลงมาทำ
 กิจกรรมตามงบประมาณ พรรคที่เล็กลงไปมาก ๆ ลงไปไม่ได้เลย ควรจะแก้ไข...” (สัมภาษณ์ แพง
 ศรี พิจารณ์ วันที่ 31 ตุลาคม 2558)

ตาราง 4.5 สรุปบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550

ประเด็น	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	พรรคประชาธิปไตยใหม่
1. บทบาทการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง		
1.1 ที่มาการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ตามข้อบังคับพรรคการเมือง - สาขาพรรคส่วนใหญ่เกิดจากการรวมกลุ่มของกลุ่มคนที่ชื่นชอบหัวหน้าพรรคและนโยบายเอง แต่บางสาขาเกิดจากทางพรรคสำนักงานใหญ่เห็นว่าเป็นพื้นที่สำคัญ 	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ตามข้อบังคับพรรคการเมือง - สาขาพรรคส่วนใหญ่ เกิดจากการที่หัวหน้าพรรคเข้าถึงพื้นที่เป้าหมายซึ่งเป็นประชาชนระดับรากหญ้า และสามารถนำเสนอโนบายที่โดนใจจนทำให้สามารถจัดตั้งสาขาพรรคในแต่ภาคได้
1.2 มุมมองการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองของคณะกรรมการบริหารพรรค	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการจัดตั้งให้ครบตามกฎหมายเป็นหลัก - ไม่ได้คาดหวังกับสาขาพรรคการเมืองมาก จัดตั้งเพียงตามกฎหมายเพื่อจะได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการเลือกตั้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้าพรรคต้องการให้พรรคเป็นลักษณะพรรคมวลชน (Mass Party) ต้องการให้มีสาขาพรรคให้ครบทุกหน่วยเลือกตั้ง แต่ก็สามารถทำได้เพียงขั้นต่ำเพื่อสามารถบริหารสาขาพรรคให้มีประสิทธิภาพ
2. บทบาทการสรรหาสมาชิกพรรคการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - สาขาพรรคการเมืองมีหน้าที่หาสมาชิกให้ได้จำนวนตามที่พรรคสำนักงานใหญ่กำหนด - จำนวนสมาชิกในสาขาพรรคการเมืองมีจำนวนเพียง 1 ใน 5 ของสมาชิกพรรคทั้งหมด เนื่องจากคนต่างจังหวัดไม่สนใจทางการเมือง แต่บางสาขาก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี 	<ul style="list-style-type: none"> - สาขาพรรคมีบทบาทสำคัญในการหาสมาชิกพรรค โดยมุ่งเน้นสมาชิกที่สนใจและชอบนโยบายของทางพรรคอย่างแท้จริง แต่ก็ยังมีบางสาขาไม่สามารถหาสมาชิกได้ตามเป้าหมายเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายอย่าง

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	พรรคประชาธิปัตย์ใหม่
3. บทบาทการประชุมใหญ่ สาขาพรรคการเมือง	<p>- พรรคให้ความสำคัญกับการประชุมสาขาพรรค โดยจะคอยย้ำเตือนเสมอ เพื่อจะได้พบปะกับสมาชิกพรรคและประชาชนเพื่อนำเสนอนโยบาย</p> <p>- เนื่องจากการประชุมแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายมาก สาขาพรรคจะประชุมแค่ปีละ 1 ครั้ง ตามกฎหมายกำหนด และจะเลือกสถานที่ที่อาจจะไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก</p>	<p>- ใช้สาขาพรรคในการประชุมใหญ่สามัญของพรรค โดยใช้สาขาพรรคที่มีความพร้อมทั้งเรื่องสมาชิกและประสิทธิภาพที่จะจัดได้</p> <p>- สาขาพรรคจะประชุมปีละ 1 ครั้งตามกฎหมาย แต่จะมีบางสาขาไม่สามารถประชุมได้เพราะองค์ประชุมไม่พอ</p>
4. บทบาทการจัดตั้ง สำนักงานสาขาพรรค	<p>- ที่ทำการสำนักงานสาขาพรรค จะเช่าอาคารพื้นที่ของประชาชน สาขาพรรค มีป้ายบอกชื่อที่ทำกรสาขาพรรคภายในที่ทำการ มีวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์สำนักงานพร้อม คอมพิวเตอร์มีบางสาขา ภายในสำนักงานจะมีโต๊ะประชุมขนาดใหญ่ตรงกลางสำนักงาน</p>	<p>- สำนักงานของสาขาพรรคใช้หนึ่งห้องในบ้านพักของประชาชนสาขาพรรค และมีทั้งการเช่าห้องแถว ไม่มีวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์สำนักงาน มีคอมพิวเตอร์ที่ไม่พร้อมใช้งาน ไม่มีป้ายแสดงว่าเป็นสำนักงาน</p>
5. บทบาทการดำเนินการ หาเสียงและการลงสมัครรับ เลือกตั้ง	<p>- สาขาพรรคก็มีบทบาทในการคัดเลือกผู้ลงรับสมัครเลือกตั้งประชาชนสาขาพรรคบางสาขา ยังลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ</p>	<p>- สาขาพรรคมีบทบาทในการหาเสียงแบบเข้าถึงประชาชนแบบหัวหน้าพรรค อีกทั้งประชาชนสาขาพรรคจังหวัดชัยภูมิยังลงสมัครเลือกตั้งในเขตพื้นที่ของตนเอง</p>

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	พรรคประชาธิปัตย์ใหม่
6. บทบาทการดำเนินงานของสาขาตามอุดมการณ์พรรค	- เนื่องจากพรรคและสาขาพรรค ส่วนใหญ่ก่อตั้งมาจากแนวคิดและอุดมการณ์ร่วมกัน เรื่องการแก้ไขปัญหาเรื่องทรัพยากร ธรรมชาติ สาขาพรรค จึงค่อนข้างที่จะกระตือรือร้นในการดำเนินงาน ลักษณะเป็นสื่อในการนำเสนอปัญหา และนโยบายของพรรค	- ถึงแม้สาขาพรรคเองจะมีความเข้าใจถึงเป้าหมาย และอุดมการณ์ในการก่อตั้งพรรค แต่ด้วยปัญหาต่าง ๆ ทั้งเงินสนับสนุน บุคลากร รวมถึงสำนักงานทำให้ สาขาพรรคแทบไม่มีบทบาทการดำเนินงานในเรื่องนี้

ตารางที่ 4.6 สรุปปัญหา และอุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ประเด็น	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	พรรคประชาธิปัตย์ใหม่
1. ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย มีงบประมาณจำกัด ทำให้การก่อตั้งสาขาพรรคทำได้เพียงกรอบของกฎหมาย กำหนดและเพื่อให้ได้เงินสนับสนุนจากรัฐ ประกอบกับมุมมองของหัวหน้าพรรคเองที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีของสาขาพรรคการเมืองเท่าไร	พรรคประชาธิปัตย์ใหม่ แม้คณะกรรมการบริหารพรรคจะมีความคาดหวังว่าจะก่อตั้งสาขาพรรคให้ได้มากที่สุด แต่ด้วยปัญหาเรื่องงบประมาณ และการบริหารจัดการ จึงก่อตั้งสาขาพรรคเพียงให้ครบบตามกฎหมายกำหนดเป็นหลัก

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเด็น	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	พรรคประชาธิปัตย์ใหม่
2. ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการสรรหาสมาชิกของสาขาพรรคการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - มีปัญหาในเรื่องของการต้องจำกัดจำนวนสมาชิกพรรคเนื่องจากต้องมีค่าใช้จ่ายที่ตามมา - ปัญหาที่สมาชิกพรรคไม่ได้มีอุดมการณ์ร่วมกับทางพรรคอย่างแท้จริง - การสรรหาสมาชิกพรรคในเขตพื้นที่ อิทธิพลเดิมของพรรคใหญ่ ซึ่งเกิดการกระทบกระทั่งกันได้ 	<p>มีปัญหาที่สาขาพรรคจังหวัดลำปางที่สาขาพรรคไม่สามารถหาสมาชิกพรรคไม่ครบตามเป้าหมายได้ เนื่องจากการไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากพรรคสำนักงานใหญ่ และสาขาพรรคไม่ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาระยะหนึ่งแล้ว ประกอบกับการไม่มีสำนักงานสาขาพรรค</p>
3. ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง	<p>ไม่สามารถที่จะจัดให้มีการประชุมได้หลายครั้งเนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณ</p>	<p>บางสาขาที่ไม่สามารถจัดการประชุมได้ ก็คือสาขาพรรคจังหวัดลำปางที่มีองค์ประชุมไม่ครบเนื่องจากปัญหาการบริหารจัดการด้านบุคลากรของสาขา</p>
4. ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการจัดตั้งสำนักงานสาขาพรรคการเมือง	<p>-</p>	<p>บางสาขาพรรคไม่สามารถผ่านเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเนื่องจากปัญหาการไม่ได้รับเงินสนับสนุนเพียงพอกับการที่จะบริหารสำนักงานสาขาพรรคการเมืองได้</p>

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเด็น	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	พรรคประชาธิปัตย์ใหม่
5. ปัญหาอุปสรรคในบทบาทการหาเสียง และลงสมัครรับเลือกตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> - โอกาสการแข่งขัน เพราะเป็นพรรคที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ย่อมไม่มีงบประมาณในการแข่งขันสู้กับพรรคใหญ่ในพื้นที่ได้ และ ยัง อาจ จะ มี การกระทบกระทั่งกันเกิดขึ้นได้ - ไม่มีทุนให้สมาชิกที่สนใจลงสมัครรับเลือกตั้งในระบบเขต ใครต้องการลงสมัครรับเลือกตั้งต้องออกค่าใช้จ่ายเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกที่สนใจบางคนไม่สามารถลงรับสมัครเลือกตั้ง เนื่องจากมีการกำหนดคุณสมบัติการศึกษา - การสรรหาผู้ลงรับสมัครยังทำได้ยากเพราะมีความกังวลเรื่องงบประมาณในการหาเสียงเลือกตั้ง - ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เอนเอียงไปในพรรคใหญ่หรืออยู่ในรูปของหัวคะแนน
6. ปัญหาอุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคตามอุดมการณ์พรรค	-	จากปัญหาด้านต่าง ๆ ของสาขาพรรค ทำให้การดำเนินงานของสาขาพรรคเพื่อไปสู่เป้าหมาย แนวคิด และอุดมการณ์เมื่อก่อตั้งพรรคนั้นไม่สามารถทำให้บรรลุผลได้

ตาราง 4.7 สรุปสภาพปัญหาของแต่ละพรรคการเมืองที่ส่งผลถึงบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ประเด็น	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	พรรคประชาธิปัตย์ใหม่
1. การเงิน	- เงินที่ได้ส่วนใหญ่มาจากการบริจาค ทำให้การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ทำได้จำกัด และมีปัญหาเรื่องการเบิกจ่าย ค่าเช่าซึ่งอาจจะเป็นปัญหาสะสมต่อไป	- เงินสนับสนุนพรรคการเมืองตามพรบ.50 ไม่เหมาะสม ทั้งในเรื่องจำนวนเงินสนับสนุน การจำกัดการบริจาค การที่ไม่มี การจูงใจในเรื่องของการลดภาษี ทำให้ทางพรรคมีเงินบริหารไม่เพียงพอ - สาขาพรรคบางสาขาไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากก ก ต . เนื่องจากไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน
2. บุคคลากร	- ขาดบุคลากรทางด้านกฎหมายซึ่งจำเป็นต่องานพรรคการเมือง - สาขาพรรคขาดบุคลากรที่มีความหลากหลาย	- พรรคขาดบุคลากรทางด้านบัญชี และธุรการเนื่องจากเงินสนับสนุนจากรัฐบาลน้อยกว่า ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ - สาขาพรรคมี ปัญหาเรื่อง บุคลากรด้านเอกสารอย่างมาก เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวบ้าน และไม่มีเงินเพียงพอที่จะจ้าง

ตาราง 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย	พรรคประชาธิปัตย์ใหม่
3. การบริหารและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกฎหมาย	<p>- เป็น การ ยาก ที่ จะ ทำ กฎระเบียบให้ครบถ้วน ในกรณีของพรรคที่เกิดขึ้นใหม่</p> <p>- ผลกระทบจากเรื่องปัญหาการเงินทำให้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้ไม่เต็มที่</p> <p>- อาจเกิดการกระทบกระทั่งกับพรรคอื่นที่เป็นเจ้าของพื้นที่เดิม</p>	<p>- พรรคและสาขาพรรคไม่สามารถทำตามกฎหมายที่ละเอียดไม่ได้เต็มที่เนื่องจากปัญหาเรื่องสำนักงานและบุคลากร</p> <p>- ไม่สามารถดำเนินตามโครงการต่างๆ ได้เต็มที่เพราะบางครั้งไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกกด.</p> <p>- มีปัญหาเรื่องความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ</p>
4. สำนักงาน	-	- สาขาพรรคผ่านการประเมินเพียง 2 จาก 6 สาขา เนื่องจากกฎระเบียบที่ละเอียดมาก ไม่เหมาะสมกับพรรคขนาดเล็กที่มีปัญหาเรื่องเงิน และบุคลากร

ตาราง 4.8 สรุปปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง)

หน่วยที่ทำการศึกษา	ประเด็น
คณะกรรมการการเลือกตั้ง	สาขาพรรคขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น เรื่องการเขียนโครงการเพื่อขอเงินสนับสนุน การทำบัญชีรายรับรายจ่าย การขาดบุคลากรที่มีความสามารถจัดการเรื่องเอกสาร การสรรหาสมาชิกให้ตรงเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเรื่องความพร้อมของสำนักงาน รวมถึงขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

ตาราง 4.9 สรุปข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง

ประเด็น	ข้อเสนอแนะ
1. ข้อเสนอแนะ แนวทางการ แก้ปัญหาบทบาทการ ก่อตั้งสาขาพรรคการ เมือง	- ความพร้อมของคนที่จะมาทำงานทางการเมือง ต้องมีลักษณะจิตอาสา และต้องมีความพร้อมเรื่องฐานะความเป็นอยู่เพราะงานการเมืองเป็นงาน ด้านสาธารณะประโยชน์
2. ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไข ปัญหาบทบาทการหา เสียงและการลง สมัครรับเลือกตั้ง	- เรื่องระบบการเลือกตั้ง กกต.จะต้องเข้ามาดูแลเรื่องการหาเสียงของพรรค การเมืองทั้งหมด เพื่อความเท่าเทียมกัน และ จะต้องนำทุกคะแนนที่แต่ละ พรรคได้มาคิดเพื่อเพิ่มจำนวนส.ส.เพื่อที่พรรคเล็กจะมีโอกาสที่ดีขึ้น - การสนับสนุนพรรคการเมืองของกกต.ต่อพรรคการเมืองต้องมีมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถมีการแข่งขันได้มากขึ้น - ควรปรับลดวุฒิการศึกษาของผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง เพื่อเพิ่มโอกาสในการ แข่งขัน รวมถึงการลดค่าสมัครในการลงรับเลือกตั้ง - เพิ่มบทบาทในการเป็นกรรมการ หรืออนุกรรมการในสภาเพื่อตรวจสอบ การทำงานที่ต่าง ๆ เพราะพรรคเล็กมีโอกาสที่จะมีส.ส.ค่อนข้างน้อย หรือ จะเป็นรูปแบบของสภาประชาชนระดับท้องถิ่น
3. ข้อเสนอแนะ แนวทางการ แก้ปัญหาเรื่องการ สนับสนุนพรรค การเมืองด้านการเงิน โดยรัฐ	- เงินสนับสนุนสาขาพรรคการเมืองต้องเพียงพอ และมีความรวดเร็วในการ เบิกจ่าย - เงินสนับสนุนพรรคการเมืองต้องเพียงพอต่อการบริหาร และดำเนิน กิจกรรมทางการเมือง จำนวนควรให้เท่าเทียมกัน ไม่แบ่งว่าเป็นพรรคเล็ก หรือพรรคใหญ่ - ไม่ควรจำกัดวงเงินการบริจาค หรือผู้บริจาค แต่ควรใช้วิธีบริจาคโดย เปิดเผย รวมถึงควรเพิ่มการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้บริจาคให้พรรคการเมือง เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการบริจาค

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การศึกษายาทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคท้องถิ่นผืนป่าประเทศไทยและสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” ผู้ศึกษาได้นำเสนอข้อสรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้ ผู้ศึกษามีโจทย์หรือคำถามในการศึกษาว่า สาขาพรรคการเมืองมีบทบาทการดำเนินงานอย่างไร มีปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานสาขาพรรคอย่างไร และมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคอย่างไรบ้าง

1.1 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.1.1 เพื่อศึกษายาทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

1.1.2 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

1.1.3 เพื่อให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง

1.2 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การเก็บข้อมูลทุติยภูมิที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ อาทิเช่น เอกสารทางวิชาการ เอกสารงานวิจัย บทความ ทฤษฎี ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย และวิทยานิพนธ์ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้มี 2 กลุ่ม คือ สาขาพรรคการเมือง จำนวน 8 สาขาของ 2 พรรคการเมือง คือ พรรคประชาธิปัตย์ใหม่ และพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย โดยจะศึกษาผู้ก่อตั้งพรรค, ผู้ก่อตั้งและคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน 8 คน คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคจำนวน 8 คน คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ทำงานพรรคการเมือง 1 คน รวมเป็น 17 คน

1.2.2 เครื่องมือการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบไปด้วยคำถามที่กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์การศึกษา ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรค คำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง และคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2) แบบสังเกตแบบมีโครงสร้างใช้สำหรับจดบันทึกข้อมูลจากการสังเกตตามประเด็นที่กำหนดไว้

1.3 ผลการศึกษา

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแบ่งลำดับการนำเสนอออกเป็น 3 ตอนใหญ่ ได้แก่

ตอนที่ 1 บทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาบทบาทการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง

ตอนที่ 1 บทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ผลการศึกษาพบว่าบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่สามารถดำเนินงานได้ ในลักษณะของการใช้รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการดำเนินงานทางการเมือง แต่จะมีลักษณะสำคัญคือสาขาพรรคการเมืองจะทำเพียงแค่ขั้นต่ำที่กฎหมายได้กำหนด ไม่มี ความสามารถที่จะทำได้มากกว่านั้น อย่างไรก็ตาม มีสาขาพรรคการเมืองบางสาขาไม่สามารถที่จะ ดำรงสถานะสาขาพรรคการเมืองตามกฎหมายได้ เนื่องจากเนื่องจากขาดความดูแลและสนับสนุน ทางการเงินจากสำนักงานใหญ่ของพรรค โดยสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 บทบาทการก่อตั้งสาขาพรรค

1.1.1 ที่มาของการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง

ผลการศึกษาพบว่าพรรคการเมืองที่ศึกษาสามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ได้ตรงตามเวลา และตรงตามรายละเอียดของข้อบังคับพรรคการเมืองแต่ละพรรค การก่อตั้งสาขา พรรคการเมืองส่วนใหญ่มาจากการที่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งชอบในตัวนโยบาย หรือการตอบโต้ของ นโยบายในการแก้ปัญหาของประชาชนในพื้นที่ จนเกิดการรวมตัวกันก่อตั้งสาขาพรรค แต่ ปัจจัยสำคัญในการก่อตั้งสาขาพรรคส่วนใหญ่เกิดจากการที่หัวหน้าพรรคเห็นว่าพื้นที่ของสาขานั้น มีฐานเสียง หรือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ

1.1.2 มุมมองการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองของคณะกรรมการบริหารพรรค

ผลการศึกษาพบว่าพรรคการเมืองที่ศึกษาส่วนใหญ่จะจัดตั้งเพียงให้ครบ ตามกรอบของกฎหมาย คือ 4 สาขา เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากคณะกรรมการการ เลือกตั้งเป็นหลัก แต่บางพรรคก็ยังมีแนวคิดที่จะขยายสาขาพรรคเพิ่มขึ้น แต่ติดขัดปัญหาในเรื่อง ของงบประมาณ, การช่วยเหลือจากพรรคสำนักงานใหญ่, การบริหารจัดการ และด้วยหลักเกณฑ์ของ คณะกรรมการการเลือกตั้งเองในการพิจารณาสาขาพรรคที่จะผ่านเกณฑ์ที่จะสามารถรับการ สนับสนุนจากทางรัฐเอง ที่ทำให้สาขาพรรคบางสาขาที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่จะได้รับการสนับสนุนนั้น ไม่สามารถดำรงสถานะอยู่ได้

1.2 บทบาทการสรรหาสมาชิกพรรคการเมือง

ผลการศึกษาพบว่าสาขาพรรคการเมืองที่ศึกษาสามารถหาสมาชิกพรรคได้ครบ ตามจำนวนกรอบของกฎหมาย และตามที่พรรคสำนักงานใหญ่กำหนด แต่เนื่องจากปัญหาเรื่อง งบประมาณที่อาจจะสูงขึ้นเมื่อมีจำนวนสมาชิกมากขึ้นไป สาขาพรรคจึงต้องคัดกรองสมาชิกที่มี

ประสิทธิภาพ,มีอุดมการณ์ และมีความสนใจในแนวนโยบายของทางพรรคจริง แต่ก็ยังมีบางสาขาพรรคที่ไม่สามารถจะหาสมาชิก หรือ รักษาจำนวนสมาชิกไว้ได้ ส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาเรื่องของงบประมาณและการบริหารจัดการ ซึ่งปัญหาทางการเงินมาจากการไม่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่ และจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเพราะไม่ผ่านหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย

1.3 บทบาทการประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง

ผลการศึกษาพบว่าพรรคการเมืองสำนักงานใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการประชุมสาขาพรรคการเมืองมาก ในลักษณะของการเป็น โอกาสที่คณะกรรมการบริหารพรรคจะได้เข้าไปพบประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำเสนอ นโยบายและรับฟังปัญหา หรือการใช้สาขาพรรคเป็นที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองเลย ส่วนของการประชุมใหญ่สาขาพรรค สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ประชุม 1 ครั้งตามกฎหมายเท่านั้น เนื่องจากความจำกัดเรื่องงบประมาณ และมีบางสาขาพรรคที่ไม่สามารถประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองได้เพราะว่ามีปัญหาเรื่องการเงิน,การบริหารจัดการ และการดูแลจากทางพรรคสำนักงานใหญ่ ทำให้สาขาพรรคดำรงสถานะไม่ได้ จนส่งผลถึงการมีองค์ประชุมไม่ครบตามกฎหมาย

1.4 บทบาทการจัดตั้งสำนักงานสาขาพรรคการเมือง

ผลการศึกษาพบว่าสาขาพรรคทางดินผืนป่าประเทศไทยจัดตั้งสำนักงานโดยส่วนใหญ่นั้นเป็นสินทรัพย์ของประธานสาขาพรรคเอง มีป้ายแสดงสาขาพรรคการเมืองขนาดใหญ่ มีอุปกรณ์สำนักงาน และคอมพิวเตอร์พร้อมใช้งาน มีโต๊ะกลางขนาดใหญ่ไว้เพื่อประชุมทุกสาขา มีรูปหัวหน้าพรรคและนโยบาย ส่วนสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ใช้ส่วนหนึ่งของพื้นที่บ้าน ไม่มีป้ายแสดงว่าเป็นสาขาพรรคมีเพียงรูปของประธานสาขาพรรคที่ใช้หาเสียงกับรูปเหรียญกษาปณ์ ไม่มีอุปกรณ์สำนักงาน คอมพิวเตอร์สภาพเก่าใช้งานไม่ได้ ส่วนสาขาพรรคจังหวัดลำปางไม่มีสำนักงานเนื่องจากไม่ผ่านระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่มีเงินเพื่อเช่าสำนักงานต่อ

1.5 บทบาทการดำเนินการหาเสียงและลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผลการศึกษาพบว่าพรรคการเมืองที่ศึกษาเป็นพรรคที่เน้นหนักในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ สาขาพรรคการเมืองมีบทบาทในการหาเสียงที่ใช้งบประมาณไม่มาก เช่น การเข้าถึงประชาชน,การใช้สื่อออนไลน์ หรือการใช้จักรยานยนต์รับจ้าง เพื่อนำเสนอ นโยบาย สาขาพรรคการเมืองยังมบทบาทในการคัดเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรค และยังมีบางสาขาพรรคที่ประธานสาขาพรรคได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ของตนเอง และระบบบัญชีรายชื่อ

1.6 บทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคตามอุดมการณ์พรรค

ผลการศึกษาพบว่าในส่วนของพรรคทางดินผืนป่าประเทศไทยเนื่องจากการก่อตั้งพรรคและสาขาพรรคทางดินผืนป่าประเทศไทยนั้น เป็นการก่อตั้งโดยมีแนวคิดและอุดมการณ์

ร่วมกันในการต้องการแก้ปัญหาเรื่องทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ค่อนข้างชัดเจน จึงทำให้สาขาพรรคมีการดำเนินงานในเรื่องของบทบาทการเป็นสื่อของทางพรรคในเรื่องการให้ความรู้ และนโยบายของทางพรรคที่ค่อนข้างมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยกันทำมากในระดับหนึ่ง และด้วยผลงาน และชื่อเสียงของหัวหน้าพรรคทำให้มีสมาชิกและฐานเสียงของพรรคมากขึ้นในแต่ละสาขาพรรคด้วย ในส่วนสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่แม้จะพอมีความเข้าใจในนโยบายหรือเป้าหมายของพรรค แต่ด้วยปัญหาต่าง ๆ ของทางสาขาพรรค ทั้งการเงิน บุคลากร และสำนักงาน จึงทำให้การดำเนินงานของสาขาพรรคเพื่อไปสู่เป้าหมาย แนวคิด และอุดมการณ์เมื่อก่อตั้งพรรคนั้น ไม่สามารถทำให้บรรลุผลได้

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

จากการศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทำให้เห็นถึงปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ โดยสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการก่อตั้งสาขาพรรค

ผลการศึกษาพบว่าเนื่องจากพรรคการเมืองส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องเงินงบประมาณในการบริหารสาขาพรรค ทำให้การก่อตั้งสาขาพรรคเพียงเพื่อให้ครบตามกฎหมายและสามารถได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ และปัญหาอีกอย่างหนึ่งหัวหน้าพรรคเองไม่ได้ให้ความสำคัญกับการที่ต้องมีสาขาพรรค

2.2 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการสรรหาสมาชิกพรรคการเมือง

ผลการศึกษาพบว่าสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการสรรหาสมาชิกให้ครบตามเป้าหมายของทางพรรคหรือเพื่อให้ผ่านระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อได้รับเงินสนับสนุน แต่กลับมีปัญหาในเรื่องของการต้องจำกัดจำนวนสมาชิกเนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณ อีกทั้งสมาชิกยังไม่ตรงตามความต้องการของทางพรรค แต่ก็มีบางสาขาพรรคที่มีปัญหาการสรรหาสมาชิก กล่าวคือปัญหาการกระทบกระทั่งกับสาขาพรรคเจ้าของพื้นที่เดิม และปัญหาความไม่พร้อมในการบริหารของสาขาพรรคทำให้การสรรหาสมาชิกพรรคต้องหยุดชะงักไป

2.3 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง

ผลการศึกษาพบว่า สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่สามารถจัดการประชุมใหญ่สาขาพรรคได้ปีละ 1 ครั้ง ตามกฎหมายได้ไม่มีปัญหา แต่ในทางกลับกันก็ไม่สามารถจัดประชุม

มากกว่า 1 ครั้งได้ เนื่องจากติดปัญหาด้านงบประมาณ และก่อนมีบางสาขาพรรคที่ไม่สามารถจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองได้ เนื่องจากองค์ประชุมไม่พอ สาเหตุจากการบริหารจัดการด้านบุคลากรของสาขาพรรคไม่มีประสิทธิภาพ

2.4 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการจัดตั้งสำนักงานสาขาพรรคการเมือง

ผลการศึกษาพบว่าสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่บางสาขา เนื่องจากขาดเงินสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่ทำให้ไม่สามารถบริหารสาขาพรรคให้ผ่านเกณฑ์การได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ โดยปัจจุบันสาขาพรรคบางสาขา จึงไม่มีสำนักงาน

2.5 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการหาเสียงและลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผลการศึกษาพบว่าเนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณ ทำให้โอกาสที่จะแข่งขันกับพรรคใหญ่ในพื้นที่น้อยและอาจจะมีการกระทบกระทั่งกันเกิดขึ้น ปัญหางบประมาณยังส่งผลถึงปัญหาการคัดเลือกผู้ลงรับสมัครทำได้ยากจากความกังวลเรื่องเงินที่ใช้หาเสียง และสมาชิกที่ต้องการลงสมัครเลือกตั้งส.ส. ในระดับเขตต้องออกค่าใช้จ่ายเอง ปัญหาอีกอย่างคือเนื่องจากมีการกำหนดคุณสมบัติการศึกษาของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ทำให้สมาชิกที่สนใจแต่ขาดคุณสมบัติไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้

2.6 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองตามอุดมการณ์พรรค

ผลการศึกษาพบว่าสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินงานตามอุดมการณ์ของพรรคได้ เนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณที่ส่งผลถึงปัญหา ด้านบุคลากร, สำนักงาน และการบริหารและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกฎหมาย

จากการศึกษาปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่มีปัญหาที่ส่งผลถึงบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคคือ เงินสนับสนุนในการบริหารสาขาพรรค ซึ่งส่งผลต่อมาถึงเรื่องบุคลากร, สำนักงาน และการบริหาร และการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกฎหมาย โดยสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

2.6.1 การเงิน

ผลการศึกษาพบว่าพรรคการเมืองที่ทำการศึกษา เป็นพรรคที่เน้นอุดมการณ์และตัวนโยบาย การที่จะได้รับเงินทุนจากการบริจาคจากนายทุนต่าง ๆ ย่อมเป็นไปได้ยาก อีกทั้งกฎหมายยังมีกำหนดถึงช่องทางการบริจาคและจำนวน อีกทั้งยังไม่มีมาตรการจูงใจทางภาษีสำหรับผู้ต้องการบริจาค ปัญหาทางการเงินของพรรคการเมืองที่ส่งผลต่อสาขาพรรคได้แก่ ความไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เป็นจริง ความล่าช้าในการเบิกจ่าย รายละเอียดกฎหมายที่ค่อนข้างมากของ

กฎหมาย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งปัญหาเรื่อง ค่าจ้างบุคลากร ,สำนักงาน และการบริหารและดำเนินงานของสาขาพรรค แต่การปรับตัวและการบริหารจัดการที่ดีของพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยทำให้สาขาพรรคสามารถดำรงสถานะอยู่ได้ด้วยตนเอง แต่อาจจะมีปัญหาด้านการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ที่ทำได้เพียงขั้นต่ำตามกฎหมาย แต่ในส่วนของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่บางสาขาที่มีปัญหาทางการเงินแต่การบริหารจัดการไม่ดี จนอาจไม่ดำรงสถานะของสาขาพรรคได้

2.6.2 บุคลากร

ผลการศึกษาพบว่าจากปัญหาเรื่องการเงินส่งผลต่อปัญหาเรื่องบุคลากร ในเรื่องของงบประมาณในการจ้างงานบุคลากรที่ทำงานเฉพาะ คือ ทางด้านบัญชีและเอกสาร เพราะเงินสนับสนุนในส่วนนี้น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำในปัจจุบัน และได้สนับสนุนเพียงแก่พรรคสำนักงานใหญ่ ปัญหาบุคลากรอีกอย่างคือ การที่พรรคขนาดเล็กไม่มีบุคคลกรที่สำคัญกับงานพรรคการเมืองคือบุคลากรทางกฎหมาย ส่วนปัญหาบุคลากรในสาขาพรรคคือขาดความหลากหลาย เพราะส่วนใหญ่เป็นชาวบ้าน และไม่มียงบประมาณในการจ้าง แต่งานเอกสารและบัญชีที่ต้องส่งรายงานตามกฎหมายก็ยังจำเป็นต้องทำอยู่

2.6.3 สำนักงาน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาเรื่องสำนักงานของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่มีสาเหตุมาจากการที่สาขาของพรรค 6 สาขาผ่านเกณฑ์การพิจารณาได้รับเงินช่วยเหลือเรื่องค่าเช่าสำนักงานเพียง 2 สาขา จาก 6 สาขา เนื่องด้วยปัญหาสืบเนื่องเรื่องสภาพทางกายภาพของสาขาพรรคเองและด้วยปัญหาสืบเนื่องในการเงิน ที่ไม่สามารถจะจัดให้มีสำนักงานที่สามารถผ่านการประเมินได้ ผนวกกับระเบียบในการประเมินนั้นละเอียด และไม่เอื้อกับสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ที่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณและบุคลากรที่จะจัดตั้งสำนักงานให้ผ่านการประเมินได้ ส่วนสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นอาคารของประธานสาขาพรรคซึ่งมีความพร้อมเกือบทุกสาขาจึงไม่มีปัญหาเรื่องนี้

2.6.4 การบริหาร และการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกฎหมาย

ผลการศึกษาพบว่าพรรคเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 กำหนดให้การดำเนินการต่างๆของพรรคการเมืองมีรายละเอียดค่อนข้างมากพรรคการเมืองขนาดเล็กหรือพรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นใหม่จึงลำบากมากที่จะสามารถทำตามได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งปัญหาเรื่องการเงิน,บุคคลกร และสำนักงานยิ่งส่งผลกระทบอย่างมากในการดำเนินการตามกฎหมาย และด้วยปัญหาเรื่องการเงินก็ทำให้พรรคการเมืองและสาขาพรรคส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ได้เพียงตามกฎหมายกำหนดขั้นต่ำ คือไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ และถึงแม้จะมี

การนำเสนอโครงการ และบางโครงการได้ทำไปแล้วก็ต้องสำรองจ่ายไปก่อน และการเบิกจ่ายล่าช้า และในบางโครงการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ก็จะได้รับเงินคืนไม่ตรงตามที่ได้ใช้จ่ายไปจริง ปัญหาการดำเนินการทางการเมืองอีกอย่างของสาขาพรรคการเมืองบางสาขาคือ ปัญหาในการหาเสียงและการหาสมาชิกพรรคที่ผู้นำชุมชนหรือหัวหน้าในพื้นที่ฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใหญ่จึงมีการกีดกันจนบางกรณีมีการกระทบกระทั่งกันขึ้น

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง

จากการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาบทบาทการดำเนินงานของสาขา มีข้อเสนอแนะโดยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาบทบาทการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง

คนที่จะมาทำงานทางการเมืองต้องมีความพร้อม ต้องมีลักษณะจิตอาสา และต้องมีความพร้อมเรื่องฐานะความเป็นอยู่เพราะงานการเมืองเป็นงานด้านสาธารณะประโยชน์

3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาบทบาทการหาเสียงและการลงสมัครรับเลือกตั้ง

3.2.1 เรื่องระบบการเลือกตั้ง กกต.จะต้องเข้ามาดูแลเรื่องการหาเสียงของพรรคการเมืองทั้งหมด เพื่อความเท่าเทียมกัน และ จะต้องนำทุกคะแนนที่แต่ละพรรคได้มาคิดเพื่อเพิ่มจำนวนส.ส.เพื่อที่พรรคเล็กจะมีโอกาสที่ดีขึ้น

3.2.2 การสนับสนุนพรรคการเมืองของกกต.ต่อพรรคการเมืองต้องมีมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถมีการแข่งขันได้มากขึ้น

3.2.3 ควรปรับลดวุฒิการศึกษาของผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน รวมถึงการลดค่าสมัครในการลงรับเลือกตั้ง

3.2.4 เพิ่มบทบาทในการเป็นกรรมการ หรืออนุกรรมการในสภาเพื่อตรวจสอบการทำหน้าที่ต่าง ๆ เพราะพรรคเล็กมีโอกาที่จะมีส.ส.ค่อนข้างน้อย หรือจะเป็นรูปแบบของสภาประชาชนระดับท้องถิ่น

3.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาเรื่องการสนับสนุนพรรคการเมืองด้านการเงินโดยรัฐ

3.3.1 เงินสนับสนุนสาขาพรรคการเมืองต้องเพียงพอ และมีความรวดเร็วในการเบิกจ่าย

3.3.2 เงินสนับสนุนพรรคการเมืองต้องเพียงพอต่อการบริหาร และดำเนินกิจกรรมทางการเมือง จำนวนควรให้เท่าเทียมกัน ไม่แบ่งว่าเป็นพรรคเล็ก หรือพรรคใหญ่

3.3.3 ไม่ควรจำกัดวงเงินการบริจาค หรือผู้บริจาค แต่ควรรู้วิธีบริจาคโดยเปิดเผย รวมถึงควรเพิ่มการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้บริจาคให้พรรคการเมือง เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการบริจาค

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคท้องถิ่นพื้นป่าประเทศไทยและสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” ผู้ศึกษาจะขออภิปรายผลข้อค้นพบจากการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

2.1 บทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

การก่อตั้งพรรคการเมืองก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรค ในโลกยุคปัจจุบันภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กลายเป็นแรงผลักดันที่สำคัญของการเมืองภายในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายรวมทั้งในประเทศไทย เนื่องจากในไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีประเด็นปัญหาใหม่ ๆ เกิดขึ้นในแต่ละประเทศมากมาย ทั้งประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ก่อให้เกิดความสนใจของผู้คน และนำไปแสวงหาแนวร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อเกิดพรรคการเมืองใหม่ ๆ เช่น พรรคการเมืองที่ต่อสู้เพื่อสภาพแวดล้อม อาทิ พรรคกรีนในหลาย ๆ ประเทศของยุโรป หรือพรรคชุมชนท้องถิ่นในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย พรรคการเมืองที่ก่อตั้งใหม่ในประเทศไทยในระยะหลังก็มีลักษณะนั้น กล่าวคือเป็นพรรคที่เกิดจากการรวมของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น พรรคท้องถิ่นพื้นป่าประเทศไทย เกิดจากการรวมกลุ่มของข้าราชการบำนาญที่ต้องการสานต่อการทำงานของหัวหน้าพรรคที่ต้องการแก้ไขปัญหาป่าไม้ และสัตว์ป่าภายในประเทศ เป็นต้น ซึ่งการรวมกลุ่มก่อตั้งเป็นพรรคการเมืองในลักษณะนี้เป็นไปตามลักษณะการกำเนิดพรรคการเมืองไทยของกนก วงษ์ตระหง่าน กล่าวคือ กำเนิดโดยอาศัยอุดมการณ์ กำเนิดของพรรคการเมืองโดยอาศัยอุดมการณ์นี้เป็นการเกิด โดยมีอุดมการณ์หรือเป้าหมายบางอย่างที่ชัดเจนปรากฏให้เห็น กล่าวคือ พรรคการเมืองลักษณะนี้จะแสดงอุดมการณ์หรือเป้าหมายบางประการของตนอย่างชัดเจนในช่วงเวลาของการก่อตั้งพรรค ดังนั้นบุคคลที่เข้าร่วมพรรคจึงมักจะเห็นพ้องหรือยอมรับอุดมการณ์หรือเป้าหมายนั้น การเกิดพรรคโดยมีอุดมการณ์หรือเป้าหมายร่วมกันนี้ มักจะเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ทางการเมือง

ที่เอื้อให้อุดมการณ์หรือเป้าหมายนี้มีความเด่นชัด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สถานการณ์ทางการเมืองนั้นมีส่วนกำหนดให้กลุ่มบุคคลที่ก่อตั้งพรรคจะต้องแสดงจุดยืนทางอุดมการณ์หรือเป้าหมายของตนที่ชัดเจน สำหรับอุดมการณ์นี้มักจะอาศัยฐานจากแนวนโยบาย พื้นฐานทางอาชีพและสังคม ตลอดจนเป้าหมายหรืออุดมคติบางประการของบรรดาสมาชิกพรรคเป็นแรงยึดเหนี่ยวร่วมกัน อุดมการณ์นี้อาจจะแสดงออกในเชิงนโยบายหรือผลประโยชน์ในทางศาสนา อาชีพ เชื้อชาติ ภูมิภาค เป็นต้น ในกรณีพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยก็คือกลุ่มข้าราชการป่าไม้ทั้งที่เกษียณและไม่เกษียณ ส่วนพรรคประชาธิปไตยใหม่ก็คือการรวมกลุ่มของข้าราชการครูเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ นนทมนัส พิทยธีรพงศ์ (2556: 98) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “แนวคิดในการก่อตั้งพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่าคณะผู้ก่อตั้งมีวัตถุประสงค์หลักในการก่อตั้งพรรคที่จะสะท้อนถึงเจตจำนงของคณะผู้ก่อตั้งพรรคได้ชัดเจนที่สุดคือ เพื่อให้พรรคทวงคืนผืนป่าเป็นองค์การที่กระตุ่น ผลักดันให้เกิดการทวงคืนผืนป่า ซึ่งสถานการณ์ทางการเมืองที่เอื้อให้อุดมการณ์หรือเป้าหมายนี้ของคณะผู้ก่อตั้งมีความเด่นชัดขึ้น ได้แก่ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการที่ปรากฏการณ์ความเสียโทรมของป่าไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาลและสาธารณชนอย่างจริงจัง เมื่อพรรคการเมืองเกิดขึ้นมาโดยอาศัยอุดมการณ์เป็นรากฐาน เช่นนี้ ครั้นอุดมการณ์เกิดเจือจางหรือหมดนัยสำคัญไป โดยเฉพาะเมื่อสมาชิกผู้ก่อตั้งหมดไป หรือสถานการณ์เอื้อให้เกิดอุดมการณ์ร่วมเปลี่ยนแปลง พรรคการเมืองนั้นก็จะเป็นไปตามไปหรือไม่เช่นนั้นก็จะสิ้นสุดลง ดังนั้นความสามารถในการยืนหยัดรักษาอุดมการณ์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองในลักษณะนี้ แต่การกำเนิดพรรคการเมืองไทยยังมีอีกหนึ่งลักษณะที่สำคัญคือ กำเนิดเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมือง กำเนิดของพรรคการเมืองลักษณะนี้เพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองในขณะนั้นเป็นสำคัญ การเกิดอาจจะเกิดจากการนำพรรคการเมืองที่มีอยู่แล้วมารวมกัน หรืออาจจะรวบรวมบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกันและตั้งเป็นพรรคการเมือง เพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองเช่นกัน ในเวลาเดียวกันปัจจัยบริบททางการเมืองในขณะนั้น ก็มีส่วนเอื้อให้เกิดการตั้งพรรคการเมือง เพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองในขณะนั้นด้วย ในกรณีของพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยมีลักษณะการกำเนิดพรรคการเมืองลักษณะนี้ค่อนข้างชัดเจน เพราะพรรคก่อตั้งขึ้นหลังจากการเกษียณราชการของหัวหน้าพรรค ได้แก่ นายดำรงค์ พิเดช อดีตอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเหตุการณ์หรือสถานการณ์ขณะนั้นที่เป็นปัจจัยที่ช่วยเอื้อในการจัดตั้งพรรคก็คือ ผลงานก่อนการเกษียณเพียงไม่กี่เดือน ในกรณีของการบุกทุบรีสอร์ตของกลุ่มทุนบริเวณทับลาน ซึ่งเป็นข่าวดังอยู่ในสื่อ ณ ขณะนั้น ในกรณีการกำเนิดพรรคของพรรคประชาธิปไตยใหม่อาจจะมีลักษณะของการกำเนิดเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองอยู่บ้างเหมือนกัน แต่ก็อยู่ในรูปแบบการกำเนิดพรรคโดยอาศัยผลประโยชน์ร่วมด้วยเช่นกันซึ่งมีลักษณะคือการอาศัย

ผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะในระดับแกนนำของพรรค ผลประโยชน์ร่วมกันนี้อาจจะเป็นผลประโยชน์ทางธุรกิจ การค้าหรือเศรษฐกิจและผลประโยชน์ทางการเมืองก็ได้ เนื่องจากก่อนการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม 2554 นายสุรทิน พิจารณ์ แม้จะอยู่สังกัดในพรรคอื่นแต่ไม่มีพื้นที่ในการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้น จึงได้มีแนวคิดในการจัดตั้งพรรคประชาธิปไตยใหม่ขึ้นเอง ประกอบกับมีฐานเสียงจากกลุ่มข้าราชการครูมาก่อน จึงสามารถก่อตั้งพรรคขึ้นมาได้สำเร็จ

ส่วนของการดำเนินการของพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ในส่วนของเรื่องการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 หมวด 1 เรื่องการจัดตั้งพรรคการเมือง มาตรา 10 ข้อบังคับพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ (5) แผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ซึ่งมีในแต่ละพรรคจะมีรายละเอียดเหมือนกัน คือ 1. ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรค ต้องดำเนินการจัดตั้งครบภาคละหนึ่งสาขา 2. ในการจัดตั้งสาขาพรรคให้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการบริหารพรรคตามความประสงค์ของสมาชิกพรรคจำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน ซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งพรรคการเมืองสามารถที่ก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองตามข้อบังคับของแต่ละพรรคได้ โดยการก่อตั้งสาขาพรรคส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกับการก่อตั้งพรรคสำนักงานใหญ่ กล่าวคือมีแนวคิด และอุดมการณ์ร่วมกัน หรือขึ้นชอบนโยบายของพรรค และขึ้นชอบในตัวหัวหน้าพรรค โดยที่บทบาทของหัวหน้าพรรคมีผลอย่างมากในการก่อตั้งสาขาพรรค ทั้งในเรื่องของชื่อเสียงและผลงานในอดีต เช่นตัวอย่างของหัวหน้าพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย และความสามารถในการจูงใจหรือการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ ดังตัวอย่างของหัวหน้าพรรคประชาธิปไตยใหม่ แต่ที่น่าสังเกตก็คือระดับความสนใจทางการเมืองในแต่ละสาขาพรรคนั้นมีมากในระดับหนึ่ง กล่าวคือตัวของประธานสาขาพรรคในบางสาขาที่มีความสนใจที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง ทำให้ลักษณะความสัมพันธ์กับพรรคสาขาใหญ่ โดยเฉพาะหัวหน้าพรรคกับประธานสาขาพรรคอยู่ในรูปความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในลักษณะความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว (face – to – face relationship) กล่าวคือ มีการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลที่เกิดขึ้นสม่ำเสมอจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ความรู้สึกจงรักภักดี หรือความเชื่อมั่นขึ้น ในกรณีนี้ประธานสาขาพรรคที่จะลงรับสมัครเลือกตั้งในพื้นที่ และมั่นใจว่าจะสามารถพึงพาหัวหน้าพรรคได้ ส่วนผู้อุปถัมภ์ (หัวหน้าพรรค) ก็มีความคาดหวังว่าผู้ถูกอุปถัมภ์ (ประธานสาขาพรรค) จะสามารถจัดตั้งและดูแลสาขาพรรค เพื่อเป็นฐานเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไปได้

ในส่วนของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 26 ได้กำหนดว่าภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าพันคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาค และจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศ กำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา จากกฎหมายข้อนี้ส่งผลกระทบต่อ ในทางปฏิบัติกับการตั้งสาขาพรรค กล่าวคือ พรรคการเมืองส่วนใหญ่ตั้งใจก่อตั้งสาขาพรรคเพียงแค่ ตามกรอบของกฎหมายคือ 4 สาขา ใน 4 ภาค โดยที่ไม่ได้คาดหวังในตัวสาขาพรรคมาก จัดตั้งเพียง ตามกฎหมายเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสาขาพรรคในส่วนของ สำนักงานก็จะเป็นทรัพย์สินของประธานสาขาพรรคนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับอเนก สุชาติ (2555: 203) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” ผลการวิจัยพบว่าจะไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นในการก่อตั้งสาขาพรรคให้กระจายไปทั่วประเทศเพื่อเป็นการกระจายอำนาจและการกระจายการตัดสินใจจากพรรคส่วนกลาง ตลอดจนการสร้างควมมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนมากนัก โดยส่วนใหญ่มักจะตั้งสาขาพรรคเพียง 4 สาขาให้ครบตามที่กฎหมายกำหนด เท่านั้นเพื่อที่จะไม่ให้พรรคถูกยุบและเป็นการรักษาพรรคไว้ให้สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ได้ โดยจะตั้งร่วมกับสำนักงานส.ส.ในพื้นที่ แต่ในบางพรรคก็มีความพยายามที่จะมีสาขาพรรคให้ มาก แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่สามารถทำได้เพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร เพราะพรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่มีรายได้อีกมาก และการดำเนินการต่าง ๆ ประธานสาขาพรรค มักจะเป็นผู้รับผิดชอบเกือบทั้งหมด ทำให้การขยายสาขาเกิดขึ้น ได้ยาก และถึงแม้ก่อตั้งมาแล้วก็ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้จนต้องยุบสาขาไป ตัวอย่างเช่น สาขาพรรคจังหวัด มุกดาหารของพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ที่ต้องยุบไป ซึ่งสอดคล้องกับ อเนก สุชาติ (2555: 203) ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุที่มีการตั้งสาขาพรรคน้อยนั้นส่วนหนึ่งเพราะว่าการก่อตั้งสาขาพรรคมี ค่าใช้จ่ายที่สูงขณะที่พรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีรายได้อีกมาก ทำให้ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ตกอยู่ที่ ประธานและกรรมการสาขาพรรคจึงทำให้สาขาพรรคบางแห่งหาคนที่จะมาเป็นประธานสาขา พรรคค่อนข้างยาก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้สาขาพรรคการเมือง มีการกระจายไปในแต่ละภูมิภาค และให้มีจำนวนมากสาขาขึ้นเพื่อต้องการให้พรรคการเมืองมี ความเข้มแข็ง แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับเป็นการเพิ่มภาระให้พรรคการเมืองส่วนใหญ่ที่ไม่มี รายได้มาก เพราะถึงแม้บางพรรคจะมีเพียง 4 สาขาพรรคตามกฎหมาย แต่การดำเนินงานบริหาร จัดการให้สาขาพรรคดำเนินอยู่รอดก็ทำได้ยากแล้ว

สาขาพรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพรรคการเมืองตามกฎหมาย โดยมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 ได้กำหนดว่า “ภายในหนึ่งปีนับจากวันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้น ต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคนซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาค ตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา” โดยหากพรรคการเมืองใดไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองครบถ้วน (อย่างน้อย 4 สาขาใน 4 ภาค) ภายในระยะเวลาที่กำหนดย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา 91 วรรคหนึ่ง(1) นอกจากความสำคัญในแง่กฎหมายดังกล่าวแล้ว สาขาพรรคการเมืองยังมีความสำคัญต่อพรรคการเมืองในฐานะที่เป็นรากฐานของพรรคการเมือง และเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างสมาชิกกับพรรคการเมืองตลอดจนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมของพรรคให้มีการแพร่ขยายออกไปยังภูมิภาคต่าง ๆ อย่างทั่วถึง กฎหมายได้กำหนดให้สาขาพรรคการเมืองดำเนินการเมืองไว้หลายอย่าง การสรรหาสมาชิกพรรคการเมืองก็เป็นหนึ่งในนั้น สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่สามารถที่จะหาสมาชิกได้ตามที่พรรคสำนักงานใหญ่คาดหวังไว้ ในบางสาขาพรรคสามารถหาสมาชิกได้จำนวนเกินเป้าหมายจนต้องมีการเริ่มจำกัดจำนวน และคัดเลือกสมาชิกที่สนใจการเมืองและมีแนวคิดและอุดมการณ์เดียวกัน ที่ต้องมีการจำกัดจำนวนสมาชิกก็เพราะว่าการมีสมาชิกมากก็จะเป็นที่มาของค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเมื่อต้องมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เช่น การประชุมสาขาพรรค เป็นต้น แต่ในบางสาขาพรรคก็ไม่สามารถหาสมาชิกได้ไม่ถึงเป้าหมายเนื่องจากประชาชนในพื้นที่มีความสนใจในการเมืองน้อย และเห็นว่าการเป็นสมาชิกพรรคไม่ได้มีประโยชน์อะไรขึ้น และมีบางสาขาพรรคต้องหยุดการรับสมัครไว้เนื่องจากปัญหาเรื่องการจัดการและงบประมาณ

การประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองก็เป็นการดำเนินงานทางการเมืองที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาตรา 37 คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองต้องจัดให้มีประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งก่อนการประชุมใหญ่ประจำปีของพรรคการเมืองและในกรณีที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไปหรือเป็นการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อความเห็นชอบในการเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วนในกลุ่มจังหวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของสาขาพรรคการเมืองนั้น สาขาพรรคการเมืองที่ทำการศึกษาทั้งสองพรรคสามารถจัดประชุมได้ตามกฎหมายกำหนด คือ ปีละ 1 ครั้ง และในการประชุมแต่ละครั้ง

จะเป็นการนำนโยบายพรรคไปเผยแพร่ และที่สำคัญคือการลงพื้นที่ของคณะกรรมการบริหารพรรค จะได้ใช้โอกาสในการประชุมสาขาพรรคในการเข้าพื้นที่พบปะประชาชน แต่ในส่วนของพรรค ประชาธิปไตยใหม่ มีข้อแตกต่าง กล่าวคือ ใช้สาขาพรรคการเมืองเป็นที่ประชุมใหญ่พรรคการเมือง จึงจำเป็นต้องมีองค์ประชุมอย่างน้อย 200 คน สาขาพรรคการเมืองที่ใช้จัดประชุมได้จึงต้องเป็นเป็น สาขาพรรคที่มีความสามารถในการจัดหาสมาชิกให้ครบองค์ประชุม ซึ่งที่ผ่านมาสามารถจัดได้เพียง สองสาขาเท่านั้นคือสาขากรุงเทพ และสาขามุกดาหาร และจากการสัมภาษณ์จึงได้ทราบว่าการ จัดการประชุมในสาขากรุงเทพที่สามารถจัดได้ก็มาจากการที่เลขาธิการพรรคเป็นอดีตครูในพื้นที่ และสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนในพื้นที่เช่นกัน ซึ่งก็เป็นลักษณะของระบบ อุปถัมภ์รูปแบบหนึ่ง คือในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล ความสัมพันธ์แบบนี้ทั้งสองฝ่าย จะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้อุปถัมภ์ต้องพึ่งพาคนจำนวนมากเพื่อให้ตนดำรงสถานะทางสังคมไว้ ผู้ ถูกอุปถัมภ์จำเป็นต้องพึ่งผู้อุปถัมภ์เพื่อหลายสิ่งหลายอย่างที่ตัวเองต้องการในยามจำเป็น ในกรณีนี้ น่าจะสามารถอธิบายได้ว่าทางพรรคต้องการสมาชิกพรรคที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองให้มาประชุม ได้ครบตามกฎหมายเพื่อที่สาขาพรรคนั้นจะดำรงสถานะตามกฎหมายได้ ส่วนสมาชิกพรรคก็อาจจะ ได้รับความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งถ้ามองในแง่เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ การประชุมสาขาพรรคคือการให้สมาชิกพรรคในแต่ละส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง การดำเนินงานของพรรคการเมืองในลักษณะนี้ก็ดูเหมือนจะผิดหลักการแต่ได้ครบตามกฎหมาย หรืออาจจะกล่าวได้ว่ากฎหมายออกแบบมาไม่สามารถแก้ปัญหาในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสมัครใจของประชาชนหรือสมาชิกพรรคได้เท่าที่ควร

การจัดตั้งสำนักงานสาขาพรรคการเมือง ก็เป็นบทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งของสาขา พรรคการเมืองเพราะมีความเกี่ยวข้องกับการรับเงินสนับสนุนสาขาพรรคโดยตรง ตามประกาศ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง พ.ศ. 2554 ข้อ 29 การจัดสรรเงิน ตามจำนวนสาขาพรรคการเมืองตามข้อ 28 (3) สาขาพรรคการเมืองต้องมีลักษณะ ดังนี้ (2) มีสถานที่ตั้งแยกจากการประกอบกิจการอื่นหรือที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วน และมีผู้ปฏิบัติงานของสาขาพรรค การเมืองแสดงให้เห็นว่า สภาพความพร้อมของสำนักงานของสาขาพรรคการเมืองมีผลต่อการได้รับ เงินสนับสนุน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของสาขาพรรคการเมือง จากการสังเกตการณ์ของผู้ ศึกษา สังเกตได้ว่าสำนักงานสาขาพรรคที่ศึกษาเกือบทั้งหมดเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของ ประธานสาขาพรรค ซึ่งจะมีผลตามมาว่าถ้าประธานสาขาพรรคเป็นบุคคลที่ไม่มีรายได้ หรือ สำนักงานไม่ได้เป็นทรัพย์สินสมบัติของประธานสาขา การจัดตั้งสำนักสาขาพรรคได้สำเร็จและ สามารถผ่านเกณฑ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ดังลักษณะของสาขาพรรค ประชาธิปไตยใหม่จังหวัดลำปางที่ต้องเข้าสำนักงาน เมื่อไม่สามารถดำเนินงานให้สาขาพรรคผ่าน

เกณฑ์พิจารณาที่จะได้รับเงินสนับสนุนจากกต. ประกอบกับไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากพรรค สำนักงานใหญ่จึงทำให้สาขาพรรคอาจจะถูกยุบในที่สุด แต่ถ้าสำนักงานเป็นของประธานสาขาพรรคเอง ดังตัวอย่างของสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยทั้งหมดแล้วนั้น การจัดตั้งสำนักงานสาขาพรรคก็จะเป็นไปโดยง่าย และถึงแม้จะไม่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่สาขาพรรคก็สามารถดำรงอยู่ได้ และข้อดีอีกอย่างหนึ่งคือ การง่ายต่อการบริหารจัดการพื้นที่ของตนเอง และยังพร้อมต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อเนก สุขดี (2555: 203) ว่าที่สิ่งที่ทำการสาขาพรรคอยู่ภายในบ้านของประธานสาขาหรือนักการเมืองนั้นเพื่อความสะดวกของประธานสาขาเองและจากการพูดคุยกับประธานสาขาพรรคต่างก็ให้ข้อมูลที่ตรงกันว่า เหตุผลสำคัญที่ต้องมีการย้ายที่ทำการสาขามาตั้งในบ้านของตนเองเพราะจะไม่ได้เสียค่าเช่า และการที่สาขาพรรคตั้งอยู่ในสำนักงานของส.ส. นั้นอาจจะมีความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งในเรื่องของสำนักงานสาขาพรรคผู้ศึกษามีความเห็นด้วยกับการที่สำนักงานสาขาพรรคเป็นของประธานสาขาพรรค เพราะเมื่อไม่ได้รับการสนับสนุนสาขาพรรคก็สามารถที่จะดำรงสถานะได้อยู่ แต่ประธานสาขาพรรคเองจะต้องมีความพร้อมในระดับหนึ่ง และที่สำคัญคือการทำให้สาขาพรรคที่ก่อตั้งสามารถผ่านเกณฑ์การได้รับเงินสนับสนุนจากกต. เพราะเมื่อไม่ผ่านแล้วเรื่องของสำนักงานจะเป็นภาระอย่างมาก และเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้สาขาพรรคไม่ดำรงสถานะอยู่ได้ หรือประธานสาขาพรรคเองถอดใจที่จะไม่รับภาระนี้ไว้กับตัวเอง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาตรา 4 ให้คำจำกัดความ พรรคการเมือง หมายความว่า คณะบุคคลที่รวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง โดยได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมุ่งที่จะส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองมีหน้าที่สำคัญ คือการส่งสมาชิกเข้ารับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ในกรณีของพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันนอกจากสองพรรคใหญ่คือ พรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ ที่แข่งขันกัน ในสนามเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ก็มีพรรคการเมืองระดับกลางที่มีส.ส.ตั้งเดิมในพื้นที่ ส่วนพรรคที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ หรือพรรคขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ก็จะไม่มุ่งหวังที่จะส่งสมาชิกพรรคลงแบบเขตเลือกตั้ง ส่วนใหญ่จะคาดหวังที่จะได้พื้นที่ส.ส.จากระบบบัญชีรายชื่อ เช่นเดียวกับสองพรรคที่ทำการศึกษา บทบาทในเรื่องการดำเนินการหาเสียงของทางสาขาพรรค จึงอยู่ในรูปแบบของการนำเสนอหัวหน้าพรรคที่มีชื่อเสียง และนโยบายที่ตอบโจทย์ปัญหาของประชาชน ทำให้ลักษณะการหาเสียง ไม่จำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่ายมาก แค่ให้เข้าถึงประชาชน ดังตัวอย่างของหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ที่ได้รับเลือกเป็นส.ส.มาแล้วหนึ่งคนจาก

วิธีที่เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ ส่วนในเรื่องของการที่ประธานสาขาพรรคนั้น ได้มีโอกาสได้ลงสมัครรับเลือกตั้งนั้นคงเป็นเพียงแค่การตอบแทนผลประโยชน์ของพรรคการเมืองสำนักงานใหญ่ เพราะเมื่อพิจารณาจากโอกาสที่จะได้เป็นส.ส.นั้นแทบจะไม่มีโอกาส ทั้งในระบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 8 หรือ ระบบเขตพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ เพราะเพิ่งเป็นการลงเลือกตั้งครั้งแรก ที่กล่าวว่าเป็นการตอบแทนผลประโยชน์เพราะว่าประธานสาขาพรรคก็มีความสนใจในเรื่องการลงสมัครรับเลือกตั้งอยู่ และพรรคก็ต้องการสาขาพรรคให้ครบตามกฎหมายกำหนดเช่นกัน ซึ่งเป็นลักษณะของระบบอุปถัมภ์ของไทยในเรื่อง “การให้” เพื่อหวังจะได้รับ “ความช่วยเหลือ การคุ้มครอง” ซึ่งในที่นี้ก็คือ ประธานสาขาพรรคก่อตั้งสาขาพรรค และสรรหาสมาชิกพรรค เพื่อต้องการให้พรรคให้ความช่วยเหลือเพื่อเป็นตัวแทนของพรรคในการลงสมัครรับเลือกตั้งตอบแทน ซึ่งในมุมมองของผู้ศึกษาเห็นว่าเมื่อเมื่อตั้งสาขาพรรคครบตามกฎหมาย บทบาทสาขาพรรคในด้านนี้ก็จะหมดความสำคัญลงไป จนกระทั่งจะกลับมาที่มีการเลือกตั้งอีกครั้ง ซึ่งแสดงถึงการดำเนินงานของสาขาพรรคที่จะไม่มีความต่อเนื่อง

นอกจากบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองเพื่อให้ถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย เพื่อดำรงสถานะสาขาพรรคและพรรคการเมืองตามกฎหมายแล้ว บทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองอีกอย่างหนึ่งคือ การดำเนินงานตามแนวคิด อุดมการณ์การก่อตั้งพรรคของสาขาพรรคการเมือง ซึ่งบรูม และ ไชนิค (Broom and Seimick) ได้ให้ทัศนะและจำแนกบทบาทในลักษณะนี้ว่าคือ บทบาทที่ควรกระทำ (perceived role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำในหน้าที่ตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทตามอุดมคติทุกประการ และอาจจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคลก็ได้ ในกรณีนี้จะเห็นว่ามีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่ทำให้สาขาพรรคการเมืองดำเนินการตามบทบาทนี้ได้ ปัจจัยที่เห็นชัดเจนคือเรื่องแนวคิด อุดมการณ์การก่อตั้งพรรค ในกรณีพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยเป็นพรรคที่ก่อตั้งมาจากการต้องการแก้ปัญหาด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ผ่านทางสนับสุนนหัวหน้าพรรค ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาร่วมกันของคนส่วนใหญ่มิใช่เพียงแต่สมาชิกพรรค ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมกัน หรืออย่างน้อยก็มีความรู้ยินดีที่จะรับรู้ปัญหาร่วมกัน ทำให้สาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยสามารถดำเนินการตามอุดมการณ์การก่อตั้งพรรคได้เป็นอย่างดี ในบทบาทสถานะสื่อที่นำเสนอ นโยบายเพื่อแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติของทางพรรค หรือนำเสนอปัญหาป่าไม้ ณ ปัจจุบัน แตกต่างจากอุดมการณ์ “สวัสดิการสังคม” ที่พรรคประชาธิปไตยใหม่ได้เป็นแนวคิด อุดมการณ์พื้นฐานของทางพรรค ซึ่งถึงแม้จะเป็นนโยบายที่ดี หรือตอบโจทย์ปัญหา ณ ปัจจุบันเพียงใด โดยที่พรรคมีขนาดเล็ก เมื่อเข้าไปในสถานการณ์ผลักดันในเรื่องพวกนี้ในทางกฎหมายย่อมเป็นไปได้ยาก ทำให้การดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองในการผลักดันเรื่องเหล่านี้ดูจะไม่มีความน่าหนัก ปัจจัยต่อมา คือ ความพร้อมของสาขาพรรคการเมืองเอง ในกรณีพรรคประชาธิปไตยใหม่ที่ขาดความพร้อมทั้ง เงินบริหาร บุคลากร

และสำนักงาน ย่อมเป็นการยากที่จะดำเนินการในเรื่องของแนวคิดอุดมการณ์เหล่านี้ เพียงแค่ดำรงบทบาทการดำเนินงานของพรรคทางกฎหมายก็ทำได้ยากแล้ว สืบเนื่องจากการที่สาขาพรรคถูกยุบไป 2 สาขา ตั้งแต่ก่อตั้งพรรคมา ซึ่งแตกต่างต่างจากพรรคทวงคืนป่าประเทศไทยที่มีความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ และถึงแม้จะไม่มีเงินในการดำเนินการเรื่องดังกล่าวนี้ แต่ด้วยแนวคิด และนโยบาย ทำให้เกิดลักษณะการทำงานของจิตอาสา ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีทรัพยากรในการดำเนินงานมากมาย

2.2 ปัญหา อุปสรรคในบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาตรา 26 กำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา โดยพรรคการเมืองส่วนใหญ่สามารถที่จะทำได้ตามกรอบของกฎหมายกำหนด แต่ด้วยปัญหาเรื่องงบประมาณทำให้พรรคการเมืองส่วนใหญ่ก็คงจัดตั้งเพียงภาคละหนึ่งสาขาพรรค โดยที่ไม่มีการขยายสาขาพรรคเพิ่มขึ้น ซึ่งในเรื่องของงบประมาณนั้นเป็นที่น่าจะเข้าใจได้ เพราะพรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่ได้มีเงินงบประมาณมากมาย แต่อีกปัญหาที่สำคัญในเรื่องของการก่อตั้งสาขาพรรคคือ การที่หัวหน้าพรรคไม่เห็นถึงความสำคัญของการมีของสาขาพรรคการเมือง ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ หัวหน้าพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย “...ถามว่าการตั้งสาขาพรรคมีความจำเป็นมั๊ย จริง ๆ ก็ไม่มีความจำเป็น เพราะไม่ได้ช่วยอะไรให้พรรคเท่าไรเลย...” แสดงให้เห็นว่า การแผนแบบของกฎหมายให้พรรคการเมืองมีความเชื่อมโยงกับประชาชน ยังไม่อาจจะบรรลุเป้าหมาย เพราะพรรคการเมืองส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองเพิ่มเติมจากที่กฎหมายกำหนดแต่อย่างใด และจากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาจะพบว่าบทบาทในการดำเนินงานต่าง ๆ ของทางสาขาพรรคก็จะมีทางสำนักงานเป็นผู้กำหนดเสียเป็นส่วนใหญ่ หรือในลักษณะของพรรคที่มีลักษณะของการบริหารจากบนลงล่างบทบาททางการเมืองของพรรคจะอยู่ในผู้บริหารเพียงไม่กี่คนซึ่งตรงกับ เสนีย์ คำสุข (2556: 16) ที่ได้ให้ความเห็นว่าในประเทศไทยลักษณะสำคัญของพรรคการเมืองไทย คือการจัดองค์กรแบบเรียบง่าย (simple structure) ที่สำคัญคือที่ทำการพรรคส่วนกลางสำหรับจัดการประชุมพบปะของบุคคลระดับแกนนำ และ ส.ส.พรรคพร้อมกับ “ฝ่ายเลขานุการ” เพียงไม่กี่คน ที่ทำการพรรคเป็นทรัพย์สินของ “แกนนำ” หรือ “นายทุนพรรค” หรือเช่าเป็นรายปีไม่ใช่ทรัพย์สินของพรรคจริง ๆ ส่วนสาขาพรรคก็จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมาย ไม่ได้มุ่งหวังจะขยาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” ของสมาชิกและประชาชนแต่อย่างใด

การที่สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่สามารถหาสมาชิกได้ครบได้ตามเป้าหมายของทางพรรคและตามกฎหมายเพื่อได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐนั้น อาจจะแสดงว่าสมาชิกพรรคหรือประชาชนในพื้นที่ที่มีความตื่นตัวในทางการเมืองมากขึ้น แต่ในความเป็นจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น การ

ที่สาขาพรรคต้องจำกัดจำนวนสมาชิก นอกจากปัญหาเรื่องงบประมาณที่เพิ่มขึ้นเมื่อมีสมาชิกจำนวนมากขึ้นแล้ว ก็ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทการสรรหาสมาชิกพรรคการเมืองของสาขาพรรคคือการได้สมาชิกที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของทางพรรค กล่าวคือ สมาชิกไม่ได้มีอุดมการณ์ร่วมกับทางพรรค หรือ การเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคเพื่อหวังผลประโยชน์บางอย่าง ซึ่งน่าจะเป็นในรูปของระบบอุปถัมภ์ ซึ่งประชาชนที่ต้องการเป็นสมาชิก เมื่อเห็นว่าหัวหน้าพรรคการเมืองบางพรรคเป็นผู้มีชื่อเสียง หรือสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ก็อยากที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกเพื่ออาจจะได้รับการช่วยเหลือในอนาคต หรือในกรณีของพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ที่ทางพรรคได้มีโครงการมาปณกิจเพื่อดึงดูดประชาชนให้เข้ามาเป็นสมาชิกพรรค ถึงแม้ว่าอาจจะเป็นเรื่องดีในกรณีที่พรรคจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้น แต่การมีสมาชิกที่ไม่ได้มีลักษณะตรงตามที่ต้องการแบบนี้ก็อาจจะเป็นผลร้ายในภายหลัง เมื่อมีพรรคที่ดีกว่าเข้ามาอาจจะเกิดการย้ายพรรคแบบลับหลังได้ หรืออาจจะเกิดการฉกฉวยสิทธิต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นการผิดกฎหมาย สาขาพรรคในบทบาทที่จะต้องสรรหาสมาชิกพรรคในพื้นที่จึงต้องมีการคัดกรองสมาชิกที่ระมัดระวัง

การประชุมใหญ่สาขาพรรค ในหลักการประชาธิปัตย์สมัยใหม่ที่ต้องการเรื่องของการมีส่วนร่วม เวทีการประชุมน่าจะเป็นเวทีที่ทำให้ประชาชนและสมาชิกพรรคในพื้นที่มีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น ดังนั้นการประชุมสาขาพรรคบ่อยครั้งจึงน่าจะมีประโยชน์ต่อทั้งสาขาพรรคและพรรคการเมือง แต่ด้วยปัญหาด้านงบประมาณของพรรคการเมืองส่วนใหญ่ทำให้สาขาพรรคการเมืองสามารถจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคได้เพียงแค่ 1 ครั้งตามกฎหมาย และยังมีบางสาขาพรรคที่ไม่สามารถจัดประชุมได้เนื่องจากขาดการสนับสนุนเงินจากพรรคสำนักงานใหญ่ ส่งผลถึงปัญหาเรื่องการบริหารบุคลากรทำให้ห้องประชุมไม่ครบ

ปัญหาเรื่องการเงินยังส่งผลถึงปัญหาในบทบาทการจัดตั้งสำนักงานสาขาพรรคการเมือง จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาจะพบว่าถ้าสำนักงานสาขาพรรคไม่ได้เป็นทรัพย์สินสมบัติของประธานสาขาพรรค มีโอกาสที่จะไม่สามารถตั้งสำนักงานสาขาพรรคได้ ดังเช่นสาขาพรรคของพรรคประชาธิปัตย์ใหม่สาขาพรรคจังหวัดลำปาง ที่ใช้การเช่าห้องแถวเพื่อจัดตั้งสำนักงาน เมื่อขาดการสนับสนุนเงินจากสำนักงานใหญ่ก็ทำให้ไม่สามารถเช่าต่อได้ทำให้ปัจจุบันไม่มีสำนักงานสาขาพรรคการเมือง ต่างจากสาขาพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยที่ทุกสาขาเป็นทรัพย์สินของประธานเอง มีบางช่วงที่ไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่แต่ก็สามารถมีสำนักงานอยู่ได้ และจากการสัมภาษณ์เลขาธิการสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่จังหวัดลำปางทำให้ทราบเพิ่มเติมอีกว่าการที่จะทำให้สาขาพรรคผ่านเกณฑ์เพื่อจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐมีรายละเอียดที่ค่อนข้างมาก และที่สำคัญคือต้องใช้งบประมาณจำนวนหนึ่ง ถึงแม้ว่าเบื้องต้นจะสามารถตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ตามระเบียบ แต่เมื่อเริ่มดำเนินงานต่าง ๆ แล้วมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับเมื่อ

สามารถตั้งสาขาพรรคได้แล้ว ก็เริ่มขาดการได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากสำนักงานใหญ่ จึงทำให้ไม่สามารถผ่านเกณฑ์ได้ ซึ่งในส่วนนี้ผู้ศึกษาเห็นว่ามุมมองของคณะกรรมการการเลือกตั้งกับมุมมองของสาขาพรรคมองกันคนด้าน กล่าวคือ กกต.มองว่าสำนักงานจะต้องมีอาคารแยกจากที่พัก โดยชัดเจน มีอุปกรณ์สำนักงาน คอมพิวเตอร์ และเจ้าหน้าที่ประจำสาขา แต่สาขาพรรคมองว่างานการเมืองคือ งานที่ทำโดยเสียสละ ค่าใช้จ่ายบางอย่างรัฐจำเป็นจะต้องจัดสรรให้ ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่างานออกของกรณีเหล่านี้ คือสาขาพรรคก่อนก่อตั้งต้องมีความพร้อมระดับหนึ่ง และ กกต.จัดสรรงบประมาณให้สาขาพรรคสามารถบริหารได้เมื่อเริ่มต้น พร้อมกับให้คำแนะนำติดตามตลอดเวลา

บทบาทการหาเสียงและการส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญมาก บทบาทหนึ่ง เพราะในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย พรรคการเมืองมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งเพื่อให้ได้มีโอกาสนำนโยบายของพรรคไปใช้ในรัฐสภา และสาขาพรรคเองก็ต้องมีส่วนพรรคในการคัดกรองผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกทั้งยัง ยังต้องช่วยพรรคในการดำเนินการหาเสียงอีกด้วย แต่สืบเนื่องจากปัญหาทางการเงิน ทำให้สาขาพรรคมีปัญหา และอุปสรรคเกิดขึ้น กล่าวคือเกิดปัญหาในเรื่องการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งถึงแม้กฎหมายจะมีกำหนดว่าเงินหาเสียงจะสามารถใช้ได้เท่าไร แต่ในความเป็นจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น พรรคขนาดใหญ่ที่มีกำลังทรัพย์สามารถมีโอกาสการแข่งขันมากกว่า ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าการจำกัดวงเงินในการหาเสียงไม่มีประโยชน์เท่าไร ถึงแม้ว่าจะดูเหมือนว่ามีความเสมอภาคเกิดขึ้นแต่จำนวนที่ใช้จริงนั้นในพื้นที่ที่มีการแข่งขันกันมากย่อมใช้มากกว่านั้นแน่นอน และกลับเป็นผลเสียกับพรรคการเมืองส่วนใหญ่ที่มีงบประมาณไม่มาก ซึ่งจะไม่ตรงกับ อนเนก สุขดี (2555: 220) ที่เห็นว่าการกำหนดวงเงินค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งนั้นก็เพื่อป้องกันการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างพรรคการเมือง เป็นการสร้างความเสมอภาคในการหาเสียงเลือกตั้ง และป้องกันมิให้พรรคที่ใช้เงินมากในช่วงหาเสียงถอนทุนคืน ส่วนในเรื่องของการที่ผู้สมัครจะลงเลือกตั้งแบบเขตต้องออกค่าใช้จ่ายเองทำให้เป็นการยากที่จะหาคนมาลงสมัครรับเลือกตั้งได้ เรื่องนี้ผู้ศึกษาเห็นด้วย เพราะว่า คนที่จะลงสมัครเลือกตั้งแบบเขตนั้นควรที่จะต้องประเมินตัวเองว่ามีโอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งหรือไม่ และมีความพร้อมแค่ไหน ถ้าไม่พร้อมแล้วยังคงลงสมัครน่าจะเกิดผลเสียมากกว่าผลดีแก่พรรคการเมืองของตนเอง

ปัญหาที่สำคัญร่วมกันของพรรคการเมืองก็คือปัญหาเรื่องการเงินทุนพรรคการเมือง และปัญหานี้ยังส่งผลถึงบทบาทการดำเนินงานสาขาพรรคในด้านต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ในเรื่องของบทบาทการก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง, บทบาทการสรรหาสมาชิกพรรคการเมือง, บทบาทการประชุมใหญ่พรรคการเมือง, บทบาทการจัดตั้งสำนักงานสาขาพรรคการเมือง, บทบาทการหาเสียง

และการลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือแม้กระทั่งบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองตามอุดมการณ์พรรค ปัญหาด้านการเงินยังส่งผลต่อปัญหาด้านอื่น ๆ อีก ได้แก่ ปัญหาด้านสำนักงาน, ปัญหาด้านบุคลากร และปัญหาด้านการบริหารและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกฎหมาย ปัญหาการเงินลำดับแรกที่สำคัญคือความไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานของสาขาพรรคในด้านต่าง ๆ และไม่เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายที่เป็นจริง พรรคการเมืองที่เพิ่งจัดตั้งส่วนใหญ่เป็นพรรคที่จัดตั้งขึ้นด้วยอุดมการณ์ หรือมีนโยบายเฉพาะ ยิ่งถ้าไม่ได้รับเลือกตั้งให้เข้ามาเป็นรัฐบาล ที่มาของเงินสนับสนุน หรือเงินบริจาค ที่จะได้มาจากนายทุนพรรคใหญ่ย่อมแทบจะไม่มี ซึ่งสอดคล้องกับณรงค์ฤทธิ์ วิเศษรัตน์ (2551:129) ผลการวิจัยพบว่าเงินทุนพรรคการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาพรรคการเมืองให้ประสบความสำเร็จได้ ในเวทีการแข่งขันทางการเมืองในประเทศไทย แต่สำหรับพรรคการเมืองที่มีทุนที่ใช้ในการบริหารจัดการภายในพรรคที่มีน้อยอยู่แล้วและมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเอง และยังเป็นพรรคที่ไม่มีชื่อเสียงทางการเมืองที่จะได้รับบริจาคจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายนอกจึงแทบจะไม่มีเลย เพราะการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายนอกจะบริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองนั้น ส่วนใหญ่มักจะบริจาคให้พรรคการเมืองที่คาดว่าจะเจริญเติบโตต่อไปในเวทีการเมืองไทย หรือมีอนาคตทางการเมือง ประกอบกับเงินสนับสนุนที่ได้จากรัฐตามกฎหมายนั้นยังได้จำนวนน้อยมาก ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาตรา 75 วรรค 2 การจัดสรรเงินให้แก่พรรคการเมืองที่มีสิทธิได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดสรรโดยจัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ร้อยละสี่สิบของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร คะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ร้อยละสี่สิบของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร สาขาพรรคการเมืองซึ่งมีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดร้อยละสิบของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรรและจำนวนสมาชิกซึ่งชำระค่าบำรุงรายปี ร้อยละสิบของจำนวนเงินที่จัดสรร ซึ่งจะเห็นว่าจำนวนเงินสนับสนุนจากรัฐที่พรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ได้มานั้นมีจำนวนน้อยมาก และในมาตรา 75 วรรค 3 ในกรณีที่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ การจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองตามมาตรานี้ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อพรรคการเมืองนั้นได้ดำเนินการครบถ้วนตามมาตรา 26 และได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากข้อกำหนดนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้าเป็นพรรคที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ และไม่มีแหล่งเงินทุนมาก่อนแทบที่จะไม่มีทางที่จะดำรงสถานะพรรคการเมืองได้ ซึ่งจะส่งผลถึงสาขาพรรคอย่างแน่นอน

นอกจากเรื่องของจำนวนเงินที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานของสาขาพรรคแล้ว ยังมีปัญหาเรื่องของความล่าช้าของการเบิกจ่าย และเรื่องของเงินที่ได้รับการสนับสนุนไม่สัมพันธ์กับความเป็นจริง แม้ว่าในกฎหมายจะกำหนดว่าให้พรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ยื่น

แผนการดำเนินงานประจำปี และแผนการใช้จ่ายประจำปี เพื่อกำหนดการจัดสรรเงิน แต่ในความเป็นจริงแล้วแม้ว่าพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองได้ยื่นทำถูกต้องตามกำหนดเวลาแล้วนั้น การเบิกจ่ายเงินสนับสนุนกลับมีความล่าช้า และได้มาไม่ตรงกับความเป็นจริงและไม่เหมาะสม เช่น จากการสัมภาษณ์จากทั้งสองพรรคทำให้ทราบว่าทางสาขาพรรคต้องสำรองเงินจ่ายไปก่อนเป็นแรมปีกว่าที่ทางคณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดสรรงบให้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของสาขาพรรคเป็นอย่างมาก และยังมีในกรณีของพรรคประชาธิปัตย์ใหม่สำนักงานใหญ่ที่มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งราคาเช่าสำนักงานค่อนข้างสูง แต่ได้รับเงินจัดสรรค่าเช่าสำนักงานเพียงเดือนละห้าพันบาทซึ่งไม่สมเหตุสมผลอย่างยิ่ง และยังมีปัญหาเรื่องการที่เมื่อต้องมีการสำรองจ่ายไปก่อนแล้วทางคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วไม่ตรงตามวัตถุประสงค์จึงเบิกจ่ายได้ไม่เต็มจำนวน ซึ่งเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมาก ปัญหาเรื่องเงินที่ล่าช้าและไม่สมเหตุสมผลนี้ก่อให้เกิดการปรับตัวของแต่ละสาขาพรรคการเมืองอย่างมาก จากการสังเกตการณ์ผู้วิจัยเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนในเรื่องการปรับตัวของสาขาพรรคการเมืองทั้งสองพรรคโดยเฉพาะในเรื่องของสำนักงาน พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทยสาขาพรรคส่วนมากประชาชนสาขาพรรคจะเป็นกลุ่มคนที่ค่อนข้างอาชีพมั่นคง สำนักงานสาขาพรรคเป็นทรัพย์สินของประชาชนสาขาพรรคเองจึงสามารถที่ดำเนินกิจกรรมของสาขาได้แม้ว่าจะไม่ได้รับการสนับสนุนมากนัก ผิดกับสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ที่ประชาชนสาขาพรรคมีอาชีพไม่มั่นคง สำนักงานส่วนใหญ่จึงแบ่งส่วนของพื้นที่บ้านซึ่งอาจจะไม่ตรงกับหลักเกณฑ์ที่ได้รับการสนับสนุนหรือต้องเช่าสำนักงาน ทำให้เมื่อมีการเบิกจ่ายล่าช้าหรือขาดการสนับสนุนทำให้สาขาพรรคไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ จนอาจจะถูกยุบไปดังกรณีสาขาพรรคจังหวัดลำปาง

สิ่งที่สืบเนื่องจากปัญหาการเงิน คือปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาที่สำคัญลำดับแรกในเรื่องบุคลากรคือ การขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองมีรายละเอียดที่ให้พรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามอย่างมาก พรรคการเมืองที่ก่อตั้งใหม่ส่วนมากและสาขาพรรคการเมืองซึ่งโดยปกติแล้วประกอบด้วยบุคคลที่ค่อนข้างไม่หลากหลายมากนัก เช่น พรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย ที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่ทำงานด้านป่าไม้ย่อมมีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องป่าไม้ แต่ในสายงานด้านพรรคการเมืองที่ต้องอาศัยนักกฎหมายหรือนักบัญชีนั้นย่อมขาดแคลน แต่ในประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และจำนวนค่าใช้จ่าย ในการสนับสนุนพรรคการเมือง ประจำปี 2553 ตามมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 ในส่วนของหลักเกณฑ์ วิธีการ ค่าใช้จ่าย และการสนับสนุนพรรคการเมือง ประจำปี 2553 (7) ค่าจ้างบุคลากรของสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง

สนับสนุนเฉพาะตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงินการบัญชี วุฒิกการศึกษาปริญญาตรีหรือตราเงินเดือน ๆ ละ 8,630 บาท ซึ่งถือว่าเป็นเงินในจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับค่าแรงขั้นต่ำวันละ 300 บาทในปัจจุบัน พรรคการเมืองส่วนใหญ่จึงต้องแก้ปัญหาด้วยการไหว้วาน ญาติพี่น้องเข้ามาทำแทน ยิ่งเมื่อมองในระดับสาขาพรรคการเมืองขนาดเล็กซึ่งแม้แต่ประธานสาขาพรรค หรือคณะกรรมการสาขาพรรคแล้วแต่เป็นชาวบ้านทั้งสิ้น การที่จะมีความสามารถจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่าง ๆ รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ให้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งในแต่ละครั้งนั้นย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก และยิ่งกฎหมายไม่มีเงินที่จะสนับสนุนบุคลากรในระดับสาขาพรรคการเมืองด้วยแล้วนั้น ปัญหาด้านบุคลากรจึงเป็นปัญหาที่คู่กับสาขาพรรคการเมืองที่แทบจะไม่มีรายได้อยู่เสมอ สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการการเลือกตั้งงานพรรคการเมือง ที่ให้ข้อมูลว่าสาขาพรรคการเมืองไม่มีบุคลากรดำเนินการเรื่องบัญชี หรือแม้แต่แค่การดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งจะส่งผลให้การรายงานเอกสารต่าง ๆ ตามมา จนอาจจะเกิดปัญหาการฟ้องร้องเพื่อเอาเงินคืนจากการใช้เงินไม่ถูกต้องประสงค์จากที่มีตัวอย่างอยู่หลายคดีในปัจจุบัน

ปัญหาสำคัญที่สืบเนื่องจากปัญหาเรื่องการเงิน และบุคลากรของสาขาพรรคการเมืองอีกเรื่องหนึ่งคือปัญหาเรื่องสำนักงาน สาขาพรรคการเมืองหลังจากก่อตั้งแล้ว ยังต้องดำเนินการอีกหลายอย่างจนจะสามารถผ่านเกณฑ์ได้รับเงินสนับสนุนค่าสำนักงานได้ ในประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง พ.ศ. 2554 ข้อ 29 การจัดสรรเงินตามจำนวนสาขาพรรคการเมืองตามข้อ 28 (3) สาขาพรรคการเมืองต้องมีลักษณะ ดังนี้

- 1) มีจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าสองร้อยคน และมีการจัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองของสาขาพรรคการเมือง
- 2) มีสถานที่ตั้งแยกจากการประกอบกิจการอื่นหรือที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วน และมีผู้ปฏิบัติงานของสาขาพรรคการเมือง
- 3) มีการดำเนินการตามข้อบังคับพรรคการเมืองในรอบปีก่อนที่จะจัดสรรซึ่งอย่างน้อยต้องมีการประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง หรือการประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบการเสนอชื่อบุคคลเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือการประชุมคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง
- 4) มีการให้ความรู้แก่สมาชิกพรรคการเมืองและประชาชนทั่วไป หรือการหาสมาชิกพรรคการเมืองเพิ่มเติม หรือดำเนินการทางการเมืองอื่น

จากการสัมภาษณ์เหรียญกพรรคประชาธิปไตยใหม่ และในการลงพื้นที่ ทำให้ทราบว่าหลังจากการก่อตั้งสาขาพรรคของทางพรรค เนื่องจากปัญหาการเงินและการขาดบุคลากร จึงทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้สาขาพรรคทั้งหมดของพรรคไม่สามารถผ่านเกณฑ์พิจารณาได้

หมด โดยผ่านเพียง 2 สาขา ส่วนในสี่สาขานั้นเมื่อพิจารณาตามรายชื่อที่ไม่สามารถผ่านเกณฑ์ได้จากข้อมูลจากการสังเกตการณ์ ในข้อ (1) ถึงแม้ว่าสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่จังหวัดชัยภูมิจะสามารถมีสมาชิกเกินกว่าสองร้อยคนได้ แต่สำนักงานที่มีคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานได้ไม่สมบูรณ์ และไม่มีแฟ้มจัดเก็บเอกสาร จึงไม่สามารถจะจัดเก็บทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองได้ ข้อ (2) สำนักงานสาขาพรรคส่วนใหญ่เป็นบ้านของประธานสาขาพรรคไม่มีการแยกส่วนให้เป็นสำนักงานพรรคแต่อย่างใด โดยเฉพาะสาขาพรรคจังหวัดกรุงเทพ ที่เป็นลักษณะที่พัก ที่กินที่นอนในห้องเดียว เมื่อการที่บางสาขาพรรคไม่สามารถที่จะผ่านเกณฑ์จึงสามารถรับเงินสนับสนุนจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ จึงเหมือนซ้ำเติมให้สาขานั้นมีสิทธิถูกยุบได้ง่ายในมุมมองของผู้ศึกษา แต่สาขาของพรรคทองคั้นผืนป่าประเทศไทยสามารถปรับตัวได้ตามที่กล่าวถึงด้านบน แสดงให้เห็นว่าพื้นฐานทางการเงินของสาขาพรรคและบุคลากรเป็นปัจจัยที่ส่งผลถึงเรื่องสำนักงานพรรค

เป็นที่ทราบกันว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก่อนการลงประชามติประเด็นการวิจารณ์หลักอยู่ที่การขาดความมีส่วนร่วมจากประชาชนในการร่าง การที่คณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติผูกขาดการแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ การแก้ไขให้สมาชิกวุฒิสภาเกือบครึ่งหนึ่งมาจากการแต่งตั้ง และที่สำคัญคือการลดความสำคัญของฝ่ายบริหารและระบบพรรคการเมือง เดิมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ฝ่ายบริหารที่มาจาก การเลือกตั้งมีความมั่นคง และระบบพรรคการเมืองมีความสำคัญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขให้ฝ่ายบริหารและพรรคการเมืองมีความอ่อนแอลง และทำให้องค์กรตรวจสอบมีอิสระ เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เนื้อหาของกฎหมายและข้อบังคับของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2550 ที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองมีลักษณะของการเข้มงวดเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของพรรคการเมือง จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่าพรรคการเมืองที่ศึกษาทั้งสองต่างมีปัญหาาร่วมกัน กล่าวคือ ปัญหาของการที่ถูกระเบียบทางกฎหมายที่ต้องทำตามมีความละเอียดมาก และสืบเนื่องจากปัญหาการขาดแคลนเงินทุน ปัญหาการขาดบุคลากรที่ทำงานเฉพาะด้าน ตลอดจนปัญหาของสำนักงานที่ไม่มีความพร้อม การทำงานดำเนินการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดจึงเป็นปัญหาที่พรรคการเมืองเป็นอย่างมาก ในกรณีของพรรคทองคั้นผืนป่าประเทศไทยเป็นพรรคที่เพิ่งก่อตั้งมาไม่นาน ประสบการณ์ในการทำงานด้านนี้ย่อมไม่มีจึงถือเป็นอุปสรรคอย่างมาก ส่วนในสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องบุคลากรที่มีความรู้ทางคอมพิวเตอร์ จนพรรคสำนักงานใหญ่ต้องแก้ปัญหาโดยการจัดหาคนมาให้ ปัญหาในเรื่องของการดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองที่ส่งผลมาจากปัญหาเรื่องเงินทุนอีกปัญหา คือปัญหาเรื่องของการทำได้เพียงขั้นต่ำของกฎหมาย ในความเป็นจริงในระบบประชาธิปไตย ยิ่งสาขาพรรคการเมืองมีความเข้มแข็งประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย สาขาพรรคการเมืองเป็นส่วนที่

เชื่อมประชาชนในพื้นที่กับพรรคการเมืองไว้ย่อมเป็นสิ่งที่ดี ดังนั้นในความเป็นจริงการที่จะมีสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนมาก การสัมมนา การประชุม การให้ความรู้ประชาชนในพื้นที่ ควรจะมีบ่อยครั้ง แต่ในทางปฏิบัติจริงสาขาพรรคการเมืองทำได้แค่ขึ้นตำตามกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น การต้องจำกัดจำนวนสมาชิก การประชุมใหญ่สาขาพรรคเพียงปีละครั้งตามกฎหมายเป็นต้น เพราะการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นต้องมีต้นทุน ซึ่งสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่มีปัญหาการเงินอยู่แล้วตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น และในส่วนของ การเสนอโครงการและการปฏิบัติตามโครงการที่เสนอก็มีปัญหาในส่วนที่พรรคการเมืองไม่สามารถนำเสนอโยบายของพรรคตัวเองได้ โครงการต้องเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ต้องออกไปก่อน ถ้าเกิดว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าไม่ถูกต้องประสงค์ก็จะคืน ไม่เต็มจำนวนหรือไม่ให้เลย แสดงให้เห็นว่ามีจุดที่พรรคการเมืองกับคณะกรรมการการเลือกตั้งมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานตามโครงการอบรมต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน ปัญหาเรื่องการแข่งขันกันทางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองในพื้นที่ก็เป็นปัญหาร่วมกันที่สำคัญ สาขาพรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นมาใหม่ซึ่งไม่มีทรัพยากรมากอยู่แล้วการแข่งขันกับพรรคใหญ่ย่อมเป็นไปได้ยาก นอกจากเงินทุนที่ใช้ในการหาเสียงที่ย่อมน้อยกว่ามาก ยังมีปัญหาสำคัญคือ ยังมีการเลือกข้างผู้นำชุมชนในพื้นที่ ซึ่งก็เป็นปกติของระบบการเมืองไทยมานานที่ผู้นำชุมชนจะผูกติดกับนักการเมืองในพื้นที่รูปแบบของหัวคะแนน เพราะอาศัย สถานะทางสังคม บารมีเพื่อหวังตำแหน่งต่างๆ หรือการกว้าวเข้าไปเล่นการเมืองเองที่มีตัวอย่างให้เห็นมากมาย ซึ่งสาขาพรรคการเมืองที่ตั้งใหม่ย่อมยากที่จะสามารถแข่งขันในพื้นที่ได้ หรือจนกระทั่งอาจจะมีการกระทบกระทั่งกันได้

3. ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษายบทบาทการดำเนินงานของสาขาพรรคท้องถิ่นผืนป่าประเทศไทย และสาขาพรรคประชาธิปไตยใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” ผู้ศึกษาขอแสดงข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะต่อพรรคการเมือง

1) พรรคการเมืองจะต้องให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญสนับสนุนและช่วยเหลือแก่สาขาพรรคอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะปัจจัยด้านเงินทุนหรืองบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง เมื่อสาขาพรรคมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้แล้ว พรรคการเมืองควรกระจายอำนาจให้สาขาพรรคการเมืองมากขึ้น

2) การดำเนินการก่อตั้งสาขาพรรค ผู้ก่อตั้งควรคำนึงถึงความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของสาขาพรรค อาทิ ความพร้อมด้านงบประมาณ สถานที่ บุคลากร สำนักงาน วัสดุ ครุภัณฑ์ และความสามารถในการสรรหาสมาชิกให้ครบ โดยการดำเนินการตามข้อบังคับพรรคการเมือง

3) พรรคการเมืองต้องเห็นความสำคัญของสาขาพรรคการเมืองมากขึ้น เมื่อพรรคการเมืองมีความเข้มแข็งแล้วต้องมีการขยายสาขาพรรคเพื่อที่จะใช้สาขาพรรคเป็นประโยชน์ในการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นการตั้งสาขาพรรคเพื่อให้ครบตามกฎหมาย และไม่มี การสื่อสาร กำกับดูแล สาขาพรรคต้องจำเป็นต้องเป็นภาระกับประธานสาขาพรรคการเมือง

3.2 ข้อเสนอแนะต่อสาขาพรรคการเมือง

1) ผู้ที่ก่อตั้งสาขาพรรคการเมือง จะต้องประเมินถึงความพร้อมที่จะตั้งสาขาพรรคแล้วจะสามารถดำรงอยู่และตรงกับหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะได้รับการสนับสนุน ทั้งเงินทุน สถานที่ บุคลากร ความสามารถในการสรรหาสมาชิก

2) เมื่อก่อตั้งสาขาพรรคได้ตามกฎหมายแล้วนั้น สาขาพรรคต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสาขาพรรคกับสมาชิก และสร้างความเข้มแข็งให้กับสาขาพรรคในอนาคต

3) การสรรหาสมาชิกควรเน้นสมาชิกที่มีความสนใจทางการเมือง และมีอุดมการณ์ร่วมกับกับทางพรรค ไม่นับปริมาณ เพื่อป้องกันปัญหาการย้ายพรรคในระยะยาว

4) สาขาพรรคที่ก่อตั้งและยังไม่ผ่านเกณฑ์การรับการสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนพรรคการเมือง ต้องมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาให้ได้รับการช่วยเหลือ เพราะถ้าปล่อยปัญหานี้ไว้ในระยะยาวมีโอกาสถูกยุบสาขาได้มาก

3.3 ข้อเสนอแนะในเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมือง

1) รัฐควรแก้ไขสัดส่วนและหลักเกณฑ์ในการรับการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง ให้พรรคการเมืองส่วนใหญ่สามารถมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และการแข่งขันได้ เมื่อพรรคการเมืองเข้มแข็งย่อมส่งผลถึงสาขาพรรคนั้น ๆ เข้มแข็งตามไปด้วย

2) ในการตั้งสาขาพรรค รัฐควรจะมีงบประมาณเบื้องต้น เพื่อที่จะให้สาขาพรรคสามารถดำรงอยู่ได้ เช่น ค่าเช่าสถานที่ล่วงหน้า ค่าจ้างบุคลากร และค่าจัดซื้ออุปกรณ์สำนักงาน โดยอาจมีการกำหนดเป็นระยะเวลา ตัวอย่างเช่น ภายในหนึ่งปีเมื่อได้ดำเนินการต่าง ๆ แล้วต้องผ่านเกณฑ์ ถ้าไม่ผ่านให้ทำการคืนเงินหรือทรัพย์สินนั้น ๆ

3) ควรแก้ไขกฎหมายในเรื่องของการรับเงินบริจาคให้เป็นแบบการไม่จำกัดจำนวนเพราะพรรคการเมืองขนาดเล็กบางพรรคก็มีนโยบายที่น่าสนใจ และอาจจะมี ความสามารถในการหาเงินบริจาค และควรปรับแก้กฎหมายต่าง ๆ ทางภาษี เพื่อเป็นการจูงใจผู้บริจาค

4) ปรับแก้เงินสนับสนุนด้านบุคลากรให้มากกว่าค่าแรงขั้นต่ำในปัจจุบันเพื่อเป็นการจูงใจบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานในทางการเมืองมากขึ้น

5) ปรับลดข้อกำหนดที่ละเอียดเกินไป เช่น งานเอกสารต่าง ๆ ในระดับสาขาพรรคการเมือง เพราะในความเป็นจริงแล้ว บุคลากรที่ต้องทำงานด้านนี้ต้องมีความสามารถระดับหนึ่ง สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ อาจจะไม่มีความประสิทธิภาพที่จะทำได้

3.4 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1) เนื่องจากงานศึกษานี้ทำการศึกษารัฐสภาพรรคการเมืองจำนวน 8 สาขาของพรรคการเมือง 2 พรรคการเมือง ผลการวิจัยที่ได้จึงไม่สามารถที่จะเป็นตัวแทนของสาขาพรรคการเมืองทั้งหมดได้ ดังนั้น หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้พึงคำนึงถึงข้อจำกัดหรือเงื่อนไขนี้ด้วย

2) เนื่องจากงานศึกษานี้ทำการศึกษารัฐสภาพรรคการเมืองในทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างหลากหลาย ดังนั้น หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้พึงคำนึงถึงบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประชาชนในภูมิภาคนั้นประกอบด้วยจึงจะมีความเข้าใจในเนื้อหาของสาระของผลการวิจัยได้อย่างสมบูรณ์

3) เนื่องจากงานศึกษานี้การสัมภาษณ์ทั้งหมดอยู่ในช่วงของการที่คณะรัฐประหารปกครอง ทำให้ข้อมูลรายละเอียดที่ได้มาอาจจะได้ไม่ครบถ้วน หากจะนำผลการวิจัยไปใช้พึงคำนึงถึงข้อจำกัดและเงื่อนไขนี้ด้วย

3.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนรอบด้าน จึงขอเสนอให้ผู้ที่จะทำการศึกษารัฐสภาครั้งต่อไปได้ใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมด้วย

2) ควรศึกษารัฐสภาพรรคการเมืองโดยการสังเกตการณ์อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสาขาพรรคมีการพัฒนาไปในทิศทางใดหรือถดถอยไปเพราะเหตุใด

3) ในการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ควรเพิ่มในส่วนของผู้สมัครสาขาพรรคด้วย เพื่อที่จะทราบสถานการณ์ที่แท้จริงเพิ่มจากการแค่สัมภาษณ์ประชาชนสาขาพรรค

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2526). *ประชาธิปไตยกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ :
เจ้าพระยาการพิมพ์.
- _____. (2536). *พรรคการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ วีรานันท์. (2535). *บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีพรรค
ประชาธิปัตย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต การเมืองการปกครอง
ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ณรงค์ฤทธิ์ วิเศษรัตน์. (2551). *ปัญหาการพัฒนาพรรคการเมืองขนาดเล็ก: กรณีศึกษาพรรค
ประชากรไทย พรรคฝ่ายไทย และพรรคเพื่อเกษตรกรไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ทวี สุรฤทธิกุล และเสณีย์ คำสุข. (2552). “พรรคการเมืองกับกระบวนการทางการเมืองไทย”
ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย* เล่มที่ 1
หน่วยที่ 7 หน้า 457-530 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2553). “ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมและ
วัฒนธรรมไทย* เล่มที่ 1 หน่วยที่ 5 หน้า 1-25 นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นนท์มนัส พิทยธีราพงศ์. (2556). *แนวคิดในการก่อตั้งพรรคทวงคืนผืนป่าประเทศไทย*. (การศึกษา
ค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- ปรีชา หงส์ไกรเลิศ. (2524). *พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช
- ลิขิต อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2552). *พัฒนาการของพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค
การเมือง พ.ศ.2550*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วิชัย ต้นศิริ. (2539). *การปฏิรูปการเมืองไทย : มุมมองของการศึกษาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรพล พุ่มสงวน. (2549). *การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ ปัญหา การบริหาร และการพัฒนา*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง
กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2557). พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550. ค้นคืนวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2557 จาก http://www.ect.go.th/th/?page_id=1071

เสนีย์ คำสุข. (2556). “พรรคการเมืองไทยตามกฎหมาย ตามกลุ่ม (พวกพ้อง) ตามผู้นำ” วารสารรัฐศาสตร์ 31 ปี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: 35-56

อเนก สุขดี. (2555). การก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

Berio, David K. (1966). *The Process of Communication*. New York: Holt, Rinchart & Winston.

Broom Leonard and Seiznick Philip. (1963). *Sociology*. New york: Harper & Row Publicshers.

Lapalombara Joseph and Weiner Myron. (1966). *Political Parties and Political Development*.

Princeton University Press.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นาวาอากาศตรี เฉลิมชาติ ฝั้นถึงภูมิ
วัน เดือน ปีเกิด	20 กรกฎาคม 2525
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วศ.บ.) วิศวกรรมอุตสาหการ โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช พ.ศ.2549

